

Hallituksen esitys Eduskunnalle peruskoululaiksi ja lukio- laiksi sekä niihin liittyväksi lainsäädännöksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esitys sisältää ehdotukset peruskoululaiksi, lukiolaiksi, iltalukiolaiksi, laiksi kunnan kouluhallinnosta, laiksi kunnan peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja -avustuksista sekä lainoista annetun lain muuttamisesta sekä laiksi kuulovammaisten ja näkövammaisten kouluista. Lakiehdotuksiin on koottu peruskoulua, lukiota, iltalukiota, kunnan kouluhallintoa, oppilaitosten valtionrahoitusta sekä kuulo- ja näkövammaisten kouluja koskevat säännökset, joita samalla ehdotetaan eräin osin uudistettaviksi. Lisäksi lakiehdotuksiin sisältyy mainittujen oppilaitosten koulutuksen järjestämisestä koskevia uudistuksia ja valtuuksia asetuksella säätää eräistä uudistuksista.

Ehdotetut peruskoululaki, lukiolaki, iltalukiolaki ja laki kuulovammaisten ja näkövammaisten kouluista sisältävät kukin käytännöllisesti katsoen kaikki kysymyksessä olevia kouluja koskevat laintasoiset säännökset. Ehdotukset koskevat ensisijaisesti kunnan peruskoulua, lukiota ja iltalukiota, mutta niihin sisältyvät myös laintasoiset säännökset perusasteen yksityisestä koulutoimesta, yksityisestä lukiosta ja yksityisestä iltalukiosta. Lukiolain säännökset on pyritty mahdollisuuksien mukaan yhdenmukaistamaan peruskoululain vastaavien säännösten kanssa ja iltalukiolain säännökset lukiolain säännösten kanssa. Ehdotuksessa tarkoitettut kuulovammaisten ja näkövammaisten koulut olisivat, samoin kuin nykyiset kuurojen ja sokeain koulut, valtion ylläpitämiä peruskouluopetusta antavia kouluja.

Kunnan kouluhallinnosta ehdotetaan säädettäväksi erillinen laki. Lakiehdotus rakentuu pääpiirteittäin nykyiselle pohjalle. Ehdotus laiksi kunnan peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja -avustuksista sekä lainoista annetun lain muuttamisesta sisältää valtionosuutta ja -avustusta koskevat laintasoiset säännökset, joilla korvataan kunnallisten ja yksityisten oppikoulujen valtionavusta annettuun lakiin ja koulujärjestelmän perusteista annettuun lakiin sisältyvät, kumottaviksi ehdotettavat valtionapusäännökset.

Edellä mainitut koulumuotokohtaiset lakiehdotukset sisältävät muutoksia oppilaitosten

tehtävään, rakenteeseen ja opetukseen. Peruskoulu on edelleen yhdeksänvuotinen ja se jakautuu kuusivuotiseen ala-asteeseen ja kolmivuotiseen yläasteeseen. Peruskoulun lisäopetus ehdotetaan vakinaistettavaksi siten, että kunta voi järjestää sitä ilman kokeiluvetoa opetusministeriön luvalla ja valtioneuvoston määräämin perustein. Lisäopetus on edelleen oppilaalle vapaaehtoista. Peruskoulussa voisi lisäksi olla esiopetusta valtioneuvoston määräämin perustein ja opetusministeriön luvalla. Oppivelvollisuudesta vapauttaminen ei tulisi enää kysymykseen. Kunnalla olisi velvollisuus järjestää koulumuotoista peruskoulutusta kaikille sen alueella asuville lapsille, jollei kehitysvammaisten erityishuollosta annetusta laista muuta johdu. Kunnan velvollisuus koskee myös kunnan alueella sijaitsevassa sairaalassa olevien oppivelvollisuusikäisten potilaiden opetusta.

Lukio rakentuisi peruskoulun oppimäärälle ja olisi kolmivuotinen. Sensijaan iltalukion ja oppikoulun iltalinjat muuttuisivat iltalukioiksi. Iltalukiot voisivat sisältää myös perusasteen, joka vastaa nykyistä keskikoulua. Iltalukion perusaste poistuu sitä mukaa, kun keskikoulun tai peruskoulun käyneiden suhteellinen osuus väestöstä kasvaa.

Kuulovammaisten ja näkövammaisten koulut olisivat, samoin kuin nykyiset kuurojen ja sokeain koulut, yksitoistavuotisia ja ne jakaantuisivat kaksivuotiseen esiasteeseen, kuusivuotiseen ala-asteeseen ja kolmivuotiseen yläasteeseen. Koulut olisivat välittömästi kouluhallituksen alaisia. Näiden koulujen oppilailla olisi, kuten nykyisinkin, eräitä oppilashuoltoon liittyviä oppilaalle maksuttomia palveluja, joita peruskoulun oppilailla ei ole.

Peruskoulun, lukion ja iltalukion hallintoon esitetään eräitä muutoksia. Peruskoulun kouluneuvoston sijasta peruskoulussa olisi johtokunta. Lukiossa olisi aina johtokunta, eikä koululautakunta enää voisi toimia johtokuntana. Lukiosta poistettaisiin kouluneuvosto ja vanhempainneuvosto. Iltalukion hallinto olisi pääpiirteittäin samanlainen kuin lukion hallinto, mutta iltalukiolla olisi kuitenkin kouluneuvosto. Peruskoulua korvaavassa koulussa, yksityisessä

lukiossa ja yksityisessä iltalukiossa on tarkoitus säilyttää vanhempainneuvostot.

Peruskoulun viranhoidtajien palvelussuhde säilyisi ennallaan. Eräitä virkatyyppisiä jäisi pois ja opettajan määrääminen koeajaksi poistettaisiin. Kunnan lukion ja iltalukion rehtorin ja opettajien palvelussuhde muuttuisi virkasuhteeksi. Heidän virkasuhteensa vastaisi pääasiassa peruskoulun opettajien virkasuhdetta sillä poikkeuksella, ettei heillä olisi lakkautuspalkka-oikeutta ja heidän eläkeikänsä on edelleen 63 vuotta.

Lukion ja iltalukion rehtorin ja opettajan vaali olisi nykyisestä poiketen alistettava lääninhallituksen vahvistettavaksi.

Ehdotus laiksi kunnan kouluhallinnosta sisältää säännöksen siitä, että kunnan koululaitokseen aina kuuluvat peruskoulu sekä kunnan lukio ja iltalukio ja että siihen voi kuulua kunnan omistamia ammatillisia oppilaitoksia. Lakiehdotus edellyttää myös kunnan kouluohjesääntöä, kieliohjelmaa ja johtosääntöä.

Kaikki ehdotetut lait on tarkoitus saattaa voimaan 1 päivänä elokuuta 1984.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
YLEISPERUSTELUT		4.2.2.2. Lukion perusopetusryhmä ja tuntikehysjärjestelmä	14
1. Esityksen yhteiskunnallinen merkitys	3	4.2.2.3. Luokkamuotoisen erityisopetuksen ryhmäkoko	14
1.1. Tavoitteet	3	4.2.2.4. Eräät muut toimenpiteet	14
1.2. Keinot	4	4.2.3. Tiivistelmä rakenteellisten ja toiminnallisten muutosten aiheuttamista käyttökustannuksista vuonna 1987 lukuvuoden 1981—82 oppilasmäärän pohjalta	15
1.2.1. Yleistä	4	4.3. Kokonaiskustannukset	15
1.2.2. Peruskoululaki	5		
1.2.3. Lukiolaki	5	YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	
1.2.4. Iltalukiolaki	6	1. Lakiehdotusten perustelut	16
1.2.5. Laki kunnan kouluhallinnosta	6	1.1. Peruskoululaki	16
1.2.6. Laki kunnan peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja avustuksista sekä lainoista annetun lain muuttamisesta	7	1.2. Lukiolaki	36
1.2.7. Laki kuulovammaisten ja näkövammaisten kouluista	7	1.3. Iltalukiolaki	43
		1.4. Laki kunnan kouluhallinnosta	46
2. Nykyinen tilanne ja asian valmistelu	7	1.5. Laki kunnan peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja avustuksista sekä lainoista annetun lain muuttamisesta	48
2.1. Nykyinen tilanne	7	1.6. Laki kuulovammaisten ja näkövammaisten kouluista	50
2.1.1. Peruskoulu	7	2. Tarkemmat säännökset ja määräykset	53
2.1.2. Lukio	7	3. Voimaantulo	53
2.1.3. Iltaoppikoulut ja oppikoulujen iltalinjat	8		
2.1.4. Kunnan kouluhallinto	8	LAKITEKSTIT	
2.1.5. Valtionrahoitus	8	1. Peruskoululaki	53
2.1.6. Kuurojen- ja sokeainkoulut	9	2. Lukiolaki	68
2.2. Asian valmistelu	9	3. Iltalukiolaki	74
3. Esityksen organisatoriset ja henkilöstövaikutukset	10	4. Laki kunnan kouluhallinnosta	78
3.1. Organisaatiomuutokset	10	5. Laki kunnan peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja avustuksista sekä lainoista annetun lain muuttamisesta	81
3.2. Tehtävien ja toimivallan siirto opetushallinnossa	10	6. Laki kuulovammaisten ja näkövammaisten kouluista	83
3.3. Esityksen vaikutukset opettajanvirkojen määrään	11		
4. Esityksen taloudelliset vaikutukset	12	LIITE	
4.1. Oppilaskäluokan koon muutosten vaikutukset	12	Rinnakkaistekstit	86
4.2. Rakenteellisten ja toiminnallisten muutosten aiheuttamat käyttökustannukset	13	1. Laki kunnan peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja avustuksista sekä lainoista annetun lain muuttamisesta	86
4.2.1. Peruskoulun rakenteen muutoksista aiheutuvat kustannukset	13		
4.2.2. Opetusjärjestelyistä aiheutuvat lisäkustannukset	13		
4.2.2.1. Peruskoulun eriyttämisratkaisun tarkistaminen	13		

YLEISPERUSTELUT

1. Esityksen yhteiskunnallinen merkitys

1.1. Tavoitteet

Koulujärjestelmän kehittämisen tarve johtuu toisaalta yhteiskunnan talouden ja tuotannon muutoksista ja toisaalta kulttuurin uudistumisesta, tiedon kasvusta ja yhteiskunnan instituutioiden kehityksestä. Kasvatuksen ja koulutuksen tiedollinen, taidollinen ja asenteellinen sisältö muotoutuvat näin ollen yhteiskunnan normeista ja sen asettamista julkilaisuista tai -lausumattomista tavoitteista.

Kasvatuksen ja koulutuksen yksilöön kohdistuvia vaikutuksia ja tavoitteita ovat paitsi tietojen ja taitojen siirtäminen myös henkisen kulttuurin, sivistyksen ja yhteiskunnallisten aatteiden perinnön välittäminen oppilaille. Koulun tulee myös herättää ja ylläpitää oppilaassa työniloa, halua tietoon sekä kehittää hänen kauneudentajuansa. Peruskoulun ja lukion kasvatus- ja opetuspäämääriä on tarkemmin perusteltu jäljempänä peruskoululain 1 ja 2 §:n yksityiskohtaisten perustelujen yhteydessä.

Koulutusjärjestelmän ja koulutuksen sisällön vaikutukset yhteiskuntaan ovat suhteellisen hitaat, mutta pitkällä tähtäimellä syvälliset. Yhteiskunnan kehitys, elintason nousu ja yhteiskunnallisen tasa-arvon toteutuminen vaikuttavat koulutukseen. Koulutuksen merkitys yhteiskunnan aineellisen ja henkisen perustan lujittumisessa kasvaa puolestaan jatkuvasti teollisen ja teknisen kehityksen myötä. Ihmiskunnan tiedon laajentuminen merkitsee huomattavaa tuotantovoimaa ja samalla kansalaisiin kasautuneena merkittävää kansallista pääomaa. Koulutus merkitsee paitsi aineellisen kehityksen paranemismahdollisuuksia myös edellytyksiä ihmisen persoonallisuuden ja kansakunnan kulttuurin kehittymiselle ja henkiselle kasvulle.

Koulutuksen rakenteelle, sisällölle ja saavutettavuudelle syntyy edellä esitetyistä syistä suuria vaatimuksia. Tuotantotoiminnan koneellistuminen ja automatisointi, uudet energialähteet, raaka-aineet ja työtavat sekä elektroniikan

kehitys vievät tuotantotekniikan kehitystä nopeasti eteenpäin. Tämä kehitys asettaa uusia vaatimuksia tutkijain ja koulutetun työvoiman laadulle ja tarpeelle.

Koulutuksen välityksellä valikoituvat ihmiset eri työtehtäviin ja yhteiskuntaelämän asemiin. Valikointijärjestelmän tulisi toteuttaa yksilöiden opiskeluedellytysten mukaista oikeudenmukaisuutta. Koulutuksen oikeudenmukaisesta saavutettavuudesta on huolehdittava, jotta kaikki yhteiskunnassa olevat henkiset voimavarat saadaan yksilöä ja yhteiskuntaa hyödyttävään käyttöön.

Koulujärjestelmän perusteista annettu laki (467/68), jäljempänä koulujärjestelmälaki, paransi mahdollisuuksia suurimittaiseen, koko kansaa koskevan koulutuksen hallinnolliseen, sosiaaliseen ja pedagogiseen uudistamiseen. Tällä lainsäädännöllä luotiin peruskoulujärjestelmä ja siten aloitettiin yhtenäiskoulujärjestelmän toteuttaminen.

Nykyinen peruskoulua ja lukiota sekä muuta vastaavan asteista yleissivistävää koulutusta koskeva lainsäädäntö perustuu keskeisiltä osiltaan ennen peruskoulujärjestelmän toteuttamista annettuun lainsäädäntöön. Tämä asettaa rajoituksia tarpeelliselle ja tarkoituksenmukaiselle uudistamistyölle.

Tämän hallituksen esityksen keskeiset tavoitteet liittyvät ensinnä olemassa olevan lainsäädännön kokoamiseen siten, että yhteiskunnallisen kehityksen lainsäädännön kehittämiseksi asettamat vaatimukset voidaan ottaa huomioon ja tuoda lainsäädännön vaatimilta osiltaan koulun toimintaan. Toiseksi esitykseen sisältyvällä lainsäädännöllä pyritään toteuttamaan jo nähtävissä olevien tarpeiden vaatimia uudistuksia koulun kehittämiseksi.

Lainsäädännön kokoamista ja kehittämistä merkitsevät hallituksen esitykseen sisältyvät ehdotukset peruskoululaiksi, lukiolaiksi, iltalukiolaiksi, laiksi kunnan kouluhallinnosta, laiksi kunnan peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja -avustuksista sekä lainoista annetun lain muuttamisesta sekä laiksi kuulovammaisten ja näkövammaisten kouluista. Mainittuihin lakeihin kootaan lähes

kaikki perusasteen koulutusta ja lukioita koskeva lainsäädäntö. Näillä laeilla ja niiden täytäntönpäätöksillä on tarkoitus korvata vanha ja hajanainen, osittain kansakoululakiin (247/57) ja valtion oppikouluja koskeviin säädöksiin perustuva yleissivistävää koulutointa koskeva lainsäädäntö. Nykyinen lainsäädäntö käsittää monta kymmentä epäyhtenäistä, eri aikoina annettua lakia ja asetusta.

Yhteiskuntapolitiittisesti merkittäviä uudistuksia, jotka sisältyvät tähän hallituksen esitykseen, ovat: 1) oppivelvollisuudesta vapauttamisesta luopuminen ja tähän liittyen erityisopetuksen järjestämistä koskevat kunnan velvoitteet, 2) peruskoulun erilaajuisista oppimääristä eli niin sanotuista tasokursseista luopuminen, 3) opetussuunnitelmien laatimista koskevan järjestelmän uudistaminen siten, että se antaa mahdollisuuden jatkuvaan opetussuunnitelmien uudistamiseen ja ajan tasalla pitämiseen, 4) oppilaiden ryhmittämistä koskevien menettelytapojen uudistaminen, 5) yleissivistävien oppilaitosten kielenopetusta koskevat järjestelyt sekä 6) tehtävien ja toimivallan siirtäminen hallinnossa.

Toistaiseksi ei ole voitu tarjota kaikille lapsille heidän edellytystensä mukaista koulutusta. Kehitysvammaiset ovat eräiltä osin jääneet vaille yhteiskunnan järjestämää kouluopetusta ja sen yhteydessä annettavia sosiaalisia etuja. Tämän vuoksi kehitysvammaisille on järjestetty erityisiä koulupalveluja. Seuraavana vaiheena olisi tämän opetuksen siirtäminen olennaisilta osiltaan sosiaalitoimesta opetustoi-
meen.

Nykyinen yleissivistävä koulutusjärjestelmä on rakenteellisesti kaksiportainen, peruskoulun ja lukion käsittävä. Toiminnallisesti yleissivistävä koulutusjärjestelmä on nykyisin edelleen kolmiportainen, koska peruskoulun yläasteella ensimmäisessä tai toisessa oppilaalle vieraassa kielessä taikka matematiikassa suppeimman kurssin suorittaneet saavat kelpoisuuden vain kouluasteen ammatillisiin oppilaitoksiin. Oppimäärien jako erilaajuisiin kursseihin (tasoryhmitys) sekä siihen perustuva oppilaiden ryhmittely on alunperin tarkoitettu opintoedellytysten ja oppilaiden harrastusten mukaisen valinnaisuuden johdosta suoritettavaksi. Siihen on kuitenkin käytännössä liittynyt sellaisia seurannaisvaikutuksia, joita järjestelmä ei edellytä. Kun oppilaiden jatko-opintokelpoisuus on määritelty erilaajuisien kurssien perusteella, on se saa-

nut jatko-opintomahdollisuuksia rajaavan luonteen.

Keskiasteen koulutuksen kehittämistä annettun lain (474/78) mukainen ammatillinen koulutus muuttaa toteutuessaan ammatillisten oppilaitosten osalta tilannetta siten, etteivät oppilaitosten opetussuunnitelmat enää perustu entisen kansakoulun tai keskikoulun opetussuunnitelmalle, vaan peruskoulun opetussuunnitelmalle.

Peruskoulun yhtenäiskoululuonne ja keskiasteen koulutuksen kehittämistä annettu laki edellyttävät peruskoulun kehittämistä siten, että sen oppimäärän suorittaminen tuottaa kelpoisuuden kaikkiin keskiasteen koulutusta antaviin oppilaitoksiin lukuun ottamatta ammatillisten oppilaitosten ylioppilaspohjaisia opintolinjoja. Mainitun lain mukaiset toimenpiteet on toteutettava viimeistään vuoden 1988 loppuun mennessä.

1.2. Keinot

1.2.1. Yleistä

Hallituksen esitykseen sisältyvät koulumuotokohtaiset lakiehdotukset on rakenteeltaan ja säännöksiltään yhdenmukaistettu mahdollisuuksien mukaan. Säästöjen jaottelua ja sanamuotoa on pyritty kauttaaltaan täsmentämään ja nykyaikaistamaan.

Koulumuotokohtaiset lakiehdotukset sisältävät yleensä kaikki näitä oppilaitoksia koskevat laintasoiset säännökset. Myös yksityisiä oppilaitoksia koskevat laintasoiset säännökset sisältyvät lakiehdotuksiin. Sitä vastoin peruskoululakiehdotukseen ei sisälly kuntatason kouluhallintoa koskevia säännöksiä, joista ehdotetaan säädettäväksi eri lailla. Kunnan omistaman oppilaitoksen koulukohtainen hallinto, vaikka se laajassa mielessä kuuluu kunnan kouluhallintoon, on kuitenkin tarkoituksenmukaista sisällyttää oppilaitosta koskeviin säännöksiin.

Peruskoulun, lukion ja iltalukion valtionrahoituksesta ehdotetaan säädettäväksi edelleen erikseen lailla kunnan peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja -avustuksista sekä lainoista (1112/78), jonka nimikkeestä ehdotetaan poistettavaksi sana "kunnan". Valtionrahoituksen menettelytapoja koskevat kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuk-

sista ja -avustuksista annetun lain (35/73) säännökset eräin täsmennyksin ja rajoituksin.

Yksityisten oppikoulujen ja iltalukioitten osalta lainsäädäntö edellyttää siirryttäväksi samaan hallinnolliseen ja toiminnalliseen rakenteeseen kuin kunnan omistamissa kouluissa. Tämän mukaisesti yksityiset koulut ovat peruskoulua korvaavia kouluja, yksityisiä lukioita ja yksityisiä iltalukioita. Ylläpitäjien ja opettajien aseman pitämiseksi ennallaan voisi näillä oppilaitoksilla olla yhteistä hallintoa, yhteisiä opettajia ja välineitä.

1.2.2. Peruskoululaki

Peruskoululakiehdotuksen mukaan peruskoulu on, kuten nykyisinkin, kunnallinen oppivelvollisten koulu, jossa annetaan yleissivistävää peruskoulutusta.

Aineellista muutosta nykyiseen lainsäädäntöön verrattuna merkitsee lakiehdotuksen säännös, jonka mukaan kunnalla on velvollisuus järjestää koulumuotoista opetusta kaikille kunnan alueella asuville lapsille, jollei kehitysvammaisten erityishuollosta annetusta laista (519/77) muuta johdu. Vain siinä tapauksessa, että vamman vaikeus on koulumuotoisen opiskelun esteenä, jää vammaisen koulujärjestelmän ulkopuolelle. Tällöinkään vammaista ei tule jättää ilman yhteiskunnan tarjoamaa opetusta, vaan siitä huolehtii kuntoutuksen ohella laissa tarkoitettu erityishuoltopiirin kuntainliitto. Edellä esitetyn vuoksi ehdotetaan, että kunta on velvollinen järjestämään kaikille alueellaan asuville oppivelvollisuusikäisille peruskouluopetusta tai huolehtimaan siitä, että hänellä on tilaisuus saada sitä vastaavaa opetusta. Tämän velvollisuutensa kunta voi täyttää käyttämällä apunaan muitakin kuin kunnallisia kouluja.

Voimassa olevista säännöksistä poiketen kunnan on lakiehdotuksen mukaan järjestettävä opetusta myös sen alueella sijaitsevassa sairaalassa olevalle oppivelvollisuusikäiselle potilaalle. Vastaavasti kunta voi järjestää sen alueella sijaitsevassa koulukodissa tai muussa vastaavassa laitoksessa oleville annettavan opetuksen, jollei opetusta järjestetä valtion toimesta. Sairaalaopetuksen järjestäminen kunnan toimesta peruskoulun opettajien avulla on tarkoituksenmukaisempi ratkaisu kuin nykyiset järjestelyt.

Erityisopetuksen järjestäminen ehdotetussa laajuudessaan saattaa tuottaa kunnille vai-

keuksia. Tämän vuoksi valtioneuvostolla tulisi olla mahdollisuus lykkäyksen myöntämiseen opetuksen järjestämisvelvollisuudesta.

Peruskoulun erilaajuisten oppimäärien aiheuttamien ongelmien poistamiseksi ja keskiasteen koulunuudistuksen edellyttämän yleisen jatko-opintokelpoisuuden toteuttamiseksi lakiehdotus edellyttää organisatorisesta eriyttämisestä luopumista. Sen sijaan että yläasteen oppilaat pysyvästi ryhmiteltäisiin erilaajuisia oppimääriä opiskeleviin, siirrytään opetusryhmän sisäiseen eriyttämiseen. Tämä edellyttää muun muassa voimavarojen käytön tehostamista, opetusryhmien pienentämistä tai kahden tai useamman opettajan käyttämistä saman opetusryhmän opettamiseen.

Opetuksen järjestämisessä on oppilaiden erilainen ryhmittäminen varsin keskeisellä sijalla, koska opetusryhmän koko vaikuttaa välittömästi siihen, kuinka paljon opettajalla on käytettävänä aikaa kutakin oppilasta kohden. Nykyisistä pelkästään opetusryhmän jakamista eräissä tapauksissa koskevista säännöksistä on tarkeitus siirtyä järjestelmään, jossa määritellään opetusryhmää kohti käytettävissä oleva tuntimäärä. Koulun perusopetusryhmien määrän ja kunkin perusopetusryhmän opettamiseen käytettävän tuntimäärän avulla määritellään koulun opettamiseen käytettävissä oleva työaika. Koulun itsensä ratkaistavaksi jää, miten opetusryhmä muodostetaan ottaen huomioon koulun oppilaiden ainevalinnat, opettajavoimat, käytettävissä olevat tilat ja muut asiaan vaikuttavat seikat. Tällä tuntikehysjärjestelmäksi tässä esityksessä sanotulla järjestelmällä siirretään tehtäviä ja toimivaltaa alaspäin hallinto-organisaatiossa valtion viranomaisilta kunnan viranomaisille ja koulun tasolle.

Koska tarkoitus on siirtyä tuntikehysjärjestelmään, ei lainsäädännöstä välittömästi näy edellä mainittu ryhmän sisäinen eriyttäminen. Sisäisen eriyttämisen vaatima opetustuntien lisäämisen tarve on kuitenkin tarkoitus ottaa huomioon peruskouluasetusta annettaessa.

Opetussuunnitelmaa ja sen laatimista koskevaa menettelyä, tuntikehysjärjestelmää, lisäopetuksen järjestämistä ja hallintoa selvitetään tarkemmin yksityiskohtaisten perustelujen yhteydessä.

1.2.3. Lukiolaki

Kunnalliset oppikoulut käsittävät nykyisin vain lukioasteen. Lähes kaikki lukiot ovat

kuntien omistamia. Tämän ja oppikoululainsäädännön vanhentuneisuuden vuoksi olisi säädettävä uusi ensisijaisesti kunnallista lukiota koskeva lukiolaki ja siihen liittyvät tarpeelliset muut säädökset. Valtion ylläpitämien erikoiskoulujen lukioasteiden sekä vielä toimimaan jäävien yksityisten lukioiden opetuksen ja muun toiminnan osalta olisi noudatettava mahdollisuuksien mukaan kunnan lukiota koskevia säännöksiä, joihin valtion ja yksityisten koulujen osalta voidaan viitata.

Lukion rakenteeseen ja keskeisiin toimintaperiaatteisiin ei ehdoteta olennaisia muutoksia. Lukion hallintoa, työaikaa ja opetusta, virkoja ja viranhoitajia sekä kiinteistöä koskevat säännökset on pyritty muodollisesti ja mahdollisuuksien mukaan aineellisestikin yhdenmukaistamaan peruskoululakiehdotuksen vastavien säännösten kanssa. Vaikutukseltaan merkittävin muutos on kunnan lukion opettajien oikeudellisen aseman yhdenmukaistaminen peruskoulun opettajien aseman kanssa. Nykyisin kunnallisten lukioiden opettajat ovat lukion ylläpitäjään yksityisoikeudellisessa työsopimussuhteessa eräin rajoituksin. Lukiolakiehdotuksen mukaan opettajat ja rehtori ovat peruskoulun opettajien virkasuhteen kaltaisessa virkasuhteessa asianomaiseen kuntaan. Lakkautuspalkka-oikeutta heille ei kuitenkaan ole ehdotettu, koska valtion virkamiesten ja peruskoulun opettajien oikeusaseman uudistamista parhailaan suunnitellaan. Muutoin vakinaisella viranhaltijalla on ehdotuksen mukaan sama virassapysymisoikeus kuin peruskoulun vakinaisella viranhaltijalla. Lukion opettajien eläkeikä esitetään pidettäväksi ennallaan.

Opetussuunnitelman ja sen laatimisen, tuntikehysjärjestelmän ja hallinnon perustelut esitetään peruskoululain ja lukiolain yksityiskohtaisten perustelujen yhteydessä.

1.2.4. Iltalukiolaki

Kolmea yksityistä koulua lukuun ottamatta nykyiset iltalukio- ja oppikoulujen iltalinjat ovat kuntien omistamia ja ylläpitämiä. Tämän vuoksi lakiehdotus on laadittu ensisijaisesti kunnan iltalukiota koskeväksi. Lakiehdotukseen sisältyvät kuitenkin säännökset yksityisiä iltalukioita varten.

Nykyisin oppikoulujen iltalinjat ja iltalukio- koulut eroavat toisistaan lähinnä siinä, että

päivälukion ja sen iltalinjan hallinto on osittain yhteistä ja niillä on voinut olla yhteisiä opettajia. Sitä vastoin iltalukio- ja oppikoulun ollessa itsenäinen koulu, vaikka se säännönmukaisesti on toiminutkin jonkin päiväkoulu- tiloissa. Iltalukio- ja oppikouluilla ei ole aikaisemmin voinut olla yhteisiä opettajia. Tilanne on muuttunut sen jälkeen kun laki yhteisistä opettajista (539/80) tuli voimaan. Koska lisäksi päivälukion ja sen iltalinjan osittaisesta yhteisestä hallinnosta ei ole mitään merkittävää hyötyä, ehdotetaan iltalinjat poistettaviksi. Oppilaitoksen nimeksi ehdotetaan iltalukio, koska oppilaitos vähitellen jää vain lukion sisältäväksi.

Kunnan iltalukion opettajat on tarkoitus siirtää samanlaiseen virkasuhteeseen kuin kunnan lukion opettajat. Iltalukion opetussuunnitelman ja sen laadinnan, tuntikehysjärjestelmän ja hallinnon perustelut esitetään peruskoululain ja iltalukiolain yksityiskohtaisten perustelujen yhteydessä.

1.2.5. Laki kunnan kouluballinnosta

Lakiehdotuksen mukaan kunnan omistamat peruskoulut, lukiot ja iltalukiot kuuluvat kunnan koululaitokseen. Kunnan koululaitokseen voi kuulua myös ammatillisia oppilaitoksia. Nämä ovat eri säästöjen alaisia ja niiden valtionosuusperusteet ja opettajien palvelussuhteet ovat erilaisia.

Säädöksiä täydentävät kuntatason koulutointa koskevat määräykset sisältyvät nykyisin yleensä kunnan kouluohjesääntöön. Kouluohjesääntö on kuten muutkin kunnalliset ohjesäännöt alistettava valtion viranomaisen vahvistettavaksi.

Monia kunnan koulutoimeen liittyviä määräyksiä ei enää ole tarkoituksenmukaista alistaa valtion viranomaisen vahvistettavaksi. Tämän vuoksi ehdotetaan, että koululautakunta ja sen alaista koulutointa varten kunnanvaltuuston on hyväksyttävä kouluohjesääntö lisäksi johtosääntö. Kunnallisia johtosääntöjä ei alisteta valtion viranomaisen vahvistettavaksi.

Uutena asiakirjana tulee kunnassa hyväksyttäväksi kunnan kieliohjelma. Kunnan kieliohjelman tulee pohjautua läänin kieliohjelmaan, joka puolestaan on valtioneuvoston hyväksymän valtakunnallisen kieliohjelman

yleissuunnitelman läänikohtainen sovellutus. Kieliohjelma koskee kunnan koululaitokseen kuuluvia kouluja ja niihin rinnasteisia yksityisiä kouluja ja sisältää määräyksiä opetettavista kielistä. Asetettuihin tavoitteisiin pyritään oppilaiden vapaaehtoisuuden kautta ohjantaa tehostamalla.

1.2.6. *Laki kunnan peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja -avustuksista sekä lainoista annetun lain muuttamisesta*

Lakiehdotus ei sisällä merkittäviä aineellisia muutoksia peruskoulun, lukion, iltalukion tai yleisen kirjaston valtionosuuteen ja -avustukseen. Tällä lailla vain kootaan valtionosuusmenettelyä koskevat säännökset siltä osin kuin niitä vielä on muussa lainsäädännössä.

1.2.7. *Laki kuulovammaisten ja näkövammaisten kouluista*

Esitykseen sisältyvä lakiehdotus kuulovammaisten ja näkövammaisten kouluista sisältää ensisijaisesti lakitekniisiä uudistuksia. Lakiehdotuksen mukaan nämä koulut olisivat edelleen valtion ylläpitämiä erityiskouluja, joiden toimintaan, oppilaiden ottamiseen ja henkilökunnan oikeudelliseen asemaan ei ehdoteta huomattavia muutoksia.

Lakiehdotuksessa on käytetty kuuron ja sokean sijasta nimitystä kuulovammaisen ja näkövammaisen. Lakiehdotus vastaa rakenteeltaan peruskoululakiehdotusta.

Lakiehdotuksen säännöksiin on nykyisiin säännöksiin verrattuna tehty paitsi muodollisia muutoksia ja selvennyksiä myös eräitä aineellisia muutoksia. Näitä selvitetään tarkemmin yksityiskohtaisten perustelujen yhteydessä.

2. Nykyinen tilanne ja asian valmistelu

2.1. Nykyinen tilanne

2.1.1. Peruskoulu

Koulujärjestelmän perusteista annetun lain nojalla kaikki kunnat ovat vuosina 1972—1977 siirtyneet hallinnollisesti peruskoulujär-

jestelmään. Opetuksellinen siirtyminen peruskouluun tapahtui asteittain siten, että peruskoulun opetussuunnitelmaa noudatetaan kaikissa kunnissa kaikkien vuosiluokkien osalta viimeistään lukuvuonna 1981—1982.

Koulujärjestelmälaki on alun perin tarkoitettu siirtymiskauden lainsäädännöksi. Lakiin sisältyy monia säännöksiä, jotka tekivät mahdolliseksi joustavan siirtymisen uuteen koulujärjestelmään, mutta joilla ei ole enää merkitystä hallinnollisen siirtymisen tapahduttua. Laissa on vahvistettu peruskoulun hallinnollinen ja opetuksellinen perusrakenne. Peruskouluun on kuitenkin koulujärjestelmälain mukaan monissa yksityiskohdissa sovellettava kansakoululakia.

Hyväksyessään koulujärjestelmälain eduskunta on lausumassaan muun muassa edellyttänyt, että mahdollisimman pian olisi pyrittävä aikaansaamaan koko koulujärjestelmää sekä kouluhallintoa koskeva uusi lainsäädäntö. Niin ikään eduskunta on hyväksyessään kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain edellyttänyt hallituksen kiirehtivän koululainsäädännön kokonaisuudistusta sekä ottavan uudistuksen valmistelussa ja toteutuksessa huomioon myös kehitysvammaiset.

2.1.2. Lukio

Peruskoulu-uudistuksen yhteydessä ovat oppikoulut perinteisessä merkityksessään lakanneet. Oppikoulujen keskikouluasteet ovat yleensä muuttuneet kunnan peruskouluiksi ja lukioasteet kunnallisiksi lukioiksi. Maahamme on jäänyt muutamia yksityisiä oppikouluja, joihin sisältyy peruskoulua korvaava kouluaste ja lukioaste taikka jompikumpi näistä. Valtion oppikoulut on yleensä luovutettu kunnille. Oman lainsäädäntönsä varassa toimii kuitenkin muutamia valtion ylläpitämiä kouluja, joissa niin ikään on peruskouluaste ja lukioaste tai jompikumpi näistä. Tällaisia kouluja ovat korkeakoulujen opettajankoulutusyksiköiden harjoittelukoulut, Suomalais-venäläinen koulu ja Helsingin ranskalais-suomalainen koulu.

Oppikoululainsäädäntö on epäyhtenäinen ja eräin osin vanhentunut. Monin paikoin se perustuu vielä vuonna 1872 annettuun koulujärjestykseen. Monet koulujärjestyksen muutokset on annettu erillisten asetusten muodossa. Eräitä oppikoulun sisäisiä uudistuksia on

toteutettu pääosaltaan erillisellä lainsäädännöllä, mutta myös koulujärjestystä muuttamalla.

Koulujärjestys ja useimmat muutkin oppikoulun toimintaan ja opetukseen liittyvät säädökset koskevat välittömästi vain valtion oppikouluja. Kunnallisten ja yksityisten oppikoulujen perustamisesta, valtionavusta ja niiden henkilökunnan eläkkeistä on laintasoiset säädöksensä. Tarkemmat säännökset näistä asioista sekä kunnallisten ja yksityisten oppikoulujen hallinnosta, henkilökunnasta ja eräistä muistakin asioista on annettu asetuksella. Usein asetuksessa on viitattu valtion oppikouluja koskeviin säännöksiin säätämällä niiden noudattaminen valtionavun ehdoksi.

2.1.3. *Iltaoppikoulut ja oppikoulujen iltalinjat*

Peruskoulu-uudistuksen yhteydessä valtion ja useimmat yksityiset ilmaoppikoulut ja oppikoulujen iltalinjat muuttuivat kunnallisiksi kouluiksi. Koulujen rakenne säilyi entisellään sisältäen keskikouluasteen ja lukioasteen tai jomman kumman niistä. Oppikoulujen iltalinjat muuttuivat kunnallisten oppikoulujen (lukioiden) iltalinoiksi. Iltaoppikouluja on 5 ja iltalinoja on 36. Näissä on opiskelijoita noin 13 000.

Siitä huolimatta, ettei valtion ilmaoppikouluja eikä iltalinoja ole enää olemassa eikä niitä ole tarkoitus vastaisuudessa perustaakaan, perustuu ilmaoppikoulujen ja iltalinojen toiminta edelleen valtion ilmaoppikouluista ja valtion oppikoulujen iltalinoista annettuun lakiin (116/68) ja asetukseen (172/68). Nämä säätelevät myös kunnallisia ja yksityisiä ilmaoppikouluja ja iltalinoja, minkä lisäksi niihin sovelletaan muun muassa hallinnon, valtionrahoituksen ja henkilökunnan oikeudellisen aseman osalta kunnallisia ja yksityisiä oppikouluja koskevia säännöksiä.

2.1.4. *Kunnan kouluhallinto*

Ennen koulujärjestelmälain voimaantuloa kunnan kouluhallintoa koskevat säännökset olivat pääosaltaan kansakouluissa, koska kunnan kouluhallinnon alaisuuteen kuuluivat käytännöllisesti katsoen vain kansakoulut. Kunnalliset oppikoulut olivat yksityisoppikoululainsäädännön alaisia, eikä niiden hallinto säännöksiin kytkeytynyt kunnan kouluhallintoon.

Koulujärjestelmälaki toi tähän asiaan muutoksen. Jokaiseen kuntaan oli määrätyn ajan kuulla perustettava kunnan koululaitos, joka tarkoitti niiden kunnan omistamien koulujen hallinnollista kokonaisuutta, jotka kunnan kouluohjesäännössä oli määrätty kunnan koululaitokseen kuuluviksi kouluiksi. Kunnan koululaitokseen tuli aina kuulua peruskoulu ja siihen voi kuulua kunnan harkinnan mukaan myös lastentarha (päiväkot) tai sitä vastaavia esiluokkia, lukio ja peruskoulun oppimäärälle rakentuvia ammatillisia oppilaitoksia. Kun lain säännökset koskevat pääasiassa peruskoulun järjestämistä ja koulujärjestelmän yleistä rakennetta, merkitsi kunnan koululaitoksen luominen muun muassa lukion osalta lähinnä vain kouluorganisaation hallinnon kesittämistä kunnassa.

Koulujärjestelmälain mukaan kunnan koululaitosta johtaa ja valvoo koululautakunta. Sen tehtävänä on myös pääsääntöisesti hoitaa useimmat kunnan koululaitokseen kuuluvien koulujen johtokuntien tehtävät. Kouluohjesäännössä voidaan kuitenkin määrätä, että muilla kuin peruskouluilla on oma johtokunta. Koululautakunnan apuna sille kuuluvia valmistelu-, valvonta- ja toimeenpanotehtäviä varten kunnassa tulee olla koulutoimen johtaja tai sihteer. Milloin koulutoimen johtajan tai sihteerin suoritettavaksi ei ole annettu peruskoulun opetus- ja kasvatustyön yleistä ohjaus- ja valvontatehtävää, kunnassa tulee nykyisin olla myös erityinen virka tätä tehtävää varten.

2.1.5. *Valtionrahoitus*

Vuoden 1979 alusta tuli voimaan laki kunnan peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja -avustuksista sekä lainoista. Tällöin siirryttiin aikaisemmasta yksityiskohdaisesta todellisiin menoihin perustuvasta valtionapujärjestelmästä suoritepohjaiseen valtionosuusjärjestelmään sekä yhdenmukaistettiin peruskoulun, lukion ja yleisten kirjastojen valtionosuudet kantokykyluokittain. Mainitun lain nojalla myönnetään valtionosuus myös ilmaoppikoululle, kunnallisen oppikoulun iltalinalle, yksityiselle oppikoululle sekä kunnalle peruskoulua korvaavaa koulua varten. Valtionosuutta ja -avustusta annetaan opettajien ja rehtorien palkkoja, oppilasasuntoloita sekä oppilaiden majoitusta ja kyyditystä sekä oppilas-kohtaisena muita käyttömenoja varten. Mainitun lain ohella ovat voimassa kunnallisten ja

yksityisten oppikoulujen valtionavusta annettu laki (468/68), joka sisältää eräitä kunnallisten ja yksityisten oppikoulujen valtionosuutta koskevia säännöksiä, sekä koulujärjestelmälain eräät valtionapua koskevat säännökset. Toisaalta kunnan peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuslaki sisältää myös kuntien keskinäisiä maksusuorituksia koskevia säännöksiä kunnallisten ja eräissä tapauksissa yksityisten oppikoulujen oppilaiden aiheuttamien kustannusten jakamiseksi kuntien kesken.

2.1.6. Kuurojen- ja sokeainkoulut

Valtio ylläpitää kuurojen- ja sokeainkouluja. Näitä koskee asetus kuurojen- ja sokeainkoulusta (312/61), joka perustuu eräisiin kansakoululain säännöksiin. Nykyinen kuurojen- ja sokeainkouluja koskeva asetus sisältää muun ohessa eräitä koulujen järjestysmuodon perusteita koskevia säännöksiä, jotka koululainsäädännössä on yleensä säädetty laeilla. Asetus on kansakoululakiin perustuvana muodollisesti ja aineellisestikin monin kohdin vanhentunut.

2.2. Asian valmistelu

Hallituksen esitykseen liittyvää lainsäädäntöä ovat valmistelleet useat opetusministeriön hallinnonalan komiteat, toimikunnat ja työryhmät. Merkittävimmät komiteat, toimikunnat ja työryhmät, joiden työ on välittömästi vaikuttanut tähän hallituksen esitykseen ovat peruskoulun opetuksen eriyttämistoimikunta (komiteanmietintö 1975: 109), keskiasteen koulunuudistuksen johtoryhmä (komiteanmietintö 1978: 47), kieliohjelmakomitea (komiteanmietintö 1978: 60) ja erityisesti tämän hallituksen esityksen valmistelemiseksi asetetut työryhmät.

Peruskoulun opetuksen eriyttämistoimikunnan tehtävänä oli laatia selvitys peruskoulun yläasteen opetuksen eriyttämisen tavoitteista, eriyttämisestä saaduista kokemuksista sekä kokeilu- ja tutkimustuloksista ja tehdä ehdotus niistä opetussuunnitelmallisista muutoksista, jotka aiheutuvat peruskoulun eriyttämisen kehittämisestä siten, että peruskoulututkinnon suorittaminen tuottaa kelpoisuuden lukiossa sekä nykyisissä kansakoulu- ja keskikoulupohjaisissa ammatillisissa oppilaitoksissa järjestettäviin jatko-opintoihin. Toimikunta laa-

ti toimeksiantonsa mukaiset esitykset, joissa esitettiin siirryttäväksi organisatorisesta eriyttämisestä opetusryhmän sisäiseen eriyttämiseen. Lisäksi toimikunta esitti muutoksia peruskoulun ryhmitysäännöksiin, joita kuitenkin ei tällä lainsäädännöllä toteuteta, vaan tuntikehysjärjestelmä korvaa toimikunnan esitykset.

Keskiasteen koulunuudistuksen johtoryhmä asetti keskiasteen koulutuksen tavoitteet, jotka sisältävät myös lukion tavoitteet. Näiltä osin on tässä hallituksen esityksessä seurattu mainitun toimikunnan esityksiä. Lisäksi keskiasteen koulunuudistuksen johtoryhmä ohjasi osaltaan edellä mainitun peruskoulun opetuksen eriyttämistoimikunnan työtä.

Kieliohjelmakomitean tehtävänä oli selvittää missä laajuudessa Suomen opetus- ja koulujärjestelmän piirissä opiskellaan toista kotimaista kieltä ja vieraita kieliä ja tehdä ehdotus maan kulttuuripolitiikkaan ja kielitaidon tarpeeseen pohjautuvan toisen kotimaisen kielen sekä vieraiden kielten monipuolisen opetusohjelman turvaamisesta maan koulujärjestelmässä sekä muussa opetustoiminnassa. Peruskoulun osalta komitea päätyi nykyisen lainsäädännön kaltaiseen esitykseen, johon kuitenkin sisältyi eräitä kunnille asetettavia vaatimuksia kielten tarjonnasta oppilaille sekä ohjannasta ja tiedotusjärjestelmästä. Lisäksi komitea teki ehdotuksia opetusryhmien muodostamisesta, joilla kuitenkin ei ole merkitystä tuntikehysjärjestelmän käyttöönoton johdosta. Komitean peruskoulua ja lukiota koskevia ehdotuksia toteutetaan tällä lainsäädännöllä.

Tämän hallituksen esityksen sisältämiä lakehdotuksia ovat valmistelleet seuraavat työryhmät: 1) koululakityöryhmä, 2) koululainsäädännön valmistelutyöryhmä, 3) koululainsäädännön asiantuntijatyöryhmä, 4) iltaoppi-koululakityöryhmä sekä 5) kuulo- ja näkövammaisten koulun työryhmä.

Opetusministeriö asetti vuonna 1976 edellä mainitun koululakityöryhmän valmistelemaan peruskoulua ja kunnallista ja yksityistä lukiota koskevan lainsäädännön uudistamista. Koululakityöryhmä jätti mietintönsä opetusministeriölle 21 päivänä toukokuuta 1979. Mietintö sisälsi hallituksen esityksen muotoon laaditut ehdotukset peruskoululaiksi, lukiolaiksi ja laiksi kunnan kouluhallinnosta sekä vastaavat asetusehdotukset. Laki- ja asetusehdotuksissa kodifioitiin ja nykyaikaistettiin hajanainen ja osittain vanhentunut yleissivistävää koulutointa koskeva lainsäädäntö. Säädösehdotukset sisälsi-

vät myös eräitä lähinnä erityisopetukseen liittyviä aineellisia muutoksia sekä toimivallan siirtoja.

Koululakityöryhmän mietinnöstä annettiin yli 70 lausuntoa. Lausuntoa pyydettiin muun muassa oikeusministeriöltä, sisäasiainministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriöltä, eräiltä keskusvirastoilta ja lääninhallituksilta sekä kuntia, opettajia, oppilaiden vanhempia ja oppilaita edustavilta järjestöiltä tai yhdistyksiltä. Lausunnoissa tätä lainsäädäntöuudistusta on yleensä pidetty tarpeellisenä ja kiireellisenä sekä säännöksiä rakenteeltaan ja muodoltaan tyydyttävänä. Sitä vastoin aineellisista muutoksista ja etenkin toimivallan siirroista alaspäin on tehty useita ehdotuksia.

Asian jatkovalmistelua varten opetusministeriö asetti 18 päivänä syyskuuta 1979 koululainsäädännön valmistelutyöryhmän, jonka tehtävänä oli muun muassa ottaa kantaa sekä koululakityöryhmän mietintöön sisältyviin että siinä avoimeksi jääneisiin laaja-alaisiin ja koulutuspoliittisesti tärkeisiin kysymyksiin.

Koululainsäädännön valmistelutyöryhmän avuksi opetusministeriö asetti samana päivänä koululainsäädännön asiantuntijatyöryhmän, jonka tehtävänä oli käsitellä ja selvittää koululakityöryhmässä avoimiksi jääneitä kysymyksiä.

Opetusministeriö asetti 7 päivänä syyskuuta 1979 iltaoppikoululakityöryhmän, joka valmisti iltaoppikouluja ja oppikoulujen iltalinjoja koskevan lainsäädännön uudistamiseksi tarvittavat säännösehdotukset. Mainitun työryhmän ehdotukset otettiin huomioon koululainsäädännön valmistelutyöryhmän työssä, joka sovittelee ne omiin ehdotuksiinsa laati asiasta yhtenäisen esityksen. Opetusministeriö asetti niin ikään 7 päivänä syyskuuta 1979 kuulo- ja näkövammaisten koulun työryhmän, jonka lainsäädäntöä koskevat ehdotukset samalla tavalla määritettiin siirrettäväksi koululainsäädännön valmistelutyöryhmän jatkokäsittelyyn.

Koululainsäädännön valmistelutyöryhmä on lisäksi ottanut työssään huomioon opetusministeriön 21 päivänä maaliskuuta 1980 asettaman sosiaalialan erityisopetustyöryhmän ehdotuksia siltä osin, kun ne koskevat peruskoulua. Lisäksi koululainsäädännön valmistelutyöryhmälle esitivat useat eri yhteisöt, järjestöt ja eturyhmät näkemyksiään kirjallisesti. Koululainsäädännön valmistelutyöryhmä jätti mietintönsä (kom-

iteamietintö 1981:34) 31 päivänä maaliskuuta 1981. Siitä on kouluasiainneuvosto antanut lausunnon.

Hallituksen esitys pohjautuu olennaisilta osiltaan koululainsäädännön valmistelutyöryhmän ehdotukseen hallituksen esitykseksi. Lisäksi koululainsäädännön valmistelutyöryhmä on valmistellut ehdotukset tarvittaviksi asetuksiksi. Asetusehdotukset ovat seuraavat: peruskouluasetus, lukioasetus, asetus peruskoulua korvaavasta koulusta ja yksityisestä lukiosta, iltalukioasetus, asetus kunnan kouluhallinnosta, asetus kunnan peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja -avustuksista sekä lainoista annetun asetuksen muuttamisesta sekä asetukset kuulovammaisten ja näkövammaisten kouluista.

3. Esityksen organisatoriset ja henkilöstövaikutukset

3.1. Organisaatiomuutokset

Hallituksen esityksessä varaudutaan peruskoulua koskevan lainsäädännön osalta kehitysvammahuollon toimintayksiköissä annettavan harjaantumisopetuksen siirtymiseen peruskoulun erityisopetukseksi. Muutoksen toteuttaminen edellyttää kehitysvammaisten erityishuolosta annetun lain muuttamista. Kun nämä muutokset toteutetaan, on samalla tehtävä henkilöstösiirtoja sosiaalitoimen kehitysvammalaitoksista opetustoimen erityisopetukseen. Samoin tilat ja välineet tulevat ainakin osittain siirrettäväksi. Peruskoululakiehdotus sisältää tarvittavat opettajien siirtoa koskevat säännökset.

3.2. Tehtävien ja toimivallan siirto opetushallinnossa

Esityksessä ehdotetuilla laeilla ja niiden säännösten nojalla annettavaksi tarkoitetuilla asetuksilla siirretään useita tehtäviä valtionhallinnon ja kunnallishallinnon sisällä keskushallinnosta alaspäin ja toisaalta valtion viranomaisilta kunnan viranomaisille.

Suurin tehtävien ja toimivallan siirto tapahtuisi tuntikehysjärjestelmän käyttöön ottami-

sella, jolloin nykyisin asetuksessa olevat yksityiskohtaiset säännökset siirtyvät asetuksen antamissa väljissä rajoissa koulun nykyistä opetussuunnitelman vuositarkistetta vastaavassa työsuunnitelmassa ratkaistavaksi. Työsuunnitelman siirtäminen kunnan yksin ratkaistavaksi eli nykyisen alistuksen poistaminen merkitsee huomattavaa toimivallan siirtoa ja käsittelyjärjestyksen yksinkertaistamista.

Muita valtionhallinnosta kunnalle siirrettäväksi ehdotettavia asioita ovat muun muassa eräät opettajanviran täyttöön ja virkojen vaihtoon liittyvät asiat.

Lääninhallitukselta kunnan ratkaistavaksi siirrettäisiin muun muassa erityisluokalle siirtäminen eräitä poikkeuksia lukuun ottamatta, yksityisoppilasta tutkivan opettajan määrääminen sekä virkavapauden myöntäminen ja sijaisen määrääminen opettajalle. Lisäksi on tarkoitusta siirtää kouluohjesäännöstä asioita johtosääntöön, jota valtion viranomaisen ei vahvista.

Kunnan kouluhallinnossa koulukohtaisille hallintoelimille siirrettäisiin muun muassa oppilaan kielenopiskelusta vapauttaminen ja valinnaisaineen vaihtaminen. Johtosäännöllä voitaisiin siirtää johtokunnalle osa koululautakunnan tehtävistä, muun muassa oppilaan koulunkäynnistä vapauttaminen eräissä tapauksissa, virkavapauksien myöntäminen ja sijaisen määrääminen sekä alennusten ja vapautusten myöntäminen lukion lukukausimaksuista. Kunnan kouluhallinnossa siirrettäisiin toimivaltaa johtosäännöllä koululautakunnalta koulutoimen johtajalle. Lukion ja iltalukion vakinaisen ja väliaikaisen viranhoidajan vaali määrättäisiin nykyisestä poikkeavasti alistettavaksi läänin hallitukselle kuten peruskoulun opettajanvaali.

Valtakunnallisesti olisi tarkoitus ryhtyä ohjaamaan kunnan kielenopetuksen valikoimaa ja laajuutta. Asiasta päättää nykyisin kunta itse tai valtioneuvoston luvalla.

Valtionhallinnon sisällä tehtäviä ja toimivaltaa siirrettäisiin muun muassa ortodoksisen uskonnon opetuksen opetusryhmän koosta poikkeamista ja viran lakkauttamisjärjestystä koskeissa asioissa lääninhallitukselle. Oppilaiden kouluunottamista ja oppilasarvostelua koskeva oikaisu on tarkoitus siirtää kouluhallitukselta lääninhallitukselle. Lukion opetussuunnitelman vahvistaminen siirtyisi kouluhallituk-

selta lääninhallitukselle. Peruskoulun, lukion ja iltalukion opetussuunnitelmat laadittaisiin käyttäen perustana valtakunnallisia opetussuunnitelman perusteita. Valtioneuvostolta siirrettäisiin kouluhallitukselle luvan myöntäminen latinan kielen opettamiseen.

Ehdotetut tehtävien ja toimivallan siirrot eivät aiheuta henkilöstölisäyksiä eikä henkilöstön siirtämisiä valtion ja kuntien välillä tai puheenaolevien organisaatioiden sisällä.

3.3. Esityksen vaikutukset opettajanvirkojen määrään

Peruskoulun rakenteeseen ei ehdoteta muutoksia. Kuitenkin nykyisin kokeiluna järjestetty peruskoulun lisäopetus ehdotetaan muutettavaksi valtioneuvoston määräämin perustein ja opetusministeriön luvalla toteutettavaksi siten, ettei järjestelmään liity kokeiluvaikeutta. Tästä aiheutuvaa opettajanvirkojen lisätarvetta ei ole arvioitu, koska se riippuu myönnettävien lupien määrästä.

Peruskoulun eriyttämisratkaisun vuoksi tehostetaan opetusta lisäämällä opetustuntien määrää perusopetusryhmää kohti. Tämä vaikuttaa peruskoulun yläasteen opettajamäärään noin 1 700 virkaa.

Peruskoulun erityisopetuksessa on tarkoitus pienentää perusopetusryhmän kokoa siten, että se on erityisopetuksen laadusta riippumatta 10 oppilasta. Järjestely merkitsee noin 50 uuden erityisopettajan viran perustamista.

Lukiossa on tarkoitus pienentää perusopetusryhmää nykyisestä 36 oppilaasta 34 oppilaaseen ja alentaa lukion kolmannen luokan rinnakkaisluokan säilyttämisrajaa. Tämä lisää opetusryhmien määrää ja merkitsee noin 370 uutta opettajanvirkaa. Vaikutukset alkavat vasta vuodesta 1986.

Samanaikaisesti edellä mainittujen järjestelyjen kanssa oppilasikäluokan pieneneminen vaikuttaa peruskoulun oppilasmäärään siten, että peruskoulun opettajanvirkojen määrä vähenee noin 700 virkaa. Lukion oppilasmäärä alenee ikäluokan pienemisestä johtuen arvioiden mukaan koko 1980-luvun ajan ja merkitsee noin 750 opettajanviran vähennystä.

**Taulukko 1. Arvio virkojen määrän muutok-
sista lukuvuoden 1986—87 oppilasmäärin**

muutoksen aiheuttaja	muutos virkojen määrään
tuntikehys peruskoulussa opetuksen eriy- tämiskäytännön johdosta	+ 1700
erityisopetuksen luokkamuotoisen perus- opetusryhmän koon tarkistaminen	+ 50
lukion perusopetusryhmän koon tarkista- minen sekä rinnakkaisluokan säilyttämi- nen	+ 370
oppilasikäluokan pieneneminen peruskou- lussa	— 700
oppilasikäluokan pieneneminen lukiossa ..	— 750
yhhteensä	+ 670

Edellä on arvioitu, että opettajanvirkojen määrä vähenee peruskoulussa ja lukiossa oppilasikäluokkien pienenemisen johdosta yhteensä noin 1 450 virkaa. Kaikkiaan lainsäädännön tarkoittamat toimenpiteet merkitsevät noin 2 100 viran säilymistä tai perustamista. Lukion virkoihin toimenpiteet vaikuttavat vasta vuonna 1986.

4. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Hallituksen esityksen toteuttaminen lisää yleissivistävän koulujärjestelmän kustannuksia. Osa hallituksen esityksessä ehdotetuista uudistuksien aiheuttamista kustannuksista on nykyisin toteutunut kokeiluissa. Ehdotukset vaikuttavat varsin vähän kustannusten jakautumiseen eri oppilaitosmuotojen kesken. Osa uudistuksista merkitsee kuitenkin valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon muuttumista.

Oppilasikäluokan pieneneminen ja siitä seuraava kouluverkoston harveneminen ja opettajien työllisyyden vaikeutuminen ovat johtaneet pienten kouluyksiköiden toimintaa tukeviin ratkaisuihin. Vaikka ehdotetut ratkaisut sinänsä estävät kustannusten vähentymistä, merkitsevät ne toisaalta säästöjä työllisyysmenoissa, uudelleenkoulutusta koskeissa menoissa sekä lakkautuspalkkamenoissa.

Kustannuslaskelmat on jouduttu perustamaan eräiltä osin oletetuksi. Kustannuslaskel-

maan on sisällytetty ainoastaan ne tekijät, jotka aiheutuvat hallituksen esityksen toteuttamisesta ja ikäluokkien pienenemisestä. Laskelmiin ei sisälly muita mahdollisia peruskoulun tai lukion kehittämiseksi suoritettavia toimenpiteitä. Kustannuslaskelmien laadinnassa on lähtökohtana pidetty lukuvuotta 1981—82 ja kustannusvaikutukset on tältä pohjalta laskettu lukuvuoden 1986—87 mukaisina. Kyseinen lukuvuosi on valittu siitä syystä, että tällöin oppilaiden tulisi saada yleinen jatko-opintokelpoisuus. Kustannuslaskelmat on tehty vuoden 1982 hintatason mukaisina.

4.1. Oppilasikäluokan koon muutosten vaikutukset

Syyslukukauden 1981 alkaessa peruskoulussa oli 585 200 oppilasta, joista 365 000 ala-asteella ja 220 200 yläasteella. Oppilaista 5,5 prosenttia opiskeli ruotsinkielisissä kouluissa.

Peruskoulun oppilasmäärä kehittyy ennusteiden mukaan siten, että lukuvuonna 1985—86 on oppilaita ala-asteella 380 900 ja yläasteella 175 800 eli yhteensä 556 700.

Päiväkouluna toimivien lukioden koko oppilasmäärä oli 102 559 syyslukukauden alkaessa lukuvuonna 1980—81. Ylioppilaita valmistui vuonna 1980 noin 29 000.

Keskiasteen koulutuksen kehittämisestä annetun lain toimeenpanon edellyttämistä kehittämistoimenpiteistä laaditussa opetusministeriön suunnitelmassa asetetaan tavoitteeksi, että vuonna 1988 lukion 1 luokalla on iltalinjojen opiskelijoita lukuun ottamatta 26 400 oppilasta, joista 1 500 on ruotsinkielisiä. Mikäli keskeyttäminen ja luokalle jääminen säilyvät nykyisellä tasolla, on lukiossa oppilaspaikkoja 73 500 lukuvuonna 1990—91.

Oppilasikäluokan pieneneminen merkitsee kustannussäästöjä. Oppilasmäärien muutoksesta aiheutuva kustannusten aleneminen voidaan likimääräisesti arvioida oppilasmäärän kehityksen seurauksena muodostuvien perusopetusryhmien lukumäärän muutoksen avulla. Oppilasmäärien muutokset vaikuttavat myös perusopetusryhmien ja muiden opetusryhmien keskokokoihin.

Peruskouluasetuksen (443/70) 181 §:ään keväällä 1980 tehdyn muutoksen (215/80) kustannusvaikutus oli 54,0 miljoonaa markkaa.

Tämän lisäksi on keväällä 1981 tehty noin 30,0 miljoonan markan menot aiheuttava peruskouluasetuksen muutos (365/81), jonka mukaan viidennen ja kuudennen vuosiluokan ryhmäjakoja lisätään. Oppilasikäluokan muutos alentaa kustannuksia peruskoulussa vuonna 1987 vuoteen 1982 verrattuna noin 112 miljoonaa markkaa ja lukiossa noin 26 miljoonaa markkaa eli yhteensä 138 miljoonaa markkaa, josta valtionosuus olisi noin 98 miljoonaa markkaa.

4.2. Rakenteellisten ja toiminnallisten muutosten aiheuttamat käyttökustannukset

4.2.1. Peruskoulun rakenteen muutoksista aiheutuvat kustannukset

Peruskoululakiehdotuksen mukaan peruskoulussa voidaan järjestää valtioneuvoston määräämin perustein ja opetusministeriön luvalla lisäopetusta peruskoulun oppimäärän suorittaneille. Tämän aiheuttamat lisäkustannukset riippuvat myönnettävistä luvista. Lukuvuodeksi 1981—1982 opetusministeriö myönsi luvan 109 kunnalle. Kokonaiskustannukset nykyisestä opetuksesta arvioidaan 13 miljoonaksi markaksi, josta valtionosuus on noin 9 miljoonaa markkaa.

Peruskoululakiehdotuksen mukaan voidaan luvanvaraisesti peruskoulussa järjestää yhden lukuvuoden kestävää esiopetusta. Syyslukukaudella 1979 päiväkodeissa oli 23 700 kuusivuotiaasta lasta, mikä on 42,5 prosenttia ikäluokasta. Lisäksi yhteensä noin 700 kuusivuotiaasta lasta opiskeli esikoulukokeilun piirissä tai erityiskoulujen esiasteella. Näin esiopetuksen piirissä oli noin 43,5 prosenttia kuusivuotiaiden ikäluokasta.

Lakiehdotuksessa tarkoitettu esiopetus on suunniteltu toteutettavaksi muuttamalla nykyinen koulutoimen esiopetuskokeilu vakinaiseksi toiminnaksi. Esiopetuksen aiheuttamat kustannukset ovat nykyisin noin 1,7 miljoonaa markkaa, josta valtionosuus on noin 1,2 miljoonaa markkaa.

Tämän lain perusteella on tarkoitus antaa esiopetusta lähinnä haja-asutusalueilla. Kaupungeissa ja taajamissa tullaan esiopetusta antamaan lasten päivähoidosta annetun lain (36/73) perusteella.

Sairaalaopetuksesta aiheutuu lisäkustannuksia, koska monissa valtion ja kuntien sairaaloissa ei opetusta nykyisin ole asianmukaisesti järjestetty. Lisäkustannukset on vaikea arvioida, koska ne riippuvat kussakin sairaalassa opetukseen käytettävästä tuntimäärästä. Nykyisin maamme yhdeksässä valtionapua saavassa sairaalakoulussa on noin 250 koko lukuvuoden käytössä olevaa oppilaspaikkaa. Tämän lisäksi noin 25 sairaalassa on järjestetty tuntiopettajan antamaa sairaalaopetusta. Jos sairaaloissa tarvittaisiin tuntiopetus mukaan lukien keskimäärin 350 koko lukuvuoden käytössä olevaa oppilaspaikkaa, olisivat kustannukset sairaalaopetuksesta noin 2,3 miljoonaa markkaa vuodessa, josta valtionosuus 2,0 miljoonaa markkaa. Kun sairaalakoulut nykyisten valtionapuperusteiden mukaan saavat valtionapua noin 1,5 miljoonaa markkaa vuodessa, tulisivat valtion lisäkustannukset sairaalaopetuksen osalta uusien valtionosuusperusteiden mukaan olemaan noin 0,5 miljoonaa markkaa vuosittain.

4.2.2. Opetusjärjestelyistä aiheutuvat lisäkustannukset

4.2.2.1. Peruskoulun eriyttämisratkaisun tarkistaminen

Peruskoululakiehdotuksen mukaan ei yläasteella enää järjestetä opetusta erilaajuisten oppimäärien mukaan. Oppilaiden yleisen jatko-opintokelpoisuuden saavuttamiseksi joudutaan perusopetusryhmän opettamiseen varaamaan peruskoulussa nykyistä enemmän tunteja. Tuntikehysjärjestelmän edellyttämään tuntikiintiöön on nykyisen ryhmittelytavan perusteella laskettuun tuntikiintiöön tukiopetukseen käytetty aika huomioon ottaen lisätty yläasteilla keskimäärin 6,2 tuntia (14,3 %). Tämä opetustuntimäärien lisäys perusopetusryhmää kohti merkitsee yläasteella noin 172 miljoonan markan lisäkustannusta nykyisiin peruskoulun kustannuksiin verrattuna. Valtionosuus olisi tästä noin 122 miljoonaa markkaa. Kustannukset koostuvat yksinomaan palkkauskustannuksista. Tuntikehysjärjestelmään siirtyminen ei aiheuta olennaisia lisäkustannuksia oppilaskohtaisissa käyttömenoiissa. Peruskoulun ala-asteen osalta tuntikehysjärjestelmään siirtyminen ei aiheuta lisäkustannuksia.

Eriyttämiskaisusta aiheutuva tuntimäärän lisäys aiheuttaa pienryhmätilojen lisätarvetta ja vähentää suurten tilojen tarvetta. Tarkoitus on, että eriyttämiskaisu toteutetaan mahdollisimman pitkälle olemassa olevien tilojen käyttöä tehostamalla sekä tilojen käyttötarkoitusta muuttamalla.

4.2.2.2. Lukion perusopetusryhmä ja tuntikehysjärjestelmä

Lukion perusopetusryhmän enimmäiskoon alentaminen kahdella oppilaalla ja lukion kolmannella luokalla ylläpidettävän rinnakkaisluokan säilyttämiskaisajan tarkistaminen aiheuttavat yhteensä 26 miljoonan markan lisäkustannukset, josta valtionosuus on noin 18 miljoonaa markkaa. Lisäkustannukset aiheutuvat palkkauskasvuista. Perusopetusryhmän koon alentaminen on tarkoitus aloittaa asteittain lukuvuodesta 1986—87.

Lukiossa ja iltalukiossa pääosa opetuksesta annetaan perusopetusryhmässä. Perusopetusryhmää pienemmät opetusryhmät muodostuvat eri oppimäärien vaihtoehtoisuudesta ja aineiden valinnaisuudesta. Tuntikehysjärjestelmään siirtymisellä voidaan säännöstellä opetusryhmien perustamista ja samaa oppimäärää opiskelevien eri rinnakkaisosastojen oppilaiden yhdistämistä opetusryhmiksi. Näin voidaan opetusryhmät muodostaa pedagogisesti ja taloudellisesti tarkoituksenmukaisesti.

4.2.2.3. Luokkamuotoisen erityisopetuksen ryhmäkoko

Luokkamuotoisessa erityisopetuksessa perusopetusryhmän enimmäiskoko vaihtelee ryhmän ikäjakautumasta riippuen 10—15 oppilaaseen. Opetusjärjestelyjen tarkoituksenmukaisek-

si hoitamiseksi olisi perusopetusryhmän enimmäiskoko määrättävä oppilaiden ikäjakautumasta riippumatta yleensä samaksi eli 10 oppilaaksi. Tämä järjestely lisää kustannuksia noin 3,0 miljoonaa markkaa, josta valtionosuus olisi noin 2,0 miljoonaa markkaa.

4.2.2.4. Eräät muut toimenpiteet

Kunnan kielivähemmistöä varten voitaisiin peruskoululakiehdotuksen mukaan perustaa oma koulupiiri, jos oppilaita on 13. Tämä koulupiirin perustamiskaisajan pudottaminen nykyisestä 18:sta merkitsisi 4—8 uuden koulupiirin muodostamista. Perustettavat koulut tulisivat olemaan pääasiallisesti yksiolettajaisia, jolloin kokonaiskustannukset palkkauksen osalta olisivat 0,2—0,4 miljoonaa markkaa. Valtionosuus palkkauskustannuksista olisi 0,1—0,3 miljoonaa markkaa. Arvion mukaan koulua kohti tulevia oppilaita olisi keskimäärin 15. Jos puolella näistä oppilaista koulumatka pitenee, kuljetuskustannusten lisäys on 57 000—114 000 markkaa. Kustannusten kokonaislisäys olisi 0,3—0,5 miljoonaa markkaa. Valtionosuus tästä olisi 0,2—0,4 miljoonaa markkaa.

Ortodoksinen kirkkokunta järjestää nykyisin uskonnon opetuksen niissä tapauksissa, jolloin ei ole muodostunut riittävän suurta opetusryhmää koululaitoksen piirissä järjestettävää uskonnon opetusta varten. Tähän opetukseen on osallistunut 3 919 peruskoulun oppilasta lukuvuonna 1979—80. Lukion osalta ei tietoja ole saatavissa. Peruskoulun osalta tämän opetuksen kustannukset lukuvuonna 1979—80 olivat 0,2 miljoonaa markkaa. Mikäli opetus siirrettäisiin koululaitoksen piiriin, tulisi kouluhallinnon osalle vastaavan suuruisen kustannuslisäys. Valtionosuus tästä kustannuslisäyksestä olisi noin 0,1 miljoonaa markkaa.

4.2.3. Tiivistelmä rakenteellisten ja toiminnallisten muutosten aiheuttamista käyttökustannuksista vuonna 1987 lukuvuoden 1981—82 oppilasmäärien pohjalta

Toimenpide	Kokonaiskustannukset miljoonaa markkaa	Valtion kustannukset miljoonaa markkaa	Kustannusten lisäys miljoonaa markkaa	
			Kokonaiskustannusten lisäys	valtionosuuden lisäys
— peruskoulun lisäopetus	13	9	— ¹⁾	— ¹⁾
— peruskoulun esiopetus	1,7	1,2	— ²⁾	— ²⁾
— sairaalaopetus	2,3	2,0	0,3 ³⁾	0,5 ³⁾
— tuntikehys peruskoulun eriyttämiskäytännön johdosta	172	122	172	122
— lukion perusopetusryhmän koon tarkistaminen sekä rinnakkaisluokan säilyttäminen	14 ⁴⁾	10 ⁴⁾	14	10
— erityisopetuksen luokkamuotoisen perusopetusryhmän koon tarkistaminen	3	2	3	2
— koulupiirin perustaminen kielivähemmistöä varten	0,4	0,3	0,4	0,3
— ortodoksinen uskonnon opetus	0,2	0,1	0,2	0,1
Yhteensä	206,6	146,6	189,9	134,9

¹⁾ Kustannusten lisäystä ei ole arvioitu, koska toiminta on luvanvaraista.

²⁾ Nykyinen koulutoimen piirissä toteutettu kokeilu on vakinaistettu, joten lisäkustannuksia ei synny.

³⁾ Nykyiset kustannukset yksityisissä kansakouluissa ovat noin 2 miljoonaa markkaa. Nykyinen valtionapu on noin 1,5 miljoonaa markkaa.

⁴⁾ Taulukkoon on merkitty vain vuoteen 1987 mennessä kertyvät kustannukset.

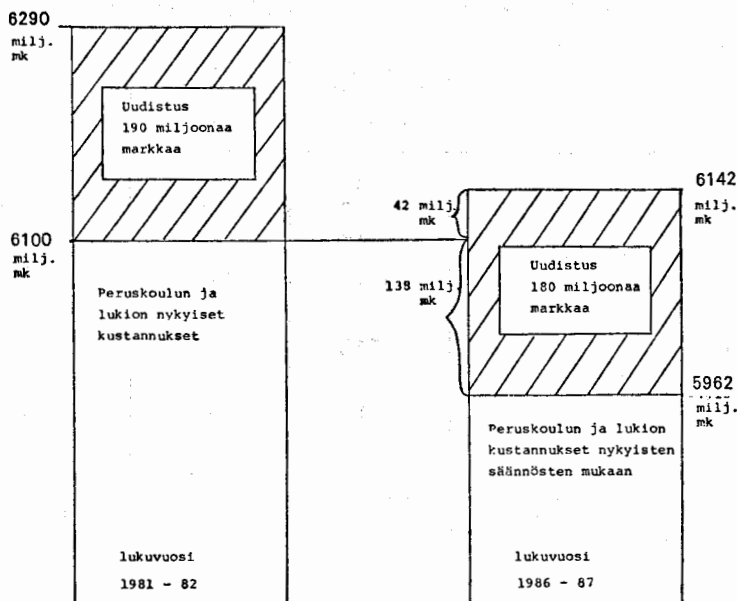
4.3. Kokonaiskustannukset

Hallituksen esityksen kokonaiskustannukset muodostuvat edellä kohdassa 4.2. selostetuista kustannuksista. Kohdassa 4.1. esitetty oppilasmäärän väheneminen vaikuttaa sekä nykyisiä kustannuksia että uusia esitettyjä kustannuksia alentavasti. Oppilasmäärän väheneminen heijastuu ensisijaisesti peruskoulun osalta tuntikehysten laajentamisen aiheuttamiin kustannuksiin ja lukion osalta perusopetusryhmän enimmäiskoon alentamisesta aiheutuviin kustannuksiin.

Edellä kohdassa 4.2. tarkoitetut kustannukset aiheuttavat kaikkiaan 190 miljoonan mar-

kan lisäkustannukset, joista valtionosuus on 135 miljoonaa markkaa. Kohdassa 4.1. esitetty oppilasikäluokan laskeminen vaikuttaa vähentävästi paitsi nykyisiin kustannuksiin myös kohdassa 4.2. esitettyihin kustannuksiin. Viimeksi mainittujen osalta vähennys on 10 miljoonaa markkaa. Kun tämä lisätään edellä kohdassa 4.1. esitettyyn ikäluokkien pienene- misestä johtuvaan nykyisten kustannusten alenemiseen 138 miljoonaa markkaan, voidaan todeta, että vuonna 1987 ovat käyttökustannukset 148 miljoonaa markkaa pienemmät kuin ne olisivat siinä tapauksessa, että lainsäädännön tarkoittamat toimenpiteet toteutettaisiin lukuvuoden 1981—82 oppilasmäärillä.

Kuvio 1

Käyttökustannusten kokonaisuus on lukuvuoden 1981—82 oppilasmäärillä edellä esitetty 190 miljoonaa markkaa. Kun oppilasikäluokkien pienemisestä aiheutuvat kustannusten vähenemiset (148 miljoonaa markkaa) otetaan huomioon, ovat lisäkustannukset lukuvuoden 1986—87 oppilasikäluokkien mukaisilla oppilasmäärillä 42 miljoonaa markkaa enemmän kuin lukuvuonna 1981—82. Valtion kustannettavaksi tulisi tästä noin 30 miljoonaa markkaa.

Kustannuslisäykset ajoittuivat kolmelle lukuvuodelle eli neljälle kalenterivuodelle.

Oheisessa kuviossa 1 on graafisesti esitetty peruskoulu- ja lukiotoimen kustannusten muutokset, jotka aiheutuvat edellä kohdassa 4.2. tarkoitettujen toimenpiteiden toteuttamisesta ja oppilasikäluokkien alenemisesta. Vinoon viivoitettu alue kuvaa lisäkustannuksia, jotka aiheutuvat lainsäädännön toimeenpanosta.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Peruskoululaki

1 luku

Peruskoulun tehtävä ja rakenne

1 §. Säännöksessä määritellään peruskoulun tarkoitus ja koulutuspoliittinen tavoite koulutusjärjestelmän osana. Yhtenäiskouluperiaatteen mukaan peruskoulu tarjoaa kaikille oppilaille yhtäläiset taloudelliset mahdollisuudet opiskeluun.

Opetussuunnitelma laaditaan koko ikäluokalle perusteiltaan yhtäläiseksi.

Peruskoulun opetussuunnitelmassa otetaan huomioon, että peruskoulun on annettava edellytykset jatkuvan koulutuksen periaatteen toteuttamiselle koulutusjärjestelmässä.

Hallitusmuodon 80 §:n mukaan kansakoulutoimen järjestysmuodon perusteista sekä valtion ja kuntain velvollisuuksista kansakoulujen kannattamiseen, niin myös yleisestä oppivelvollisuudesta säädetään lailla. Koulujärjestelmän perusteista annetun lain mukaan peruskoulu toimii nykyisin hallitusmuodon tar-

koittamana kansakouluna. Järjestysmuodon perusteet samoin kuin oppivelvollisuutta koskevat säännökset on otettu tähän lakiin. Hallitusmuodon säännöksestä seuraa edelleen, että peruskoulun opetuksen on oltava kaikille maksutonta.

2 §. Pykälän 1 ja 2 momentissa määritellään peruskoulun kasvatuspäämäärä ja 3 momentissa säädetään tärkeimmät alueet, joilla mainittuun kasvatuspäämäärään pyritään. Tavoitteiden mukaisesti määräytyvät peruskoulun kasvatuksen ja opetuksen sisällöt sekä toiminnan perusteet.

Kasvattaminen tasapainoiseksi, hyväkuntoiseksi, vastuuntuntoiseksi, itsenäiseksi, luovaksi, yhteistyökykyiseksi ja rauhantahtoiseksi ihmiseksi ja yhteiskunnan jäseneksi on ymmärrettävä avarassa merkityksessä. Nämä ilmaisut tarkoittavat sekä eettisiä ja sosiaalisia että taidollisia, taidollisia ja asenteellisia tavoitteita.

Asetetun tavoitteen mukainen kasvaminen tarkoittaa ihmisen persoonallisuuden huomioon ottamista. Lähtökohtana on avara näkemys tasapainoisen persoonallisuuden kehittämisedellytyksistä ja mahdollisuuksista. Persoonallisuuden kehittämisessä on yksilöllisten tarpeiden lisäksi otettava huomioon ne vaatimukset, joita toiminta yhteisössä asettaa.

Henkinen ja ruumiillinen hyväkuntoisuus muodostaa pohjan ihmisen toiminnalle. Hyväkuntoiseksi kasvattaminen merkitsee myös terveellisten elämäntapojen opettamista. Mainittu tavoite sisältää vaatimuksia myös peruskoulun oppilashuollon laadulle ja määrälle.

Itsenäisyyteen ja luovuuteen kasvattamisella pyritään oppilaan kasvamiseen omiin henkisiin mahdollisuuksiinsa luottavaksi, arvostelu-kykyiseksi ja uutta luovaksi yksilöksi ja kansalaiseksi. Yhteistyökykyiseksi ja rauhantahtoiseksi kasvaminen tarkoittaa suvaitsevuuden ja sellaisten ajattelutapojen ja valmiuksien kehittämistä, jotka ovat tarpeellisia yksilöiden, ryhmien ja kansojen väliselle yhteistoiminnalle. Koulun koko toiminnan olisi edistettävä yhteistyön lisääntymistä. Vastuuntunnon kehittyminen perustuu yleisinhimilliseen näemykseen ihmisen arvosta ja oikeuksista ja koskee sekä oppilasta itseään että hänen suhtautumistaan muihin ja erityisesti heikompiin kohtaan.

Pykälän 2 momenttina on kansakoululaista peräisin oleva säännös koulun kasvatus- ja opetustavoitteista. Siveellisyyteen ja hyviin tapoi-

hin kasvattamisella on ymmärrettävä oppilaan saattamista omaksumaan kunakin aikana yhteiskunnallisesti hyväksyttävät eettiset ja sosiaaliset normit. Elämässä tarpeellisiin tietoihin ja taitoihin kuuluvat yleisten kansalaisvalmiuksien edellyttämien tietojen omaksuminen ja taitojen saavuttaminen.

Valmiudet, joita yksilön tulisi eri elämän alueilla saavuttaa, kytkeytyvät monin tavoin toisiinsa. Muuttuva yhteiskunta edellyttää tasapainoisia, vastuuntuntoisia, henkisesti itsenäisiä ja yhteistyökykyisiä kansalaisia, jotka haluavat jatkuvasti kehittää itseään ja yhteiskuntaa. Peruskoulun tulee luoda pohjaa kansallisen sivistyselämän ja kulttuurin monipuoliselle kehittämiselle sekä edistää oppilaissa kansainväliseen yhteistyöhön, yhteisymmärrykseen ja rauhaan sekä sukupuolten väliseen tasa-arvoon tähtäävien valmiuksien kehittymistä.

Valmiudet, joita peruskoulu pyrkii yksilössä kehittämään, ovat sopusoinnussa Yhdistyneitten Kansakuntien ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen kanssa. Sen mukaan "opetuksen on pyrittävä ihmishengen täyteen kehittämiseen" ja "sen on edistettävä ymmärtämystä, suvaitsevaisuutta ja ystävyyttä".

3 §. Peruskoulun kasvatuksen ja opetuksen tavoitteisiin pääseminen vaatii oppilaiden ikäkauden ja edellytysten huomioon ottamista. Samanikäiset oppilaat eivät aina ole samassa kehitysvaiheessa. Koulun tulee kiinnittää erityistä huomiota oppimisedellytyksiltään heikoimpien oppilaiden kykyjen kehittämiseen asettamatta kuitenkaan esteitä muille oppilaille.

Peruskoulun kasvatuksen ja opetuksen onnistuminen edellyttää kodin ja koulun yhteistyötä. Koulun opetuksen ja muun toiminnan järjestämisessä tulee ottaa huomioon kodin ohella muut oppilaan kasvattamiseen ja kasvamiseen vaikuttavat tahot. Tällaisia vaikuttajia ovat muun muassa toveripiiri, järjestöt, joukkotiedotus ja viihdetuotanto.

4 §. Pykälän 1 momentin mukaan peruskoulu on yhdeksänvuotinen kokonaisuus. Koulu iakantuu kolmivuotiseen ala-asteeseen ja kolmivuotiseen yläasteeseen. Jäljempänä seuraavien pykälien nojalla on koulutyön käytännön järjestämisessä monia koulujen sijoittamiseen ja opettajien käyttöön liittyviä vaihtoehtoja, jotka lieventävät peruskoulun jakautumista ala- ja yläasteeseen.

Peruskoulussa on järjestetty kokeilutarkoi-

tuksessa yhden lukuvuoden kestävää tilapäistä lisäkoulutusta peruskoulun oppimäärän suorittaneille lukuvuodesta 1977—78 lähtien. Lisäluokan avulla on voitu antaa koulutusta niille nuorille, jotka eivät ole koulutustaipaita puutteen tai muun syyn vuoksi voineet hakeutua keskiasteen koulutukseen tai jotka ovat halunneet täydentää tai syventää peruskouluopintojaan.

Lakiehdotuksen mukaan peruskoulussa voidaan järjestää valtioneuvoston määräämin perusteiden opetusministeriön luvalla yhden lukuvuoden kestävää lisäopetusta peruskoulun oppimäärän suorittaneille. Lisäopetukseen osallistuminen on oppilaille vapaaehtoista. Lisäopetukseen sovelletaan peruskoulun yläastetta koskevia säännöksiä ja määräyksiä kaikilta osiltaan. Näin ollen oppilaiden sosiaaliset edut, opetuksen tuntikehys, hallinto ja valtionosuus määräytyvät peruskoulusta voimassa olevien säädösten, määräysten ja ohjeiden mukaan.

Oppivelvollisuusikää nuorempien lasten ohjaus ja kasvatusta on käytännöllisesti katsoen kokonaan järjestetty sosiaaliviranomaisten toimesta. Toiminta on perustunut vuodesta 1973 lähtien lasten päivähoitosta annettuun lakiin. Muutamissa kunnissa on opetusministeriön luvalla järjestetty 6-vuotiaille tarkoitettua esiopetusta kokeiluluontoisesti peruskoulun yhteydessä. Tarkoitus on, että kunnat voivat opetusministeriön luvalla, mutta kuitenkin ilman kokeiluvuorotetta järjestää esiopetusta peruskoulussa.

5 §. Eräät oppilaat tarvitsevat erityisopetusta. Luokkamuotoista erityisopetusta annetaan nykyisin muun muassa apukoulussa ja tarkkailuluokilla. Ehdotuksen mukaan lainsäädännössä ei enää käytetä tällaisia nimityksiä, vaan peruskoulussa voi olla erilaisia erityisluokkia. Näistä luokista voidaan tarvittaessa muodostaa oma kouluyksikkö.

Sokeain ja kuurojen kouluissa voi nykyisin olla enintään kaksivuotinen esiaste. Ehdotuksen mukaan voisi peruskoulussa olla esiaste niitä oppilaita varten, joiden oppivelvollisuus kestää 11 vuotta. Lakiehdotuksen 32 §:ssä määritellään, milloin vammaisen lapsen oppivelvollisuus on pidennetty. Mainitun pykälän 2 momentin mukainen pidennys voi koskea muitakin vammaisryhmiä kuin näkövammaisia ja kuulovammaisia. Näin ollen mahdollisuus esiasteen järjestämiseen vammaisille oppilaille laajenee.

2 luku

Peruskoulun järjestämisvelvollisuus ja piirijako

6 §. Kunta on velvollinen huolehtimaan peruskouluopetuksen järjestämisestä kaikille sen alueella asuville oppivelvollisuusikäisille. Kunnan velvollisuus kohdistuu myös niihin oppivelvollisuusikäisiin, jotka ovat kunnan alueella sijaitsevilla laitoksilla, kuten koulu- ja koditeilla. Sairaaloissa olevien oppivelvollisuusikäisten osalta on erityissäännös jäljempänä. Pykäläehdotuksen mukaan kaikilla oppivelvollisuusikäisillä lapsilla on oikeus saada peruskouluopetusta tai muuta sitä vastaavaa opetusta. Kunnan velvollisuus opetuksen järjestämiseen siis laajenee lähinnä eräiden peruskoulussa annettavaa erityisopetusta tarvitsevien lasten osalta. Tähän laajentuvaan opetuksen järjestämisvelvollisuuteen kunta voi saada lykäystä.

Peruskouluopetuksen järjestämisvelvollisuutensa kunta voi täyttää käyttämällä apunaan muitakin kuin kunnallisia kouluja. Jos oppilaat sijoitetaan valtion ylläpitämään peruskouluopetusta antavaan kouluun, kuten kuulovammaisten ja näkövammaisten kouluihin tai vammaisten lasten erityiskouluihin, on kunnan katsottava näiden oppilaiden osalta täyttäneen velvollisuutensa. Samoin on asia, jos valtio ylläpitää jonkin laitoksen yhteydessä koulua, johon oppivelvollisuusikäiset voidaan sijoittaa. Peruskoulutuksen on oltava kunnan ja oppilaiden kannalta tarkoituksenmukaisesti järjestettyä.

Kuntien yhteistoimintaa koskevat säännökset vastaavat nykyisiä. Koulujärjestelmälain 3 ja 15 §:n nojalla on kuntia velvoitettu yhteistoimintaan varsinkin yläasteen koulujen osalta. Nämä määräykset jäävät voimaan lakiehdotuksen 106 §:n nojalla ja tämän pykälän perusteella voidaan tarvittaessa muuttaa entisiä ja antaa uusia yhteistoimintavelvoitteita.

Lapsen kehitys tai henkinen toiminta on saattanut estyä tai häiriintyä synnynnäisen tai kehityksessä saadun sairauden, vian tai vamman vuoksi siinä määrin, ettei hän voi käyttää hyväkseen peruskouluopetusta eikä näin ollen voi saavuttaa peruskoulun edellyttämää tietoa ja taitomäärää. Tällaisella lapsella on oikeus peruskouluopetuksen sijasta saada kehitysvammaisten erityishuollossa annetussa laissa tarkoitettua harjaantumisopetusta. Lakiehdotus sisältää kehitysvammaisten opetuksen ja opet-

tajien peruskoulutoimeen siirtämisen kannalta tarpeelliset säännökset. Nykyinen harjaantumisopetus, jota annetaan osittain harjaantumiskouluissa, voidaan näin ollen kehitysvammaisten erityishuollosta annettua lakia muuttamalla siirtää opetussisältöjä ja -menetelmiä muuttamatta peruskoulun erityisopetuksena annettavaksi. Kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain nojalla annettavaksi jäisi syvästi kehitysvammaisille tarkoitettu opetus. Lievästi kehitysvammaisilla olisi oikeus edelleen saada kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain nojalla kuntoutusta ja toiminnallista valmennusta.

7 §. Voimassa olevia säännöksiä on selvennetty siten, että niin sanotut päällekkäiset koulupiirit ovat mahdollisia kouluhallituksen ohjeiden mukaan, jolloin sama alue voi opetus-suunnitelmallisista syistä kuulua kahteen koulupiiriin. Tällainen järjestely tulee kysymykseen esimerkiksi harvinaisen vieraan kielen opetuksen järjestämisen yhteydessä.

Pykälän 2 momentissa on tehty mahdolliseksi liittää yläasteeseen kaikki tai osa alasteen vuosiluokista yhden kouluyksikön puitteissa. Muilta osin pykälä vastaa nykyisiä piirijakoa koskevia säännöksiä.

8 §. Koulumatkan pituutta koskeva säännös koskee vain peruskoulun enemmistönkielistä ala-astetta. Peruskouluopetuksen tarkoituksenmukainen järjestäminen kuitenkin edellyttää, että sitä noudatetaan myös vähemmistönkielisten oppilaiden osalta, milloin olosuhteet sen sallivat. Vähemmistönkielisten peruskoulun alasteen oppilaiden lukumäärä, joka asettaa kunnalle velvoitteen järjestää opetusta ja muodostaa kuntaan peruskoulun ala-asteen piiri asianomaisen kielistä opetusta varten, on esityksessä alennettu nykyisestä kahdeksatoista kolmeentoista. Kunta voi muodostaa tällaisen piirin myös yhteistoiminnassa toisen kunnan kanssa. Piirin muodostaminen on yleensä kunnalle edullista kolmeatoista pienemmälläkin oppilasmäärällä.

9 §. Nykyisin on kansakoululain mukaan piiriin perustettava koulu vain silloin, kun oppilasmäärä on piirissä vähintään 27 tai eräissä tapauksissa 20. Lakiehdotuksessa edellytetään kuitenkin, että piirissä aina on koulu.

Koulu voidaan nykyisin voimassa olevien säännösten mukaan sijoittaa myös oman piirinsä ulkopuolelle. Säännöksessä on näin ollen uutta nykytilanteeseen verrattuna se, että myös

koulun osa voidaan sijoittaa tarkoituksenmukaisuussyistä oman piirinsä ulkopuolelle.

10 §. Lakiehdotuksen 5 §:ssä on mainittu peruskoulun erityisluokista. Ehdotettavan 10 §:n antaman valtuutuksen nojalla erityisopetuksesta säädetään tarkemmin asetuksella ja määrätään tarvittaessa johtosäännöllä. Asetuksella on tarkoitus säätää siitä, miten poikkeaville tai sopeutumattomille oppilaille erityisopetusta järjestetään, miten opilas siirretään erityisopetukseen ja pois siitä, erityisopetuksen perusopetusryhmän koosta sekä poikkeuksista työaikaan.

Kunta voi järjestää erityisopetusta tarvitsevien oppilaiden opetuksen luokkamutoisena tai osa-aikaisena. Luokkamutoinen erityisopetus voidaan järjestää paitsi erityisluokalla myös siten, että kunta järjestää oppilaalle ilmaisen koulunkäyntimahdollisuuden esimerkiksi valtion tai toisen kunnan ylläpitämässä koulussa.

Kansakoululain 19 §:n mukaan on säädetty edellytyksin perustettava apukoulu ja muodostettava sille piiri. Eräät muutkin säännökset edellyttävät, että erityiskoululla on koulupiiri tai oppilasalue. Erityisluokille sitä vastoin ei nykyisin ole määrätty koulupiiriä. Kun tämän lakiehdotuksen mukaan kunta on velvollinen huolehtimaan kaikkien muiden erityisopetusta tarvitsevien paitsi kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain mukaista opetusta saavien koulunkäynnin järjestämisestä, ehdotetaan, että erityisluokista muodostettavalle peruskoululle määrätään oma koulupiiri vain, jos lääninhallitus pitää sitä tarkoituksenmukaisena. Erityisopetus on useasti tarkoituksenmukaisemmin ja joustavammin järjestettävissä ilman piirijakoa, koska yleisistä piirijakoa koskevista säännöksistä olisi kuitenkin erityisopetuksen osalta melkein aina poikettava. Pykäläehdotuksen 2 momentin viimeinen virke on syytä ottaa lakiin jo senkin vuoksi, että kunnallisia kuulovammaisten kouluja koskeva lainsäädäntö, jossa on vastaavainen säännös, ehdotetaan kumottavaksi ja säännökset siirrettäväksi tähän lainsäädäntöön.

11 §. Kansakoululain mukaan oppivelvollisille lapsille, joita hoidetaan pitkäaikaisina potilaina valtion, kunnan tai kuntayhtymän sairaalassa, on sairaalan ylläpitäjän toimesta annettava oppivelvollisuuden täyttämistä edistävää opetusta siinä määrin, kuin lasten terveys ja muut olosuhteet sallivat. Kun tähän opetukseen ei ole myönnetty valtionapua, ovat saira-

loiden ylläpitäjät perustaneet eräisiin sairaaloihin yksityisiä kansakouluja.

Ehdotuksen mukaan potilaana olevalle oppivelvolliselle annettavan peruskouluopetuksen järjestämisvelvollisuus kuuluu sairaalan sijaintikunnalle, joka saa opetuksesta johtuviin käyttömenoihin valtionosuutta saman perusteen mukaan kuin 1 kantokyläluokkaan kuuluva kunta. Asetettu velvoite on sairaalan sijaintikunnalle oppilasmäärästä riippumatta ehdoton. Opetus voidaan järjestää joko sairaalassa tai oppilas voidaan kuljettaa sairaalasta kouluun, jossa hän voi osallistua joko tavallisen tai erityisluokan opetukseen.

Käsitteellä peruskouluopetus ei välttämättä tarkoiteta peruskoulun koko oppimäärän opettamista. Olosuhteiden arvioinnissa on otettava huomioon käytännölliset, taloudelliset ja muut opetuksen järjestämiseen liittyvät näkökohdat. Näiden perusteella määritellään, mitä peruskouluopetuksella kussakin yksittäistapauksessa tarkoitetaan. Milloin sairaalan oppivelvollisuusikäisten potilaiden määrä on pysyvästi suuri, voidaan sairaalaan järjestää erillinen koulu, jonka opetus käsittää koko peruskoulun oppimäärän. Milloin sairaalassa vain satunnaisesti on oppivelvollisuusikäisiä potilaana, on kunkin potilaan kannalta arvioitava erikseen tarvittavan peruskouluopetuksen sisältö.

Sairaalassa polikliinisesti hoidettavat eli avohoidossa olevat potilaat voivat käydä sairaalassa olevaa koulua. Sairaalan koulun käyminen voi perustua vain lääketieteellisiin perusteisiin näissä tapauksissa. Lisäksi edellytetään lääkärin suorittamaa arviointia siitä, että oppilaan osallistuminen sairaalan koulun opetukseen on välttämätöntä. Oppilaan kuljettamisesta sairaalan kouluun saa kunta valtionosuutta 1 kantokyläluokan mukaan.

Opetusministeriö antaa tarvittavat ohjeet ja määräykset sairaalassa annettavan opetuksen järjestämisestä. Yksityisten kansakoulujen (sairaalakoulujen) opettajat siirrettäisiin ilman normaalia hakemusmenettelyä kunnan peruskoulun virkoihin 100 §:ssä säädettyllä tavalla.

3 luku

Peruskoulun hallinto

12 §. Peruskouluun siirryttäessä kunnallista kouluhallintojärjestelmää muutettiin siten, että koulukohtaiset hallintoelimet, johtokunnat, lak-

kautettiin. Koulujärjestelmälain perusteella kunnan koululaitokseen liitettyjen koulujen johtokuntien tehtävät siirrettiin koululautakunnalle.

Peruskoulun siirtymävaiheen poikkeuksellisissa oloissa kunnallisten hallintotehtävien keskittäminen koululautakunnalle oli tarkoituksenmukainen ratkaisu. Koulujärjestelmän vakiinnuttua on kuitenkin syytä tarkistaa kunnan keskushallinnon ja koulujen välistä tehtävien jakoa.

Vuoden 1977 alusta tuli voimaan uusi kunnallislaki (953/76). Kunnallislain yleisenä kunnallisia hallintoelimiä koskevana periaatteena on, ettei lautakuntaan, johtokuntaan tai muuhun vastaavaan hallintoelimeen saa kuulua asianomaisten hallintokunnan viran- tai toimenhaltijoita. Tästä periaatteesta ovat tärkeimpänä poikkeuksena olleet koululautakunta ja peruskoulun kouluneuvosto, joihin erillislainsäädännöllä on säädetty otettavaksi lautakunnan alaisia viranhaltijoita, opettajia. Tällainen asia-tila on vallinnut kauan ja sitä on perusteltu opettajien asiantuntemuksen saamisella hallinnon käyttöön.

Vuonna 1977 tehtiin kunnallisen sopimusvaltuuskunnan ja asianomaisten kuntien keskusjärjestöjen ja virkamiehiä edustavien järjestöjen kesken suositussopimus kunnallisesta työpaikkademokratiasta. Kunnallisen työpaikkademokratian toimintaa on kouluissa vaikeuttanut muun muassa koulun henkilöstön työajat, palkkausjärjestelyt ja koulun toiminnan perinteinen järjestäminen. Kunnalliseen työpaikkademokratiaan ei kuulu osallistuminen työpaikan hallintoelinten toimintaan. Työpaikkademokratian mukaisessa menettelyssä käsitellään henkilöstön palvelussuhteen järjestämistä siltä osin kuin siitä ei sovita virka- ja työehtosopimuksin.

Peruskouluun ehdotetaan johtokuntaa, joka voi olla myös kahden tai useamman peruskoulun yhteinen. Opettajien edustus esitetään säilytettäväksi peruskoulun hallinnossa. Peruskoulun johtokuntaan otettaisiin lisäksi koulun muita kuin opetustehtäviä suorittavaa henkilöstöä edustava jäsen. Oppilailla on edustus yläasteen koulun johtokunnassa äänivaltaa vaila olevien jäsenten kautta.

Muiden henkilöiden kuin johtokunnan jäsenten oikeudesta olla läsnä johtokunnan kokouksissa säädetään lakiehdotuksen mukaan asetuksella. Tarkoitus on säätää läsnäolo-oikeus esimerkiksi lääninhallituksen edustajalle ja koulutoimen johtajalle. Johtokunnan sihteerinä

toimii lakiehdotuksen mukaan peruskoulun johtaja.

13 §. Johtokunnan jäsenten vaali ja puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan nimeäminen on tarkoitus järjestää kunnallislain säännösten mukaisesti. Oppilaiden vanhempien vaikutusmahdollisuuksien parantamiseksi, koulun ja lähiympäristön välisen vuorovaikutuksen lisäämiseksi sekä koulun omaleimaisuuden korostamiseksi esitetään, että jäsenistä vähintään kolmen on oltava oppilaiden vanhempia.

Valittu johtokunnan kokoonpanoratkaisu poikkeaa kunnallislainsäädännön yleisestä periaatteesta, jonka mukaan johtokunnan alainen viranhaltija ei voi olla johtokunnan jäsenenä. Tätä periaatetta on kuitenkin pyritty ottamaan huomioon siten, että opettajia ja muuta henkilökuntaa edustavat äänivaltaiset jäsenet valitsee kunnanvaltuusto asianomaisten henkilöstöryhmien ehdotuksesta. Asetuksella on tarkoitus säätää siitä, että ehdokkaita on oltava useampia kuin valittavia.

Koska peruskoulu voi olla kahden tai useamman kunnan yhteinen, voi johtokuntaan kuulua myös muun kuin koulun hallintokunnan jäseniä. Johtokuntaan on tarkoitus soveltaa kunnallislain lautakuntaa koskevia säännöksiä, jollei lailla tai sen nojalla asetuksella toisin säädetä.

Koska opettajia, oppilaita ja muita kuin opetustehtäviä suorittavaa henkilökuntaa edustavat jäsenet ovat tietyn ryhmän edustajina johtokunnassa, on pidetty tarkoituksenmukaisena säätää uuden jäsenen tai varajäsenen valitsemisesta silloin, kun mainitut henkilöt eivät enää ole koulussa. Vastaavasti on säädetty esteellisyydestä johtokuntaan silloin, kun opettaja tai muu henkilö on määrääjäksi erotettu tai pidätetty virantoimituksesta tai oppilas erotettu koulusta.

14 §. Pykäläehdotuksessa on määritelmä johtokunnan toimivaltaan kuuluvista asioista. Johtokuntien tehtäväala on ehdotuksen mukaan jonkin verran suppeampi kuin aikanaan kansakoulujen johtokunnilla oli. Toimivalta on kuitenkin selvästi laajempi kuin nykyisillä peruskoulun kouluneuvostoilla. Asetuksella on tarkoitus säätää tarkemmin johtokunnan tehtävistä, joita voidaan edelleen johtosäännössä tarkentaa.

Peruskoulun johtokunnalle on tarkoitus antaa eräitä koulun toiminnan kannalta keskeisiä tehtäviä. Tällaisia ovat esimerkiksi koulun työsuunnitelman hyväksyminen ja yhteistoiminta

kotien kanssa. Yhteistoiminnassa olisi käytettävä hyväksi muun muassa niin sanottujen vanhempainyhdistysten tarjoamia mahdollisuuksia.

Koska johtokuntien ja kunnan keskushallinnon välinen tehtäväjako on tarkoituksenmukaista määritellä eri tavoin eri kunnissa, on katsottu tarpeelliseksi jättää mahdollisuus siihen, että säännöksissä johtokunnille määrättyjen tehtävien lisäksi kunta voi johtosäännöllä määrätä koululautakunnalle kuuluvia tehtäviä johtokuntien hoidettaviksi.

15 §. Opettajakunnan kokoonpano ja tehtäväalue on määritelty laissa. Nykyisin kaikki opettajakuntaa koskevat säännökset ovat asetuksessa. Henkilö saattaa kuulua useamman peruskoulun opettajakuntaan sellaisissa tapauksissa, joissa hän opettaa useassa koulussa. Tämä on tarpeellista muun muassa siitä syystä, että oppilasarvostelua ja koulutyön suunnittelua koskevat tehtävät edellyttävät kaikkien opettajien läsnäoloa.

16 §. Oppilaiden yhteistoiminnan järjestämiseksi ja heidän kasvattamiseksi yhteisen vastuun kantamiseen esitetään peruskoulun yläasteelle oppilaskuntaa, johon kuuluvat kaikki yläasteen oppilaat. Oppilaskunnan tehtäviin kuuluu oppilaiden yhteistoiminnan ja koulutyön järjestämistä ja kehittämistä. Asetuksella on tarkoitus säätää myös ala-asteella oppilaskuntatoimintaa järjestettäväksi koulun olosuhteiden mukaisesti. Kouluhallitukselle on tarkoitus antaa valtuudet oppilaskunnan toimintaa koskevien ohjeiden antamiseen. Lisäksi tulisi asetusehdotuksen mukaan perusopetusryhmittäin valittavaksi perusopetusryhmän luottamushenkilö. Perusopetusryhmän luottamushenkilö ja luokanvalvoja voivat yhteistyössä tarkoituksenmukaisesti hoitaa luokan oppilaiden ja opettajien yhteyksiä. Luottamushenkilön tehtävät olisi sovittava kullakin luokka-asteella oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti. Luottamushenkilön valitsemiseksi tarpeelliset määräykset antaisi kouluhallitus.

17 §. Peruskoulussa muita kuin opetustehtäviä suorittavat henkilöt, kuten kiinteistöhenkilökunta, kansliahenkilökunta ja ruokalahenkilökunta, eivät nykyisten säännösten mukaan asemaltaan poikkeaa muista kunnallisista viran- ja toimenhoitajista. Vain opettajakunnasta on ollut erillisiä määräyksiä. Koska kuitenkin kyseiset henkilöt vaikuttavat koulun jokapäiväiseen toimintaan ja koska koulun toiminta vaikuttaa heidän työskentelyolosuhteisiinsa, on täl-

le henkilöstöryhmälle annettu mahdollisuus vaikuttaa koulun toimintaan siten, että sillä on edustaja koulun johtokunnassa ja kouluyhteistyössä. Tämän jäsen valitsemiseksi järjestetään erityinen kokous, jonka tehtävät ovat yksinomaan johtokunnan jäsenen valintaan ja kouluyhteistyöhön liittyviä. Asetuksella säädetään tarkemmin näistä kokouksista.

Kouluilla saattaa myös olla yhteistä henkilöstöä. Koska ei voida pitää tarpeellisena, toisin kuin opettajien kohdalla, että henkilö osallistuisi usean koulun kokouksiin, on säännöksessä määräys, jonka mukaan koululautakunta päättää tarvittaessa siitä, minkä peruskoulun kokouksiin hän osallistuu. Sama henkilö voi sensijaan osallistua sekä peruskoulun että lukion kokouksiin. Kokouksiin osallistuvat vain sellaiset henkilöt, jotka toimivat koulun tiloissa.

18 §. Pykälän 1 momentissa säädettyissä tapauksissa koulun johtajana toimii rehtori. Erityiskouluissa on nykyisin rehtorin virka silloin, kun perusopetusryhmien määrä on vähintään kolme. Käytännössä on vain kolmesta perusopetusryhmästä muodostuvassa koulussa todettu rehtorin viran aiheuttavan hankaluuksia opetuksen järjestelyssä. Rehtorilla on pienempi opetusvelvollisuus kuin opettajalla ja hän ei voi ottaa ylitunteja. Johtajana toimiva opettaja, vaikka opetusvelvollisuus onkin sama kuin rehtorilla, voi hoitaa tunnit ylitunteina. Tällöin ei ole tarvetta pätevän tuntiopettajan palkkaamiseen, mikä saattaa tuottaa vaikeuksia pienillä paikkakunnilla.

Viran lakatessa rehtori siirretään toiseen rehtorin virkaan tai asetetaan lakkautuspaikalle. Hänet voidaan siirtää hänen suostumuksellaan myös opettajan virkaan ja määrätä hänet samalla hoitamaan johtajan tehtäviä 2 momentissa säädetyn valintamenettelyn estämättä, kuten jäljempänä säädetään. Tätä menettelyä sovelletaan myös rehtoreihin, joiden virka erityiskoulussa lakkaa. Rehtorit saavat lisäksi henkilökohtaisena palkkauksen lisänä rehtorinviran ja johtajana toimivan opettajan viran palkkausten erotuksen.

Jos koulussa ei ole rehtoria, valitaan koulun johtaja opettajien keskuudesta. Valintamenettely on samanlainen kuin nykyisin, paitsi että ennen valintaa on opettajien lisäksi kuultava johtokuntaa.

Kahdella tai useammalla peruskoululla voi olla yhteinen johtaja kuten nykyisinkin. Jos

jokin taikka kaikki koulut yhteensä edellyttävät, että niiden johtajana toimii rehtori, on rehtorin virka perustettava, mikäli kysymys on pysyväisluontoisesta järjestelystä. Uutta on, että kunnan lukion rehtorille voidaan pykälän 4 momentissa säädetyn edellytyksin antaa peruskoulun yläasteen johtajan tehtävät. Vastaava säännös on lukiolakiehdotuksessa.

19 §. Koulun johtajan tehtäväalue on pykälässä määritelty. Samoin kuin muiden hallintoelinten tehtävien osalta tarkemmat säännökset ja määräykset johtajan tehtävistä annetaan asetuksella tai johtosäännöllä.

20 §. Koulun johtotehtäviä on tarpeen jakaa kahdelle henkilölle määrätynkokoisissa kouluissa. Koulun johtajan ja apulaisjohtajan tehtäväjakoa ei ole syytä määritellä kiinteäksi, vaan siitä on voitava joustaa paikallisten olojen mukaan. Tehtäväjaon perustana tulee yleensä olla johtajan ja apulaisjohtajan yhdessä koululautakunnalle tekemä esitys.

21 §. Peruskoulussa tulee olla varajohtaja niissä tapauksissa, joissa koulussa ei ole apulaisjohtajaa. Tämän lisäksi koulussa voi olla varajohtaja silloinkin, kun siinä on apulaisjohtaja. Varajohtajan tehtävänä on toimia johtajan sijaisena, milloin johtaja on estynyt tai esteellinen tai sekä johtaja että apulaisjohtaja ovat estyneet tai esteellisiä.

4 luku

Peruskoulun työaika ja opetus

22 §. Peruskoulun lukuvuotta koskeva säännös on samanlainen kuin nykyisin voimassa oleva säännös. Lukuvuoden lukukausiin jakamista koskeva säännös on siirretty asetukseen.

23 §. Vuotuisten työpäivien lukumäärään ei ehdoteta muutosta. Oppilaiden koulutyön aloittamisesta ja päättämisestä ehdotetaan säädettäväksi asetuksella. Näissä säännöksissä on tarkoitus määrätä koulutyö aloitettavaksi kouluhallituksen määräämänä päivänä elokuussa ja päätettäväksi samoin kouluhallituksen määräämänä päivänä, viimeistään kesäkuun 5 päivänä. Tällä järjestelmällä saadaan koulutyö yleensä alkamaan viikon alusta ja päättymään viikon lopussa sekä järjestetyksi loma-ajat vastaavasti tarkoituksenmukaisesti viikonpäivien kannalta.

Tarkoituksena on, että päivän työ peruskoulussa avataan lyhyellä päivänavauksella. Halli-

tuksen tarkoituksena on, että päivänavauksesta säädetään asetuksella samalla tavalla kuin nyt voimassa olevassa peruskouluasetuksessa on säädetty.

24 §. Koulutyöstä aiheutuvalla liian suurella rasituksella saattaa olla lapselle vakavia terveydellisiä haittoja. Tästä syystä on katsottu tarpeelliseksi ehdottaa säännöstä oppilaiden koulussa tekemän työn rajoittamiseksi siten, että oppilaiden kehityksen kannalta tarpeelliseen muuhun toimintaan jää riittävästi aikaa. Säännös on tarkoitettu ohjeeksi koulutyön yleiselle järjestämiselle. Lisäksi asetuksella on tarkoitus säätää, ettei oppilaalle saa loma-aikoina antaa ehtojen lisäksi muita tehtäviä.

25 §. Säännösehdotus vastaa peruskoulun nykyistä käytäntöä. Asetuksella on tarkoitus säätää, että saamenkielellä annettava opetus nykyisestäään laajenee. Saamelaisten kotiseutualueella tarkoitetaan saamelaisvaltuuskunnasta annetussa asetuksessa (824/73) määriteltyä saamelaisten kotiseutualueutta. Tarkoitus on myös jatkaa menettelyä, jonka mukaan saamelaisten kotiseutualueen koulussa voi opetuksen tehostamiseksi olla ylimääräinen opettaja.

Pykälän 2 momentin kaltaista säännöstä ei kansa- ja peruskoululainsäädännössä ole ollut. Muiden aineiden kuin kielten opetuksen osalta on tarkoituksenmukaista jättää asia kouluhallituksen ohjeiden varaan.

26 §. Pykäläehdotus sisältää peruskoulun opetuksen yleispiirteet. Ala-astetta koskevat säännökset säilyvät tämän mukaan nykyisellään. Yläasteella on tarkoitus luopua nykyisenkaltaisesta eriyttämiskäytännöstä, jossa matematiikan ja yhteisenä aineena opetettavan oppilaalle vieraan kielen opetuksessa kurssit ovat erillaisia. Oppilaat on näissä aineissa ryhmitelty oppimäärien mukaan. Samalla kun luovutaan erillaisista oppimääristä, luovutaan myös nykyisenkaltaisista ainekohtaisista ja luokka-aste-kohtaisista ryhmittämissäännöksistä. Kouluille annetaan nykyistä laajemmat mahdollisuudet käyttää erilaisia ryhmittämisvaihtoehtoja.

Peruskoulun opetus on ainejakoista. Peruskoulun opetuksen ainejakaisuuden vaikutusten lieventämiseksi on oppimääräsuunnitelmien kehittämisessä koottava ja yhtenäistettävä opetettavaa ainesta. Oppilaan persoonallisuuden kehittämisestä sekä eräiden tarpeellisten tietojen ja taitojen antamiseksi on kuitenkin tarkoituksenmukaista, että eri oppiaineisiin liittyviä

aiheita kootaan opetuskokonaisuudeksi muodostamatta silti niistä omaa erillistä oppiainetta. Tällaisia aiheita ovat muun muassa perhekasvatus, rauhan- ja kansainvälisyyskasvatus sekä liikenneturvallisuus. Näitä aiheita opetetaan läpäisyperiaatteella muiden oppiaineiden yhteydessä.

Koulun ja ympäröivän yhteiskunnan lähentämiseksi sekä oppilaan uranvalinnan helpottamiseksi peruskoulun opetussuunnitelmaan ehdotetaan otettavaksi uusi työmuoto, työelämään tutustuttaminen.

Koulun kerhotoiminnalla voidaan täydentää koulun kasvatus- ja opetustehtävää sekä parantaa oppilaan koulumotivaatiota. Eräissä tapauksissa on tarkoituksenmukaista, että opetusta annetaan koulun ulkopuolella, esimerkiksi leirikoulussa.

27 §. Pykälässä on lueteltu peruskoulun oppiaineet.

Historia ja yhteiskuntaoppi on nykyisestä poiketen käsitelty yhtenä oppiaineena. Luonnonhistoria on muutettu nimeltään biologiaksi. Käsityö, tekninen työ ja tekstiilityö muodostavat ainekokonaisuuden siten, että käsityön opetuksena aloitettu opetus eriytyy tekniseksi työksi ja tekstiilityöksi. Oppilaanohjaukseen varatuilla tunneilla annetaan oppilaille opintojen ohjausta ja tunteja voidaan yläasteella käyttää tämän lisäksi luokanvalvojan tunteina. Uutta on se, että äidinkielen tunneilla voidaan opettaa sekä saamen kieltä että suomen kieltä. Yläasteella valinnaisena ollut saamenkielisten oppilaiden äidinkielen erityiskurssi on tarkoitus muuttaa valinnaisaineeksi.

Nykyisin ruotsinkielisissä peruskouluissa alasteella opetetaan vapaaehtoisena yhtä oppilaalle vierasta kieltä. Tämä mahdollisuus on ulotettu koskemaan myös saamelaisten kotiseutualueella sijaitsevaa peruskoulun ala-astetta. Myös suomenkielisen peruskoulun ala-asteen opetussuunnitelmaan voi erityisestä syystä ja lääninhallituksen luvalla kuulua vapaaehtoinen aine. Tämä on tarpeen silloin, kun yksikielisellä ruotsinkielisellä alueella on kunnassa vähintään kolmetoista suomenkielistä oppilasta, joille kunta on peruskoululakiehdotuksen mukaan velvollinen järjestämään opetusta, tai kun kunta muutoin on järjestänyt koulutuksen kielelliselle vähemmistölle suomen kielellä. Nämä oppilaat saattavat joutua yläasteen kouluun, jossa kolmannella luokalla aloitettu kieli on toinen kuin heidän kotikunnassaan aloitettu kieli. Vapaaehtoisena aineena aloitettu toinen

kotimainen kieli tai vieras kieli takaa heille maan muissa osissa asuvien suomenkielisten kanssa tasavertaiset asemat.

28 §. Ehdotuksen mukaan peruskoulun uskonnon opetus tapahtuu edelleen sen uskontokunnan tunnustuksen mukaan, johon oppilaiden enemmistö kuuluu. Vähemmistöön kuuluva voi saada oman tunnustuksensa mukaista uskonnon opetusta koulussa vain, jos hän kuuluu evankelis-luterilaiseen kirkkoon tai ortodoksiseen kirkkokuntaan ja jos opetusryhmään pääsäännön mukaan tulee vähintään kolme oppilasta. Lääninhallitus voi kuitenkin myöntää oppilasluvusta poikkeuksen. Useampia vuosiluokkia voidaan opettaa yhdessä opetusryhmässä. Vastaavasti ehdotetaan järjestettäväksi tunnustuksellisesta uskonnon opetuksesta vapautettujen oppilaiden opetus. Nykyinen oppiaineen nimi uskontojen historia ja siiveysoppi ehdotetaan muutettavaksi uskontotiedoksi ja etiikaksi. Uskontotiedon ja etiikan opetuksen tuntimäärä on tarkoitus lisätä samaksi kuin uskonnon opetuksen tuntimäärä. Opetusryhmäsäännökset ovat koulukohtaisia. Kunnalla on kuitenkin oikeus (39 § 2 mom.) erityisestä syystä järjestää muunkin aineen kuin kielen opetus muussa kuin oppilaan oman piirin koulussa. Näin ollen kunta voi halutessaan keskittää esimerkiksi ortodoksisen uskonnon opetuksen tai uskontotiedon ja etiikan opetuksen määrättyyn kouluun tai kouluihin, jos se on tarkoituksenmukaista. Tällöin tässä pykälässä tarkoitettu opetusryhmä voidaan muodostaa eri koulujen oppilaista, jos opetukseen osallistuu pääsäännön mukaan vähintään kolme oppilasta. Säädetyn edellytyksin on oman tunnustuksen mukainen uskonnon opetus vähemmistöön kuuluvalla pakollista eikä riipu huoltajan tahdosta kuten nykyisin.

29 §. Lakiehdotuksen mukaan peruskoulun yläasteella on valinnaisia aineita ja ala-asteella voidaan opettaa eri kieliä. Oppilaan huoltaja päättää niiden aineiden valinnasta, joiden opiskeluun oppilas peruskoulussa osallistuu. Koska aina ei voida tai ei ole tarkoituksenmukaista järjestää kaikkien niiden aineiden opetusta, joita koulussa voidaan valita, voi koulu muuttaa oppilaan valintaa huoltajan kuultuaan. Tarve valinnan muuttamiseen voi johtua esimerkiksi syntyvän opetusryhmän pienuudesta, pätevän opettajan puuttumisesta tai oppilaskuljetusten järjestämisen hankaluuksista.

30 §. Opetussuunnitelman laatimismenettelyä on tarkoitus muuttaa. Tavoitteena on toi-

saalta varmistaa tarvittava valtakunnallinen yhdenmukaisuus eri kouluissa, toisaalta antaa mahdollisuuksia paikallisten erityisolojen huomioon ottamiseksi opetussuunnitelmissa.

Säännösehdoituksen mukaan vastuu opetussuunnitelman laatimisesta kuuluu kunnalle. Ratkaisu on katsottu tarkoituksenmukaisimmaksi vaihtoehdoksi siitä syystä, että kuntien oma aktiivisuus edistää opetussuunnitelmien omaksumista ja helpottaa tarpeellista uusimista. Opetussuunnitelmissa voidaan näin ottaa paikalliset erityisolot parhaiten huomioon.

Opetussuunnitelmien tulee erältä osiltaan olla yhdenmukaiset kaikissa kouluissa. Tämä vaatimus koskee erityisesti jatko-opintojen kannalta tärkeitä oppiaineita. Tästä syystä on välttämätöntä, että kuntien laatimissa opetussuunnitelmissa noudatetaan valtakunnallisesti määriteltäviä periaatteita ja tavoitteita. Koska tuntijaolla on huomattava koulutuspoliittinen ja taloudellinen merkitys, ehdotetaan, että peruskoulun tuntijaosta yleisperusteluineen päättää valtioneuvosto. Yleisperustelut sisältävät peruskoulun oppiainekohtaiset yleiset tavoitteet. Asetuksella on tarkoitus antaa valtioneuvostolle valtuutus määrätä siitä, että kunta voi halutessaan valtioneuvoston päätöksen asettamissa rajoissa poiketa oppiaineittaisesta tuntijaosta. Tämä ei kuitenkaan saa lisätä tai vähentää oppilaan kokonaistuntimäärää suuremmassa määrin kuin asetus sallii. Valtioneuvosto voi myös määrätä seuraavassa pykälässä mainitun tuntikehyksen kohdalla siitä, että tietyissä oppiaineissa tulee opetusryhmä aina jakaa tai käyttää useampaa opettajaa. Täten tehostuu tiettyjen aineiden opetus.

Kouluhallituksen tehtävänä on ehdotuksen mukaan päättää säännösten ja edellä esitettyjen päätösten pohjalta eri oppiaineiden oppimääristä. Kouluhallitus antaa myös opetussuunnitelman laadintaa ja opettavien aineiden oppimääräsuunnitelmia koskevat ohjeet sekä yhdistää kaiken edellä esitetyn opetussuunnitelman perusteiksi. Opetussuunnitelman perusteet sisältävät valtakunnallisen ydinaineksen (pakollinen osa) sekä lisäaineksen (vaihtoehtoinen osa).

Peruskoulun opetussuunnitelmaa varten asettaa koululautakunta opetussuunnitelmatoimikunnan, joka valmistaa kunnan käyttöön otettavan opetussuunnitelman joko hyväksymällä valtakunnalliset opetussuunnitelman perusteet sellaisenaan kunnan opetussuunnitelmaksi tai laatimalla osittain tai kokonaan vaihtoehtoi-

sesta osasta kuntakohtaisen sovellutuksen. Kunnan opetussuunnitelma on koululautakunnan hyväksymisen jälkeen alistettava lääninhallituksen vahvistettavaksi. Opetussuunnitelma laaditaan tarvittaessa erikseen eri kielisiä kouluja varten.

Opetussuunnitelmaan kuuluu vuotuisena osana työsuunnitelma, jonka valmistaa koulun johtaja opettajien kanssa neuvotellen ja koulutyön muita osapuolia kuullen ja jonka koulun johtokunta hyväksyy ja alistaa edelleen koululautakunnalle. Koululautakunta voi vahvistaa työsuunnitelmaa tehdä siihen tarpeelliseksi katsomansa muutokset, joten kunnan kouluhallinnon tarpeet tulevat huomioon otetuiksi.

31 §. Opetusryhmien kokoa ja muodostamista koskevilla säännöksillä on suuri pedagoginen merkitys. Niillä on myös huomattavia taloudellisia vaikutuksia. Opetusryhmien muodostamista säätelevät myös olemassa olevien koulurakennusten tarkoituksenmukainen käyttö sekä riittävän kattavan kouluverkoston säilyttäminen.

Opetusryhmien muodostamista koskevat nykyiset säännökset rakentuvat opetusryhmän maksimi- ja minimikoon varaan, joita täydentävät erilaiset jako- ja yhdistämissäännökset. Opetusryhmien koot ja jakomahdollisuudet vaikuttavat opettajanvirkojen ja ylituntien määrään.

Tämän lainkohdan nojalla annettavalla asetuksella on tarkoitus säätää perusopetusryhmän enimmäiskoko nykyiseksi eli ensimmäisellä ja toisella vuosiluokalla 25 ja sitä ylemmillä vuosiluokilla 32. Tarkoitus on luopua yksityiskohdaisista perusopetusryhmien jakamista tai eri perusopetusryhmiin kuuluvien oppilaiden yhdistämisestä koskevista määräyksistä ja siirtyä tuntikehysjärjestelmään.

Tuntikehysjärjestelmän perusperiaate on, että määrätään perusopetusryhmää kohti käytettävissä oleva opetustuntien määrä. Asetuksella säädetyn opetustuntien enimmäismäärän rajoissa kunta voi päättää perusopetusryhmän jakamisesta tai perusopetusryhmien yhdistämisestä taikka eri perusopetusryhmiin kuuluvien oppilaiden keräämisestä opetusryhmäksi tai kahden taikka useamman opettajan käyttämisestä samanaikaisesti yhden opetusryhmän opettamiseen. Tuntikehysjärjestelmä ei vaikuta oppilaiden tuntimääriin eikä eri aineiden tuntijakoon. Oppilaan kannalta tuntikehysjärjestelmä vaihtaa siihen, kuinka suuressa opetusryhmässä

ja millä periaatteella kokoonpannussa ryhmässä häntä opetetaan.

Näin parannetaan koulujen mahdollisuuksia järjestää käytettävissä olevien voimavarojen rajoissa opetus kussakin tilanteessa tarkoituksenmukaisella tavalla. Samoin koulujen päättävaltaa voidaan lisätä. Tuntikehysten käyttämisestä päätetään opetussuunnitelman vuotuisessa työsuunnitelmassa.

Tuntikehysjärjestelmässä perusopetusryhmä on nykyistä enemmän hallinnollinen ja taloudellinen tekijä. Pedagogisena ratkaisuna on perusopetusryhmällä varsin vähän merkitystä. Se on opetusryhmää kohti käytettävän tuntimäärän ohella toinen niistä tekijöistä, joilla säädetään opettamiseen käytettävää tuntimäärää ja tosiasiallista opetusryhmäkoko opetustilanteessa.

Yhteenvetona tuntikehysjärjestelmän eduista voidaan todeta seuraavaa:

— koulut voivat itse suunnata opetukseen tarkoitetut voimavarat ja ottaa tähänastista paremmin huomioon erityistä tukea tarvitsevat opetustilanteet;

— olemassa olevien tilojen hyväksikäyttö tehostuu;

— kustannusten ennakointi paranee;

— ryhmityksiin liittyvät tulkintaerimielisyydet vähenevät; sekä

— koulun vuotuisen työn suunnitteluun liittyvät menettelytavat yksinkertaistuvat.

5 luku

Oppivelvollisuus ja koulunkäyntioikeus

32 §. Hallitusmuodon 80 §:n mukaan säädetään oppivelvollisuudesta lailla. Suomen kansalainen olisi lakiehdotuksen mukaisesti oppivelvollinen. Oppivelvollisuuden täyttäminen alkaisi, kuten nykyisinkin, syyslukukauden alussa siinä vuonna, jona lapsi täyttää seitsemän vuotta. Oppivelvollisuus kestää nykyisin yhdeksän vuotta. Tämä ehdotetaan pidennettäväksi kymmeneksi vuodeksi, koska yleinen oppivelvollisuuden täyttämiseksi käytävä koulu on peruskoulujärjestelmään siirryttyä pidentynyt kahdeksasta vuodesta yhdeksään vuoteen. Näin päästään ennen peruskoulua vallinnutta tilannetta vastaavaan tilanteeseen, jossa lapsi voi jäädä kerran kouluaikaansa luokalle ja on siitä huolimatta oppivelvollinen koko kouluajan.

Sokean tai kuuron lapsen oppivelvollisuus kestää nykyisin yksitoista vuotta. Säännöstä on tulkittu siten, että vaikeasti kuulo- ja näkövammaisen taikka niin sanotun monivammaisen, joka samalla on kuulo- tai näkövammaisen, oppivelvollisuus on yleensä kestänyt yksitoista vuotta. Lievästi kuulo- tai näkövammaisen oppivelvollisuus on kestänyt yleensä yhdeksän vuotta.

Säännösehdoituksessa laajennetaan nykyinen käytäntö vastaamaan kaikkia vammaisia lapsia, joita ei vammaan vuoksi voida opettaa yhdeksänvuotisessa peruskoulussa. Tällaisia ovat paitsi nykyisen käytännön mukaisesti kuulon tai näön puolesta vammautuneet myös muutoin ruumiillisesti tai henkisesti vaikeasti vammautuneet tai kehityksessään viivästyneet lapset.

33 §. Lakiehdotuksen mukaan ei oppivelvollisuudesta vapauttaminen tähänastisessa merkityksessään enää tule kysymykseen. Pääsääntöisesti oppivelvollisen on käytävä peruskoulua tai saatava vastaavaa opetusta muussa oppilaitoksessa taikka kotona. Varsinaista koulunkäyntipakkoa ei ole. Kaikilla kehitysvammaisilla lapsilla ei kuitenkaan ole edellytyksiä peruskoulun oppimäärän saavuttamiseen edes erityisopetuksessa. Siitä, miten tällaisessa tapauksessa menetellään, säädetään kehitysvammaisten erityishuollosta annetussa laissa.

34 §. Säännösehdoitus oppivelvollisuuden täyttämiseksi vastaa nykyisiä säännöksiä.

Nykyisin säädetään asetuksella siitä, missä määrin jonkin oppilaitoksen oppimäärän suorittaminen vastaa peruskoulun oppimäärän suorittamista. Pykäläehdotuksen mukaan tästä päättäisi kouluhallitus, jollei asiasta ole erikseen säädetty.

35 §. Pykälässä säädetään koulunkäyntioikeudesta. Lapsella, jolla ei ole edellytyksiä peruskoulun käymiseen, on oikeus saada kehitysvammaisten erityishuollosta annetussa laissa tarkoitettua opetusta. Jokaisella lapsella on näin ollen oppioikeus.

Voimassa olevan säännöksen mukaan lapsella, joka ei ole oppivelvollisuusikäinen, on oikeus erityisestä syystä päästä peruskoulun oppilaaksi. Yleensä käytännössä on annettu oppivelvollisuusiän sivuuttaneidenkin jatkaa kouluaan, jolleivät he ole eronneet koulusta aikaisemmin. Pykäläehdotuksen mukaan koulunkäyntioikeus jatkuu, kunnes oppilas on suo-

rittanut peruskoulun oppimäärän tai sen vuoden heinäkuun loppuun, jona hän täyttää 18 vuotta. Näin on silloinkin, kun hän on välillä eronnut koulusta. Lääninhallitus voi lisäksi myöntää pidennystä koulunkäyntioikeuteen.

Opetusministeriön määräämin ehdoin ulkomailla asuvallakin, olipa hän Suomen kansalainen tai ei, on oikeus käydä peruskoulua Suomessa. Tällainen oppilas ei kuulu mihinkään koulupiiriin, eikä hänellä ole lakisääteistä oikeutta kuljetukseen tai majoitukseen. Koulun sijaintikunnalla on oikeus saada valtionosuutta perusopetusryhmien mahdollisesta lisääntymisestä huolimatta. Järjestelyä käytettäneen lähinnä Suomen ja Ruotsin raja-alueella.

Pykäläehdotuksen mukaan oikeudesta suoritaa erityisessä tutkinnossa peruskoulun oppimäärä tai osa siitä säädetään asetuksella. Tämä koskee sekä oppivelvollisia että jo oppivelvollisuutensa suorittaneita henkilöitä. Koska asetuksella on tarkoitus säätää, että kyseinen tutkinto suoritetaan henkilön asuinpaikan mukaan määrättyvässä peruskoulun yläasteessa, on tarpeellista, että lääninhallituksella on valta tarvittaessa velvottaa koulu ottamaan vastaan tutkinto.

36 §. Voimassa olevassa laissa säädetään, että oppivelvollisuuden suorittaminen voidaan aloittaa erityisestä syystä säädettyä myöhemmin ja että erityisestä syystä lapsella, joka ei ole vielä oppivelvollisuusiässä, on oikeus päästä peruskoulun oppilaaksi.

Pykäläehdotuksen mukaan koulunkäynti voidaan erityisestä syystä aloittaa yhtä vuotta aikaisemmin tai myöhemmin kuin oppivelvollisuusikä edellyttää. Tätä suurempaa väljyyttä ei voida pitää tarkoituksenmukaisena. Päätösvalta asiassa on edelleen koululautakunnalla.

37 §. Pykäläehdotuksen mukaan oppilas kuuluu siihen piiriin, jossa hän itse asuu. Nykyisin lapsi kuuluu siihen koulupiiriin, jonka alueella hänen huoltajansa asuu tai työansiolla oleskelee, mutta lapsella on oikeus päästä kouluun myös siinä piirissä, jossa hän itse asuu. Myös tilapäisen asumisen on yleensä katsottava määräävän koulupiirin. Jos oppilas ei asu huoltajansa luona, hän ei kuulu huoltajan asuinpaikan koulupiiriin. Jos oppilaan asuinkunta on toinen kuin hänen kotikuntansa, on viimeksi mainittu kunta velvollinen suorittamaan korvauksen oppilaan koulunkäynnistä oppilaan asuinkunnalle (86 §).

Pykäläehdotuksen 2 momentin säännökset suomen- tai ruotsinkieliseen piiriin kuulumisesta vastaavat nykyisiä säännöksiä.

38 §. Edellisestä pykälästä johtuvin poikkeuksin pykäläehdotuksen 1 momentti vastaa asiallisesti nykyisiä oppilaan peruskouluun pääsyä koskevia säännöksiä. Pykäläehdotuksen 2 momentissa on nykyisten säännösten vaatimukset opettajanvirkojen pysyvyydestä korvattu perusopetusryhmien lukumäärän muuttumattomuuden vaatimuksella, koska yläasteella opettajanvirkojen lisääntyminen tai vähentyminen on vaikeasti todettavissa oppilaan koulunvaihdon aiheuttamaksi. Muutoksesta johtuen on myös voimassa oleva lisähuoneiston hankkimiskiello katsottava tarpeettomaksi.

Pykäläehdotuksen 3 momentissa tarkoitettussa erityistapauksessa on oppilaalla oikeus kielivalinnan perusteella päästä asuinkuntansa muuhun tai muun kunnan kouluun ilman rajoituksia, siis toisin kuin nykyisin.

39 §. Pykäläehdotuksessa on pysytetty nykyinen käytäntö, jonka mukaan kunta voi pätevästä syystä määrätä, että oppilaan on käytävä koulua muussa samankielisessä koulussa kuin siinä, jonka piiriin hän kuuluu. Tavallisia tällaisia syitä ovat oppilaitosten korjaukset ja koulujen tilojen tarkoituksenmukainen käyttö.

Kunta voi koota kielenopetusryhmiä tai erityisestä syystä muunkin aineen opetusta annettavaksi tietyssä koulussa. Eräs esimerkki tällaisesta on 28 §:ssä tarkoitettu ortodoksisen uskonnon, uskontotiedon ja etiikan tai evankeliluterilaisen uskonnon opetus.

40 §. Pykäläehdotus vastaa asiallisesti nykyistä säännöstä. Koska kysymyksessä on koulu, jota pääsääntöisesti käydään oppivelvollisuuden täyttämiseksi, ei ole tarkoituksenmukaista tehdä mahdolliseksi oppilaan vapauttamista kuukautta pitemmäksi ajaksi muissa tapauksissa kuin voittamattoman esteen vuoksi.

41 §. Säännöksen sisältö on asiallisesti ennallaan, mutta siihen on lisätty oppilaan velvollisuus koulutehtävien tunnolliseen suorittamiseen ja koulun omaisuuden huolelliseen käsittelemiseen. Säännös asettaa oppilaan käyttäytymiselle normit, joiden sisältö muotoutuu kulloinkin vallitsevien käsitysten mukaiseksi. Normien rikkomisen seurauksena annettavista oppilaaseen kohdistuvista kurinpitörangaistuksista ja muista toimenpiteistä säädetään ase-

tuksella. Oppilaan erottamista koskevat säännökset ovat kuitenkin lakiehdotuksen 42 §:ssä.

Kasvatukseen ja opetukseen kuuluu yhtenä osana oppilaan mahdollinen rankaiseminen. Oppilaan rankaisemista koskevia säännöksiä tulisi tarkastella siitä näkökulmasta, että koulun tehtävä on sekä kasvattaa että opettaa. Kasvattajalla on aina valtaa kasvatettaviin. Vallankäyttö ei saa muodostua mielivallaksi. Kasvattajan käyttämien rangaistusten kohdalla tämä ehkä helpoimmin tapahtuu, joten säännösten on oltava tässä suhteessa erityisen tarkkoja. Rangaistus kohdistuu oppilaan käyttäytymiseen, jonka arvioiminen on vaativa tehtävä. Koulun käyttämissä rangaistuksissa on kysymys kahdesta tehtävästä: oppilaan persoonallisuuden kehittämisestä ja riittävän häiriöttömien olosuhteiden takaamisesta koulutylle.

Oppilaan rankaisemisen yhteydessä tai siitä riippumatta tulee toisinaan esiin myös kysymys vahingonkorvaamiseksi. Vahingonkorvaus on voinut kohdistua muuhun henkilöön, kuten oppilastoveriin tai opettajaan, tai heidän omaisuuteensa taikka koulun omaisuuteen. Yleinen vahinkojen korvaamista koskeva laki, vahingonkorvauslaki (412/74) on voimassa myös peruskoulussa. Vahingonkorvaus on käsitteellisesti pidettävä erillään oppilaalle annettavasta rangaistuksesta. Vahingonkorvauksen keskeisenä tavoitteena on antaa vahingon kärsineelle taloudellinen hyvitys aiheutetun vahingon johdosta. Myös koulussa tapahtuvien ja korvattavien vahinkojen osalta tämä on tarkoituksena. Peruskoulussa tulee käytännössä lähes aina sovellettavaksi vahingonkorvauslain 2 luvun 2 §:n säännökset alle 18 vuotiaan aiheuttaman vahingon korvaamisen kohtuullisuusharkinnasta ja harkinnan perusteista.

Yleisiin yhteiskunnan normeihin ja koulutyön kasvatuksellisiin ja opetuksellisiin näkökohtiin perustuu vahingon tai muun haitan aiheuttaneen oppilaan omalla työpanoksella tapahtuva vahingon korvaaminen tai haitan poistaminen. Toimenpidettä käytettäessä on otettava huomioon paitsi kasvatukselliset näkökohdat myös oppilaan ikä ja kehitystaso, teon laatu ja oppilaan tosiasialliset mahdollisuudet asiantilan korjaamiseen sekä muut olosuhteet.

42 §. Koulussa on työrauhan ylläpitämiseksi käytettävät keinot jaettu tavallisesti kahden osaan, kurinpitörangaistuksiin ja muihin toimenpiteisiin. Rangaistukset, joissa oppilas

suljetaan pois koulutyöstä, ovat oppilaan kannalta sikäli haitallisia, että ne estävät hänen edistymistään opinnoissa. Tällaisia ovat erottamisrangaistukset sekä luokasta poistaminen. Viimeisenä keinona erottamisrangaistuksiakin tarvitaan. Ilmeisesti myös luokasta poistaminen on tarpeen säilyttää, koska se antaa kuitenkin työrauhan opetusryhmän muille oppilaille.

Pykäläehdotuksessa on poistettu nykyisin mahdollinen oppilaan lopullinen erottaminen koulusta, koska se soveltuu huonosti oppivelvollisuuden täyttämiseksi käytävän koulun luonteeseen. Nykyisen säännöksen mukaan huoltajan on hankittava erotetulle oppilaalle opetusta muussa koulussa tai kotona. Pykäläehdotuksessa velvollisuus opetuksen hankkimiseen on asetettu kunnalle.

Koska voimassa olevaan rikoslakiin ei riittomasti sisälly ruumillisen kurituksen ehdontta kieltoa, on lakiehdotukseen sisällytetty nykyisen kansakoululain säännöstä vastaava säännös, jolla ruumiillinen kuritus nimenomaisesti kielletään.

43 §. Säännösehdotuksessa on yksinkertaistettu sitä menettelyä, jolla tutkitaan oppivelvollisen edistymistä siinä tapauksessa, että hän opiskelee kotona tai sellaisessa oppilaitoksessa, jossa opiskelua ei ole säädetty tai määrätty peruskoulun käymistä vastaavaksi.

6 luku

Peruskoulun oppilashuolto

44 §. Säännös on sisällöltään samanlainen kuin voimassa olevan lain vastaava säännös. Asetuksella on tarkoitus säätää tarkemmin oppilaalle annettavista oppikirjoista ja muusta oppimateriaalista sekä koulun opetusvälineistä.

46 §. Voimassa olevat säännökset edellyttävät oppilaalle annettavaksi tarvittaessa jalkineet, pukimia ja muuta avustusta. Vaate- ja jalkineavustus soveltuu nykyisin paremmin hoidettavaksi sosiaalitoimen kautta. Silmälasien osalta on tarkoituksenmukaista pitää avustuksen menettely edelleen tarvittaessa myös koulutoimen hoidettavana. Koska kuulokojeella saattaa olla huomattava merkitys lapsen menestykselliselle koulunkäynnille, on tarkoituksenmukaista säätää johtokunnan tehtäväksi ilmoittaa tästä ja muustakin mahdollisesta avustustarpeesta sosiaalilautakunnalle.

47 §. Koulukuljetusta ja majoitusta sekä niihin liittyvää avustamista koskevat, kansakoululaissa eri paikoissa olevat säännökset on otettu kaikkiin tapauksiin soveltuvina tähän ja seuraavaan pykälään. Säännösten sanamuotoa on pyritty selventämään ja yhdenmukaistamaan. Kuljetus tapahtuu yleensä kunnan järjestämällä kulkuneuvolla taikka kunnan kustantamana yleistä kulkuneuvoa käyttäen. Jos huoltaja järjestää oppilaan kuljettamisen tai saattamisen, on sitä riittävässä määrin avustettava. Avustusta voidaan pitää riittävänä, jos kuljettamisesta tai saattamisesta aiheutuvat välttämättömät ja välittömät menot korvataan huoltajalle. Korvauksen maksaminen oman kulkuneuvon käyttämisestä ja huoltajalle mahdollisesti aiheutuvasta ajanhukasta saattaa myös olla paikallaan. Avustus ei kuitenkaan saa olla suurempi kuin mitä kuljettaminen tai saattaminen kunnan järjestämänä tulisi maksamaan.

Säännösehdotuksen mukaan maksuttoman kuljetuksen tai avustuksen perusteena on: 1) viiden kilometrin matka, joka aina oikeuttaa oppilaan maksuttomaan kuljetukseen tai 2) oppilaan iästä tai muista olosuhteista riippuvat tekijät. Viimeksi mainittujen arvioinnissa on keskeistä se, muodostuuko matka oppilaalle liian vaikeaksi, rasittavaksi tai vaaralliseksi. Oppilaan kannalta liian vaikeaksi, rasittavaksi tai vaaralliseksi saattaa matka muodostua luonnonolosuhteista, kuten vesistöistä, kelirikosta tai tietyssä vuodenaikana vallitsevista sääolosuhteista johtuen, tai tiestöstä, liikenteestä taikka muusta vastaavasta syystä. Myös matkan pituus, vaikka se olisi viittä kilometriä lyhyempi, saattaa nuorimmilla oppilaille muodostaa perusteen maksuttomalle kuljetukselle tai saattamiselle. Oppilaasta johtuvana perusteena ei ole pelkästään ikä, vaan myös muut oppilaaseen liittyvät seikat, kuten vammainen, saattavat jossain tapauksessa olla perusteena kuljettamiselle tai saattamiselle.

Pykälän 2 momentissa mainitaan ne tapaukset, joissa kunta ei ole velvollinen järjestämään tai avustamaan oppilaan kuljetusta. Jos oppilas huoltajan tai omasta aloitteesta käy koulua muussa kuin oman piirinsä koulussa, ei ole yleensä asianmukaista, että kunta joutuisi maksamaan kuljetuksen tai avustamaan saattamista. Säännös vastaa nykyistä käytäntöä seuraavin 2 ja 3 momentissa mainituin poikkeuksin: 1) oppilaan koulunkäynti muun piirin lähimmässä

tarkoituksenmukaisessa koulussa perustuu 38 §:n 2 momenttiin ja kielivalintaan, 2) oppilas käy omakielistä koulua liikenneyhteyksien kannalta tarkoituksenmukaisimmassa koulussa, kun omassa piirissä ei ole omakielistä koulua ja 3) oppilas osallistuu kotoa käsin sairaalaopetukseen tai sairaalasta käsin muualla sijaitsevan kunnan peruskoulun opetukseen lähimmässä tarkoituksenmukaisessa koulussa. Lisäksi 4) koulupiiriin muuttanut oppilas voi 38 §:n 3 momentin nojalla käydä muuta kuin oman piirin koulua. Kaikissa mainituissa neljässä tapauksessa on 1 momentissa asetettujen kuljetuksen tai saattamisen edellytysten oltava olemassa, jotta oppilaalla olisi oikeus kuljetukseen tai avustukseen. Jotta oppilaalla olisi oikeus kuljetukseen tai avustukseen silloin, kun kunta 39 §:n mukaisesti järjestää opetuksen muussa kuin oppilaan oman piirin koulussa, on vastaavasti 1 momentin edellytysten oltava olemassa.

48 §. Majoitus oppilaskodissa tai muu kunnan toimesta järjestetty majoitus tulee kysymykseen vain, jos koulumatka ei ole kuljetuksen tarkoituksenmukaisesti järjestettävissä. Jos oppilaalla ei ole oikeutta ilmaiseen kuljetukseen, ei hänellä ole oikeutta tässä pykälässä tarkoitettuun majoitukseenkaan. Oppilaskodissa järjestettävään majoitukseen on nykyistä selvemmin rinnastettu kunnan järjestämä muu majoitus, jossa myös oppilaan täysihoito on maksutonta. Kun valtionosuuteen oikeuttava majoitus on säännösehdotuksen mukaan aina kunnan järjestettävä, ei mikään majoitusavustus tule enää kysymykseen. Tämä ei estä kuntaa järjestämästä oppilaalle majoitusta yksityiskodissa, jos se on tarkoituksenmukaista.

50 §. Pykäläehdotuksessa on luovuttu tarkasti määrittelemästä, millaista lomavirkistys on. Nykyisin käytössä olevia lomavirkistysten muotoja ovat muun muassa kesäsiirtola, jonka nimi on tarkoitus muuttaa lomasiirtolaksi, retket, uinnin opetus ja puutarhapalstat. Lomavirkistystä voidaan järjestää muunakin loma-aikana kuin kesällä. Sitä vastoin 2 momentissa tarkoitettu velvollisuus lomavirkistystyksen järjestämiseen koskee vain kesäaikaa.

51 §. Säännös koulun järjestämien lääkärintarkastusten maksuttomuudesta on jätetty pois, koska asiasta on säädetty kansanterveyslaissa (66/72). Koulutapaturmien hoidolla tarkoitetaan niitä välttämättömiä menoja, jotka aiheutuvat lääkärinpalkkioista ja matka-

kustannuksista, vahingoittuneen oppilaan kuljettamisesta lääkärinhoitoa saamaan, sairaalamaksuista sekä lääkärin määräämistä lääkkeistä, sidostarpeista ja apuvälineistä.

Koulussa tai koulumatkalla tapahtuneina tapaturmina pidetään kaikkia koulun järjestämän toimintaan liittyneissä olosuhteissa ja näihin toimintoihin matkalla sattuneita tapaturmia.

7 luku

Peruskoulun virat, viranhoitajat ja tuntiopettajat

52 §. Opinto-ohjaajan virka on muodollisesti uusi virka, joka vastaa nykyistä opinto-ohjausta antavan opettajan virkaa. Erikoistuneen luokanopettajan virkatyyppi on poistettu, koska sillä käytännössä ei ole merkitystä. Luokanopettajalle voidaan tarvittaessa määrätä hoidettavaksi joidenkin aineiden tunteja eri luokilta, etenkin jos hän on aineisiin erikoistunut opettajanvalmistuksessa. Erikoistuneen luokanopettajan ja luokanopettajan virkojen palkkauksessa ei ole eroa.

Erytysluokanopettajia käsitellään lakiehdotuksessa kokonaisuutena. Kun laissa ei nimetä erityisluokkia niiden oppilaiden poikkeavuuden perusteella, ei ole tarvetta puhua esimerkiksi apukoulun tai tarkkailuluokan opettajista kuten nykyisin. Virkatyyppin perusteella erityisluokan opettajia ei myöskään tarvitse laissa eritellä. Tätä erittelyä tarvitaan vain asetuksen kelpoisuusehtosäännöksissä, joissa voidaan puhua esimerkiksi lehtorin virkaa vastaavan erityisluokan opettajan kelpoisuudesta. Koska oppilasarjantolat on muutettu nimitykseltään oppilaskodeiksi, on vastaavasti asuntolanhoitajan virkanimike muutettu oppilaskodinhoitajaksi.

Pykälän 2 momentin mukaan viranhoitaja on viran vakinaisen haltijan, viran väliaikaisen hoitajan ja viransijaisen yhteisnimitys. Viranhoitajalla siis tarkoitetaan kaikkia pykälän 1 momentissa mainittuja virkamiehiä riippumatta heidän palvelussuhteensa pysyvyydestä. Jos säännöksissä tarkoitetaan vain osaa viranhoitajista, mainitaan siitä säännöksessä erikseen. Tällaisen yhteisnimityksen käyttöönotto on tarpeen lakiteknisistä syistä ja se osaltaan estää tulkintavaikeuksien syntymistä.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan peruskoulussa on myös tuntiopettajan ja työn-

ohjaajan virkoja. Tällaisia virkoja ei ole oppikouluissa ja ne aiheuttavat vain epäselvyyttä, etenkin kun peruskoulussa on tuntiopettajia, joilla ei ole virkaa. Kun tuntiopettajien viroista ei lisäksi aiheudu mitään etuja, on tuntiopettajien viroista luovuttu. Työnohjaajat kuuluvat tuntiopettajiin, joten niitä ei ole syytä erottaa nimeltään eri ryhmäksi.

53 §. Kunnan tai kuntien koululaitoksen yhteisiä virkoja koskevat pykälän 1, 3 ja 4 momentti vastaavat nykyistä lainsäädäntöä. Voimassa olevan lainsäädännön mukaan kaupungeissa ja kauppaloissa peruskoulun virat ovat kuntakohtaisia ja maalaiskunnissa koulukohtaisia. Voimassa olevan kunnallislain mukaan ei eri kuntamuotoja enää ole ja näin ollen kuntamuotoon perustuva lainsäädäntö on muutettava. Pykälän 2 momentin mukaan peruskoulun opettajanvirat voivat olla kuntakohtaisia, milloin se kunnan harkinnan mukaan on tarkoituksenmukaista. Rehtorin ja oppilaskodinhoitajan virat on sitä vastoin aina syytä perustaa koulukohtaisiksi.

Lailla yhteisistä opettajista on tehty mahdolliseksi perustaa opettajan virkoja ja toimia, joiden haltijat voivat opettaa osan opetusvelvollisuudestaan muun muassa peruskoulussa tai lukiossa. Mainittu laki ei kuitenkaan koske kahden tai useamman peruskoulun tai lukion taikka peruskoulun ja lukion keskinäisiä yhteisiä opettajia. Mainituissa laissa edellytetään, jos yksi tai useampi oppilaitoksista on peruskoulu tai lukio, että mukana on myös jokin muu oppilaitos. Tästä syystä pykäläehdotus sisältää määräykset sekä kunnan peruskoulujen ja lukiodien yhteistoiminnasta että kahden eri kunnan peruskoulujen ja lukiodien yhteistoiminnasta.

55 §. Viran lakkauttamista koskevaa säännöstä on täsmennetty. Virka voidaan lakkauttaa aina kun viranhoitajan palkkaukseen ei myönnetä valtionosuutta. Sen lisäksi virka voidaan lakkauttaa, jos kunta katsoo viran tarpeettomaksi.

56 §. Opettajan siirtoa ja lakkautuspalkalle asettamista koskevat säännökset vastaavat asialliselta sisällöltään nykyisiä säännöksiä.

Vakinainen rehtori on voitava siirtää paitsi rehtorin virkaan myös opettajan virkaan ja määrätä hänet hänen suostumuksellaan samalla hoitamaan koulun johtajan tehtävät silloin, kun koulu supistuu niin pieneksi, ettei siinä enää voi olla rehtorin virkaa. Koulun kokonaan lakkatessa voidaan menetellä vastaavasti, jollei

uudessa koulussa ole jo ennestään johtajaa. Samoin koulun johtajana toimiva opettaja on voitava siirtää samaan kouluun perustettavaan rehtorin virkaan. Virkojen vaihtamiseen ei tarvita enää kouluhallituksen suostumusta.

57 §. Hallitusmuodon mukaan vieraan kielien opettajiksi valtion kouluihin voidaan ottaa muitakin kuin Suomen kansalaisia. Vastavaan periaatteen soveltaminen on asianmukaista myös peruskoulussa, minkä vuoksi säännös poikkeaa nykyisestä kansakoululain säännöksestä. Kun useat opettajat toimivat nykyisin ulkomailla suomalaisten lasten opettajina useitakin vuosia, pidetään tarkoituksenmukaisena lieventää kansalaisuusvaatimusta muiden opettajien kuin rehtorin osalta. Erityisesti ruotsinkielisten koulujen äidinkielen opettajien kannalta ei pidetä välttämättömänä vaatia Suomen kansalaisuutta äidinkielenkään opettajalta.

58 §. Opettajanvaalin alistaminen lääninhallituksen vahvistettavaksi on säilytetty, mutta opettajan määrääminen koeajaksi jätetty pois. Pykäläehdotus koskee paitsi opettajanvirkoja myös rehtorin ja oppilaskodinhoitajan virkoja. Menettely on siis säädetyin poikkeuksin kaikissa tapauksissa sama. Kun koulun opettajilla jo vanhastaan ja johtokunnalla tämän lakiehdotuksen mukaan on oikeus tulla kuulluksi koulun johtajaa valittaessa, ehdotetaan, että ennen rehtorinviran täyttämistä on kuultava koulun johtokuntaa sekä opettajakuntaa kuuluvia.

Muutoksena nykyiseen viran täyttöä koskevaan menettelyyn on, että koululautakunta voi valita kutakin avoimena olevaa virkaa kohti enintään kaksi hakijaa varasijalle. Lääninhallitus vahvistaa vastaavasti myös varasijalle valittujen osalta vaalin. Tällä pyritään valitun kieltäytyessä välttämään tarve uusintavaalin suorittamiseen. Mikäli avoimena on useampia virkoja, joihin on samat kelpoisuusehdot, valitsee koululautakunta ensin kuhunkin avoimeen virkaan taitavimman ja soveliaimman ja tämän jälkeen se voi kutakin virkaa kohti valita kaksi hakijaa varasijalle. Nämä ovat varasijalla jokaiseen samojen kelpoisuusehtojen edellyttävään virkaan. Menettelyllä pyritään helpottamaan valintoja ja välttämään uusintavaaleja silloin, kun kunnassa on useita samanlaisia virkoja täytettävänä, esimerkiksi luokanopettajan virkoja. Varasijalle valitut ovat yhdessä varasijajärjestyksessä kaikkiin täytettävänä oleviin samanlaisiin virkoihin taitavuus- ja soveliaisuusjärjestyksessä.

59 §. Pykälään on otettu yleinen opettajan tehtäviä ja asemaa koskeva säännös. Asetukseen on tarkoitus ottaa nykyisenkaltaisen luettelot opettajien tehtävistä.

Pykäläehdotuksen 3 momenttia on täsmennetty. Valvontavollisuus on yleensä kaikilla opettajilla, jollei yksittäistapauksessa ole tehty poikkeusta.

60 §. Säännös on peräisin peruskoulun palkkauslainsäädännöstä.

61 §. Aiheettomasti maksetun palkkauksen takaisinperintää koskeva säännös vastaa pääosin nykyisin noudatettavaa käytäntöä. Kysymyksessä tulee olla selvä virhe, esimerkiksi laskevirhe tai muu ilmeinen erehdys. Jollei kysymys ole selvästä virheestä, suorituksen aiheettomuuden tulee olla asianomaisessa järjestyksessä tuomioistuimessa tai muulla tavoin todettu. Jos viranhoitaja pitää takaisinperintää virheellisenä, hän voi tehdä oikaisuvaatimuksen.

Nykyisin viranomaisen puolelta tapahtuvassa palkkauksen takaisinperinnässä noudatetaan yleistä kymmenen vuoden vanhentumisaikaa. Pykälän 4 momentin säännöksen nojalla tämä muuttuu kolmeksi vuodeksi kunnan periessä saatavaansa takaisin. Kolmen vuoden määräaikaa on pidettävä tarpeellisenä siitä syystä, että kunnalla on mahdollisuus tilinpitonsa ja -tarkastuksen perusteella havaita maksettu virheelinen palkkaus.

62 §. Pykäläehdotuksen 1 momentissa säädetään virkavapauden myöntäminen koululautakunnan tehtäväksi. Lakiehdotuksen 92 §:n mukaan virkavapauden myöntäminen samoin kuin muukin koululautakunnalle lain mukaan kuuluva tehtävä voidaan asetuksella tai sen nojalla johtosäännöllä määrätä jonkin muun kunnallisen viranomaisen tai viranhaltijan tehtäväksi. Pykäläehdotuksen 2 ja 3 momenttia on täsmennetty koskemaan kaikkia viranhoitajia ja soveltuvin osin myös tuntiopettajia.

63 §. Pykälässä säädetyt viranhoitajien ja tuntiopettajien kurinpitoviranhaltijaset ja niiden määräämisen perusteet vastaavat nykyisiä. Pykälän 1 momentin säännös on kuitenkin tarkennettu koskemaan kaikkia viranhoitajia ja tuntiopettajia. Pykälän 2 momentin säännöstä on laajennettu siten, että se koskee vakinaisen opettajan lisäksi myös vakinaista rehtoria ja oppilaskodinhoitajaa. Kun vakinaista oppilaskodinhoitajaa ei ehdotuksen mukaan enää voida erottaa, milloin siihen harkitaan syytä

olevan, vaan vain viraltapanomenettelyä noudattaen, on peruskoulun viranhaltijain palkkauksesta, eläkkeestä ja perhe-eläkkeestä annetun lain (9/72) 25 §:ää vastaava säännös tarpeeton. Kuten nykyisinkin muiden kuin vakinaisten viranhoitajien osalta viraltapanomenettely ei ole tarpeellinen, koska heidät voidaan vapauttaa virasta, milloin siihen harkitaan syytä olevan (67 §).

64 §. Kurinpitoasiassa toimii kuten nykyisinkin syyttäjänä lääninhallituksen edustaja ja päättäjänä koululautakunta. Ilman asianomaisen suostumusta lääninhallitus voi määrätä syyttäjäksi vain alaisensa viranhaltijan. Varoitusta ankaramman kurinpitoviranhaltijasta alistaminen kouluhallituksen vahvistettavaksi on jätetty pois. Asiasta voi valittaa kouluhallitukselle.

65 §. Tässä pykälässä on säännökset kurinpitomenettelyn ja tuomioistuimessa nostetun syytteen keskinäisestä suhteesta, eivätkä ne asiallisesti poikkeaa nykyisistä.

66 §. Pidätyspäätöstä ei tarvitse enää alistaa kouluhallituksen vahvistettavaksi, mutta lääninhallitus voi tarvittaessa kieltää lainvoimaa vailla olevan päätöksen täytäntöönpanon.

67 §. Pykälässä tarkoitettu vapauttaminen voi johtua asianomaisen rikkomuksesta tai sopimattomasta käyttäytymisestä, mutta se voi johtua myös asianomaisesta riippumattomista syistä, kuten pitkäaikaisesta sairaudesta taikka tehtävän lakkaamisesta. Vapauttamispäätöstä ei ole enää alistettava kouluhallituksen vahvistettavaksi. Väliaikaisen ja viransijaisen virkasuhde lakkaa viran tultua vakinaisesti täytetyksi ja, määräämisen virkasuhteen kysymyksessä ollen, myös määrääjän umpeen kuluttua.

68 §. Käytännössä peruskoulun viranhoitaja on saattanut siirtyä toiseen palvelukseen pyytämättä eroa tai hakematta ja saamatta virkavapautta. Tällainen menettely haittaa ja viivyttaa viran uutta täyttämistä. Tämän vuoksi ehdotetaan, että ryhtyminen sellaiseen toiseen palvelukseen, joka estää viranhoidon, katkaisee pääsääntöisesti aikaisemman virkasuhteen, jollei asianomaiselle ole myönnetty virkavapautta. Uusi palvelussuhde voi olla julkis- tai yksityisoikeudellinen. Sitä vastoin esimerkiksi kansanedustajan tehtävä, valtioneuvoston jäsenyys ja sellainen julkinen tehtävä, josta ei voi kieltäytyä, eivät ole tässä pykälässä tarkoitettuja palvelussuhteita.

Virkavapauden myöntäjän harkintaan jää, milloin virkavapauden myöntäminen on kat-

sottava tarkoituksenmukaiseksi. Virkavapauden myöntäminen viranhaltijalle, jolla on virastaan oikeus lakkautuspalkkaan, saattaa olla toisinaan paikallaan, jotta hänet saataisiin ottamaan vastaan virka tai tehtävä, jossa lakkautuspalkkaoikeutta ei ole. Tämän pykälän säännöstä ei ole sovellettava, jos asiasta on erikseen toisin säädetty.

69 §. Pykäläehdotuksen mukaan eroamisikä koskee kaikkia viranhaltijaa ja tuntiopettajia. Kun eläkesäännökset ja yleinen eläkeikä ovat nykyisinkin näiden henkilöiden osalta samanlaiset, ei ole syytä tehdä poikkeusta eroamisikä suhteen. Kun opetuksen tarkoituksen mukainen järjestäminen kuitenkin toisinaan vaatii, että eroamisikä saavuttanut henkilö voidaan ottaa koulun palvelukseen väliaikaiseksi, viransijaiseksi tai tuntiopettajaksi, on tämä tehty mahdolliseksi 3 momentin säännöksellä. Pykäläehdotuksen 1 momentissa on toimivalta siirretty kouluhallitukselta lääninhallitukselle.

70 §. Voimassa olevassa lainsäädännössä ei ole säädetty viranhaltijan velvollisuudesta osallistua viranhaltimisen terveydellisten edellysten toteamiseksi suoritettaviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin. Säännöksen puuttumisesta on käytännössä aiheutunut hankaluutta. Säännös koskee vain sellaisia tarkastuksia, tutkimuksia ja tietoja, jotka ovat tarpeen viranhaltijan työkyvyn selvittämiseksi. Tässä tarkoitettut tiedot ovat luottamuksellisia. Kyseisistä tarkastuksista ja tutkimuksista aiheutuvat kustannukset suoritetaan valtion varoista, koska kysymys on yleisen edun vaatimista toimenpiteistä.

Rehtorin ja opettajien velvollisuudesta osallistua tuberkuloosilain mukaisiin tarkastuksiin säädetään erikseen tuberkuloosilaissa (355/60).

71 §. Pykäläehdotuksen mukaan on peruskoulun viranhaltijalla ja tuntiopettajalla oikeus valtion varoista suoritettavaan eläkkeeseen samoin kuin nykyisinkin. Eläkkeen perustana oleva palkka määräytyy yleensä aina virkaehtosopimuksella, mutta tämän lain nojalla saattaa opettajalle tulla maksettavaksi muun muassa kokeilukorvauksia.

72 §. Säännös vastaa nykyisiä säännöksiä, joiden mukaan peruskoulun viranhaltijan ja tuntiopettajan eläkeikä on 60 vuotta. Samoin säännös siitä, että joillakin viranhaltijalla eläkeikä voi olla alempi, vastaa nykyisiä säännöksiä. Asetuksella on nykyisin säädetty apukoulun tai tarkkailuluokan opettajanviranhaltijan ja apukoulun tai tarkkailukoulun rehtorinviran haltijan eläkeiästä eräin palvelusaikaa

koskevin edellytyksin toisin. Tämä samoin kuin edellä 69 §:ssä tarkoitettu eroamisikä on näillä viranhaltijoilla säädetty 55 vuodeksi.

Tämän lain nojalla annettavalla asetuksella on tarkoitus samoin palvelusaikaa koskevin edellytyksin säätää erityisluokanopettajien eläke- ja eroamisikä 55 vuodeksi.

73 §. Säännös vastaa nykyistä säännöstä valtion varoista suoritettavasta perhe-eläkkeestä. Nykyinen peruskoulun palkkauslain 27 §:n säännös kansakoululaitoksen leski- ja orpokassan osakkaan perhe-eläkeoikeudesta on tarpeeton.

8 luku

Peruskoulun kiinteistö ja irtaimisto

74 ja 75 §. Peruskoulun koulurakennusta tai -huoneistoa sekä tonttia ja muuta ympäristöä koskevat säännökset vastaavat nykyisin voimassa olevia säännöksiä.

76 §. Pykäläehdotuksen 1 momentin mukaan voidaan peruskoulun kiinteistö tai irtaimisto tai osa niistä siirtää lukion tai yleisen kirjaston kiinteistöksi ja irtaimistoksi. Kunnan peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja -avustuksista sekä lainoista annetun lain 18 §:n mukaan ei valtionosuutta ja -avustusta ole tässä tapauksessa palautettava.

Nykyisessä lainsäädännössä on pykäläehdotuksen 2 momentissa säädetyn mukainen mahdollisuus käyttää peruskoulun kiinteistöä tai huoneistoa taikka irtaimistoa muun, lähinnä lukion ja kirjaston tarkoituksiin. Tämä on tarkoitus edelleen asetuksen nojalla sallia eli niin sanottu yhteiskäyttö on mahdollinen peruskoulun ja lukion sekä kirjaston kesken. Tämä on tarkoitus säätää tapahtuvaksi ilman korvausta.

Nykyisin kansakoululaki sisältää yksityiskohdaiset säännökset siitä, minkä laatuiseen muuhun kuin koulukäyttöön kiinteistö ja irtaimisto voidaan luovuttaa sekä perusteita korvauksen määrittämiselle, milloin sellainen peritään. Näissä suhteissa on harkintavalta jätetty kunnallisille elimille, korvauserusteiden osalta valtuustolle.

9 luku

Peruskouluopetusta antavat yksityiset koulut

77 §. Nykyisin toimii muutamissa yksityisissä oppikouluissa peruskoulua korvaava kou-

luaste. Näiden koulujen toiminnan järjestämiseksi on tähän lakiehdotukseen otettu peruskouluopetusta antavia yksityisiä kouluja koskevat tarpeelliset laintasoiset säännökset. Tämän lakiehdotuksen 96 §:n ja hallituksen esitykseen liittyvän lukiolakiesityksen mukaan ei peruskouluun, peruskoulua korvaavaan kouluun ja lukioon sovelleta yksityisten koulujen ja kasvatustilavien perustamisesta ja ylläpitämisestä annettua lakia. Ehdotettu lainsäädäntö ei enää myöskään tunne yksityistä tai kunnallista oppikoulua. Nykyisistä yksityisistä oppikouluista muodostetaan tämän lakiehdotuksen ja lukiolakiehdotuksen mukaan peruskoulua korvaava koulu ja yksityinen lukio, jotka kummatkin ovat itsenäisiä kouluyksiköitä, tai yksityinen lukio, milloin yksityisessä oppikoulussa nykyisin toimii vain lukioaste. Yksityisiä oppikouluja, joissa toimii vain peruskoulua korvaava kouluaste, ei nykyisin ole.

Pykäläehdotuksen 1 momentissa määritellään peruskoulua korvaava koulu. Voimassa olevat korvaavaa koulua koskevat sopimukset jäävät edelleen voimaan niiden määräysten mukaisina, joista on sovittu. Jos voimassa olevia korvaavaa koulua koskevia sopimuksia muutetaan tai sopimuksessa olevan mahdollisen määräajan umpeen kuluttua jatketaan, olisi sopimukset opetuksellisista syistä rajoitettava koskemaan vain yläasteen luokkia. Tämän lain voimaantulon jälkeen tarve muodostaa peruskoulua korvaavia kouluja voinee syntyä vain kieliolojen perusteella. Tästä syystä yksikielisillä paikkakunnilla sijaitsevat vähemmistönkieliset peruskoulua korvaavat koulut, joiden toiminnan turvaaminen on perustana vähemmistön koulutusolojen asianmukaiselle järjestämiselle, on asetettu erikoisasemaan pykäläehdotuksessa. Tällaisia kouluja toimii nykyisin neljä.

78 §. Säännöksessä luetaan peruskoulua korvaavaan kouluun sovellettavaksi tämän lakiehdotuksen pykälät. Pykäläehdotuksen 2 momentissa mainitut säännökset ovat sellaisia, että ne ovat vastaavasti voimassa peruskoulua korvaavassa koulussa. Peruskoulua korvaavan koulun oppilaiden sosiaaliset edut ovat samat kuin peruskoulun oppilailla ja ne pääsääntöisesti järjestetään kunnan toimesta. Pykäläehdotuksen 3 momentissa säädetään peruskoulua korvaavan koulun rehtorin ja opettajan toimista, toimenhoitajista ja tuntiopettajista siten, että pykälässä mainitut säännökset peruskoulun viroista, viranhoitajista ja tuntiopettajista ovat soveltu-

vin osin voimassa myös korvaavassa koulussa. Koska yksityinen koulu ei näiltä osin ole kunnan koululautakunnan alainen, koululautakunnalle määrätty tehtävä hoitaa peruskoulua korvaavan koulun johtokunta.

79 §. Pykäläehdotus sisältää tarpeellisen valtuutuksen säätää asetuksella peruskoulua korvaavan koulun toiminnasta ja toiminnan järjestämisestä siltä osin, kun siitä ei 78 §:ssä ole säädetty. Koska peruskoulua korvaava koulu tuottaa saman kelpoisuuden kuin peruskoulu ja koska sen opetus annetaan peruskoulun opetussuunnitelman mukaan, on syytä säätää koulua koskevat määräykset kaikilta soveltuvilta osiltaan mahdollisimman vastaaviksi peruskoulun kanssa kuitenkin siten, että koulun luonne yksityisenä laitoksena otetaan huomioon.

80 §. Edellisessä pykälässä mainitusta syystä tulee kunnan kouluviranomaisten, lähinnä koululautakunnan, voida valvoa koulun opetusta ja muuta toimintaa. Koska peruskoulua korvaavalla koululla on oma piirinsä, on tarpeellista määrätä, että oppilaiden ottamisesta päättää koululautakunta kuten se päättää peruskoulun oppilaiden ottamisesta.

81 §. Koska korvaavalla koululla ei ole tuloja, kunnan on vastattava sen hyväksyttävistä koulumenoista. Kunnan peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja -avustuksista sekä lainoista annetun lain mukaan kunta saa korvaavan koulun käyttökustannuksiin käytännöllisesti katsoen saman valtionosuuden ja -avustuksen kuin oman peruskoulunsa käyttökustannuksiin. Mitään valtionosuuteen oikeuttavaa käyttömaksua tai vuokraa koulun omistaman kiinteistön käyttämisestä kunta ei voi korvaavan koulun ylläpitäjälle suorittaa.

82 §. Kunnallisen ja yksityisen oppikoulun henkilökunnalla on nykyisin oikeus valtion eläkkeeseen. Pykäläehdotus vastaa kunnallisten ja yksityisten oppikoulujen valtionavusta annetun lain 6 §:n 1 momenttia. Asetuksella on tarkoitus säätää peruskoulua korvaavan koulun palveluksessa olleelle henkilölle valtion eläkelain mukainen eläke ja hänen jälkeensä valtion perhe-eläkelain mukainen perhe-eläke.

83 §. Koulujärjestelmälain 27 §:n 3 momentissa tarkoitettuja peruskoulua vastaaviksi järjestettyjä yksityisiä kouluja ovat Aitoon kotitalouskeskikoulu ja Helsingin juutalainen koulu. Pykäläehdotuksen 1 momentin tarkoituksena on todeta näiden koulujen toiminnan jatkamisen mahdollisuus. Käyttökustannusten val-

tionapu on tarkoitus pysyttää nykyisellä tasolla ja siitä säädetään kunnan peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja -avustuksista sekä lainoista annetussa laissa. Peruskoulua vastaavat yksityiset koulut eivät kuulu kunnan koululaitokseen eivätkä korvaa kunnan peruskoulua. Koska kuitenkin kunnan koulutoimen järjestämiseksi on tarpeellista, että kunnan koulutoimi saa tarpeelliset tiedot näiden koulujen toiminnasta ja voi osaltaan vaikuttaa näiden koulujen toimintaan kunnan koululaitoksen tavoitteiden toteuttamiseksi, säädetään pykäläehdotuksen 2 momentissa kouluille velvollisuus tietojen antamiseen ja niille tehtyjen ehdotusten käsittelemiseen.

10 luku

Erinäisiä säännöksiä

84 §. Koulunkäyntinsä päättäneen nuorison kerhoista on aikaisemmin säädetty asetuksella. Asetuksella on tarkoitus säätää, että toimintaan tulee ilmoittautua tietty vähimmäismäärä peruskoulunsa päättäneitä osanottajia. Peruskoululle on nykyisiä säännöksiä vastaavasti säädetty erityinen velvollisuus huolehtia erityisopetusta saaneista oppilaista ja jatkuvasti tukea heitä.

85 §. Kuntien yhteisen peruskoulun hallinnon osalta on tarkoituksenmukaisinta, että se kunta, jonka alueella koulu sijaitsee, huolehtii sen hallinnosta. Kun eräissä tapauksissa saat-
taa koulu sijaita paikallisessa keskuksessa, joka ei kuitenkaan ole osallisena koulupiirissä, tulee kouluohjesäännöllä olla mahdollisuus määrätä koulun hallinnosta.

86 §. Kuntien yhteisen peruskoulun perustamiskustannukset on tarkoituksenmukaista jakaa siinä suhteessa, missä todennäköisesti eri kunnista kotoisin olevia oppilaita tulee koulua käymään. Eräissä tapauksissa, varsinkin erityisopetuksen eräillä lohkoilla, saattaa eri kunnista olevien oppilaiden määrä vaihdella voimakkaasti vuosittain, joten jo tästäkin syystä täytyy olla mahdollista sopia muunlaisesta kustannusten jakoperusteesta.

Kun oppilaalla lakiehdotuksen 38 §:n nojalla on oikeus käydä peruskoulua sen piirin koulussa, johon hän kuuluu, ja kun 37 §:n nojalla oppilas kuuluu siihen peruskoulupiiriin, jonka alueella hän asuu, on asianmukaista, että oppi-

laan väestökirjalain mukainen kotipaikkakunta korvaa oppilaan koulunkäynnistä aiheutuvan osuuden käyttökustannuksista peruskoulunkäynnistä huolehtivalle kunnalle. Varsinkin huostanottotapauksissa saattaa oppilaan asuinkunta olla eri kuin hänen kotipaikkansa.

Valtionosuus määräytyy kunnan peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja -avustuksista sekä lainoista annetun lain 15 §:n nojalla oppilasmäärien suhteessa. Tätä samaa periaatetta esitetään tässä noudatettavaksi. Kustannukset jaetaan kuntien kesken kuntien valtionosuuteen oikeuttavien menojen eikä siis koulujen menojen perusteella.

87 §. Lakiehdotuksessa on oppilaan huoltajalle annettu eräitä oikeuksia ja asetettu eräitä velvollisuuksia. Tällaisia sisältyy muun muassa 29 §:ssä tarkoitettuun aineiden valintaan ja 88 §:ssä tarkoitettuun oppivelvollisuuden täyttämiseen huolehtimiseen. Pykäläehdotuksessa on yleinen määritelmä tämän lain tarkoittamasta oppilaan huoltajasta.

88 §. Säännös sisältää oppivelvollisen huoltajalle asetetun velvollisuuden oppivelvollisuuden täyttämisen valvontaan, mahdollisuuden kutsua huoltaja kuultavaksi laiminlyöntitapauksissa ja rangaistusuhan oppivelvollisuuden valvontavelvollisuuden laiminlyönnistä sekä huoltajalle ja oppilaan työnantajalle asetetun rangaistusuhan oppivelvollisuuden täyttämisen estämisestä. Säännöstä voidaan edelleen pitää tarpeellisena, jotta on mahdollista tarvittaessa saada oppivelvollinen täyttämään oppivelvollisuutensa.

89 §. Peruskoulurakennuksessa olevan opettaja-asunnon käyttöä koskeva säännös vastaa asialliselta sisällöltään nykyistä säännöstä.

90 §. Kun vakinaisen viranhaltijan muutto toiselle paikkakunnalle tapahtuu kouluhallituksen toimesta ja määräyksestä, on asianmukaista, että hänen muuttokustannuksensa korvataan. Siirto tapahtuu lakkautuspalkkaa koskevien säännösten nojalla ja on huomattavalta osaltaan myös valtion edun mukaista.

91 §. Voimassa olevissa säännöksissä on yksityiskohtaisesti lueteltu, miltä osin kokeilurakennuksessa voidaan poiketa lain säännöksistä. Tämä pykäläehdotus on laadittu väljemmäksi, jotta kokeilu voitaisiin käytännössä ulottaa kaikkiin tarpeellisiin osiin koulun toimintaa.

92 §. Koululautakunnalle kuuluvia tehtäviä on tarvittaessa voitava asetuksella tai sen no-

jalla johtosäännöllä määrätä muun kunnallisen viranomaisen tai viranhaltijan hoidettaviksi. Kun maan eri kunnat ovat kooltaan varsin erilaisia, on tarkoituksenmukaista, että koululaitoksen tehtäviä voidaan siirtää esimerkiksi koulujen johtokunnille. Säännös tulee käytettäväksi erityisesti viranhaltijain virkavapauksien myöntämistä koskeissa asioissa.

93 §. Muutoksenhausta ja muusta oikaisu-menettelystä peruskoulutointa koskeviin päätöksiin säädettäisiin asetuksella. Pykäläehdotuksen 2 momentin säännöksen valtuutuksen periaate perustuu nykyiseen oppikoulun kouluneuvostoa koskevaan lainsäädäntöön. Yleensä valituskelpoiset päätökset kuuluvat peruskoulussa johtokunnalle. Asetusehdotuksen mukaan johtokunta antaa järjestyssäännöt, vahvistaa kerhohen ja oppilaskunnan säännöt, vapauttaa oppilaan kielen opiskelusta ja vaihtaa valinnaisaineen toiseksi. Näissä samoin kuin oppilaan kurrinpittoa koskevista asioista tulee oppilaan holhoajan lisäksi myös yläasteen oppilailla olla muutoksenhakuoikeus, mikäli säännösten mukaan muutosta voidaan hakea.

11 luku

Voimaantulosäännökset

95 §. Lain voimaantulopäiväksi sopii parhaiten lukuvuoden alkamispäivä, siis 1 päivä elokuuta. Tällä lailla kumotaan eräitä poikkeuksia lukuunottamatta nykyiset kansa- ja peruskoulutointa koskevat lait.

96 §. Eräistä nykyisistä laeista, joiden suhde peruskoululakiin olisi epäselvä, ehdotetaan todettavaksi, ettei niitä sovelleta. Selvyyden vuoksi on pykäläehdotuksessa todettu, että toisaalta nykyisin maksettavat eläkkeet maksetaan edelleen ja toisaalta, että kumottujen lakien nojalla on oikeus eläkkeeseen ja perhe-eläkkeeseen niine mahdollisine rajoituksineen ja lisäetuineen, mitä kumottuihin lainkohtiin on sisältyntä.

97 §. Erityisopetuksen järjestäminen kaikille sitä tarvitseville oppilasryhmille ja ryhmän eri vuosiluokille heti lain voimaantulosta lähtien voi tuottaa kunnille vaikeuksia, koska erityisopetuksen järjestämisvelvollisuus nykyisestään huomattavasti laajenee. Tämän vuoksi valtioneuvoston on voitava myöntää lykkäystä erityisopetuksen järjestämisvelvollisuuteen eräissä

tapauksissa. Nykyisiä oppivelvollisuudesta vapauttamista koskevia säännöksiä olisi voitava soveltaa, kunnes erityisopetus on järjestetty koko laajuudessaan.

98 §. Säännöksen mukaan peruskoulun yläasteen erilaajuiset oppimäärät poistetaan astettain. Tämän jälkeenkin voi oppilas jatkaa opiskeluaan aloittamansa oppimäärän mukaan. Koska käytännössä saattaa olla epäselvää, mitä nykyistä oppimäärää on pidettävä lakiehdotuksen perusteella laaditun opetussuunnitelman oppimäärää vastaavana, on kouluhallitukselle ehdotettu valtuutusta määrätä asiasta.

99 §. Valtion ylläpitämiä peruskouluasteisia kouluja koskeva lainsäädäntö perustuu ainakin osittain kansakoululakiin. Tässä pykälässä ehdotettu siirtymäsäännös on tarpeen, kunnes peruskouluopetusta antavia valtion kouluja koskeva uusi lainsäädäntö on aikaansaatu.

100 §. Kun yksityinen koulu siirtyy kunnan haltuun, on koulun henkilökunta voitava siirtää oman tai toisen kunnan koulun palvelukseen ilman hakemusmenettelyä, vieläpä siinäkin tapauksessa, ettei asianomainen täytä viran tai tehtävän kelpoisuusehtoja. Siirto kuitenkin edellyttää, että siirtäjä katsoo asianomaisen kykeneväksi virkaa tai tehtävää hoitamaan. Siirto voi tulla kysymykseen myös, jos valtion koulu lakkautetaan.

Kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain muutoksella voidaan harjaantumisopetus siirtää sosiaalitoimesta opetustoimeen. Samalla vapautuu opettajavoimia, jotka olisi voitava siirtää entisiä tehtäviään vastaaviin tehtäviin. Asteittain lakkaavan peruskoulua korvaavan koulun opettajien osalta on kohtuullista, että heidät voidaan siirtää myös niissä tapauksissa, kun virka tulee tarpeettomaksi eikä vain koko koulun lakkaamisen yhteydessä.

101 §. Yksityisten koulujen siirtyessä kunnan kouluksi on kohtuullista ja koulunuudistuksen yhteydessä omaksuttujen periaatteiden mukaista, että koulujen henkilökunnan aikaisempaa, säännöksiin ja määräyksiin perustuvaa palkkausta ei alenneta. Kun peruskoulua vastaavan koulun ja yksityisen kansakoulun opettajien palkkauksesta ei ole edellä tarkoitettuja normeja määrätty, on palkkausperusteeksi yleensä otettava vastaavien kunnan koulujen opettajien palkkaus.

Pykäläehdotuksen 2 momentti on tarpeen, jotta peruskoulua korvaavan koulun muu kuin opetushenkilökunta säilyttää siirrosta huolimatta

ta entisen eläkejärjestelmänsä. Yksityisen lukion ja iltalukion siirron osalta asiasta säädetään näitä koskevilla laeilla. Opettajien osalta vastaavaa säännöstä ei tarvita, koska yksityisten koulujen ja peruskoulun opettajien eläkejärjestelmä on sama. Pykäläehdotuksen 3 momentin mukaan säilyttää valtion lakkautetun koulun henkilökunta siirron yhteydessä asemansa entisellään. Yksityiset kansakoulut ja harjaantumiskoulut ovat yleensä kuntainliiton ylläpitämiä. Opettajien eläkeoikeuden turvaamiseksi on tarpeellista säätää 4 momentin mukaisesti eläkeajan laskemisesta valtion eläkettä myönnettäessä.

102 §. Tämä peruskoulun palkkauslaista peräisin oleva säännös vanhoista eläkkeistä on ennallaan.

103 §. Pykäläehdotuksen perustelut ilmenevät 52 §:n perusteluista.

104 §. Lakiehdotuksen 77 §:n mukaan peruskoulua korvaava koulu on itsenäinen yksityinen koulu. Tästä syystä nykyisin toimivan yksityisen oppikoulun peruskoulua korvaava kouluaste muuttuu ilman muita toimenpiteitä tämän pykälän nojalla 77 §:ssä tarkoitetuksi peruskoulua korvaavaksi kouluksi.

105 §. Tämä koulujärjestelmälaista peräisin oleva säännös on edelleen tarpeen, koska muutamia valtion kouluja on luovutettu käyttöoikeuksin.

106 §. Säännöksen tarkoitus on pysyttää voimassa koulujärjestelmän perusteista annetun lain nojalla annetut määräykset kuntien yhteistoiminnasta, kunnes niistä toisin päätetään.

107 §. Koska lakiehdotuksen 30 §:n nojalla laadittava opetussuunnitelma vaatii käytännössä sekä kouluhallitukselta että kunnalta varsin pitkän valmistamisajan, säädetään nykyisin voimassa olevat opetussuunnitelmat käytettäviksi koulussa, kunnes uudet opetussuunnitelmat on vahvistettu.

1.2. Lukiolaki

1 luku

Lukion tehtävä, rakenne ja perustaminen

1. Pykälässä määritellään lukio keskiasteen oppilaitokseksi, joka jatkaa peruskoulun kasvatus tehtävää ja antaa yleisivistävää opetusta. Keskiasteen koulutuksen kehittämisestä

annetun lain mukaan lukiota kehitetään muun muassa yleisen korkeakoulukelpoisuuden antavana koulumuotona siten, että sen ensimmäisen lukuvuoden opetus muodostaa oppilaan kannalta hyödyllisen ja mahdollisuuksien mukaan ehjän kokonaisuuden. Pykäläehdotuksessa on vastaavasti määritelty lukion tavoitteeksi korkeakouluopintojen ja muiden lukiopohjaiseen ammatillisesti eriytyvään koulutukseen kuuluvien opintojen aloittamiseen tarvittavan yleissivistävän opetuksen antaminen. Lukiokoulutuksen asema ja tavoitteet siis säilyvät ennallaan.

2 §. Pykälässä määritellään lukion kasvatuspäämäärä. Pykälän perusteluksi sopivat pääosaltaan peruskoululakiehdotuksen 2 ja 3 §:n kohdalla esitetyt perustelut. Oppilaiden ikä ja opetussuunnitelman sisältö vaikuttavat kuitenkin omalta osaltaan kasvatuspäämäärän ja opetuksen sisällölle asetettavien vaatimusten muotoutumiseen.

3 §. Opiskelu lukiossa edellyttää, että oppilaalla on peruskoulun oppimäärää vastaavat tiedot ja taidot. Peruskoulun oppimäärät saatavat kuitenkin olla erilaisia esimerkiksi erityisopetuksesta johtuen. Tämän vuoksi lukioon ottamisen perusteissa voidaan määrätä tietyn oppimäärän suorittaminen yhdessä tai useammassa aineessa lukioon pääsyn ehdoksi. Tässä pykälässä on kysymys lukion rakenteesta ja näin ollen se ei estä esimerkiksi keskikoulun oppimäärän suorittanutta pääsemästä lukioon, jos hän muutoin täyttää lukion pääsyvaatimukset.

Pääsääntöisesti lukio on kolmivuotinen ja luokallinen. Kuten nykyisin lukio voi kuitenkin kokeilutarkoituksessa toimia luokkiin jakamattomana, jolloin kolmivuotisuudestakin voidaan poiketa.

4 §. Lukion perustaminen ehdotetaan valtioneuvoston luvan varaiseksi, kuten se on nykyisin. Lupa myönnetään vain yhdelle kunnalle, säännönmukaisesti lukion sijaintikunnalle. Nykyisin lukioita eivät ylläpidä kuntainliitot eivätkä useat kunnat yhdessä. Kun tämän lisäksi otetaan huomioon lukion nykyinen yleisyys, ei voida pitää tarpeellisena lukion perustamisluvan myöntämistä kuntainliitolle taikka kahdelle tai useammalle kunnalle yhdessä.

Nykyisin lukion perustamisedellytyksenä on, että se on paikkakunnan sivistystarpeen vaatima ja että sen ylläpitämistä varten on olemassa riittävät taloudelliset edellytykset. Viimeksi mainitulla ehdolla ei ole nykyisinkään ollut käy-

tännöllistä merkitystä. Kun kysymys on kunnan lukiossa, ei mainittua ehtoa ole enää syytä vaatia. Paikallisen sivistystarpeen sijasta perustamisedellytykseksi ehdotetaan, että lukio on koulutustarpeen vaatima. Koulutustarvetta on arvioitava ensisijaisesti yleisen koulutustarpeen eikä niinkään paikallisen lukionkäyntihalukkuuden perusteella.

Keskiasteen koulutuksen kehittämisestä annetun lain nojalla tehdyissä suunnitelmissa on edellytetty, että ikäluokan lukionkäyntiaste pysyy nykyisellään. Mainittu laki edellyttää myös, että ammatillisesti eriytyvän koulutuksen ylioppilaspohjaisia aloituspaikkoja on yhtä paljon kuin ylioppilaita valmistuu. Yleistä koulutustarvetta ei voida yksiselitteisesti määritellä, mutta keskiasteen koulutuksen kehittämisestä annetun lain säännösten mukaisesti lukion aloituspaikkojen määrä seuraa ammatillisesti eriytyvän koulutuksen ylioppilaspohjaisten aloituspaikkojen määrää ja lukionkäyntimahdollisuudet on järjestettävä alueellisesti tasapuolisesti sekä säilytettävä nykyinen lukioverkko.

2 luku

Lukion hallinto

5 §. Ehdotuksen mukaan lukiolla on johtokunta, muttei enää vanhempainneuvostoa. Nykyisen lainsäädännön mukaan lukiossa on kouluneuvosto, jossa opettajat ja oppilaat ovat edustettuina. Lukion johtokuntaan, joka muutoin vastaa peruskoulun johtokuntaa, ehdotetaan lisäksi oppilasjäsentä. Rehtori ei enää virkansa puolesta ole johtokunnan jäsen.

Nykyisin lukion johtokuntana voi toimia kunnan koululautakunta. Tämä ei lakiehdotuksen mukaan enää olisi mahdollista, vaan lukiolla on aina oma johtokuntansa. Lukioilla ei myöskään voi, toisin kuin peruskoulussa on asianlaita, olla yhteistä johtokuntaa. Koska peruskoulun ja lukion johtokunnat ovat kokoonpanoltaan erilaisia, ei myöskään lukiolla ja peruskoululla lakiehdotuksen mukaan voi olla yhteistä johtokuntaa.

6 §. Johtokunnan jäsenten valinnan sekä puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan nimeämisen osalta soveltuvat peruskoululakiehdotuksen vastaavan pykälän perustelut myös tämän pykäläehdotuksen perusteluiksi. Oppilasjäsen, jo-

ka lukiossa olisi myös äänioikeutettu, esitetään valittavaksi samalla menettelyllä kuin opettajajäsen ja muuta henkilökuntaa edustava jäsen.

Johtokuntaan valittavan oppilaan on oltava viisitoista vuotta täyttänyt, jotta hänellä on päätöksentekoon osallistuessaan rikosoikeudellinen vastuu toimistaan.

7 §. Pykäläehdotuksessa määrätään johtokunnan toimivaltaan kuuluvista asioista. Asetuksella on tarkoitus säätää tarkemmin johtokunnan tehtävistä. Tältä osin viitataan siihen, mitä peruskoulun johtokunnan toimivallasta on peruskoululain yhteydessä sanottu. Nykyisin lukion kouluneuvostolle kuuluvat tehtävät siirtyvät pääosaltaan johtokunnan tehtäväksi silloin, kun kouluneuvoston toimivaltaan on kuulunut tehdä lopullisia päätöksiä. Tällaisia ovat muun muassa eräät oppilaan kurinpitoa koskevat kysymykset, jotka siirtyvät osittain rehtorille, sekä koulun järjestyssääntöjen antaminen.

8 §. Lukion opettajakunnasta säädetään nykyisin asetuksella. Opettajakunnan kokoonpano ja tehtävät vastaavat peruskoulun opettajakunnan kokoonpanoa ja tehtäviä.

9 §. Lukiossa on oppilaskunta, joka asettaa ehdokkaita kunnanvaltuustolle johtokuntaan valittavaksi jäseneksi. Peruskoulun johtokunnassa oppilaat eivät ole päätösvaltaa käyttäviä jäseniä, joten siellä voivat oppilaat itse valita jäsenet johtokuntaan ilman, että menettely olisi ristiriidassa muiden tiettyä tahoa edustavien jäsenten valinnan kanssa.

Oppilaskunnan tehtävänä on, milloin oppilaiden yhteistoiminta halutaan järjestää oppilaskunnan eikä yhdistystoiminnan kautta, koulutyön suunnittelu ja edistäminen sekä muu oppilaiden yhteistoiminta. Oppilaskunnan tehtävistä ja sen hallituksen kokoonpanosta ja tehtävistä annetaan tarkempia säännöksiä asetuksella.

10 §. Lukiossa muita kuin opetustehtäviä suorittavat henkilöt voivat osallistua kokouksiin samoista syistä kuin peruskoulussakin. Sama henkilö voi osallistua sekä lukion että peruskoulun kokouksiin, sen sijaan kahden eri lukion kokouksiin ei sama henkilö voi osallistua.

11 §. Lukiossa on aina rehtori. Vastaavasti kuin peruskoululain mukaan lukion rehtori voi hoitaa peruskoulun yläasteen johtajan tehtävät, voi peruskoulun yläasteen johtaja hoitaa lukion rehtorin tehtävät.

12 §. Asetuksella on tarkoitus säätää, että lukiossa, jossa on vähintään viisitoista perusopetusryhmää, on apulaisrehtori. Apulaisrehtori on tarpeen tämän kokoisessa lukiossa, jotta rehtori ehtii riittävässä määrin paneutua lukion yleiseen johtamiseen. Apulaisrehtorille määrätävistä rehtorin tehtävistä päättää koululautakunta, jollei asetuksella toisin säädetä. Rehtori ja apulaisrehtori voivat keskenään laatia ehdotuksen keskinäisestä työnjaostaan.

13 §. Asetuksella ehdotetaan säädettäväksi, että lukiossa, jossa ei ole apulaisrehtoria, tulee aina olla vararehtori. Kun apulaisrehtori hoitaa johtajan tehtävät tämän estyneenä ollessa, ei vararehtoria tarvita siinä tapauksessa, että lukiossa on apulaisrehtori. Säännökset eivät kuitenkaan tässäkin tapauksessa estä vararehtorin valitsemista, mutta tehtäviä hänellä on vain silloin, kun sekä rehtori että apulaisrehtori ovat estyneitä. Apulaisrehtoria samoin kuin vararehtoria valittaessa tulee nykyisten säännösten mukaisesti kuulla koulun opettajakuntaa kuuluvia ja lisäksi johtokuntaa.

3 luku

Lukion työaika ja opetus

14 §. Lukion lukuvuotta koskeva säännös on sisällöltään samanlainen kuin nykyinen säännös.

15 §. Vuotuisten työpäivien määrään ei ehdoteta muutosta. Pykäläehdotuksen toinen momentti on kirjoitettu nykyistä väljempään muotoon. Nykyisin koulunkäynti päättyy kouluhallituksen määräämänä päivänä helmikuun lopulla.

16 §. Oppilaan työmäärää koskevan säännöksen osalta viitataan vastaavaan peruskoululain 24 §:n perusteluihin.

17 §. Lukion opetuskieli on joko suomi tai ruotsi. Lukiossa voisi, samoin kuin peruskoulussa, saamelaiden kotiseutualueella opetuskielenä olla saamen kieli.

Nykyisin on asetuksella säädetty oppiaineittain ja tuntimäärittäin milloin muuta kuin koulun opetuskieltä saadaan käyttää opetuskielenä. Tätä menettelyä esitetään kevennettäväksi siten, että asia on kouluhallituksen ohjeiden varassa.

18 §. Yhdenmukaisesti peruskoulusäännösten ja -määräysten kanssa tarkemmat säännökset ja määräykset lukion opetuksesta anne-

taan asetuksella sekä lukion opetussuunnitelmassa ja sen työsuunnitelmassa. Ehdotuksen mukaan lukiolla ei siis enää ole luku-suunnitelmaa nykyisessä muodossaan eikä siihen liittyvää syystiedonantoa. Lukion luettellut oppiaineet ovat käytännöllisesti katsoen nykyisellään, mutta 2 momentin säännös sallii muidenkin aineiden sisällyttämisen lukion opetussuunnitelmaan. Kuten peruskoulussakin taloustiedon oppiaineesta sisältyy nykyisin oppimäärin historiaa ja yhteiskuntaoppiin. Joissakin oppiaineissa voidaan opetus järjestää ainevalintaan, erilaisiin oppimääriin ja vapaaehtoisuuteen perustuvaksi. Tästä säädetään tarkemmin asetuksella. Myös lukiossa on järjestettävä oppilaanohjausta, johon varattuja tunteja voidaan käyttää osaksi luokanvalvojan tunteina.

Lukion opetussuunnitelma perustuu ainejakoon. Koska kuitenkin on laajoja aihekokonaisuuksia, joita tulisi opettaa, mutta joista ei ole muodostettu omaa oppiainettaan, on pykälään otettu säännös niin sanotusta läpäisyperiaatteesta eli useassa oppiaineessa opettavista aihekokonaisuuksista. Lukion opetuksen antamisella koulun ulkopuolella tarkoitetaan koulun toimesta järjestettäviä, esimerkiksi työkasvatuksen ja teknologian opetukseen liittyviä tutustumisia työelämään ja työelämän organisaatioihin sekä tuotantotoiminnan teknologisiin perusteisiin. Koulun ulkopuolella annettava opetus on lukion opetussuunnitelmaan ja sen työsuunnitelmaan perustuvaa lukion oppiaineen opetukseen liittyvää toimintaa.

19 §. Ehdotuksen mukaan lukion uskonnon opetus annetaan edelleen sen uskontokunnan tunnustuksen mukaan, johon oppilaiden enemmistö kuuluu. Vähemmistöön kuuluva voi saada oman tunnustuksensa mukaista uskonnonopetusta lukiossa vain, jos hän kuuluu evankelis-luterilaiseen kirkkoon tai ortodoksiseen kirkkokuntaan ja jos opetusryhmään pääsääntön mukaan tulee vähintään kolme oppilasta. Kun oppikoulussa on tähänkin saakka opetettu eräissä tapauksissa ortodokseja pienemmissäkin opetusryhmissä, ehdotetaan, että lääninhallitus voi myöntää poikkeuksen mainitusta oppilasluvusta. Vaikka opetusryhmäsäännökset ovat yleensä koulukohtaisia, kunta voi niin halutessaan keskittää vähemmistöön kuuluvien uskonnon opetuksen johonkin lukioon, jos se on tarkoituksenmukaista. Tällöin valtionosuuteen oikeuttava opetusryhmä voidaan muodostaa eri lukioiden oppilaista. Lukiossa uskonnon opetukseen osallistuminen on oppilaalle samoin

kuin peruskoulussa pakollista. Nykyisten säännösten mukaan on tämä muun kuin oppilaiden enemmistön tunnustuksen mukaisen opetuksen osalta ollut vapaaehtoista.

Nykyisiin säännöksiin nähden muutosta merkitsee myös se, että uskonnon opetuksesta vapautetuille opetetaan uskontotietoa ja etiikkaa.

20 §. Opetussuunnitelman laatimista koskevan pykälän perustelujen osalta viitataan edellä esitettyihin peruskoululain 30 §:n perusteluihin. Säännös poikkeaa nykyisistä säännöksistä, joiden mukaan opetussuunnitelmasta on varsin huomattavilta osiltaan säädetty asetuksella. Lukion opetus voidaan jakaa kursseihin siten, että opetus annetaan oppiaineittain 38 tunnin kokonaisuuksina. Säännös antaa mahdollisuuden jaksottamiseen, mutta ei edellytä sitä.

21 §. Säännös on samanlainen kuin vastaava säännös peruskoululakiehdotuksessa. Tämän lainkohdan antamalla valtuutuksella on tarkoitus pienentää nykyistä lukion perusopetusryhmäkokoja 36:sta 34:een oppilaaseen sekä alentaa vastaavasti lukion kolmannen luokan perusopetusryhmän säilyttämiseräajaa lukuvuoden 1986—1987 alusta asteittain. Koululla käytettävissä oleva kokonaistuntimäärä kertyy peruskoululain 31 §:n perusteluissa selvitettyllä tavalla toisaalta perusopetusryhmän koosta ja toisaalta tämän ryhmän opettamiseen käytettävissä olevasta tuntimäärästä.

22 §. Ylioppilastutkinto ehdotetaan edelleen säilytettäväksi. Nykyinen usein muutettu ylioppilastutkintoasetus olisi jo lakiteknisistä syistä uudistettava kokonaan. Tämän lakiehdotuksen mukaan määräykset ylioppilastutkinnosta ja muiden kuin lukion oppilaiden oikeudesta osallistua tutkintoon annetaan valtioneuvoston päätöksellä, jolloin nykyinen ylioppilastutkintoasetus voidaan kumota.

4 luku

Lukion oppilaat

23 §. Asetus oppilaiden ottamisesta lukioon (465/61) ehdotetaan lukioasetusehdotuksessa kumottavaksi. Lukion oppilaaksi ottamisen perusteet määräisi valtioneuvosto. Lukion ja muiden keskiasteen oppilaitosten yhteisestä oppilasvalinnasta säädetään erikseen asetuksella läänin oppilasvalintalautakunnasta (293/77). Asetus yksityisoppilaiden tutkinnoista

oppikouluissa (78/51) ehdotetaan myös lukioasetusehdotuksessa kumottavaksi.

Pykäläehdotuksen 3 momentin mukaan lukio on velvollinen ottamaan yksityisoppilaita kouluhallituksen ohjeiden mukaan. Nykyisin oppikoulut ovat velvolliset ottamaan kohtuullisen määrän yksityisoppilaita. Säännös lukion yksityisoppilaiden tutkinnoista sisältyy lukioasetusehdotukseen ja se on pääasiassa yhdenmukainen peruskoulun vastaavan säännöksen kanssa. Pykäläehdotuksen 4 momentissa tarkoitettussa kantelussa toimivalta oikaista asia on siirretty kouluhallitukselta lääninhallitukselle. Lukioon ottamisesta päättää koululautakunta. Sen päätöksestä ei voi valittaa.

24 §. Säännös on samanlainen kuin peruskoululakiehdotuksen vastaava säännös. Nykyiseen oppikouluja koskevaan säännökseen verrattuna on tähän lisätty säännös oppilaan velvollisuudesta suorittaa tehtävänsä tunnollisesti ja käsitellä huolellisesti koulun omaisuutta. Säännöksestä on jätetty pois erityinen maininta koulun omaisuuden vahingoittamisaamuksista, jotka määräytyvät yleisen vahingonkorvauslain säädännön mukaan. Peruskoululain vastaavan säännöksen perustelu soveltuu myös tähän pykäläehdotukseen.

25 §. Lopullinen erottaminen on lukiossa säilytetty oppilaan kurinpitörangaistuksena päinvastoin kuin peruskoulussa. Määräaikaisen erottamisen enimmäisaika on pidennetty kahdesta kuukaudesta kolmeen kuukauteen. Erottarangaistukset määrää johtokunta tai koululautakunta eikä enää opettajakunta kuten oppikouluissa. Syynä tähän muutokseen on se, että tällöin rangaistuksen määrää koulun jokapäiväisen toiminnan kannalta ulkopuolinen elin.

26 §. Ehdotuksen mukaan lukion ylläpitäjäkunnan kunnanvaltuusto päättää lukion lukausmaksusta. Nykyisinkin koulun ylläpitäjä voi pidättää itselleen johtokunnalta lukukausimaksujen perusteiden määräämisen.

Pykälän 2 momentin säännös on sisällöltään samanlainen kuin nykyisin voimassa olevat säännökset.

Ehdotuksen mukaan lukukausimaksujen alennusten ja vapautusten perusteet (sisaralennukset sekä vapautukset ja alennukset varattomien ja vähävaraisten vanhempien lapsille) määrää valtakunnallisesti opetusministeriö. Nykyisin perusteet ovat asetuksessa. Yksittäistapauksissa alennuksista ja vapautuksista päättäminen kuuluisi asetusehdotuksen säännösten mukaan kou-

lulautakunnalle, jollei sitä ole siirretty johtosäännöllä johtokunnalle.

5 luku

Lukion virat, viranhoitajat ja tuntiopettajat

27 §. Lukion opettajien oikeudellinen asema ehdotetaan järjestettäväksi uudelleen muuttamalla työsopimussuhde kunnan virkasuhteeksi.

Virkanimikkeet ovat samat kuin nykyisin lukion toimien nimikkeet sillä poikkeuksella, että opinto-ohjaaja on uusi virkatyyppi. Yhdenmukaisesti peruskoululakiehdotuksen kanssa viranhoitajaa käytetään viran vakinaista haltijaa, viran väliaikaista hoitajaa ja viransijaista tarkoittavana terminä.

28 §. Julkishenkilöstön oikeusasemaa koskevan lainsäädännön parhaillaan vireillä olevan uudelleen järjestämisen vuoksi lukion vakinaisille viranhaltijoille ei ole ehdotettu lakkautuspalkka-oikeutta, joka peruskoulun viranhaltijoilla on vanhastaan ollut. Lukion viranhaltijalla on kuitenkin sama virassapysymisoikeus kuin peruskoulun viranhaltijalla. Pykäläehdotuksen mukaan hänet voidaan, hänen virkansa tultua lakkautetuksi, siirtää ilman normaalia hakemusmenettelyä lukion, iltalukion tai peruskoulun virkaan. Siirto voi tapahtua viran lakkauttamisen yhteydessä ennen kuin viranhaltijalle on myönnetty ero virastaan taikka myöhemmin ilman aikarajoitusta. Oman kunnan virkaan siirron suorittaa kunnanhallitus ja muun kunnan virkaan kouluhallitus.

29 §. Lukion opettajien oikeudellista asemaa ehdotetaan yhdenmukaistettavaksi erään käytännön vaatimin poikkeuksin peruskoulun opettajien oikeudellisen aseman kanssa. Lukion opettajan virat voivat olla samoin edellytyksin kuin peruskoulun virat kuntakohtaisia tai sellaisia virkoja, joiden hoitajat ovat velvolliset opettamaan osan opetusvelvollisuudestaan saman tai muun kunnan lukiossa tai peruskoulussa. Lukion virkojen perustaminen, lakkauttaminen ja täyttäminen tapahtuu samassa järjestyksessä kuin peruskoulun virkojenkin. Viran täyttäminen tulee, nykyisestä poiketen, alistaa lääninhallituksen vahvistettavaksi.

Peruskoulun ja lukion eroista johtuen ei kaikkia peruskoulun viranhoitajia koskevia säännöksiä voida soveltaa lukion viranhoitajiin. Tämä koskee lakkautuspalkkaa, eläkeikää sekä velvollisuutta osallistua kouluruokailuun.

6 luku

Lukion kiinteistö ja irtaimisto

30 §. Peruskoululain peruskoulun kiinteistöä ja irtaimistoa koskevista säännöksistä ei ole perusteltua aihetta poiketa lukion kiinteistön ja irtaimiston osalta. Tämän vuoksi pykäläehdotuksessa viitataan peruskoululakiehdotuksen 74—76 §:n säännöksiin.

7 luku

Yksityinen lukio

31 §. Yksityinen lukio on koulu, jossa opetus annetaan lukion opetussuunnitelman mukaan ja jota ylläpitää yksityinen yhteisö, säätiö tai luonnollinen henkilö. Koska maassamme on yksi keskikouluasteen sisältävä yksityinen päiväoppikoulu, Toivonlinnan yhteiskoulu, on kyseisen koulun erityisluonne huomioon ottaen tehty mahdolliseksi, että valtioneuvoston luvalla voi yksityiseen lukioon kuulua peruskoulua vastaavia luokkia.

Yksityinen lukio voidaan perustaa, samoin kuin kunnan lukiokin, jos lukio on koulutustarpeen vaatima. Yksityisen lukion perustamisedellytys on tältä osin sama kuin kunnan lukionkin. Kun yksityinen lukio perustetaan tämän lain nojalla, ei yksityiseen lukioon lakiehdotuksen 43 §:n mukaan enää sovelleta yksityisten koulujen ja kasvatuslaitosten perustamisesta ja ylläpitämisestä annettua lakia. Kun lukiokoulutusta järjestettäneen vastaisuudessa kuntien toimesta riittävästi, ei yksityisiä lukioita käytännössä enää perustettane.

Koska lukion tunnusmerkkinä on pykäläehdotuksen 1 momentin mukaan se, että opetus annetaan lukion opetussuunnitelman mukaan ja että sitä ylläpitää yksityinen yhteisö, ehdotetaan, että nimitystä lukio saa käyttää vain perustamisluvan saaneista oppilaitoksista.

32 §. Kunnalla ei ole lakisääteistä velvollisuutta osallistua yksityisen lukion käyttökustannuksiin. On syytä olettaa, että kunnat pitävät lakiehdotuksen 26 §:n nojalla oman kuntansa oppilaiden lukukausimaksut kohtuullisina. Saman pykälän nojalla muun kuin lukion ylläpitäjäkunnasta kotoisin olevan oppilaan kotikunta on velvollinen maksamaan ylläpitäjäkunnalle oppilaasta aiheutuvan osuuden käyttökustannuksista. Tässä pykälässä säädetään kunnan velvollisuudesta suorittaa yksityisessä lukiossa olevas-

ta kunnassa asuvasta oppilaasta korvaus. Kunnan suorittama korvaus on vapaaehtoinen ja pakollinen se on kunnalle vain siinä tapauksessa, että lukiopalvelujen alueellisesti tasapuolinen tarjonta edellyttää yksityisen lukion olemassaoloa. Säännös vastaa sisällöltään nykyistä menettelyä. Yksityisen lukion on noudatettava opetusministeriön määräämiä perusteita lukukausimaksujen alentamiseksi ja vapautusten myöntämiseksi.

33 §. Pykälässä luetellaan yksityiseen lukioon sovellettavat tämän lakiehdotuksen pykälät. Säännökset ovat sellaisenaan voimassa yksityisessä lukiossa. Koululautakunnalle määrätty tehtävät hoitaa kuitenkin yksityisen lukion johtokunta, koska yksityinen lukio ei kuulu kunnan koululaitokseen eikä ole näin ollen koululautakunnan alainen.

34 §. Säännösehdotus sisältää yksityisen lukion rehtorin ja opettajan toimia, toimenhoitajia ja tuntiopettajia sekä yksityisen lukion kiinteistöä koskevat viittaussäännökset. Peruskoululakiin viitataan siitä syystä, että yksityisen lukion toimia, toimenhoitajia ja tuntiopettajia eivät koske täysin samat säännökset kuin kunnan lukion virkoja, viranhoitajia ja tuntiopettajia.

35 §. Säännös on peräisin kunnallisten ja yksityisten oppikoulujen valtionavusta annetusta laista. Säännöksen nojalla voidaan asetuksella säätää yksityisen lukion palveluksessa olevien eläkkeestä ja heidän jälkeensä suoritettava perhe-eläkkeestä. Tarkoitus on edelleen säätää kyseisten henkilöiden eläke valtion eläkkeen mukaiseksi. Vastaava säännös on voimassa peruskoulua korvaavasta koulusta. Tämän lain nojalla määrätään myös 31 §:n tarkoittamilla yksityisen lukion peruskoulua vastaavilla luokilla toimivien henkilöiden eläkkeestä.

8 luku

Erinäisiä säännöksiä

36 §. Ehdotuksen mukaan lukiota ei saa lakkauttaa ilman opetusministeriön lupaa. Nykyisin ei lakkauttamislupaa tarvita. Lukioiden yhdistämislupa on siirretty kouluhallitukselta opetusministeriölle. Lupa ylläpitämisoikeuden siirtämiseen on jätetty pois, koska sellaista ei tarvittane kunnan lukioiden osalta. Jäljempänä on erityissäännös yksityisten lukioiden siirtämisestä kunnalle.

37 §. Nykyisin asetuksessa oleva säännös lukukausimaksujen ulosottokelpoisuudesta on siirretty muodollisiin muutoksiin lakiin.

38 §. Kokeilutoiminnan osalta säännös on yhdenmukainen peruskoulun vastaavan säännöksen kanssa. Asteittain kasvavassa lukiossa saattaa olla tarpeellista järjestää työskentely väliaikaisesti toisin kuin tämä laki edellyttää.

39 §. Perustelut ovat samat kuin peruskoululakiehdotuksen 92 §:n.

40 §. Muutoksenhausta ja mahdollisesta oikaisusta lukiotointa koskeviin päätöksiin säädetään asetuksella. Pykäläehdotuksen 2 momentin säännös on peräisin nykyisestä koulu-neuvostolainsäädännöstä. Perusteluksi soveltuvat peruskoululain vastaavan pykälän kohdalla esitetyt perustelut.

9 luku

Voimaantulosäännökset

42 §. Tällä lailla on tarkoitus kumota oppikoulutointa koskevat lait. Kumottavien lakien joukossa mainitaan myös koulujärjestys, koska sitä on pidetty osittain lain luontoisena.

43 §. Säännöksessä ehdotetaan kuten peruskoululain yhteydessä säädettäväksi selvyyden vuoksi eräiden lakien suhteesta lukiolakiin. Lisäksi säädettäisiin myönnettujen eläkkeiden maksamisesta ja palveluksen oikeuttamisesta eläkkeeseen ja perhe-eläkkeeseen.

44 §. Kun kunnan omistaman lukion henkilökunnan palvelussuhde muuttuu, on asianmukaista, että se muodollisesti siirretään uuteen palvelukseen, vaikka työnantaja pysyy samana. Tähän hallituksen esitykseen liittyvän iltalukiolain mukaan muuttuvat kunnallisen oppikoulun iltalinjat iltalukioiksi. Kunnallisen oppikoulun iltalinjan palveluksessa olleet ovat muodollisesti kunnallisen oppikoulun palveluksessa. Päiväkoulun opettajat ovat saattaneet toimia osittain iltalinjalla ja iltalinjan opettajat osittain päiväkoulussa. Näistä syistä on tarpeen säätää, että kunnallisen oppikoulun palveluksessa oleva voidaan siirtää myös kunnan iltalukion virkaan tai tehtävään sitä haettavaksi julistamatta. Iltalinjan apulaisrehtori on opettaja, joka tulisi siirtää iltalukion rehtorin virkaan. Itsenäisten kunnallisten iltalukiokoulujen opettajien osalta säännös kunnan iltalukion palvelukseen siirtämisestä on iltalukiolaissa.

Kun yksityinen lukio siirtyy kunnan haltuun, on lukion palveluksessa olevat henkilöt voitava

siirtää oman tai toisen kunnan lukion tai iltalukion virkoihin tai tehtäviin. Tämän pykälän nojalla siirto voi tulla kysymykseen sekä tämän lain voimaantullessa että myöhemmin ylläpito-oikeuden siirtyessä kunnalle. Tämän lain voimaantullessa muuttuu yksityinen oppikoulu 48 §:n perusteella yksityiseksi lukioksi ja peruskoulua korvaavaksi kouluksi. Viimeksimainitun osalta siirtosäännökset ovat peruskoululaissa. Iltalinjat muuttuvat iltalukiolain nojalla iltalukioksi. Käytännössä ei siirto yksityisestä lukiosta kunnan iltalukioon tulle kysymykseen muissa tapauksissa kuin tämän lain voimaantullessa.

Yksityisen oppikoulun osalta, jonka ylläpitäjä ei vaihdu, ei opettajien ja muun henkilökunnan palvelussuhteessa tapahdu muutosta. Poikkeuksen tästä muodostaa yksityisen oppikoulun iltalinja, jonka osalta palvelussuhde muuttuu iltalukiolain nojalla yksityisen iltalukion palvelussuhteeksi.

Kouluhallitus voi siirtää kunnallisen oppikoulun tai yksityisen lukion palveluksessa olevan henkilön muun kuin ylläpitäjäkunnan lukion tai iltalukion palvelukseen, jos samassa kunnassa ei siirtoa voida suorittaa. Vastaavasti kuin peruskoululakiehdotuksessa on tässäkin tehty mahdolliseksi siirron suorittaminen, vaikei asianomainen täyttyä uuden viran kelpoisuusehtoja, sekä vajaatuntisen viran perustaminen.

45 §. Tämän lain voimaantulua lukion viranhoidtajien ja tuntiopettajien sopimuksenvaraisista palvelussuhteen ehdoista voidaan sopia. Siihen saakka, kunnes virkaehtosopimus on tehty, olisi noudatettava, kuten nykyisinkin, valtion virkaehtosopimuksen määräyksiä.

Koulujen henkilökunnan siirtymisestä uuteen palvelussuhteeseen siirtomenettelyn kautta on kohtuullista ja koulunuudistuksen yhteydessä omaksuttujen periaatteiden mukaista, ettei heidän aikaisempaa säännöksiin ja määräyksiin perustuvaa palkkaustaan alenneta.

46 §. Tämän lakiehdotuksen voimaantulon yhteydessä kunnallisen oppikoulun palveluksesta kunnan lukion tai iltalukion palvelukseen siirretty entinen valtion vakinaisen viran haltija säilyttää oikeutensa lakkautuspalkkaan valtion lakkautetun oppikoulun henkilökunnan aseman järjestämisestä eräissä tapauksissa annetun lain (10/72) säännösten mukaisesti. Tämän oikeuden säilyminen on edelleen todettava, koska lukion tai iltalukion palveluksessa olevilla ei

uudessa palvelussuhteessakaan ole lakkautuspalkka-oikeutta muussa tapauksessa.

Kun yksityisoppikoulu peruskoulujärjestelmään siirryttäessä muuttui keskikouluasteen osalta peruskouluksi, säilytettiin kunnan peruskouluksi muutetun yksityisoppikoulun eräiden toimihenkilöiden ja palveluskuntaan kuuluvien henkilöiden eläkkeiden ja perhe-eläkkeiden järjestelystä annetulla lailla (13/72) sen muita kuin opetustehtäviä suorittaneen peruskoulun palvelukseen siirtyneen henkilöstön eläketurva valtion eläkejärjestelmässä. Tämän lähinnä koulukiinteistöjen hoitoa ja koulujen taloudenhoitoa suorittaneen henkilöstön eläketurva on yksityisen oppikoulun palveluksen osalta puolestaan järjestetty kunnallisten ja yksityisten oppikoulujen valtionavusta annetun lain 6 §:n säännöksellä valtion eläkejärjestelmään. Jotta eläketurva ei vaihtuisi kunnalliseen eläkejärjestelmään silloin, jos yksityinen lukio muuttuu kunnan lukioksi, on valtion eläketurvan säilymisestä tarpeen säätää 2 momentissa lukioon, iltalukioon tai peruskouluun siirron osalta. Peruskoulua korvaavan koulun palveluksessa olleen peruskouluun siirron osalta asiasta säädetään peruskoululain 101 §:ssä. Tällöin samanaikaisista koulupalveluksista myönnetään vain yksi valtion varoista suoritettava eläke.

47 §. Pykäläehdotusta vastaavat nykyiset säännökset sisältyvät kunnallisista ja yksityisistä oppikouluista annetun asetuksen (444/70) 78 ja 79 §:ää. Säännös on edelleen tarpeen entisen eläke- ja perhe-eläkejärjestelmän säilyttämiseksi sitä haluavilla henkilöillä.

48 §. Nykyisin yksityiseen oppikouluun voi kuulua peruskoulua korvaava kouluaste ja lukioaste sekä keskikouluaste. Lisäksi koulussa voi olla iltalinja, johon voi kuulua keskikouluaste ja lukioaste. Peruskoululain nojalla peruskoulua korvaava kouluaste muuttuu mainitussa laissa tarkoitetuksi peruskoulua korvaavaksi kouluksi. Tässä pykälässä säädetään lukioasteen muuttumisesta 31 §:ssä tarkoitetuksi yksityiseksi lukioksi ja keskikouluasteen muuttumisesta peruskoulua vastaaviksi luokiksi. Iltalinjan muuttumisesta säädetään iltalukiolaissa.

49 §. Lukiolakiehdotus muuttaa varsin paljon nykyistä lukion lukusuunnitelman laatimismenettelyä. Tästä syystä esitetään, että vanhaa lukusuunnitelmaa noudatetaan, kunnes tämän lakiehdotuksen tarkoittama opetussuunnitelma on vahvistettu.

1.3. Iltalukiolaki

1 luku

Iltalukion tehtävä, rakenne ja perustaminen

1 §. Oppilaitosten nimeksi ehdotetaan iltalukio, koska oppilaitokset ajan myötä tullevat muuttumaan vain lukion käsittäväksi. Nykyisin iltalukioissa on keskikouluaste, jota vastaavan perusasteen säilyttäminen esitetään edelleen mahdolliseksi.

Iltalukio määritellään aikuisoppilaitokseksi, jossa voivat opiskella etupäässä työssä käyvät henkilöt. Ansiotyössä käyvien henkilöiden lisäksi iltalukiassa opiskelevien oppilaiden ryhmään kuuluvat muun muassa kotona työskentelevät, työttömät sekä eräissä tapauksissa muissa oppilaitoksissa opiskelevat. Iltalukio ei ole tarkoitettu päätoimiseen opiskeluun, vaan työn tai muun vastaavan toiminnan ohessa suoritettavaan opiskeluun. Näin ollen iltalukio ei ole vaihtoehto keskiasteen oppilaitokselle.

Iltalukio on lukion oppimäärän suorittamista varten tarkoitettu koulu. Siinä voi olla perusaste peruskoulun oppimäärän suorittamiseksi. Perusasteet todennäköisesti häviävät sitä mukaa kuin kansalaiset yleisesti saavat peruskoulusivistyksen.

Iltalinjojen saattaminen itsenäisiksi kouluyksiköiksi ei merkitse oleellista muutosta nykytilanteeseen, vaan selkeyttää hallinnollista ja toiminnallista kokonaisuutta. Samalla muutos korostaa iltalukion päiväkouluina toimivasta lukiosta selvästi erillistä aikuiskoulutusluonnosta.

Lukion rehtorin valvonnassa ja iltalinjan rehtorin tai apulaisrehtorin välittömässä johdossa iltalinja on jo nykyisinkin melko itsenäinen ja päiväkoulusta irrallinen kouluyksikkö, jolla on oma kouluneuvosto, oma opettaja- ja oppilaskunta, oma opetussuunnitelma, omia opetusvälineitä ja -materiaalia sekä aikuisopetusluonteesta johtuvat yhä selvemmin lukiosta poikkeavat opetusjärjestelyt ja -menetelmät.

2 §. Iltalukio rakentuu peruskoulun oppimäärälle kuten lukiokin. Iltalukion perusaste rakentuu kansakoulun kuudennen vuosiluokan oppimäärälle. Koska pykäläehdotuksessa säädetään iltalukion rakenteesta, ei sanamuoto estä esimerkiksi keskikoulun suorittanutta pääsemästä lukioon tai peruskoulun keskeyttäneitä pääsemästä perusasteelle, jos kyseinen pyrkijä muutoin täyttää iltalukioon pääsyvaatimukset.

3 §. Iltalukio toimii joko luokattomana tai luokallisena. Luokattomalla iltalukiolla tarkoitetaan koulua, jossa kunkin oppiaineen oppimäärä on jaettu kursseihin, joiden suorittamista ei ole sidottu vuosiluokkiin eikä toisiin oppiaineisiin. Luokkiin jaetussa iltalukiassa opiskelijan opiskelu etenee normaalisti vuosiluokka kerrallaan. Luokallinen iltalukio ja sen perusaste ovat kolmivuotisia. Luokattoman iltalukion tai sen perusasteen oppimäärä voidaan suorittaa yleensä 2—4 vuodessa sen mukaan, miten oppilas ja koulu jaksottavat opiskelun.

4 §. Iltalukion perustaminen ehdotetaan valtioneuvoston luvan varaiseksi. Iltalukion toimintamuodon muuttaminen ehdotetaan opetusministeriön luvan varaiseksi.

Iltalukion perustamisedellytyksenä on, että se on sivistystarpeen vaatima. Sivistystarve perustuu paikkakunnan koulunkäyntihalukkuuteen. Siihen ei voida sellaisenaan soveltaa lukiolain perustelujen yhteydessä määriteltyä koulutustarpeen arviointia.

2 luku

Iltalukion hallinto

5 §. Iltalukion hallinto on tarkoituksenmukaista järjestää pääasiassa samanlaisesti kuin kunnan lukion hallinto. Tämän vuoksi lakiehdotuksessa viitataan iltalukion johtokunnan, opettajakunnan, oppilaskunnan, muita kuin opetustehtäviä suorittavan henkilökunnan kokousten, rehtorin, apulaisrehtorin ja vararehtorin osalta kunnan lukiota koskeviin vastaaviin säännöksiin. Sen sijaan iltalukiassa ehdotetaan säilytettäväksi kouluneuvosto. Tästä säädetään 7 §:ssä. Iltalukion hallinnon perustelut ovat pääasiassa samat kuin mitä lukiolain yksityiskohtaisten perustelujen yhteydessä on lukion hallinnosta sanottu. Iltalukio kuuluu kunnan koululaitokseen, ja se on koululautakunnan alainen.

6 §. Iltalukion johtokunta eroaa kunnan lukion johtokunnasta siten, ettei valtuuston valitsemien jäsenten tarvitse olla oppilaiden vanhempia.

7 §. Kouluneuvosto esitetään iltalukiassa nykyisen muotoisena säilytettäväksi opettajien ja oppilaiden yhteistoimintaa varten. Kouluneuvoston jäsenten valinta poikkeaa nykyisestä kouluneuvoston vaalista.

3 luku

Iltalukion työaika ja opetus

10 §. Nykyisin iltalukion opettajien ja opettajien iltalinjan lukuvuosi voi alkaa, jos opetusministeriö niin määrää, paitsi 1 päivänä elokuuta, myös 20 päivänä tammikuuta. Nykyinen kahtena eri aikana alkava lukuvuosi ei enää ole tarpeellinen.

Iltalukion opettajien työpäivien lukumäärää ei ole säädetty, vaan vuotuinen työaika on määriteltä säättämällä lukuvuoden alkamis- ja päättämispäivistä sekä työviikon ja lomien pituudesta. Tarkoitus on, että vastaavanlaiset säännökset otettaisiin asetukseen.

12 §. Pykäläehdotuksen 1 momentissa luetellaan iltalukion oppiaineet. Asetuksella on tarkoitus säätää, mitä oppiaineista opetetaan perusasteella ja mitä lukiossa. Oppilaanohjaukseen varattuja tunteja voidaan käyttää muun muassa luokanvalvojan tunteina. Osa opetuksesta voidaan järjestää erilaisiin oppimääriin, ainevalintaan ja vapaaehtoisuuteen perustuviksi vastaavasti kuin aineet voidaan peruskoulussa ja lukiossa näin järjestää.

13 §. Ehdotuksen mukaan iltalukion opetussuunnitelmaa ja sen työsuunnitelmaa koskevat samat säännökset kuin kunnan lukion opetussuunnitelmaa ja sen työsuunnitelmaa. Koska iltalukion ja sen perusasteen opetussuunnitelma eivät kuitenkaan täysin vastaa kunnan lukion opetussuunnitelmaa, esitetään, että asetuksella voidaan asiasta säätää tarvittaessa toisin.

14 §. Iltalukion suorittaminen ehdotetaan säädettäväksi tuottamaan saman kelpoisuuden kuin kunnan lukion suorittaminen ja vastaavasti sen perusasteen suorittaminen saman kelpoisuuden kuin peruskoulun suorittaminen.

15 §. Pykäläehdotuksessa säädetään vain luokattoman iltalukion oppilaiden oikeudesta osallistua ylioppilastutkintoon, koska 11 §:n nojalla luokallisen iltalukion oppilaiden osallistumisesta on voimassa, mitä kunnan lukion osalta on säädetty. Luokattoman iltalukion oppilaiden oikeudesta osallistua ylioppilastutkintoon päättäisi valtioneuvosto, niinkuin se lukiolakiehdotuksen 22 §:n mukaan päättää ylioppilastutkinnosta yleensäkin.

4 luku

Iltalukion oppilaat

16 §. Iltalukion oppilaaksi ottamisen perusteista on tarkoitus pääosin säätää asetuksella. Opetusministeriö voi antaa tarkempia ohjeita. Asetuksella on tarkoitus säätää, että lukioon ei yleensä tulisi ottaa alle 18-vuotiaita. Sen sijaan perusasteelle voidaan ottaa 18 vuotta nuorempiakin. Iltalukion oppilaaksi voitaisiin opetusministeriön ohjeiden mukaan ottaa opiskelamaan myös yhtä tai muutamia oppiaineita. Varsinkin ammatillisista oppilaitoksista valmistuneet, jotka ovat oikeutettuja suorittamaan ylioppilastutkinnon, tarvitsevat usein vain yhden tai muutaman aineen opetusta. Jatkoopintoja varten henkilö saattaa myös tarvita joidenkin aineiden suorituksia. Säännöksen nojalla voi myös lukion suorittanut täydentää lukio-opintojaan.

Koska oppilaaksi ottamisesta ei asetusehdotuksen mukaan voisi valittaa, olisi lääninhallitukselle annettava valta määrätä, että oppilas tai yksityisoppilas on iltalukioon otettava.

17 §. Säännöksessä on otettu huomioon iltalukion luonne aikuisoppilaitoksena.

18 §. Koulun työrauhan varmistamiseksi on tarpeen tehdä mahdolliseksi oppilaan erottaminen joko määräajaksi tai lopullisesti. Lisäksi asetuksella on tarkoitus säätää iltalukion oppilaalle annettavasta johtokunnan kirjallisesta varoituksesta sekä siitä, että opetusta häiritsevä oppilas voidaan poistaa luokasta oppitunnin jäljellä olevaksi ajaksi.

19 §. Toisin kuin päivälukiossa, kunnalle ei säädetä velvollisuutta korvata toiselle kunnalle sen iltalukiossa olevasta oppilaasta aiheutuvia kuluja.

5 luku

Iltalukion virat, viranhoitajat ja tuntiopettajat

20 §. Iltalukion virkatyypit poikkeavat osittain päivälukion viroista. Pykäläehdotuksen 2 ja 3 momentin säännökset vastaavat päivälukion viranhoitajia ja tuntiopettajia koskevia säännöksiä.

21 §. Koska iltalukion vakinaisilla viranhaltijoilla ei ole lakkautuspalkkaoikeutta, esitetään, samoin kuin lukiolakiehdotuksessa, että

iltalukion vakinainen viranhaltija, jonka virka lakkautetaan, voidaan siirtää virkaa haettavaksi julistamatta saman kunnan iltalukion, lukion tai peruskoulun virkaan. Siirto voi tapahtua joko viran lakkauttamisen yhteydessä, jolloin viranhoitajalle ei myönnetä eroa, tai myöhemmin. Molemmissa tapauksissa siirron suorittaa kunnanhallitus. Kouluhallitus voi siirtää viranhaltijan myös muun kunnan vastaavien oppilaitosten virkaan.

22 §. Ehdotuksessa viitataan niihin peruskoululain säännöksiin, joita voidaan soveltaa iltalukion virkoihin, viranhoitajiin ja tuntiopettajiin. Iltalukion ja muiden oppilaitosten mahdolliset yhteiset opettajat voidaan järjestää yhteisistä opettajista annetun lain nojalla. Iltalukion opettajien asema eroaa peruskoulun opettajien asemasta pääasiassa siten, ettei iltalukion opettajilla ole lakkautuspalkka-oikeutta eikä heidän eläkeikänsä ole alennettu valtion yleisestä eläkeiästä. Samat poikkeukset koskevat myös lukion opettajia suhteessa peruskoulun opettajiin.

6 luku

Yksityinen iltalukio

23 §. Pykäläehdotuksen ensimmäisessä momentissa viitataan yksityisen iltalukion osalta niihin tämän lain ja lukiolain määräyksiin, jotka ovat vastaavasti voimassa yksityisessä iltalukiassa. Koska yksityinen iltalukio ei ole kunnan koululautakunnan alainen, sisältyy ehdotukseen määräys, jonka mukaan koululautakunnalle määrätty tehtävät hoitaa yksityisen iltalukion johtokunta. Vastaavasti pykäläehdotuksen 2 momentissa säädetään yksityisen iltalukion toimista, toimenhoitajista ja tuntiopettajista soveltuvin osin samoin, kuin peruskoululain mukaan peruskoulun viroista, viranhoitajista ja tuntiopettajista on säädetty.

7 luku

Erinäisiä säännöksiä

24 §. Iltalukion lakkauttamista, yhdistämistä, lukukausimaksun ulosottoa, kokeilutoiminnan järjestämistä sekä muutoksenhakua ja oikaisua koskevat lukiolain säännökset ehdotetaan otettavaksi käyttöön myös iltalukiassa.

25 §. Pykäläehdotus tekee mahdolliseksi iltalukion toiminnan varsinaisen toimipaikan ulkopuolella, muun muassa vankilassa.

8 luku

Voimaantulosäännökset

28 §. Pykäläehdotuksen 1 momentti sisältää iltaoppikoulujen ja oppikoulujen iltalinjojen iltalukioiksi muuttumisesta johtuvan siirtymäsäännöksen. Pykäläehdotuksen 2 momentin mukaan siirretään kunnallisen iltaoppikoulun palveluksessa olevat henkilöt nykyisestä työsuhteestaan perustettaviin kunnan iltalukion virkoihin niitä haettavaksi julistamatta. Kunnallisen oppikoulun iltalinjan palveluksessa olevat henkilöt siirretään lukiolain nojalla uuteen palvelussuhteeseen.

Pykäläehdotuksen 3 momentin mukaan siirretään yksityisen oppikoulun iltalinjan opettajat yksityisen iltalukion opettajiksi. Nykyisin on iltalinjalla apulaisrehtori, joka on kokonaispalkkausjärjestelmään kuuluvassa opettajan toimessa. Koska iltalinjasta muodostuu itsenäinen iltalukio, jolla on rehtori, esitetään, että tällainen opettaja siirtyy iltalukion rehtorin virkaan. Lukiolaissa on vastaava säännös kunnallisen oppikoulun iltalinjan apulaisrehtorin osalta. Jos yksityisen iltalukion ylläpito-oikeus siirretään koulun sijaintikunnalle, siirretään opettajat 4 momentin mukaisesti ylläpito-oikeuden siirtyessä yksityisen iltalukion opettajan toimesta kunnan iltalukion opettajan virkaan.

Pykäläehdotuksen mukaan kouluhallitus voi siirtää henkilön edellä mainituissa tapauksissa peruskoulun tai kunnan lukion taikka muun kunnan iltalukion virkaan tai tehtävään.

Edellä mainitut siirrot voidaan suorittaa, vaikkei asianomainen henkilö täytä uuden viran tai tehtävän kelpoisuusehtoja. Tämä menettely on katsottu tarpeelliseksi samasta syystä kuin edellä lukiolakiehdotuksen perusteluissa on todettu. Vastaavasti vajaan opetusvelvollisuuden varaan saada perustaa virka samoista syistä kuin lukiolakiehdotuksen yhteydessä on mainittu.

29 §. Pykäläehdotuksen mukaan iltalukion palveluksessa olevien sopimuksenvaraisista palvelussuhteen ehdoista on voimassa, mitä niistä valtion iltaoppikoulujen osalta on sovittu. Tämän lainsäädännön tultua voimaan voidaan

iltalukion opettajien palvelussuhteen ehdoista tehdä sopimus.

Koulunuudistuksissa omaksuttujen periaatteiden mukaista on, että koulujen henkilökunnan aikaisempaa, säännöksiin ja määräyksiin perustuvaa palkkausta ei alenneta. Tämän mukaisesti tarvittaessa voidaan maksaa henkilökoh- taista palkanlisää.

30 §. Koulun muita kuin opetustehtäviä suorittaneen henkilökunnan eläketurva esitetään järjestettäväksi siirtämistapauksissa samalla tavalla kuin lukiossa.

31 §. Iltalukiassa on voitava noudattaa entistä luku-suunnitelmaa niin kauan, kunnes uusi opetussuunnitelma on vahvistettu.

32 §. Säännös johtuu 10 §:stä, joka edellyttää vain yhtä lukuvuoden alkamisajankohtaa.

1.4. Laki kunnan kouluhallinnosta

1 §. Pykäläehdotus määrittelee kunnan koululaitoksen. Säännöksen mukaan koululaitokseen kuuluvat aina peruskoulut, kunnan lukiot ja iltalukiot. Kouluohtesäännössä voidaan määrätä kunnan omistama ammatillinen oppilaitos kunnan koululaitokseen kuuluvaksi. Voimassa olevaan lakiin verrattuna muuttuu kunnan koululaitos -käsitteen sisältö siten, että ensinnäkin kunnan lukio ja iltalukio kuuluvat aina kunnan koululaitokseen, toiseksi kunnan koululaitokseen ei voi kuulua päiväkotia ja kolmanneksi ammatillisen oppilaitoksen, joka kuuluu kunnan koululaitokseen, ei välttämättä tarvitse rakentua peruskoulun oppimäärälle. Mainitut muutokset ovat tarkoituksenmukaisia siitä syystä, että tällöin korostuu kunnan koululaitoksen luonne kaikki kunnan omistamat yleissivistävät oppilaitokset käsittävänä kokonaisuutena, johon voidaan liittää muita kunnan oppilaitoksia.

Keskiasteen koulutuksen kehittämiseksi annetun lain mukaan lääninhallituksen on laatiessaan suunnitelmaa keskiasteen koulutuksen järjestämisestä läänin alueella kuultava läänin kuntia ja kuntainliittoja sekä muiden oppilaitosten edustajia ehdotuksestaan. Kunnat muodostavat tärkeän yksikön sekä mainittua koulunuudistusta toimeenpantaessa että mainitun lain edellyttämässä pysyvien keskiasteen koulutuksen kehittämisohjelmien laadinnassa. Tästä syystä on tarpeellista, että kunnan kouluhallintoa hoitavilla toimielimillä voi olla tehtäviä, jotka koskevat

myöskin oppilaitoksia kuin kunnan koululaitokseen kuuluvia. Tällaiset tehtävät saattavat koskea esimerkiksi ammatillisia oppilaitoksia, jotka eivät kuulu kunnan koululaitokseen sekä muita kunnan alueella toimivia kouluja.

2 §. Kunnan koululautakunnan alaisia ovat kunnan koululaitokseen kuuluvat oppilaitokset. Nykyisin eivät kunnan koululaitokseen kuuluvat oppilaitokset välttämättä ole koululautakunnan alaisia.

Lautakunnan osastosta säätäminen on tässä laissa tarpeen siitä syystä, ettei kunnallislaissa ole tätä koskevia säännöksiä. Nykyisen säännöksen mukaisesti osastoille on annettu toimialallaan lautakunnan päätösvalta.

3 §. Pykäläehdotuksen 1 momentissa määritellään koululautakunnan toimiala. Peruskoulua korvaavat koulut, jotka kunnan ja koulun ylläpitäjän tekemän sopimuksen mukaisesti täyttävät kunnalle kuuluvaa tehtävää, ovat tarkemman valvonnan alaisia kuin peruskoulua vastaavat yksityiset koulut. Peruskoulua vastaavat koulut ovat piirittömiä ja oppilaalle vapaaehtoisia kouluja, joissa noudatetaan pääsääntöisesti peruskoulun opetussuunnitelmaa. Yksityiset lukiot ja iltalukiot suorittavat samaa tehtävää kuin kunnan lukiot ja iltalukiot sekä aiheuttavat eräissä tapauksissa kunnalle taloudellisia velvoitteita. Tämän vuoksi on tarkoituksenmukaista asettaa ne koululautakunnan valvonnan alaiseksi.

Koululautakunnan tehtävistä ja toimivallasta on tarkoitus antaa suhteellisen yksityiskohtainen luettelo asetuksella. Johtosäännöllä voidaan edelleen tarkentaa näitä tehtäviä.

4 §. Kaksikielisen kunnan koululautakunnan osastojen toimiala on jaettu siten, että kumpikin kieleen perustuva osasto käyttää lautakunnan päätösvaltaa asianomaista kieliryhmää yksinomaan koskevilla asioilla. Pääsääntönä on pidettävä sitä, että osasto käsittelee kaikki asiat, joita ei ole välttämättömästi käsitellä lautakunnassa. Tavallisimpia koululautakunnan käsiteltäviä asioita, tarvittaessa yhteistoimin osastojen kanssa tai osastojen esityksestä, ovat esimerkiksi koulusuunnittelu, koulujen talouden hoito ja talousarvion valmistelu, oppilaskuljetusten järjestäminen, kouluohjesäännön ja vastaavien asiakirjojen valmistelu sekä kunnanhallituksen ja -valtuuston käsiteltävät kouluoloja koskevat asiat, jotka ovat yhteisiä molemmille kieliryhmille. Tyypillisiä ja yleensä yksinomaan

osastolle kuuluvia asioita ovat esimerkiksi opivälikoulutuksen valvonta, opetuksen ja koulun työn ohjaaminen ja valvonta, opetussuunnitelman ja sen työsuunnitelman tarkastaminen ja hyväksyminen, opettajanvirkoja koskevat asiat, kertomukset ja lausunnot, milloin ne koskevat vain toista kieliryhmää sekä rakennusten ja irtaimiston käytön ja kunnan valvonta, milloin kiinteistö ja irtaimisto ovat vain jomman kumman kieliryhmän käytössä. Kun lautakunta käyttää päätösvaltaa koko kunnan koululaitosta koskeissa asioissa, on osastolle annettava mahdollisuus antaa lausunto, jos vähintään kaksi lautakunnan jäsentä sitä vaatii. Tällöin saa vähemmistökielinen osasto mahdollisuuden antaa lausunnon koko kunnan koululaitosta koskevista asioista, koska jäljempänä 5 §:ssä säädetyn mukaisesti on lautakunnassa oltava vähintään kolme jäsentä kummastakin kieliryhmästä. Johtosäännöllä voidaan tarkemmin määritellä osaston päätösvalta ja siellä käsiteltävät asiat sekä osaston ja lautakunnan välinen toimivallan jako.

5 §. Koululautakunnan jäsenmäärä on nykyisin vähintään kahdeksan ja enintään kaksitoista. Luvut on muutettu, koska on tarkoitukseenmukaista, että lautakunnan jäsenmäärä yleensä on pariton. Lautakunnan valinnassa noudatetaan kunnallislain määräyksiä. Kunnallislain mukaan lautakunnan alainen viranhaltija ei saa olla lautakunnan jäsenenä. Tämä kieltä on laajennettu koskemaan koululautakunnan valvomien ja tarkkailemien kunnassa toimivien yksityisten koulujen palveluksessa olevia.

Poikkeuksena kunnallislain periaatteesta ehdotetaan, että lautakunnassa olisi kaksi opettajajäsentä, jotka olisivat kunnan koululaitoksen tai mainittujen yksityisten koulujen opettajia. Opettajajäsenet ovat valintaperustetta ja jäljempänä mainittua rajoitusta lukuunottamatta täysin samassa asemassa kuin muut lautakunnan jäsenet, joten heille on esimerkiksi valittava varajäsenet. Koska johtaja on rinnastettavissa rehtoriin, ei tällainen opettaja ehdotuksen mukaan voi olla lautakunnan jäsenenä. Opettajajäsenen tulee olla vakainainen opettaja. Kielto valita opettajajäsen lautakunnan puheenjohtajaksi tai varapuheenjohtajaksi on uusi ja tarkoitettu rajoittamaan kunnallislain yleisestä periaatteesta poikkeamista.

Nykyinen mahdollisuus valita lautakuntaan ja osastoihin pysyviä asiantuntijoita on poistettu,

koska tässä suhteessa ei ole syytä poiketa kunnallislainsäädännöstä. Koululautakunta ja sen osasto voivat tarvittaessa kuulla asiantuntijoita.

Nykyisin voimassa olevia säännöksiä vastaa säännös, jonka mukaan kaksikielisen kunnan lautakunnassa tulee olla vähintään kaksi jäsentä kummastakin kieliryhmästä sekä yksi opettajajäsen kummastakin kieliryhmästä.

6 §. Nykyisten säännösten mukaisesti ehdotetaan myös, että lautakunnan jäsenet ja opettajajäsenet ovat kaksikielisessä kunnassa osaston jäseniä ja opettajajäseniä. Osaston täydentäminen on samoin nykyisten säännösten mukainen.

7 §. Säännöstä on selvennetty nykyisestään siten, että muista kuin hallintokunnasta olevien jäsenten lukumäärä saa lautakunnassa ja osastoissa olla kussakin enintään kuusi. Säännöksen ehdotetaan otettavaksi näiden jäsenten valintaa ja vaalikelpoisuutta selventävä viittaus kunnallislakiin. Pykälää voidaan soveltaa, paitsi silloin kun kunnilla on yhteinen yläasteen piiri, myös silloin, kun niillä on muuta yhteistä koulutointia.

8 §. Asetuksella on tarkoitus säätää lääninhallituksen edustajalle oikeus olla läsnä koululautakunnan ja osaston kokouksessa ja käyttää siinä puhevaltaa. Tämä on tarpeellista, koska lääninhallituksen tehtävänä on valvoa kunnan koulutointia.

9 §. Nykyisin on koulutoimen johtajan vaihtoehtoinen nimitys koulutoimen sihteeriksi. Ehdotuksen mukaan on vain koulutoimen johtajia. Ehdotuksessa ei ole erikseen mainittu koulujärjestelmälain 11 §:n 4 momentissa tarkoitettua niin sanottua pedagogisen johtajan virkaa. Tällainen virka samoin kuin muitakin virkoja, joiden haltijat ovat koulutoimen johtajan alaisia, voidaan kuntaan tarvittaessa perustaa kuten ehdotuksesta 10 §:ksi ilmenee.

Kaksikielisessä kunnassa tulee olla kaksi koulutoimen johtajaa. Näiden keskinäinen tehtävien jako perustuu kieleen.

Koulutoimen johtajan virka voi olla kahden tai useamman kunnan yhteinen kuntien päätöksen mukaisesti. Edellytyksenä ei ole, kuten nykyisin, että kunnilla tulee olla yhteinen yläasteen piiri.

Koulutoimen johtajan virka on päävirka, jos kunnassa on yli kuusituhatta sen kielistä asukasta, jonka kielisiä oppilaitoksia varten koulutoimen johtajan virka on perustettu. Milloin

kahden tai useamman kunnan yhteisen koulutoimen johtajan osalta täyttyy tarkoitettu asukasmäärä, tulee yhteisen viran olla päätoiminen.

10 §. Koulutoimen johtajan tehtävistä on tarkoitus ottaa asetukseen suhteellisen yksityiskohtainen luettelo. Samalla on tarkoitus siirtää koululautakunnalta eräitä rutiiniluonteisia tehtäviä koulutoimen johtajalle. Johtosäännöllä määrätään myös tarkemmin kaksikielisessä kunnassa koulutoimen johtajien keskinäisestä työnjaosta niissä asioissa, jotka koskevat kumpaakin kieliryhmää. Tällaisia ovat muun muassa kunnan talousarviota koskevat tehtävät sekä mahdollisesti kunnan koululaitoksen kehittämistä koskevat suunnitelmat.

Nykyisen käytäntöön vakiintuneen kunnan kouluhallinnon organisaation mukaisesti ja asiantilan selkiinnyttämiseksi on säännöksen otettu määräys siitä, että osa koulutoimen johtajan tehtävistä voidaan määrätä yhdelle tai useammalle muulle koululautakunnan alaiselle viranhaltijalle. Ehdotuksessa ei ole erikseen mainittu pedagogisen johtajan virkaa, mutta säännös osoittaa mahdolliseksi paitsi tällaisen viran myös esimerkiksi hallintopäällikön ja talouspäällikön virat. Näiden virkojen haltijat ovat kunnallislain tarkoittamia virkamiehiä.

11 §. Pykälä on yhdenmukaistettu peruskoulun viranhaltijaa koskevan vastaavan säännöksen kanssa. Asetuksella on tarkoitus korottaa koulutoimen johtajan kelpoisuusvaatimuksia nykyisestäään ja määrätä nykyiset koulutoimen johtajat kelpoisuusvaatimusten muutoksesta huolimatta edelleen kelpoisiksi koulutoimen johtajan virkaan. Nykyisin on asetuksessa pedagogisen johtajan kelpoisuusehdot. Näitä ei ole tarkoitus enää ottaa asetukseen. Asetuksella on kuitenkin tarkoitus säätää, että nykyiset pedagogiset johtajat ovat edelleen kelpoisia virkoihinsa.

12 §. Säännösehdotuksen mukaan kunnalla on, kuten nykyisinkin, kouluohjesääntö, jossa määrätään peruskoulu- ja lukiotoimen sekä iltalukioiden toiminnan perusteista. Kunnan lukioilla ja iltalukioilla ei enää voi olla omaa ohjesääntöä. Kouluohjesäännössä ei, toisin kuin muissa kuin kaupunkikunnissa nykyisin, määrätä peruskoulun ja peruskoulua korvaavan koulun piirijaosta, vaan piirijako määrätään kunnan johtosäännössä. Asetuksella on tarkoitus säätää tarkemmin kouluohjesääntöön sisällytettävistä asioista.

13 §. Kouluohjesäännön vahvistamista koskeva menettelytapasäännös on asiallisesti samansisältöinen kuin nykyiset säännökset, paitsi että lääninhallitus ja kouluhallitus voivat tehdä kouluohjesääntöön sitä palauttamatta asiasisältöön vaikuttamattomia oikaisunluonteisia korjauksia.

14 §. Ehdotuksen mukaan kunnan koululaitokseen kuuluvalla ammatillisella oppilaitoksella voi olla oma ohjesääntö, jollei ohjesääntöä ole otettu kunnan kouluohjesäännön erityiseksi osaksi. Muun oppilaitoksen ohjesäännön sisällöstä, hyväksymisestä, vahvistamisesta ja muista sitä koskevista asioista on voimassa, mitä niistä erikseen on säädetty ja määrätty. Jos esimerkiksi muun oppilaitoksen ohjesääntö on alistettava ammatikasvatushallituksen vahvistettavaksi, noudatetaan näitä säännöksiä.

15 §. Kunnan koululaitokseen kuuluvia kouluja ja peruskoulua korvaavia kouluja sekä yksityisiä lukioita ja iltalukioita varten on kunnanvaltuuston hyväksyttävä kunnan kieliohjelma. Kunnan kieliohjelmassa määrätään, mitä kieliä peruskouluissa ja peruskoulua korvaavissa kouluissa opiskellaan valinnaisena aineena sekä lukioissa ja iltalukioissa vieraina kielinä sekä niistä osuuksista, jotka ovat tavoitteena kunkin kielen opiskelijoiden määräksi. Kunnan kieliohjelman on perustuttava läänin kieliohjelmaan ja läänin kieliohjelman puolestaan valtioneuvoston hyväksymään kieliopeuksen yleissuunnitelmaan. Kouluhallitus läänikohtaistaa valtioneuvoston hyväksymän yleissuunnitelman.

16 §. Kouluohjesäännön ja kieliohjelman lisäksi ehdotetaan, että kunnanvaltuuston on hyväksyttävä koululautakuntaa ja sen alaista koulutointa varten myös johtosääntö. Johtosääntöä ei alisteta valtion viranomaisen vahvistettavaksi. Lainsäädännön nojalla johtosäännössä määrättävien asioiden lisäksi johtosäännössä voi olla kunnanvaltuuston tarpeelliseksi katsomat täydentävät ohjeet muista kunnan koululautakuntaa ja sen alaista koulutointa koskevista asioista.

1.5. Laki kunnan peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja -avustuksista sekä lainoista annetun lain muuttamisesta

Lain nimike. Kunnan peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja -avustuk-

sista sekä lainoista annetun lain nojalla myönnetään valtionosuutta peruskoululle, kunnalle peruskoulua korvaavaa koulua varten, kunnan ja yksityiselle lukiolle ja iltalukiolle sekä kunnan yleiselle kirjastolle. Lain nimestä ehdotetaan poistettavaksi sana kunnan. Tällöin lain nimi ke kattaa sen sisällön.

1 luku

Yleisiä säännöksiä

1 §. Pykäläehdotukseen on tehty tämän lain nojalla valtionosuutta saavien oppilaitosten nimien muutoksista johtuva tekninen korjaus. Pykälän 5 momentti, joka koskee kuulovammaisten koulujen valtionapua, ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana, koska kunnallinen kuulovammaisten koulu saa valtionosuutta ja -avustusta samoin kuin erityisopetus yleensäkin. Jäljempänä 4 a §:n perustelujen yhteydessä ilmenevät tässä suhteessa tapahtuneet muutokset.

2 luku

Peruskoulu

4 §. Pykäläehdotuksen 2 momentin 2 kohdan muutokset johtuvat peruskoululakiin tehdyistä käsitteistöä koskevista muutoksista.

Pykäläehdotuksen 7 momentin muutosehdotus johtuu peruskoululain muutoksesta eikä sisällä asiallisia muutoksia.

4 a §. Nykyisin kunta saa erityisopetuksen järjestämiseen valtionosuutta saman prosenttimäärän mukaan kuin se saa muuhunkin peruskoulun opetuksen järjestämiseen. Poikkeuksen tästä muodostaa kunnallinen kuulovammaisten koulu, jonka kuluihin kunta saa opettajien palkoista ja lakkautuspalkoista 90 prosenttia ja muista todellisista käyttökustannuksista 95 prosenttia valtionavustuksena.

Peruskoululailla on tarkoitus velvoittaa kunta järjestämään sairaalassa potilaana olevalle oppivelvolliselle peruskouluopetusta sekä tehdä mahdolliseksi sosiaalialan laitoksissa annettavan harjaantumisopetuksen siirtäminen peruskoulun järjestettäväksi ja oppivelvollisuuden pidentäminen muidenkin vammaisten kuin kuurojen ja sokeiden osalta. Koska nämä toiminnot ovat eräiltä osin kunnalle uusia ja aiheuttavat yleensä varsin suuria kustannuksia, on asianmukaista, että näiden osalta kunnan valtionosuutta lisä-

tään. Samalla valtion ja kuntien välisten kustannusten tasaamiseksi poistetaan kuulovammaisten kouluille annettu erityinen korotettu valtionosuus siltä osin, kun sen antaminen ei perustu pidennettyyn oppivelvollisuuteen. Kunnan velvollisuus järjestää kuulovammaisille opetusta ei tästä syystä kuitenkaan muutu.

3 luku

Lukio

5 §. Ehdotuksen mukaan kumotaan 5 §:n 6 momentti, joka koskee kunnallisen iltalukion ja kunnallisen oppikoulun iltalinjan valtionosuutta. Tätä koskevat säännökset on siirretty 6 a §:ään ja samalla niitä on täydennetty.

5 a §. Pykäläehdotus sisältää kunnan lukion valtionosuuden saamisen ehdot sekä rakentamisen valvonnan ja luvan myöntämisen. Mainitut säännökset ovat nykyisin kunnallisten ja yksityisten oppikoulujen valtionavusta annetussa laissa.

Pykäläehdotuksen 1 momentin säännökset vastaavat sisällöltään voimassa olevia säännöksiä, kuitenkin siten muutettuna, että pykäläehdotuksessa edellytetään koulutustarvetta eikä sivistystarvetta kuten nykyisin ja ettei siinä edellytetä valtion oppikoulujen muodon noudattamista.

Pykäläehdotuksen 2 ja 3 momentti vastaavat sisällöltään voimassa olevia säännöksiä. Lukiorakentamisen valvonta on tarpeen lukioverkoston ja lukioiden aloituspaikkojen määrän säätelämiseksi. Lukiolain perustelujen yhteydessä edempänä on tarkemmin perusteltu keskiasteen koulutuksen kehittämisestä annetun lain mukaista aloituspaikkojen säätelyä.

6 §. Kunnan peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja -avustuksista sekä lainoista annetun lain 6 §:n nojalla on tähän asti säädelty kuntien keskinäisiä maksuosuuksia ja velvollisuuksia silloin, kun toisesta kunnasta oleva oppilas käy toisen kunnan lukiota. Tätä koskevat säännökset on siirretty lukiolain 26 ja 32 §:ään. Nyt ehdotetaan 6 §:ssä säädettäväksi yksityisen lukion valtionavustuksesta. Ehdotuksen mukaan yksityinen lukio voi saada valtionavustusta käyttökustannuksiin kunnan lukion valtionosuutta koskevien säännösten mukaisesti. Tästä syystä on 5 a §:ssä edellytetty muun muassa, ettei lukiota saa ylläpitää taloudellisen voiton tavoittelemiseksi. Yksityi-

sen lukion uuden koulurakennuksen rakentamiseen tai entisen laajentamiseen ehdotetaan vaadittavaksi lupa.

6 a §. Pykäläehdotuksen 1 momentissa säädetään kunnan iltalukion valtionosuudesta ja -avustuksesta. Ehdotuksen mukaan valtionosuus ja -avustus määräytyy iltalukion ylläpitäjäkunnan kantokäyttöluokan perusteella.

Yksityisen iltalukion valtionavustuksen osalta noudatettaisiin yksityistä lukiota koskevia säännöksiä vastaavasti kuin kunnan iltalukion osalta kunnan lukiota koskevia säännöksiä.

6 luku

Erinäisiä säännöksiä

17 a §. Koska peruskoulu- ja lukiolainsäädännön nojalla yksityinen oppikoulu jakautuu kahdeksi erilliseksi kouluksi, peruskoulua korvaavaksi kouluksi ja yksityiseksi lukioksi, on tarpeen säätää näiden oppilaitosten yhteisistä opettajista ja tiloista aiheutuvien käyttökustannusten jakautumisesta. Menettelyksi ehdotetaan samaa kuin peruskoulun ja kunnan lukion välisessä käyttökustannusten jakamisessa.

19 a §. Peruskoululain nojalla voi toimia peruskoulua vastaavaksi järjestettyä yksityisiä kouluja ja lukiolain nojalla yksityiseen lukioon voi kuulua peruskoulua vastaavia luokkia. Edellisiä oppilaitoksia toimii nykyisin kaksi, Helsingin juutalainen koulu ja Aitoon kotitalouskeskikoulu, ja jälkimmäisiä yksi, Toivonlinnan yhteiskoulun keskikouluaste. Pykäläehdotuksen mukaan nämä oppilaitokset saisivat valtionapua siten, että se käyttökustannuksiin kohdistuvana muodostaa saman osuuden kuin vuonna 1978 voimassa olleiden säännösten mukaan. Lisäksi pykälässä asetetaan eräitä edellytyksiä valtionavun myöntämiselle. Tämän pykälän perusteella ei uusille vastaavaksi järjestetyille yksityisille kouluille ja yksityisen lukion peruskoulua vastaaville luokille voida valtionapua myöntää.

19 b §. Tämä niin sanottuja vanhoja eläkeitä koskeva säännös on syytä jättää edelleen voimaan kunnan ja yksityisiä lukioita koskevana. Yksityisen lukion kautta voidaan maksaa myös aikanaan yksityisen oppikoulun keskikouluasteelta eläkkeelle siirtyneen opettajan eläkkeet. Säännöksen soveltamisalue pienenee vuosi vuodelta.

19 c §. Peruskoulussa, lukiossa ja iltalukiossa on erilaisia perinteellisesti opettajien hoitamia ja eräissä tapauksissa heidän opetusvelvollisuuteensa luettavia tehtäviä. Tällaisia tehtäviä ovat esimerkiksi koulun kirjaston ja kokoelmien hoitaminen, tukiopetus ja kerhotoiminta. Näistä tehtävistä maksettava korvaus tai niiden lukeminen opetusvelvollisuuteen kuuluu virkaehtosopimuksella ratkaistaviin asioihin. Sen sijaan on edelleen tarpeellista, että erikseen päätetään, missä määrin nämä tehtävät oikeuttavat valtionosuuteen ja -avustukseen. Tällöin voidaan opetusviranomaisten toimesta valtionosuutta varten määritellä, minkä laatuista erityistehtäviä kussakin koulumuodossa on ja miten paljon niitä suoritetaan.

7 luku

Voimaantulosäännökset

23 §. Lakiehdotuksen mukaan kumotaan nykyinen 23 §, jossa on määritelty yksityisen kansakoulun ja peruskoulua vastaavaksi järjestetyn yksityisen koulun käyttökustannusten valtionavustuksen vähimmäismäärä. Tämä asia on järjestetty 19 a §:llä.

1.6. Laki kuulovammaisten ja näkövammaisten kouluista

1 luku

Koulun tehtävä ja rakenne

1 §. Kuulovammaisen tai näkövammaisen oppilaan yleissivistävä peruskoulutus pyritään ensisijaisesti järjestämään kunnan peruskoulussa ja tätä varten kunta voi ylläpitää erityisluokkia tai niistä muodostettua koulua. Jollei tämä ole mahdollista, oppilas voidaan sijoittaa valtion ylläpitämään kuulovammaisten tai näkövammaisten erityiskouluun, jota tässä pykälässä tarkoitetaan.

Tässä tarkoitettuja kuulovammaisia ja näkövammaisia ovat myös niin sanotut monivammaiset, jotka ovat lisäksi kuulo- tai näkövammaisia tai heihin verrattavia. Oppilaan ottamiseen valtion kouluihin vaikuttavat lääketieteellisten ja psykologisten asiantuntijalausuntojen ohella myös oppilaan kotikunnan mahdollisuus

det järjestää puheena olevaa opetusta sekä oppilaan holhoojan mielipide. Edellytyksenä on, että oppilas peruskoululain 32 §:n 3 momentin mukaisesti on yksitoistavuotisen oppivelvollisuuden piirissä. Edellä esitetyin edellytyksin voidaan kuulovammaisten kouluun ottaa myös afaattisia ja dysfaattisia lapsia, joilla on puhevamma.

2 §. Peruskoulun kasvatus- ja opetustavoitteiden lisäksi ja ohella koulussa pyritään edistämään oppilaan kokonaiskuntoutusta sekä antamaan, kuten nykyisinkin, oppilaalle hänen vajavuuttaan korvaavat taidot. Nämä tavoitteet yhdessä määräävät koulussa tapahtuvan toiminnan.

3 §. Peruskoululakiehdotuksen 32 §:n 3 momentin mukaan tässä tarkoitetun kuulo- ja näkövammaisen lapsen oppivelvollisuus alkaa kuusivuotiaana ja kestää yksitoista vuotta.

2 luku

Koulun hallinto

4 §. Koska koulun oppilaspohja on valtakunnallinen ja koska koululle voidaan määrätä erityistehtäviä, koulun yleinen johto ja valvonta kuuluvat välittömästi kouluhallitukselle.

Uutena säännöksenä ehdotetaan, että koulua varten on laadittava ohjesääntö, jonka kouluhallitus hyväksyy. Monilla muilla valtion kouluilla on jo nykyisinkin oma ohjesääntö. Ohjesääntöön voidaan ottaa pysyväisluontoisia etenkin koulun hallintoa ja henkilökuntaa koskevia säännöksiä täydentäviä määräyksiä.

5 §. Kouluhallituksen määräämien johtokunnan jäsenten lukumäärä on nykyisen kolmen sijasta seitsemän. Johtokuntaan kuuluu nykyisen yhden sijasta kolme oppilaiden vanhempien edustajaa. Lakiehdotus ei edellytä, että yhden johtokunnan jäsenistä on oltava lailistettu lääkäri kuten nykyisin. Ehdotuksella yhtenäistetään muutenkin kuulovammaisten ja näkövammaisten koulujen ja peruskoulujen johtokunnan kokoonpanoa eräin poikkeuksin.

Johtokunta voi kokouksissaan kuulla asian tuntijoita. Johtokunnan sihteerinä toimii koulun johtaja, joka ei kuitenkaan ole aina johtokunnan jäsen kuten nykyisin.

Suoraan kouluhallituksen alaisessa valtion koulussa on johtokunnan toimivalta huomattavasti laajempi kuin peruskoulun johtokunnan.

6 §. Koulun opettajakunnan, oppilaskunnan, muita kuin opetustehtäviä suorittavan henkilökunnan kokouksien, johtajan, apulaisjohtajan ja varajohtajan osalta sovelletaan pääsääntöisesti vastaavia peruskoulun hallintoelimiä koskevia säännöksiä. Asetukseen on kuitenkin tarkoitus ottaa yksityiskohtainen luettelo johtajan tehtävistä, koska ne ovat lukuisimmat ja osittain myös erilaiset kuin peruskoulun johtajan tehtävät.

3 luku

Koulun työaika ja opetus

7 §. Säännös yhtenäistää kuulo- ja näkövammaisten koulun lukuvuoden alkamis- ja päättymisajan sekä työpäivien lukumäärän samaksi peruskoulun kanssa. Tämän mukaisesti myös esiasteella vuotuisten työpäivien lukumäärä on 190.

8 §. Opetus-sana on tässä pykälässä käsiteltävä laajasti. Se sisältää soveltuvin osin peruskoululain ja -asetuksen opetus-luvussa olevat asiat, muun muassa oppilasarvostelun ja luokalta siirtämisen perusteet. Kun kuulo- ja näkövammaisten koulun opetus on peruskoulun erityisopetukseen verrattavaa, noudatetaan koulujen opetuksessa peruskoulun erityisopetuksesta annettuja säännöksiä, jollei asetuksella toisin säädetä. Poikkeuksen peruskoulun erityisopetuksesta muodostaa opetussuunnitelman hyväksyminen, mikä valtion valtakunnallisessa koulussa on kouluhallituksen tehtävänä. Samoin opetussuunnitelman laadinnasta on tarpeen säätää poikkeuksia.

4 luku

Koulun oppilaat ja oppilashuolto

10 §. Kuulo-, näkö- tai puhevammaisen oppilaan sijoittamisesta kouluun päättää, kuten nykyisinkin, kouluhallitus. Samoin kouluhallitus voi siirtää oppilaan toiseen kouluun, mikäli tämä katsotaan tarkoituksenmukaiseksi. Muun ohella oppilaan holhoojan mielipiteellä on tärkeä merkitys harkittaessa, mihin kouluun oppilas sijoitetaan tai siirretään. Tämän vuoksi holhoojaa on aina asiassa kuultava.

11 §. Säännös vastaa asialliselta sisällöltään peruskoululain vastaavia säännöksiä ja nii-

den yhteydessä esitetyt perustelut soveltuvat myös tämän pykälän perusteluksi. Erona on kuitenkin se, että oppilas voidaan erottaa vain opettajakunnan esityksestä ja että lääninhallituksen sijasta käyttää alistettaessa päätösvaltaa kouluhallitus. Vastaavasti myös kouluhallituksen tehtävänä on hankkia erotetulle muuta peruskouluopetusta. Tämä johtuu siitä, että koulut ovat välittömästi kouluhallituksen alaisia ja valtakunnallisia.

12 §. Säännös vastaa nykyisiä säännöksiä. Opetuksen ohella on koulun oppilaalle annettava vähintään samat edut kuin peruskoulun oppilaalle eli esimerkiksi majoitus, kuljetus, ruokailu ja terveydenhuolto. Nämä on lisäksi annettava, samoin kuin peruskoulussa, maksuttomina. Asetuksella voidaan tarkemmin säätää muista kuulovammaisten tai näkövammaisten koulun oppilaalle annettavista eduista.

13 §. Kuulo- ja näkövammaisten koulussa tulee aina olla oppilaskoti, samoin kuin nykyisin aina edellytetään oppilasasuntolaa.

Kuten nykyisinkin oppilasta, jonka koti on koulupaikkakunnalla, ei sijoiteta oppilaskotiin, elleivät erityiset syyt sitä vaadi. Muutenkin oppilaan huoltajalla on ollut oikeus itse järjestää oppilaan majoitus. Säädetyn edellytyksin johtokunta voi ottaa oppilaskotiin ilmaiseen täysihoittoon koulun oppilaiden lisäksi myös muissa oppilaitoksissa opiskelevia kuulo- tai näkövammaisia oppilaita. Nykyisten säännösten mukaan tämä on ollut mahdollista vain sokeainkoulun oppilasasuntolassa kouluhallituksen luvalla.

5 luku

Koulun opettajat ja muu henkilökunta

14 §. Koulun johtajana toimii yleensä rehtorinviran tai johtajan tehtävään määrätyn opettajanviran haltija. Kun lisäksi ei ole asianmukaista puhua johtajan ja apulaisjohtajan viroista, ne on muutettu rehtorin ja apulaisrehtorin viroiksi. Kuten peruskoulun erityisopetuksessakin erityisluokan opettajan virka voi olla peruskoulun lehtorin, aineenopettajan tai luokanopettajan virkaa vastaava.

15 §. Koulujen henkilökunta on valtioon virka- tai työsopimussuhteessa ja heihin sovelletaan yleensä samoja säännöksiä ja virkaehtosopimuksen määräyksiä kuin vastaavassa palvelussuhteessa oleviin virkamiehiin tai työntekijöihin.

6 luku

Erinäisiä säännöksiä

16 §. Jos joku lahjoittaja tai testamentin tekijä haluaa tukea määrättyä kuulo- tai näkövammaisten koulua, on paikallaan, etteivät lahjoitetut tai testamentatut varat mene valtion tulo- ja menoarvion kautta, vaan ovat rahastoituna koulun käytettävissä lahjoittajan tai testamentin tekijän määräämään tarkoitukseen. Tarpeelliset lisämääräykset ehdotetaan annettavaksi ohjesäännössä. Varojen käytöstä päätäisi pääsääntöisesti johtokunta.

17 §. Säännöksen mukaan opetusministeriö voi määrätä yhden tai useamman koulun huolehtimaan peruskoulussa tai lukiossa opiskelevien kuulo- tai näkövammaisten oppilaiden opetuksen ohjauksesta sekä opetusmenetelmien ja oppimateriaalin kehittämisestä. Pykälässä tarkoitettua toimintaa on nykyisinkin toteutettu erityisesti näkövammaisten opetuksessa.

7 luku

Voimaantulosäännökset

20 §. Säännös johtuu koulujen nimenmuutoksesta.

21 §. Kuten 14 §:n kohdalla on todettu, johtajan ja apulaisjohtajan virat on muutettu rehtorin ja apulaisrehtorin viroiksi. Tässä säännöksessä ehdotetaan, että nykyiset johtajan ja apulaisjohtajan viran haltijat siirtyvät ilman eri toimenpiteitä muodollisesti uusiin virkoihin. Nykyisin kuurojen- ja sokeainkouluissa asuntolanjohtajan on suoritettava johtajan tehtävät, jollei koulussa ole johtajaa. Asianmukaista kuitenkin on, että koululla on aina rehtori, joka tarvittaessa hoitaa oppilaskodinjohtajan tehtävät siten kuin asetuksella säädetään tai tarvittaessa ohjesäännössä määrätään. Tämän vuoksi sellaiset asuntolanjohtajat, jotka samalla hoitavat nykyisin johtajan tehtävät, siirtyvät pykälän mukaan rehtorin virkaan. Muut asuntolanjohtajat siirtyvät oppilaskodinjohtajan virkaan.

22 §. Säännös yhtenäistää kuulo- ja näkövammaisten koulun opettajan virkanimikkeet samoiksi kuin ne ovat peruskoulun erityisopetuksessa. Apuopettajien osalta nimikettä on yksinkertaistettu.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset edellyttävät useissa tapauksissa asetuksella annettavaksi lain täytäntöönpanoa koskevia säännöksiä. Tämän lisäksi edellytetään valtionneuvoston päätöstä muun muassa ylioppilastutkinnosta, oppilaiden ottamisesta lukioon ja opetussuunnitelman tuntijaosta. Opetusministeriön päätöstä edellytetään samoin useista yksityiskohdista, muun muassa sairaalaopetuksen järjestämisen perusteista. Kouluhallitus on perinteisesti käsitellyt opetuksen sisältöön liittyviä asioita, kuten oppimääriä ja opetussuunnitelmia. Lisäksi kouluhallitus antaa lakiehdotusten mukaan ohjeita useista asioista, esimerkiksi niin sanotuista päällekkäisistä koulupiireistä.

Tämän hallituksen esityksen yhteydessä on valmisteltu peruskouluasetus, lukioasetus, asetus peruskoulua korvaavasta koulusta ja yksityisestä lukioista, iltalukioasetus, asetus kunnan kouluhallinnosta, asetus kunnan peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtiosuoksista ja -avustuksista sekä lainoista annetun asetuksen muuttamisesta sekä asetus kuulovammaisten ja näkövammaisten kouluista. Tämän lisäksi ehdotettu lainsäädäntö edellyttää tarkistuksia muun muassa läänin oppilasvalintalautakunnasta annettuun asetukseen ja mahdollisesti eräisiin muihinkin asetuksiin.

Asetusten sisältö on lainsäädännön valmistelun yhteydessä pääpiirteittäin määritelty, mutta sen johdosta, että monet kohdat riippuvat lakien sisällöstä, ei asetuksia ole otettu tämän hallituksen esityksen liitteeksi. Asetusluonnokset voidaan tarvittaessa toimittaa erikseen eduskunnan käytettäväksi.

Asetusta alemman asteiset säännökset ovat osittain valmistelematta ja osittain siinä määrin riippuvia lainsäädännön sisällöstä ja vielä tehtävistä tarkemmista selvityksistä, ettei niitä voida toimittaa eduskunnalle esityksen käsitelyn yhteydessä käytettäväksi.

Keskeisimpien asetusten muutosten sisältöä ja tavoitteita on selvitetty asianomaisten lainsäädännön pykälien perustelujen yhteydessä silloin, kun muutos on huomattava tai jos lakiehdotus edellyttää selvästi nykyisestä poikkeavan asetuksen säätämistä. Muutoin asetusten sisällössä pyritään kokonaisuudessaan johdonmukaistamaan ja nykyaikaistamaan sanontaa ja asetusten rakennetta.

3. Voimaantulo

Hallituksen esityksen laajuudesta johtuen ei lakiehdotuksiin sisälly vuotta, jona lait saatetaan voimaan. Voimaantulon tulisi kuitenkin tapahtua koulujen lukuvuoden alkaessa eli 1 päivänä elokuuta. Käytännössä asetusten viimeistelyyn ja muiden tarvittavien määräysten laatimiseen tarvitaan vähintään vuosi siitä, kun lait on voitu vahvistaa. Eräiltä osin lainsäädäntö on tarkoitus saattaa voimaan asteittain luokka-aste kerrallaan.

Hallitus on esityksen antaessaan kuitenkin lähtenyt siitä, että lainsäädäntö saatettaisiin voimaan vuoden 1984 elokuun 1 päivästä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1. Peruskoululaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Peruskoulun tehtävä ja rakenne

1 §

Peruskoulu on yhtenäiskoulu, joka antaa kansalaisille tarpeellista yleissivistävää peruskoulutusta.

Hallitusmuodon 80 §:ssä tarkoitettuna kansakouluna toimii peruskoulu.

2 §

Peruskoulun tulee pyrkiä kasvattamaan oppilaansa tasapainoiseksi, hyväkuntoiseksi, vastuuntuntoiseksi, itsenäiseksi, luovaksi, yhteistyökykyiseksi ja rauhantahtoiseksi ihmiseksi ja yhteiskunnan jäseneksi.

Peruskoulun tulee kasvattaa oppilaansa siiveellisyteen ja hyviin tapoihin sekä antaa heille elämässä tarpeellisia tietoja ja taitoja.

Peruskoulun opetus ja muu toiminta tulee järjestää siten, että se antaa oppilaalle persoonallisuuden monipuolisen kehittämisen, yhteiskunnan ja työelämän, ammatinvalinnan ja jatko-opintojen sekä kansallisen kulttuurin ja kansainvälisen yhteistyön edistämisen kannalta tarpeellisia valmiuksia sekä edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa.

3 §

Peruskoulun kasvatus ja opetus on järjestettävä oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti.

Tehtävänsä hoitaessaan peruskoulun on pyrittävä läheiseen yhteisymmärrykseen ja yhteistyöhön kodin kanssa.

4 §

Peruskoulu on yhtenäinen yhdeksänvuotinen koulu. Peruskoulun kuusi alinta vuosiluokkaa muodostaa sen ala-asteen ja kolme ylintä yläasteen.

Peruskoulussa voidaan opetusministeriön luvalla ja valtioneuvoston määräämin perusteiden järjestää yhden lukuvuoden kestävä lisäopetusta peruskoulun oppimäärän suorittaneille.

Peruskoulussa voidaan niin ikään opetusministeriön luvalla ja valtioneuvoston määräämin perusteiden järjestää enintään yhden lukuvuoden kestävää esiopetusta lapsille, jotka eivät vielä ole oppivelvollisia.

5 §

Peruskouluun voi kuulua erityisluokkia. Milloin se on tarkoituksenmukaista, erityisluokista voidaan muodostaa koulu.

Peruskoulussa voi olla enintään kaksivuotinen esiaste niitä oppilaita varten, joiden oppivelvollisuus kestää yksitoista vuotta.

2 luku

Peruskoulun järjestämisvelvollisuus ja piirijako

6 §

Kunta on velvollinen järjestämään sen alueella asuville oppivelvollisuusikäisille peruskouluopetusta tai huolehtimaan siitä, että oppivelvollisuusikäisillä on tilaisuus saada peruskouluopetusta vastaavaa opetusta. Tämän tehtävänsä kunta voi hoitaa myös yhteistoiminnassa mui-

den kuntien kanssa tai käyttämällä apunaan muitakin kuin kunnallisia kouluja.

Valtioneuvosto voi velvoittaa kaksi kuntaa tai useampia kuntia yhteistoimintaan peruskouluopetuksen järjestämiseksi.

Opetuksen järjestämisestä henkilölle, joka kehitysvammaisuuden vuoksi ei voi käyttää hyväkseen 1 momentissa tarkoitettua opetusta, säädetään kehitysvammaisten erityishuollosta annetussa laissa (519/77).

7 §

Peruskoulun ala-astetta ja yläastetta varten on kunnan alue jaettava koulupiireihin tai pidettävä koko kunta yhtenä piirinä taikka liitettävä useampia kuntia tai niiden osia kuntien yhteiseksi koulupiiriksi. Kouluhallituksen antamien ohjeiden mukaan sama alue voi erityisestä syystä kuulua kahden tai useamman ala-asteen tai yläasteen piiriin.

Milloin se on tarkoituksenmukaista, koulupiiri voidaan muodostaa myös siten, että sen kouluun kuuluu peruskoulun ala- ja yläaste tai osa ala-asteen vuosiluokista ja yläaste taikka vain osa ala-asteen vuosiluokista.

8 §

Koulupiirien rajat ja koulujen paikat määrätään piirijaossa. Piirijako on laadittava sellaiseksi, ettei peruskoulun ala-asteen oppilaiden koulumatka yleensä ole viittä kilometriä pitempi, jollei lääninhallitus myönnä poikkeusta.

Peruskoulun yläasteen piirin muodostamiseen vaadittavasta oppilasmäärästä säädetään asetuksella.

Milloin kunnassa, jossa on sekä suomen- että ruotsinkielisiä asukkaita peruskoulun ala-asteen vähemmistönkielisten oppilaiden lukumäärä on vähintään kolmetoista, on kuntaan muodostettava peruskoulun ala-asteen piirit erikseen kummankin kielistä opetusta varten.

9 §

Jokaisessa koulupiirissä on oltava koulu.

Koulu tai sen osa voidaan, milloin se on tarkoituksenmukaista, sijoittaa oman koulupiirin ulkopuolelle.

10 §

Erityisopetuksen järjestämisestä säädetään asetuksella. Tarkempia määräyksiä voidaan antaa johtosäännössä.

Erityisluokista muodostettavalle koululle on määrättävä koulupiiri vain, jos lääninhallitus katsoo sen tarkoituksenmukaiseksi. Tarvittaessa valtioneuvosto voi määrätä alueen, jolta tässä tarkoitetun koulun oppilaat on otettava.

11 §

Sairaalan sijaintikunnan on järjestettävä potilaana olevalle oppivelvollisuusikäiselle peruskouluopetusta siinä määrin, kuin hänen terveytensä ja muut olosuhteet huomioon ottaen on mahdollista. Ohjeet ja määräykset opetuksen järjestämisestä antaa opetusministeriö.

3 luku

Peruskoulun hallinto

12 §

Peruskoulussa on johtokunta. Kunnan kouluohjesäännössä voidaan määrätä, että kahdella tai useammalla peruskoululla on yhteinen johtokunta. Johtokunnassa on seitsemän jäsentä. Jäsenistä yksi on valittava koulun opettajista ja yksi muusta henkilökunnasta. Koulussa, jossa on peruskoulun yläasteen vuosiluokan oppilaita, on johtokunnassa kuitenkin yhdeksän jäsentä, joista kaksi on yläasteen vuosiluokalla olevien oppilaiden keskuudestaan lukuvuodeksi kerrallaan valitsemia. Oppilaista valittavilla jäsenillä on johtokunnan kokouksissa puhevalta, mutta ei äänioikeutta.

Oikeudesta olla läsnä johtokunnan kokouksissa ja käyttää niissä puhevaltaa säädetään asetuksella ja määrätään johtosäännöllä. Johtokunnan sihteerinä toimii peruskoulun johtaja.

Toimintaansa aloittavan tai päättävän koulun johtokuntaan voidaan, sen estämättä mitä 1 momentissa on säädetty, valita vain viisi jäsentä.

13 §

Johtokunnan muut kuin opettajista, muusta henkilökunnasta ja oppilaista valittavat jäsenet ja heidän varajäsenensä valitaan sekä puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja nimetään näistä jäsenistä siten kuin kunnallislaissa (953/76) on säädetty johtokunnasta. Vähintään kolmen edellä tarkoitetuista jäsenistä sekä heidän varajäsentensä on kuitenkin oltava oppilaiden vanhempia. Milloin peruskoulu on kahden tai

useamman kunnan yhteinen, on jäsenten valinnasta ja vaalikelpoisuudesta voimassa mitä kunnallislain 104 §:n 1 momentissa säädetään.

Opettajista valittava jäsen ja hänen varajäsenensä valitaan opettajakunnan keskuudestaan ehdottamista henkilöistä sekä muusta henkilökunnasta valittava jäsen ja hänen varajäsenensä tämän henkilökunnan keskuudestaan ehdottamista henkilöistä. Kummankin edellä tarkoitetun ehdotuksen perusteella erikseen toimitetaan jäsenen ja hänen henkilökohtaisen varajäsenensä vaali noudattaen samaa menettelyä kuin johtokunnan puheenjohtajaa ja varapuheenjohtajaa valittaessa. Yläasteen oppilaat valitsevat keskuudestaan valitsemilleen jäsenille myös henkilökohtaiset varajäsenet. Tässä momentissa tarkoitetuiksi jäseniksi ja varajäseniksi voi se kunnanvaltuusto, jonka hallinnossa peruskoulu on, valita myös muussa kunnassa asuvia. Jos johtokunta on kahden tai useamman peruskoulun yhteinen, ehdotukset opettajista ja muusta henkilökunnasta valittaviksi jäseniksi ja varajäseniksi tekee vastavasti kunkin ryhmän yhteinen kokous. Oppilajäsenet ja varajäsenet valitsee asianomaisten koulujen yläasteen oppilaiden kokous. Tarkempia säännöksiä annetaan asetuksella.

Jos opettajista tai muusta henkilökunnasta valittu jäsen tai varajäsen ei enää ole koulun palveluksessa taikka oppilaiden valitsema jäsen tai varajäsen koulun oppilaana, on hänen tilalleen valittava uusi jäsen tai varajäsen. Milloin opettajista tai muusta henkilökunnasta valittu jäsen tai varajäsen on määrääjäksi erotettu tai pidätetty virantoimituksesta tai tehtävän hoidosta taikka oppilaiden valitsema jäsen tai varajäsen määrääjäksi erotettu koulusta, on hän tänä aikana estynyt toimimasta johtokunnan jäsenenä.

14 §

Peruskoulun johtokunnan toimivaltaan kuuluu koulun toiminnan edistämistä ja valvontaa, hallintoa, koulun kasvatuksen ja opetuksen kehittämistä, koulun ja kodin sekä koulun ja ympäröivän muun yhteiskunnan välistä yhteistyötä sekä työrauhan ylläpitämistä koskevia tehtäviä, sen mukaan kuin asetuksella säädetään ja tarvittaessa johtosäännössä määrätään.

Osa koululautakunnan tehtävistä voidaan johtosäännöllä siirtää johtokunnalle, sen mukaan kuin asetuksella säädetään.

15 §

Peruskoulun opettajakunnan muodostavat rehtori, opettajat ja tuntiopettajat.

Opettajakunnan tehtävänä on suunnitella ja edistää koulutyötä, sen mukaan kuin asetuksella säädetään ja tarvittaessa johtosäännössä määrätään.

16 §

Peruskoulun yläasteella ja sellaisessa erityisluokista muodostetussa koulussa, jossa on yläasteen oppilaita, on oppilaskunta. Oppilaskuntaan kuuluvat yläasteen oppilaat.

Oppilaskunnan tehtävänä on suunnitella ja edistää oppilaiden yhteistoimintaa ja koulutyötä, sen mukaan kuin asetuksella säädetään ja tarvittaessa johtosäännössä määrätään.

17 §

Peruskoulussa muita kuin opetustehtäviä suorittavaan henkilökuntaan kuuluvat kokoon-tuvat tekemään 13 §:ssä tarkoitetun ehdotuksen sekä suorittamaan muutkin heille säädetyt yhteiset tehtävät siten kuin asetuksella säädetään.

Koululautakunta päättää tarvittaessa, minkä peruskoulun kokouksiin 1 momentissa tarkoitettu henkilö osallistuu. Henkilö voi osallistua vain yhden peruskoulun kokouksiin.

18 §

Peruskoulussa on johtaja. Yläasteella ja sellaisella ala-asteella, jossa on pysyvästi vähintään kaksitoista perusopetusryhmää, koulun johtajana on rehtori. Erityisluokista muodostettuun peruskouluun on perustettava rehtorin virka, jos koulussa on pysyvästi vähintään kuusi perusopetusryhmää, joista ainakin yhdessä on peruskoulun yläasteen oppilaita.

Jollei peruskoulussa ole rehtoria, tulee koululautakunnan valita opettajien keskuudesta koululle johtaja kuuluttuaan opettajakuntaan kuuluvia ja johtokuntaa. Johtaja valitaan toistaiseksi ja hänen määräyksensä voidaan peruuttaa, kun syytä siihen on. Jos koulussa on vain yksi opettajanvirka, on sen hoitaja koulun johtaja.

Johtosäännössä voidaan määrätä, että kahdella tai useammalla peruskoululla on yhteinen johtaja.

Milloin peruskoulun yläaste ja kunnan lukio toimivat samassa rakennuksessa tai rakennusryhmässä, voi kunnanvaltuusto poiketen 1 mo-

mentin säännöksestä määrätä, että lukion rehtori hoitaa myös peruskoulun yläasteen johtajan tehtävät.

19 §

Johtajan tehtävänä on johtaa, ohjata ja valvoa peruskoulun opetus- ja kasvatustyötä sekä suorittaa hänelle määrätty hallinto-, taloudenhoito- ja opetustehtävät. Tarkempia säännöksiä ja määräyksiä johtajan tehtävistä annetaan asetuksella ja tarvittaessa johtosäännössä.

20 §

Peruskoulussa on apulaisjohtaja, sen mukaan kuin asetuksella säädetään.

Apulaisjohtajan valitsemisesta ja hänen määräyksensä peruuttamisesta on voimassa, mitä johtajan osalta on 18 §:n 2 momentissa säädetty.

Johtajan tehtävien jakamisesta johtajan ja apulaisjohtajan kesken päättää koululautakunta, jollei asetuksella toisin säädetä.

21 §

Peruskoulussa voi olla varajohtaja.

Varajohtajan valitsemisesta ja määräyksen peruuttamisesta on voimassa, mitä johtajan osalta on 18 §:n 2 momentissa säädetty.

4 luku

Peruskoulun työaika ja opetus

22 §

Peruskoulun lukuvuosi alkaa 1 päivänä elokuuta ja päättyy 31 päivänä heinäkuuta.

23 §

Peruskoulun lukuvuodessa on 190 työpäivää. Työpäivien lukumäärästä voidaan erityisestä syystä poiketa, sen mukaan kuin asetuksella säädetään.

24 §

Oppilaiden työ määrä saa olla enintään sellainen, että heille koulunkäyntiin, koulumatkoihin ja kotitehtäviin käytettävä aika huomioon ottaen jää riittävästi aikaa lepoon, virkistykseen ja harrastuksiin.

25 §

Peruskoulun opetuskieli on joko suomi tai ruotsi. Saamelaisen kotiseutualueella asuvien

saamenkielisten oppilaiden opetuskieli voi olla saame. Saamenkielisestä opetuksesta säädetään tarkemmin asetuksella.

Toisen kotimaisen kielen ja vieraan kielen opetuksessa saadaan käyttää tätä kieltä opetuskielenä. Muiden aineiden opetuksessa saadaan tilapäisesti käyttää opetuskielenä muuta kuin peruskoulun opetuskieltä kouluhallituksen ohjeiden mukaan.

Milloin saamelaisten kotiseutualueella asuva oppilas kykenee opiskelemaan sekä suomen että saamen kielellä, saa oppilaan huoltaja valita opetuskielen.

26 §

Peruskoulun ala-asteella kaikkien oppilaiden opetus on pääasiassa samansisältöistä. Yläasteella opetetaan kaikille oppilaille yhteisiä aineita ja valinnaisia aineita.

Opetussuunnitelmaan kuuluu myös työelämän tutustuttamista sekä useassa oppiaineessa opetettavia aihekokonaisuuksia.

Peruskoulussa voi olla oppilaskerhoja. Peruskoulun opetusta voidaan antaa myös koulun ulkopuolella.

Oppilaan vapauttamisesta kaikille oppilaille yhteisen aineen opetuksesta säädetään asetuksella.

27 §

Peruskoulun opetussuunnitelmaan tulee sisältyä, sen mukaan kuin asetuksella säädetään, äidinkieltä, toista kotimaista kieltä, vieraita kieliä, ympäristöoppia, kansalaistaitoa, uskontoa, historiaa ja yhteiskuntaoppia, matematiikkaa, fysiikkaa, kemiaa, biologiaa, maantietoa, liikuntaa, musiikkia, kuvaamataittoa, käsityötä, teknistä työtä, tekstiilityötä ja kotitaloutta. Lisäksi opetussuunnitelmaan tulee sisältyä oppilaanohjausta. Saamelaisten kotiseutualueella asuvalle oppilaalle voidaan opettaa äidinkielen oppiaineena saamen kieltä ja suomen kieltä, sen mukaan kuin opetussuunnitelmassa määrätään. Opetussuunnitelmaan voi kuulua muitakin asetuksella säädettyjä peruskoulun tehtävään kuuluvia oppiaineita.

Ruotsinkielisen peruskoulun ala-asteen ja saamelaisten kotiseutualueella sijaitsevan peruskoulun ala-asteen opetussuunnitelmaan voi kuulua myös yksi vapaaehtoinen aine. Suomenkielisen peruskoulun ala-asteen opetussuunnitelmaan voi erityisestä syystä lääninhallituksen luvalla kuulua yksi vapaaehtoinen aine.

Erityisluokkien osalta voidaan poiketa 1 ja 2 momentin säännöksistä, sen mukaan kuin asetuksella säädetään.

28 §

Peruskoulussa annetaan uskonnon opetusta sen uskontokunnan tunnustuksen mukaan, johon oppilaiden enemmistö kuuluu.

Milloin koulun yleisestä uskonnon opetuksesta on uskonnonvapauslain (267/22) mukaisesti vapautettu evankelis-luterilaiseen kirkkoon tai ortodoksiseen kirkkokuntaan kuuluvia oppilaita, on heille järjestettävä oman tunnustuksen mukaista uskonnon opetusta edellyttäen, että opetusryhmään tulee vähintään kolme oppilasta, jollei lääninhallitus myönnä oppilasluvusta poikkeusta.

Milloin koulussa annettavasta uskonnon opetuksesta on uskonnonvapauslain mukaisesti vapautettu vähintään kolme oppilasta, jotka eivät saa vastaavaa opetusta koulun ulkopuolella tai 2 momentin mukaista opetusta, opetetaan heille uskontotietoa ja etiikkaa.

29 §

Niiden aineiden valinnasta, joiden opiskeluun oppilas peruskoulussa sen tarjoamien mahdollisuuksien rajoissa osallistuu, päättää hänen huoltajansa. Koulu voi huoltajaa kuultuaan muuttaa valitun aineen toiseksi, jos se opetuksen tarkoituksenmukaisen järjestämisen takia on katsottava tarpeelliseksi.

30 §

Valtioneuvosto päättää kouluhallitusta kuuluaan oppiaineiden tuntijaosta yleisperustelui-
neen sekä opettamiseen käytettävästä tuntimäärästä sen mukaan kuin asetuksella säädetään. Kouluhallitus antaa kunnan opetussuunnitelman laadintaa ja oppiaineiden opetusta koskevat yleiset ohjeet sekä päättää valtakunnallisista oppimääristä.

Kunta laatii peruskoulua varten opetussuunnitelman sen mukaan kuin asetuksella säädetään.

31 §

Peruskoulun opetusryhmien muodostamisesta säädetään asetuksella. Jollei asetuksessa ole toisin säädetty, opetusryhmien muodostamisen perusteista päättää tarvittaessa valtioneuvosto.

5 luku

Oppivelvollisuus ja koulunkäyntioikeus

32 §

Suomen kansalainen on oppivelvollinen.

Oppivelvollisuuden suorittaminen alkaa syyslukukauden alussa sinä vuonna, jona lapsi täyttää seitsemän vuotta, ja kestää, jollei oppivelvollisuutta sitä ennen ole täytetty, kymmenen vuotta.

Jos vammaista lasta ei hänen vammansa vuoksi voida opettaa yhdeksänvuotisessa peruskoulussa, hänen oppivelvollisuutensa alkaa vuotta 1 momentissa mainittua ajankohtaa aikaisemmin ja kestää yksitoista vuotta.

33 §

Oppivelvollisen on käytävä peruskoulua tai saatava vastaavaa opetusta muussa oppilaitoksessa tai kotona, jollei hänen kehitystään ja henkistä toimintaansa ole todettu, sen mukaan kuin siitä on erikseen säädetty, siinä määrin estyneeksi tai häiriintyneeksi, ettei hän voi saavuttaa peruskoulun edellyttämää tieto- ja taitomäärää.

34 §

Oppivelvollisuus on täytetty, kun oppivelvollinen on käynyt peruskoulun tai muutoin suorittanut vastaavan oppimäärän.

Kouluhallituksen asiana on päättää, missä määrin jonkin oppilaitoksen oppimäärien suorittaminen vastaa peruskoulun oppimäärien suorittamista, jollei oppimäärien vastaavuudesta ole erikseen säädetty.

35 §

Oppivelvollisella lapsella on oikeus käydä peruskoulua tai saada muulla tavoin peruskouluopetusta vastaavaa opetusta, sen mukaan kuin tässä luvussa säädetään, jollei hänellä ole oikeutta saada kehitysvammaisten erityishuollosta annetussa laissa tarkoitettua opetusta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu oikeus on myös oppivelvollisuusikäisellä Suomessa asuvalla lapsella, joka ei ole Suomen kansalainen, sekä opetusministeriön määräämin ehdoin myös ulkomailla asuvalla lapsella.

Oikeus käydä koulua jatkuu, kunnes oppilas on suorittanut peruskoulun oppimäärän tai sen vuoden heinäkuun loppuun, jona oppilas täy-

tää kahdeksantoista vuotta, jollei lääninhallitus yksittäistapauksissa myönnä pidennystä.

Oikeudesta suorittaa erityisessä tutkinnossa peruskoulun oppimäärä tai osa siitä säädetään asetuksella. Jos lääninhallitus havaitsee, että henkilöltä on aiheettomasti estetty tutkintoon pääseminen, se voi määrätä, että hänellä on oikeus päästä tutkintoon.

36 §

Erityisestä syystä koululautakunta voi yksittäistapauksessa myöntää luvan koulunkäynnin aloittamiseen yhtä vuotta säädettyä aikaisemmin tai myöhemmin, sen mukaan kuin asetuksella säädetään.

37 §

Oppilas kuuluu siihen peruskoulupiiriin, jonka alueella hän asuu.

Oppilas kuuluu suomen- tai ruotsinkieliseen piiriin sen mukaan, kumpaa kieltä hän yksinomaan tai paremmin osaa oppivelvollisuusiän tullessaan. Jos oppilas kykenee opiskelemaan sekä suomen että ruotsin kielellä, saa oppilaan huoltaja valita piiriin.

38 §

Oppilaalla on oikeus käydä peruskoulua sen piiriin koulussa, johon hän kuuluu, jollei tässä laissa ole toisin säädetty. Jos oppilaan omassa piirissä ei ole hänen omakielistään peruskoulua, on hänellä oikeus päästä muun piirin omakieliseen peruskouluun taikka oman piirin toiskieliseen peruskouluun.

Oppilaalla on oikeus erityisestä syystä päästä muun kuin oman piirinsä omakieliseen kouluun, jollei se aiheuta muutosta perusopetusryhmien määrään omassa eikä toisessa piirissä.

Koulupiiriin muuttaneella oppilaalla, joka ei voi opiskelemaisensa vieraan kielen tai toisen kotimaisen kielen opetuksen puolesta tarkoituksemukaisesti jatkaa koulunkäyntiään oman piirinsä peruskoulussa, on oikeus päästä saman kunnan muun piiriin tai lääninhallituksen luvalla muun kunnan sellaiseen peruskouluun, jossa opiskelun jatkaminen on mahdollista.

39 §

Kunta voi pätevästä syystä määrätä, että oppilaan on väliaikaisesti kokonaisuudessaan lukuvuosiin käytävä koulua kunnan jossakin muussa sa-

mankielisessä koulussa kuin siinä, jonka piiriin oppilas kuuluu.

Milloin se on tarkoituksenmukaista, kunta voi järjestää toisen kotimaisen ja vieraan kielen sekä erityisestä syystä muunkin aineen opetuksen muun kuin oppilaan oman piirin koulussa.

40 §

Peruskoulun oppilas voidaan erityisestä syystä vapauttaa koulunkäynnistä. Kuukautta pitemmäksi ajaksi voidaan vapautus kuitenkin myöntää vain voittamattoman esteen vuoksi.

41 §

Peruskoulun oppilaan on suoritettava tehtävänsä tunnollisesti, käyttäydyttävä asiallisesti, noudatettava koulun järjestyssääntöjä ja käsiteltävä huolellisesti koulun omaisuutta.

42 §

Oppilaan, joka ei ole peruskoulun muilla kurinpitokeinoilla ojennettavissa, voi koululautakunta erottaa koulusta vähintään yhdeksi ja enintään kolmeksi kuukaudeksi kerrallaan. Erottamispäätös on alistettava lääninhallituksen vahvistettavaksi. Kunnan on hankittava erotetulle peruskouluopetusta.

Ruumiillinen kuritus on peruskoulussa kielletty.

43 §

Milloin oppivelvollinen opiskelee kotona tai sellaisessa oppilaitoksessa, jossa opiskelua ei ole säädetty tai määrätty peruskoulun käymistä vastaavaksi, on oppivelvollisen edistyminen tutkittava, mikäli mahdollista, joka lukukauden lopussa. Koululautakunta määrää tutkivan opettajan.

6 luku

Peruskoulun oppilashuolto

44 §

Opetus ja sen edellyttämät oppikirjat, muut koulutarvikkeet sekä tarpeelliset työaineet annetaan peruskoulussa oppilaalle maksutta.

45 §

Peruskoulun oppilaalle on annettava jokaisena työpäivänä riittävä maksuton kouluateria.

46 §

Kunnan on annettava vähävaraisen huoltajan lapselle silmälasit, jos oppilaan koulunkäynti sitä edellyttää.

Peruskoulun johtokunnan on tarvittaessa ilmoitettava sosiaalilautakunnalle peruskoulun oppilaasta, joka tarvitsee kuulokojeen tai muuta avustusta.

47 §

Milloin peruskoulun oppilaan koulumatka on viittä kilometriä pitempi tai milloin se oppilaan ikä tai muut olosuhteet huomioon ottaen muutoin muodostuu oppilaalle liian vaikeaksi, rasittavaksi tai vaaralliseksi, kunnan on järjestettävä oppilaalle maksuton kuljetus tai avustettava riittävässä määrin oppilaan kuljettamista tai saattamista.

Jos oppilas 38 §:n 2 momentin nojalla käy muun kuin oman piirinsä peruskoulua, ei 1 momentin säännöstä sovelleta, paitsi milloin muun kuin oman piirin peruskoulun käyminen perustuu oppilaan huoltajan tekemään valintaan oppilaan osallistumisesta toisen kotimaisen kielen tai vieraan kielen opiskeluun lähimmässä tarkoituksenmukaisessa koulussa.

Mitä 1 momentissa on säädetty, on voimassa myös silloin, kun oppilas, jonka omassa piirissä ei ole hänen omakielistään peruskoulua, käy omakielistä peruskoulua liikenneyhteyksien kannalta tarkoituksenmukaisimmassa koulussa tai kun oppilas osallistuu 11 §:ssä tarkoitettuun opetukseen lähimmässä tarkoituksenmukaisessa koulussa.

48 §

Jollei 47 §:n 1 momentissa tarkoitettua kuljetusta voida tarkoituksenmukaisesti järjestää, on kunnan järjestettävä oppilaalle majoitus oppilaskodissa tai muu tarkoituksenmukainen majoitus.

Peruskoulun oppilaskodissa ja muussa kunnan järjestämässä majoituksessa olevan oppilaan täysihoito on oppilaalle maksuton. Oppilaskotiin sijoitetut oppilaat ovat velvolliset suorittamaan kohtuullisen määrän heille soveltuvia oppilaskodin tehtäviä.

49 §

Peruskoulun oppilaalle, joka joutuu kuljetuksen tai koulutyön järjestelyn vuoksi odottamaan koululla, on varattava tilaisuus valvonnalla alaisena suorittaa kotitehtäviä ja harjoittaa muuta opiskelua koulussa.

50 §

Peruskoulun oppilaalle voidaan koulun lomakautena järjestää lomavirkistystä.

Kunnan on huolehdittava asianmukaisen lomavirkistykseen järjestämisestä kesän aikana sellaiselle peruskoulun oppilaalle, jonka terveyskeskuslääkäri on todennut terveydeltään heikoksi tai sairaalloiseksi ja jolle huoltaja ei voi tätä virkistystä tarjota.

51 §

Koulussa ja koulumatkalla oppilaalle sattuneen tapaturman hoito on oppilaalle maksuton.

Kouluterveydenhuollosta säädetään erikseen.

7 luku

Peruskoulun virat, viranhoitajat ja tuntiopettajat

52 §

Peruskoulussa voi olla rehtorin virka sekä opettajan ja oppilaskodin hoitajan virkoja. Opettajanvirkoja ovat lehtorin, aineenopettajan, opinto-ohjaajan, luokanopettajan, erityisluokanopettajan ja erityisopettajan virat.

Viranhoitajalla tarkoitetaan tässä laissa 1 momentissa mainitun viran vakinaista haltijaa, viran väliaikaista hoitajaa ja viransijaista.

Peruskoulussa voi olla tuntiopettajia.

53 §

Saman kunnan kahdella tai useammalla peruskoululla voi olla yhteisiä virkoja.

Milloin se on tarkoituksenmukaista, peruskoulun opettajanvirat voidaan perustaa kunnan koululaitoksen viroiksi.

Peruskouluun voidaan opetusministeriön ohjeiden mukaan perustaa sellainen opettajanvirka, jonka hoitaja on velvollinen opettamaan osan opetusvelvollisuudestaan saman kunnan lukiossa.

Milloin opetuksen tarkoituksenmukainen järjestäminen sitä vaatii, voidaan peruskouluun opetusministeriön ohjeiden mukaan perustaa sellainen opettajanvirka, jonka hoitaja on velvollinen opettamaan osan opetusvelvollisuudestaan muun tai muiden sopijakuntien yhdessä tai useammassa peruskoulussa tai lukiossa.

54 §

Peruskoulun opettajanvirkaan tai tuntiopettajan tehtävään voidaan, sen mukaan kuin kunnat keskenään sopivat, liittää velvollisuus ohjata opetusta tai valvoa ja ohjata keittolaitoimintaa muun tai muiden sopijakuntien yhdessä tai useammassa peruskoulussa.

55 §

Peruskoulun virkojen perustamisesta ja lakkauttamisesta sekä niiden uudelleen järjestämisestä päättää kunnanvaltuusto. Se voi myös enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan määrätä, ettei virkaa ole vakinaisesti täytettävä, jos on todennäköistä, ettei virkaa tarvita pysyvästi.

Opettajanvirkoja tulee olla niin monta, kuin opetustuntien määrä pysyvästi edellyttää. Tuntiopettajan hoidettavaksi saadaan antaa ne tunnit, joita varten ei ole tarkoituksenmukaista perustaa opettajanvirkaa.

Peruskoulun virka voidaan lakkauttaa, jos sen mukaan kuin asetuksella säädetään viranhoitajan palkkaukseen ei myönnetä valtionosuutta tai virka katsotaan tarpeettomaksi. Jos koulu tai oppilaskoti lakkautetaan, lakkaavat samalla sen virat, jollei niitä siirretä toisen koulun tai oppilaskodin viroiksi.

56 §

Vakinainen opettaja, jonka virka on lakkautettu, on siirrettävä hänelle soveltuvaan toiseen peruskoulun opettajanvirkaan tai asetettava lakkautuspalkalle. Jollei samassa kunnassa ole avoinna opettajanvirkaa, siirretään hänet soveltuvaan virkaan muualle. Omalla suostumuksellaan ja sen mukaan kuin asetuksella säädetään hänet voidaan siirtää myös muun kunnan peruskoulun opettajanvirkaan, vaikka omassa kunnassa on hänelle soveltuva opettajanvirka avoinna. Oman kunnan opettajanvirkaan opettajan siirtää kunnanhallitus ja muun kunnan opettajan virkaan kouluhallitus. Lakkautuspalkalle asettaa opettajan kunnanvaltuusto kouluhallituksen suostumuksella.

Jos opettajanvirka piiriäön tai kunnallisen jaoituksen muuttuessa muutetaan toisen koulun tai kunnan viraksi, siirretään vakinainen opettaja muutettuun virkaan.

Jos opettaja 1 ja 2 momentissa mainituissa tapauksissa kieltäytyy suostumasta siirtoon tai jos lakkautuspalkalle asetettu kieltäytyy ottamasta vastaan sellaista virkaa, johon hänet lain

mukaan voidaan siirtää, annetaan hänelle ero hakemuksetta.

Jos lakkautuspalkalle asetettua opettajaa ei ole voitu siirtää hänelle soveltuvaan opettajanvirkaan, kouluhallitus voi määrätä hänet hänen suostumuksellaan väliaikaisena tai sijaisena hoitamaan peruskoulun virkaa sen estämättä, ettei hän täytä virkaan vaadittuja kelpoisuusehtoja.

Mitä edellä tässä pykälässä on säädetty vakinaisesta opettajasta, on soveltuvin osin voimassa vakinaisesta rehtorista ja oppilaskodin hoitajasta, jonka virka on lakkautettu. Vakainen rehtori siirretään rehtorin virkaan taikka opettajan virkaan, jolloin samalla, mikäli se on mahdollista, hänet määrätään suostumuksellaan 18 §:n 2 momentin säännöksen estämättä koulun johtajaksi. Niin ikään koulun johtajana toimiva opettajanviran haltija siirretään suostumuksellaan samaan kouluun perustettavaan rehtorin virkaan.

Vakinaiset opettajat voivat vaihtaa keskenään virkoja, jos asianomaiset koululautakunnat siihen suostuvat. Sama on voimassa vakinaisista oppilaskodin hoitajista.

57 §

Peruskoulun rehtorin virkaan voidaan vakinaisesti nimittää vain Suomen kansalainen. Äidinkielen, toisen kotimaisen kielen ja vieraan kielen opettajanvirkaan voidaan vakinaiseksi nimittää muitakin kuin Suomen kansalaisia. Muuhun kuin edellä mainittuun opettajanvirkaan voidaan vakinaiseksi nimittää henkilö, joka on tai on ollut Suomen kansalainen.

Peruskoulun viranhoitajan ja tuntiopettajan kelpoisuusehdoista säädetään asetuksella. Opetusministeriö voi erityisestä syystä myöntää niistä erivapauden.

58 §

Avoin virka on, jollei laillista estettä ole tai jollei virkaa katsota tarpeettomaksi, julistettava haettavaksi vakinaisesti täyttämistä varten. Koululautakunnan on hakuajan päätyttyä valittava virkaan säädetty kelpoisuusehdot täyttävistä hakijoista taitavin ja soveliaim. Lautakunta voi lisäksi valita kutakin avointa virkaa kohti enintään kaksi hakijaa varasijalle. Virka voidaan kuitenkin, jos katsotaan koulun edun sitä vaativan, lääninhallituksen suostumuksella julistaa uudelleen haettavaksi. Ennen rehtorin viran täyttämistä

koululautakunnan on kuultava koulun johtokuntaa sekä opettajakuntaan kuuluvia.

Vakinaisen viranhaltijan vaali on alistettava lääninhallituksen vahvistettavaksi. Jollei lääninhallitus katso voivansa vaalia vahvistaa, on sen palautettava asia koululautakunnalle uudelleen käsiteltäväksi. Uusi tai uudistettu vaalipäätös on lääninhallituksen vahvistettava, jollei vaalis- sa ole sivuutettu ilmeisesti taitavinta ja soveliainta hakijaa tai muutoin virheellisesti menetelty. Jos lääninhallitus vieläkin jättää vaalin vahvistamatta, sen on alistettava asia kouluhallituksen ratkaistavaksi. Milloin siihen on painavia syitä, kouluhallitus voi määrätä, kuka hakijoista on virkaan otettava.

Väliaikaisen viranhoitajan ottamisessa on soveltuvin osin noudatettava, mitä viran vakinaisesta täyttämisestä edellä tässä pykälässä on säädetty. Jos avoimeen virkaan ei ennen elokuun 1 päivää ole valittu hakijaa, voi lääninhallitus kuitenkin määrätä väliaikaisen viranhoitajan alkaneeksi lukuvuodeksi.

Koululautakunta voi ottaa viransijaisen ja tuntiopettajan virkaan tai tehtävään sitä haettavaksi julistamatta.

59 §

Viranhoitajan ja tuntiopettajan on suoritettava tehtävänsä asianmukaisesti ja huolellisesti, seurattava alansa kehitystä ja käyttäydyttävä asemansa edellyttämällä tavalla.

Viranhoitajan ja tuntiopettajan tehtävistä säädetään asetuksella.

Jos viranhoitajan tai tuntiopettajan tehtävänä on koulussa tai oppilaskodissa valvoa ruokailua siihen itse osallistuen, on ateria hänelle makson.

60 §

Viranhoitajan ja tuntiopettajan palkkauksen maksamisesta päättää kunnanhallitus, jollei johtosäännössä ole toisin määrätty.

Opetusministeriö voi erityisestä syystä oikeuttaa viranhoitajan lukemaan ikälisää varten hyväkseen muunkin kuin virkaehtosopimuksessa sovitun palvelusajan, kuitenkin enintään kahdeksan vuotta.

61 §

Aiheettomasti maksettu palkkaus tai muu virkasuhteesta johtuva taloudellinen etuus saadaan periä takaisin siten, että se vähennetään

seuraavan tai seuraavien palkanmaksujen yhteydessä viranhoidajan tai tuntiopettajan palkasta, jos viranhoidaja tai tuntiopettaja on edelleen saman koulun tai saman kunnan palveluksessa.

Kulloinkin suoritettavasta palkkauksesta ei saa 1 momentin nojalla periä enempää kuin mitä palkasta lain mukaan saadaan ulosmitata.

Takaisinperintää aloitettaessa on sen peruste ja takaisin perittävä määrä viranhoidajalle tai tuntiopettajalle ilmoitettava.

Aiheettomasti maksetun palkkauksen tai muun virkasuhteesta johtuvan etuuden takaisinperintä on aloitettava edellä tässä pykälässä säädetyllä tavalla tai pantava vireille muussa järjestyksessä kolmen vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, jonka aikana aiheeton palkkaus tai muu taloudellinen etuus on maksettu. Jollei näin menetellä on oikeus takaisinperintään menetetty.

62 §

Viranhoidajan virkavapauden myöntää koululautakunta.

Viranhoidajan, joka sairauden vuoksi ei kykene virkaansa hoitamaan, on pyydettyä virkavapautta. Jollei hän sitä tee, koululautakunnan on vapautettava hänet virantoimituksesta sairauden ajaksi. Päätös on heti ilmoitettava lääninhallitukselle. Päätös voidaan panna heti täytäntöön, jollei lääninhallitus sitä kiellä.

Mitä 1 ja 2 momentissa on säädetty, on soveltuvin osin voimassa myös tuntiopettajasta.

63 §

Milloin viranhoidaja tai tuntiopettaja on syylistynyt laiminlyöntiin tai rikkomukseen virassaan tai tehtävässään taikka käyttäytynyt sopimattomasti, voidaan häntä rangaista kurinpidollisesti varoituksella taikka erottamalla hänet virantoimituksesta tai tehtävän hoitamisesta enintään kolmen kuukauden ajaksi, jolta ajalta erotettu menettää palkkauksensa ja palkkionsa.

Milloin vakinainen viranhaltija on toiminnallaan tai käyttäytymisellään virassa tai sen ulkopuolella taikka virkatehtäviensä laiminlyömisellä osoittanut, ettei hän ansaitse sitä luottamusta ja kunnioitusta, jota hänen asemansa edellyttää, hänet voidaan kurinpitotoimin panna viralta.

64 §

Läninhallituksen määräämä viranhaltija toimittaa kurinpitoasiassa tutkimuksen ja esittää

tutkimuksen tuloksen ja mahdollisen rangaistusvaatimuksen koululautakunnalle, joka asianomaista kuultuaan ratkaisee asian.

Jollei rangaistusvaatimusta ole esitetty neljän kuukauden kuluessa siitä, kun se seikka, joka olisi saattanut antaa aiheutta kurinpitomenettelyyn, tuli lääninhallituksen tietoon, katsotaan asia rauenneeksi.

65 §

Sillä aikaa kun viranhoidajaa tai tuntiopettajaa vastaan on syyte yleisessä tuomioistuimessa, ei häntä vastaan samasta syystä saa aloittaa tai jatkaa kurinpitomenettelyä.

Jos tuomioistuin on vapauttanut viranhoidajan tai tuntiopettajan syytteestä, ei kurinpitomenettelyä saa aloittaa tai jatkaa samasta syystä muutoin kuin sellaisen seikan nojalla, jota ei ole katsottava rikokseksi mutta joka voi aiheuttaa kurinpidollisen rankaisemisen.

Jollei rangaistusvaatimusta kurinpitomenettelyssä ole esitetty kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun tuomioistuimen päätös sai lainvoiman, katsotaan asia rauenneeksi.

66 §

Milloin viranhoidaja tai tuntiopettaja on syytteen, kurinpitomenettelyn tai tutkimuksen alaisena rikoksen tai kurinpitorikkomuksen vuoksi, voi koululautakunta pidättää hänet virantoimituksesta tai tehtävän hoitamisesta. Pidätyspäätös on heti ilmoitettava lääninhallitukselle. Päätös voidaan heti panna täytäntöön, jollei lääninhallitus sitä kiellä.

Jos vakinainen viranhaltija on tuomioistuimen tai viranomaisen päätöksellä tuomittu viralta pantavaksi, koululautakunnan on pidätettävä hänet heti virantoimituksesta, vaikkei päätös ole lainvoimainen.

67 §

Viran väliaikaisen hoitajan, viransijaisen ja tuntiopettajan voi koululautakunta vapauttaa virasta tai tehtävän hoitamisesta, milloin siihen harkitaan syytä olevan.

Viran väliaikaisen hoitajan, viransijaisen ja tuntiopettajan määräys voidaan myös peruuttaa samassa järjestyksessä kuin se hänelle annetaan.

68 §

Jos viranhoidaja ryhtyy toiseen palvelukseen, joka estää asianomaisen viran hoitamisen, kou-

lulautakunnan on todettava hänen aikaisempi virkasuhteensa päättyneeksi, jollei hänelle ole myönnetty eroa tai virkavapautta tai jollei asiasta ole erikseen toisin säädetty.

69 §

Viranhoitaja ja tuntiopettaja on velvollinen eroamaan virastaan tai tehtävästään heinäkuun 31 päivänä sinä vuonna, jona hän täyttää 67 vuotta. Lääninhallitus voi kuitenkin koululautakunnan esityksestä pysyttää hänet virassaan tai tehtävässään täysin lukuvuosin enintään kolme vuotta sen jälkeen, jos hän kykenee vielä hoitamaan virkaansa tai tehtävänsä.

Asetuksella voidaan säätää, että joissakin rehtorin- ja opettajanviroissa, joiden laatu sitä vaatii, eroamisikä on alempi, ei kuitenkaan alle 55 vuotta.

Sen estämättä, mitä 1 ja 2 momentissa on säädetty, voidaan eroamisikä saavuttanut henkilö ottaa viran väliaikaiseksi hoitajaksi, viransijaiseksi tai tuntiopettajaksi, jos opetuksen taroituksenmukainen järjestäminen sitä vaatii.

Jos viranhoitaja tai tuntiopettaja on ruumiillisen tai henkisen tilansa vuoksi pysyvästi menettänyt työkykynsä, on hän velvollinen eroamaan edellä säädettyä aikaisemminkin. Jollei hän itse hae eroa, kouluhallitus vapauttaa hänet virasta tai tehtävästä.

70 §

Lääninhallitus voi määrätä, jos se viran hoitamisen edellytysten selvittämiseksi on tarpeen, viranhoitajan hänen terveydentilansa toteamiseksi suoritettaviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin. Samoilla edellytyksillä viranhoitaja on velvollinen antamaan lääninhallitukselle terveydentilaansa koskevia tietoja.

Edellä 1 momentissa tarkoitetuista lääninhallituksen määräämistä tarkastuksista ja tutkimuksista aiheutuvat välttämättömät kustannukset suoritetaan valtion varoista.

71 §

Viranhoitajalla ja tuntiopettajalla on oikeus valtion varoista suoritettavaan vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeeseen jäljempänä säädettyin poikkeuksin soveltuvien osin samojen säännösten mukaan kuin virka- tai työsuhteessa valtioon olevalla henkilöllä. Eläkkeen perusteena oleva palkka määräytyy pitämällä

perusteena asianomaiselle valtionosuuden perusteeksi hyväksytyn kunnallisen virkaehtosopimuksen ja tämän lain nojalla tulevaa palkkausta.

Viranhoitaja ja tuntiopettaja saa työkyvyttömyyseläkkeen paitsi niissä tapauksissa, joista valtion eläkelaisissa on säädetty, myös jos hänet vapautetaan 69 §:n 4 momentin mukaisesti virasta tai tehtävästä.

72 §

Viranhoitajan ja tuntiopettajan eläkeikä on 60 vuotta.

Asetuksella voidaan säätää, että joissakin rehtorin- ja opettajanviroissa, joiden laatu sitä vaatii, eläkeikä on alempi, ei kuitenkaan alle 55 vuotta.

Eläkeikä on 65 vuotta, jos palvelus on päätynyt ennen edellä tarkoitettua yleistä tai erityistä eläkeikää.

73 §

Viranhoitajana tai tuntiopettajana olleen henkilön kuoltua suoritetaan hänen jälkeensä valtion varoista perhe-eläkettä soveltuvien osin samojen säännösten mukaan kuin virka- tai työsuhteessa valtioon olleen henkilön jälkeen.

8 luku

Peruskoulun kiinteistö ja irtaimisto

74 §

Peruskoululla tulee olla tarkoitukseensa hyväksytty koulurakennus tai -huoneisto. Koulu tai sen osa voidaan, milloin huoneisto katsotaan tarkoituksenmukaiseksi, lääninhallituksen luvalla sijoittaa vuokrahuoneistoon tai kunnan omistamaan muuhun kuin kouluhuoneistoon.

75 §

Peruskoulun tontilla tai sen läheisyydessä tulee olla oppilaiden välituntien viettoon ja liikunnanharjoituksiin soveltuva alue.

Peruskoululle on hankittava tarpeellinen kalusto, opetusvälineet, kirjasto sekä muut koulun toiminnalle tarpeelliset varusteet.

76 §

Kunta voi kouluhallituksen luvalla ja sen määräämin ehdoin siirtää peruskoulun kiinteis-

tön tai irtaimiston tai osan niistä saman kunnan lukion tai yleisen kirjaston kiinteistöksi ja irtaimistoksi.

Oikeudesta käyttää peruskoulukiinteistöä tai -huoneistoa taikka peruskoulun irtaimistoa muuhun kuin kunnan peruskoulujen tarkoitukseen säädetään asetuksella. Käytön korvauserusteista päättää tarvittaessa kunnanvaltuusto, jollei johtosäännössä ole toisin määrätty.

9 luku

Peruskouluopetusta antavat yksityiset koulut

77 §

Peruskoulua korvaavalla koululla tarkoitetaan yksityistä koulua, joka kunnan ja koulun ylläpitäjän sopimuksen perusteella korvaa kunnan peruskoulua ja jossa opetus annetaan peruskoulun opetussuunnitelman mukaan.

Tämän lain voimaantulon jälkeen 1 momentissa tarkoitettu sopimus voidaan tehdä peruskoulun ala-asteen vuosiluokkia vastaavien luokkien osalta vain silloin, kun mainitut luokat toimivat peruskoulua korvaavan koulun yläasteen vuosiluokkia vastaavien luokkien yhteydessä ja sopimus on välttämätön kielellisen vähemmistön koulutusolojen turvaamiseksi.

Peruskoulua korvaavan koulun jokaisen vuosiluokan oppimäärän suorittaminen vastaa peruskoulun vastaavan vuosiluokan oppimäärän suorittamista.

78 §

Peruskoulua korvaavan koulun ylläpitäjän on asetettava koulun hallintoa varten johtokunta, josta on soveltuvin osin voimassa, mitä 12 §:ssä on säädetty.

Mitä tämän lain 1—3, 7, 8, 15—17, 19, 22—31, 37—42, 44—51, 74, 75, 85, 86, 91, 93, 98 ja 107 §:ssä on säädetty, on vastaavasti voimassa peruskoulua korvaavasta koulusta ja sen oppilaista. Peruskoulua korvaavan koulun oppilaalle opetus on maksutonta ja koulun oppilaiden sosiaaliset edut on järjestettävä suoraan kunnan toimesta, jolleivät kunta ja koulun ylläpitäjä ole toisin sopineet.

Peruskoulua korvaavan koulun rehtorin ja opettajan toimista, toimenhoitajista ja tuntiopettajista on soveltuvin osin voimassa, mitä 55 §:n 2 ja 3 momentissa, 58 §:ssä, 59 §:n 1 ja 2 momentissa, 62, 63, 65—67 ja 70 §:ssä

on säädetty peruskoulun viroista, viranhoitajista ja tuntiopettajista. Koululautakunnalle säädetyt tehtävät hoitaa kuitenkin peruskoulua korvaavan koulun johtokunta.

Mitä tämän lain 18 §:n 1 ja 2 momentissa sekä 20 ja 21 §:ssä on säädetty, on vastaavasti voimassa peruskoulua korvaavasta koulusta. Koululautakunnalle säädetyt tehtävät hoitaa kuitenkin peruskoulua korvaavan koulun johtokunta.

Jos peruskoulua korvaavalla koululla ja yksityisellä lukiolla on sama ylläpitäjä, voi ylläpitäjä määrätä, että yksityisen lukion rehtori hoitaa peruskoulua korvaavan koulun johtajan tehtävät tai että peruskoulua korvaavan koulun johtaja hoitaa yksityisen lukion rehtorin tehtävät.

79 §

Sen lisäksi, mitä 78 §:ssä on säädetty, voidaan asetuksella säätää peruskoulua korvaavasta koulusta, sen toimenhoitajista ja tuntiopettajista, oppilaista sekä muustakin koulun toiminnan järjestämisestä.

80 §

Peruskoulua korvaavan koulun opetusta ja muuta toimintaa valvoo kunnan koululautakunta.

Oppilaiden ottamisesta peruskoulua korvaavaan kouluun päättää koululautakunta.

81 §

Peruskoulua korvaavan koulun kustannusten suorittamisesta vastaa kunta, sen mukaan kuin kunnan ja koulun ylläpitäjän kesken on sovittu.

82 §

Peruskoulua korvaavan koulun palveluksessa olleelle henkilölle, joka täyttää asetuksella säädetty ehdot, suoritetaan valtion varoista eläkettä ja hänen jälkeensä perhe-eläkettä, hautausapua ja hautauskustannusten korvausta siten, kuin asetuksella säädetään.

83 §

Tämän lain voimaan tullessa toiminnassa olevalle peruskoulua vastaavaksi järjestetylle yksityiselle koululle myönnetään käyttökustannuksiin valtionapua sen mukaan kuin erikseen on säädetty.

Peruskoulua vastaavat yksityiset koulut ovat velvolliset antamaan koululautakunnalle ja koulutoimen johtajalle niiden pyytämät tiedot koulun toiminnasta ja käsittelemään lautakunnan niille tekemät koulua koskevat ehdotukset.

10 luku

Erinäisiä säännöksiä

84 §

Peruskoulunkäyntinsä päättäneelle nuorisolle voidaan peruskoulun toimesta järjestää sellaista opinto- ja sivistysharrastuksia edistävää toimintaa, joka on sopusoinnussa peruskoulun tavoitteiden kanssa ja jonka järjestämiseen koululla on riittävät edellytykset, mikäli tässä toiminnassa on asetuksella säädetty määrä peruskoulunkäyntinsä päättäneitä osanottajia.

Peruskoulun tehtävänä on pitää erityistä huolta entisistä erityisopetusta saaneista oppilaistaan ja tukea heidän sijoittumistaan jatkoopintoihin, työelämään ja yhteiskuntaan.

85 §

Kahden tai useamman kunnan yhteinen peruskoulu on sen kunnan hallinnossa, jonka alueelle koulun paikka on piirijaossa määrätty.

Milloin kahden tai useamman kunnan yhteisen piirin koulun paikka on muun kuin yhteistoimintaan osallistuvan kunnan alueella, määrätään kouluohjesäännössä, minkä kunnan hallinnossa koulu on.

86 §

Kahden tai useamman kunnan yhteisen peruskoulun perustamiskustannuksiin kunnat ottavat osaa siinä suhteessa, jossa kuhunkin kuntaan kuuluvia oppilaita on koulupiirissä, jolleivät kunnat ole sopineet muunlaisesta kustannusten jakoperusteesta.

Oppilaan peruskoulunkäynnistä kahden tai useamman kunnan yhteisessä peruskoulussa tai muutoin muussa kuin sen kunnan koulussa, jossa hänellä on väestökirjalain (141/69) mukainen kotipaikka lukukauden alussa, on oppilaan kotikunta velvollinen suorittamaan toiselle kunnalle oppilaasta aiheutuvan osuutensa valtionosuuteen oikeuttavista käyttökustannuksista, jolleivät kunnat ole sopineet muunlaisesta kustannusten jakoperusteesta.

87 §

Huoltajalla tarkoitetaan tässä laissa henkilöä, joka pääasiallisesti pitää huolta oppilaan hoidosta ja kasvatuksesta.

88 §

Oppivelvollisuusikäisen lapsen huoltajan on huolehdittava siitä, että oppivelvollinen täyttää oppivelvollisuutensa.

Jos oppivelvollinen ei asianmukaisesti täytä oppivelvollisuuttaan, tulee koululautakunnan tarvittaessa kutsua hänen huoltajansa kuultavaksi asiassa.

Jos huoltaja ei huolehdi siitä, että oppivelvollinen täyttää oppivelvollisuutensa, hänet on tuomittava *oppivelvollisen valvonnan laiminlyönnistä* sakkoon.

Jos huoltaja tai työnantaja estää oppivelvollista täyttämästä oppivelvollisuuttaan, hänet on tuomittava *oppivelvollisuuden täyttämisen estämisestä* sakkoon.

89 §

Peruskoulun omassa rakennuksessa vapaana oleva opettaja-asunto on luovutettava ensisijaisesti asianomaisen kunnan virassa olevan rehtorin tai opettajan käytettäväksi.

Milloin rehtorin tai opettajan käytettäväksi on virkasuhteen perusteella annettu peruskoulun omassa rakennuksessa sijaitseva asunto, on siitä perittävä vuokraa samojen perusteiden mukaan kuin valtion virkamiehelle vuokra-asuntoa luovutetusta valtion virkamiesasunnosta.

90 §

Milloin kouluhallitus siirtää vakinaisen viranhaltijan toisen kunnan peruskoulun virkaan, korvataan viranhaltijan muuttokustannukset valtion varoista.

91 §

Kokeilutoiminnassa voidaan poiketa tämän lain säännöksistä, sen mukaan kuin asetuksella säädetään ja tarvittaessa opetusministeriö määrittää.

Opetusministeriö päättää kokeilusta johtuvien lisätehtävien valtionosuuteen oikeuttavien korvauksien kokonaismäärästä.

92 §

Tämän lain mukaan koululautakunnalle kuuluva tehtävä voidaan asetuksella tai sen nojalla johtosäännöllä määrätä jonkun muun kunnallisen viranomaisen tai viranhaltijan tehtäväksi.

93 §

Muutoksenhausta ja oikaisusta tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten mukaisesti päätöksiin säädetään asetuksella.

Jos oppilaan holhooja saa hakea muutosta johtokunnan päätökseen tai muun viranomaisen oppilasta koskevaan päätökseen, on myös peruskoulun yläasteen oppilaalla oikeus hakea muutosta.

94 §

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

11 luku

Voimaantulosäännökset

95 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 198 .

Tällä lailla kumotaan niihin myöhemmin tehtyine muutoksineen:

1) 1 päivänä heinäkuuta 1957 annettu kansakoululaki (247/57);

2) koulujärjestelmän perusteista 26 päivänä heinäkuuta 1968 annettu laki (467/68);

3) kansakoululaitoksen viranhaltijain palkkauksesta ja eläkkeistä 1 päivänä heinäkuuta 1957 annettu laki (248/57);

4) kansakoululaitoksen viranhaltijain palkkauksen ja eläkkeiden tarkistamisesta 13 päivänä kesäkuuta 1967 annettu laki (278/67);

5) poikkeuksista kansa- ja oppikoulujen opettajien eläke- ja eroamiskäytäntöä koskeviin säännöksiin 14 päivänä tammikuuta 1972 annettu laki (17/72);

6) kansakoululaitoksen asevelvolliselle viranhaltijalle eräissä tapauksissa suoritettavasta palhasta 19 päivänä joulukuuta 1958 annettu laki (503/58);

7) kansakoululaitoksen perhe-eläkkeistä 31 päivänä joulukuuta 1968 annettu laki (783/68);

8) kansakoululaitoksen viranhaltijain perhe-eläkkeistä ja hautausavusta 11 päivänä maaliskuuta 1966 annettu laki (148/66);

9) eräiden valtion varoista suoritettavien kansakoululaitoksen viranhaltijain eläkkeiden ja elinkautisten apurahojen järjestelyistä 19 päivänä joulukuuta 1958 annettu laki (502/58);

10) peruskoulun viranhaltijain palkkauksesta, eläkkeestä ja perhe-eläkkeestä 14 päivänä tammikuuta 1972 annettu laki (9/72);

11) kunnallisista kuulovammaisten kouluista 22 päivänä kesäkuuta 1972 annettu laki (476/72); sekä

12) eräiden opettajanvirkojen ja -toimien täyttämistä niitä haettavaksi julistamatta 14 päivänä tammikuuta 1972 annettu laki (15/72).

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

96 §

Tämän lain voimaantulon jälkeen ei peruskouluun eikä peruskoulua korvaavaan kouluun sovelleta yksityisten koulujen ja kasvatuslaitosten perustamisesta ja ylläpitämisestä 5 päivänä maaliskuuta 1919 annettua lakia eikä valtion viran tai pysyvaisen toimen haltijain nimittämiskirjoista sekä heidän oikeudestaan pysyä virassaan tai toimissaan 29 päivänä kesäkuuta 1926 annettua lakia (202/26).

Sen estämättä, mitä edellä on säädetty, maksetaan 95 §:n 2 momentissa mainittujen lakien nojalla myönnetty eläkkeet ja perhe-eläkkeet edelleen ja mainittujen lakien tarkoittamat palvelussuhteet oikeuttavat eläkkeeseen ja perhe-eläkkeeseen mainittujen lakien mukaisesti.

97 §

Valtioneuvosto voi myöntää kunnalle lykkäystä peruskouluopetuksen tai vastaavan opetuksen järjestämisestä määrätulle erityisopetusta tarvitsevalle oppilasryhmälle tai sen vuosiluokalle, jos kunta ei aikaisemmin ole ollut velvollinen huolehtimaan tämän oppilasryhmän opetuksen järjestämisestä.

Oppivelvollisuudesta vapauttamista koskevia aikaisempia säännöksiä voidaan soveltaa, niin kauan kuin 1 momentissa tarkoitettu lykkäys on voimassa.

98 §

Jos koulussa opetetaan koulujärjestelmän perusteista annetun lain 5 §:n 3 momentin mukaisia erilaajuisia oppimääriä, on näitä opetettava edelleen lukuvuonna 1984—85 peruskoulun kahdeksannella ja yhdeksännellä vuosiluokalla ja lukuvuonna 1985—86 yhdeksännellä vuosiluokalla. Jos oppilas on aloittanut opiskelunsa sellaisen edellä tarkoitettujen oppimäärien mukaan, jota vastaavaa oppimäärää ei tämän lain mukaan opeteta, on hänen opetuksensa

järjestettävä hänen aloittamansa oppimäärän mukaisena. Kouluhallitus päättää tarvittaessa siitä, mitä oppimääriä pidetään tämän pykälän tarkoittamina vastaavina oppimäärinä.

99 §

Valtion ylläpitämistä peruskouluopetusta vastaavaa opetusta antavista kouluista on soveltuvin osin voimassa, mitä peruskoulusta on säädetty, jollei lailla tai asetuksella ole toisin säädetty.

100 §

Jos 77 tai 83 §:ssä tarkoitetun koulun taikka yksityisen kansakoulun ylläpito-oikeus kouluhallituksen luvalla siirretään koulun sijaintikunnalle tai jos valtion oppilaitos lakkautetaan, kunnanhallitus siirtää, mikäli mahdollista, koulun palveluksessa olevan henkilön hänen suostumuksellaan lähinnä hänen entistä tointaan tai tehtävänsä vastaavaan peruskoulun, kunnan lukion tai kunnan iltalukion virkaan tai tehtävään sitä haettavaksi julistamatta.

Jollei kunnanhallitus voi siirtää 1 momentissa tarkoitettua henkilöä, on sen ilmoitettava asiasta kouluhallitukselle. Kouluhallitus voi 1 momentissa säädettyin edellytyksin siirtää hänet toisen kunnan peruskoulun, lukion tai iltalukion virkaan tai tehtävään.

Kun kuntainliiton, kunnan tai yksityisen harjaantumiskoulun opettajanvirka tai -toimi lakkautetaan, voi kouluhallitus siirtää viran tai toimen vakinaisen tai väliaikaisen hoitajan hänen suostumuksellaan lähinnä hänen entistä virkaansa tai tointaan vastaavaan peruskoulun erityisluokan opettajanvirkaan.

Jos peruskoulua korvaavan koulun vakainen tai ylimääräinen opettajan tai rehtorin toimi lakkautetaan peruskoulua korvaavien luokkien asteittaisen lakkaamisen johdosta, menettellään 1 ja 2 momentin mukaisesti.

Edellä 1—4 momenteissa tarkoitettu siirto voidaan suorittaa, vaikkei asianomainen henkilö täyty uuden viran tai tehtävän kelpoisuusehtoja, jos hänet katsotaan kykeneväksi virkaa tai tehtävää hoitamaan.

101 §

Edellä 100 §:ssä tarkoitettu henkilö saa peruskoulun, kunnan lukion tai kunnan iltalukion palveluksessa henkilökohtaisena lisänä aikaisempien säännösten ja määräysten mukaisen palkkauksen ja peruskoulun, kunnan lukion tai kunnan iltalukion palveluksessa saamansa palk-

kauksen tai palkan erotuksen. Palkkauksella tarkoitetaan tässä laissa peruspalkkaa ikä-, kalliipaikan- ja syrjäseutulisineen sekä säännöksiin ja määräyksiin perustuvaa henkilökohtaista lisää.

Peruskoulua korvaavan koulun palveluksessa olleeseen muita kuin opetustehtäviä suorittavaan henkilöön, joka on 100 §:n nojalla siirretty peruskoulun palvelukseen, sovelletaan kunnan peruskouluksi muutetun yksityisoppikoulun eräiden toimihenkilöiden ja palveluskuntaan kuuluvien henkilöiden eläkkeiden ja perhe-eläkkeiden järjestelyistä annetun lain (13/72) säännöksiä.

Jos valtion lakkautetun oppilaitoksen palveluksessa ollut henkilö siirretään 100 §:n nojalla peruskoulun palvelukseen, sovelletaan häneen soveltuvin osin valtion lakkautetun oppikoulun henkilökunnan aseman järjestämisestä eräissä tapauksissa annetun lain (10/72) 3, 4 ja 6 §:n säännöksiä.

Jos yksityisen kansakoulun tai harjaantumiskoulun palveluksessa ollut 100 §:n nojalla siirretty opettaja on ollut oikeutettu kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain (202/64) mukaiseen eläkkeeseen, luetaan mainitun palvelussuhteen välittömästi siirtoa edeltänyt aika 71 ja 73 §:n mukaiseen valtion varoista suoritettavaan eläkkeeseen ja perhe-eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi. Valtion varoista suoritettavasta eläkkeestä ja perhe-eläkkeestä vähennetään kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain mukainen eläke ja perhe-eläke siltä osin kuin se perustuu samaan palvelusaikaan.

102 §

Sen estämättä, mitä 71 ja 72 §:ssä on säädetty, aikaisemmin voimassa olleita eläkesäännöksiä sovelletaan henkilöön, joka on tehnyt valtion eläkelain voimaannanolain (281/66) 4 §:ssä tai yksityisoppikouluasetuksen muuttamisesta 9 päivänä joulukuuta 1966 annetun asetuksen (617/66) voimaantulosäännöksessä tarkoitetun ilmoituksen.

Sen estämättä, mitä 73 §:ssä on säädetty, aikaisemmin voimassa olleita säännöksiä sovelletaan valtion perhe-eläkelain voimaannanolain (775/68) 4 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa.

103 §

Tämän lain tultua voimaan peruskoulun tuntiopettajan ja työnohjaajan viran haltijat ovat peruskoulun tuntiopettajia, apukoulun, tarkkailuluokan ja muiden erityiskoulujen ja -luokkien

opettajat ovat erityisluokan opettajia sekä asuntolanhoitajat oppilaskodinhoitajia.

104 §

Tämän lain voimaan tullessa toimiva kunnallisista ja yksityisistä oppikouluista annetussa asetuksessa tarkoitettu yksityisen oppikoulun peruskoulua korvaava kouluaste muuttuu 77 §:ssä tarkoitetuksi peruskoulua korvaavaksi kouluksi.

105 §

Jos kunta on koulujärjestelmän perusteista annetun lain 18 §:n nojalla saanut käyttöoikeuden valtion oppikoulun kiinteään omaisuuteen, voi valtioneuvosto luovuttaa koulun ylläpitäjälle tämän hakemuksesta mainitun omaisuuden

omistusoikeuden kohtuullisesta korvauksesta tai korvauksetta.

106 §

Valtioneuvoston koulujärjestelmän perusteista annetun lain nojalla antamat määräykset kuntien yhteistoiminnasta peruskouluopetuksen järjestämiseksi ovat voimassa siihen saakka, kunnes niistä tämän lain nojalla toisin määrätään.

107 §

Kunnan koulujärjestelmän perusteista annetun lain nojalla laatima opetussuunnitelma on voimassa siihen saakka, kunnes 30 §:n perusteella laadittu opetussuunnitelma on vahvistettu.

2.

Lukiolaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Lukion tehtävä, rakenne ja perustaminen

1 §

Lukio on keskiasteen oppilaitos, joka jatkaa peruskoulun kasvatus tehtävää. Lukio antaa yleissivistävän opetuksen, joka on tarpeen korkeakouluopintojen ja muiden lukiopohjaiseen ammatillisesti eriytyvään koulutukseen kuuluvien opintojen aloittamiseksi.

Lukiolla tarkoitetaan jäljempänä tässä laissa kunnan lukiota, mikäli 7 luvusta ei muuta johdu.

2 §

Lukion tulee pyrkiä kasvattamaan oppilaansa tasapainoiseksi, hyväkuntoiseksi, vastuuntuntoiseksi, itsenäiseksi, luovaksi, yhteistyökykyiseksi ja rauhantahtoiseksi ihmiseksi ja yhteiskunnan jäseneksi.

Lukion opetus ja muu toiminta tulee järjestää siten, että se antaa oppilaille persoonallisuuden monipuolisen kehittämisen, yhteiskunnan ja työelämän, ammatinvalinnan ja jatkoopintojen sekä kansallisen kulttuurin ja kansainvälisen yhteistyön edistämisen kannalta tarpeellisia valmiuksia sekä edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa.

Tehtävänsä hoitaessaan lukion on pyrittävä läheiseen yhteisymmärrykseen ja yhteistyöhön kodin kanssa.

3 §

Lukio rakentuu peruskoulun oppimäärälle ja on kolmivuotinen.

4 §

Valtioneuvosto voi myöntää kunnalle luvan lukion perustamiseen.

Lukion perustamisen edellytyksenä on, että lukio on koulutustarpeen vaatima.

2 luku

Lukion hallinto

5 §

Lukiossa on johtokunta, johon kuuluu yhdeksän jäsentä. Jäsenistä yksi on valittava lukion opettajista, yksi muusta henkilökunnasta ja yksi oppilaista.

Oikeudesta olla läsnä johtokunnan kokouksissa ja käyttää niissä puhevaltaa säädetään asetuksella ja määrätään johtosäännöllä. Johtokunnan sihteerinä toimii lukion rehtori.

Toimintaansa aloittavan tai päättävän lukion johtokuntaan voidaan, sen estämättä mitä 1 momentissa on säädetty, valita vain kuusi jäsentä.

6 §

Johtokunnan muut kuin opettajista, muusta henkilökunnasta ja oppilaista valittavat jäsenet ja heidän varajäsenensä valitaan sekä puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja nimetään näistä jäsenistä siten kuin kunnallislaissa (953/76) on säädetty johtokunnasta. Vähintään neljän edellä tarkoitetuista jäsenistä sekä heidän varajäsentensä on kuitenkin oltava oppilaiden vanhempia. Yksi tai useampi tässä momentissa tarkoitettu jäsen henkilökohtaisine varajäsenineen voidaan valita muusta kuin lukion ylläpitäjäkunnasta, jolloin valinnasta ja vaalikelpoisuudesta on voimassa, mitä kunnallislain 104 §:n 1 momentissa säädetään.

Opettajista valittava jäsen ja hänen varajäsenensä valitaan opettajakunnan keskuudestaan ehdottamista henkilöistä, muusta henkilökunnasta valittava jäsen ja hänen varajäsenensä tämän henkilökunnan keskuudestaan ehdottamista henkilöistä ja oppilaista valittava jäsen ja hänen varajäsenensä oppilaskunnan keskuudestaan ehdottamista henkilöistä. Kunkin edellä tarkoitettujen ehdotuksen perusteella erikseen toimitetaan jäsenen ja hänen henkilökohtaisen varajäsenensä vaali noudattaen samaa menettelyä kuin johtokunnan puheenjohtajaa ja varapuheenjohtajaa valittaessa. Oppilaiden keskuudestaan ehdottamien joukosta valittava jäsen ja varajäsen valitaan lukuvuodeksi kerrallaan. Johtokunnan jäseneksi valittavan oppilaan tulee olla 15 vuotta täyttänyt. Tässä momentissa tarkoitetuksi jäseneksi ja varajäseneksi voi lukion ylläpitäjäkunnan kunnanvaltuusto valita myös muussa kunnassa asuvia. Jos johtokunta on kahden tai useamman lukion yhteinen, ehdotukset opettajista, muusta henkilökunnasta ja oppilaista valittaviksi jäseniksi ja varajäseniksi tekee vastaavasti kunkin ryhmän yhteinen kokous. Tarkempia säännöksiä annetaan asetuksella.

Jos opettajista tai muusta henkilökunnasta valittu jäsen tai varajäsen ei enää ole lukion palveluksessa taikka oppilaista valittu jäsen tai varajäsen lukion oppilaana, on hänen tilalleen valittava uusi jäsen tai varajäsen. Milloin opettajista tai muusta henkilökunnasta valittu jäsen tai varajäsen on määrääjäksi erotettu tai pidätetty virantoimituksesta tai tehtävän hoidosta taikka oppilaista valittu jäsen tai varajäsen määrääjäksi erotettu koulusta tai pidätetty koulunkäynnistä, on hän tänä aikana estynyt toimimasta johtokunnan jäsenenä.

7 §

Lukion johtokunnan toimivaltaan kuuluu lukion toiminnan edistämistä ja valvontaa, hallintoa, lukion kasvatuksen ja opetuksen kehittämistä, lukion sisäistä, lukion ja kodin sekä lukion ja ympäröivän muun yhteiskunnan välistä yhteistyötä sekä lukion työrauhan ylläpitämistä koskevia tehtäviä, sen mukaan kuin asetuksella säädetään ja tarvittaessa johtosäännössä määrätään.

Osa koululautakunnan tehtävistä voidaan johtosäännöllä siirtää johtokunnalle, sen mukaan kuin asetuksella säädetään.

8 §

Lukion opettajakunnan muodostavat rehtori, opettajat ja tuntiopettajat.

Opettajakunnan tehtävänä on suunnitella ja edistää koulutyötä, sen mukaan kuin asetuksella säädetään ja tarvittaessa johtosäännössä määrätään.

9 §

Lukiassa on oppilaskunta. Oppilaskuntaan kuuluvat lukion oppilaat.

Oppilaskunnan tehtävänä on suunnitella ja edistää oppilaiden yhteistoimintaa ja koulutyötä, sen mukaan kuin asetuksella säädetään ja tarvittaessa johtosäännössä määrätään.

10 §

Lukion muita kuin opetustehtäviä suorittavaan henkilökuntaan kuuluvat kokoontuvat tekemään 6 §:ssä tarkoitetun ehdotuksen sekä suorittamaan muutkin heille säädetyt yhteiset tehtävät siten kuin asetuksella säädetään.

Koululautakunta päättää tarvittaessa, minkä lukion kokoukseen 1 momentissa tarkoitettu henkilö osallistuu. Henkilö voi osallistua vain yhden lukion kokouksiin.

11 §

Lukiassa on rehtori.

Milloin lukio ja peruskoulun yläaste toimivat samassa rakennuksessa tai rakennusryhmässä, voi kunnanvaltuusto määrätä, että peruskoulun yläasteen johtaja hoitaa myös lukion rehtorin tehtävät.

Rehtorin tehtävänä on johtaa, ohjata ja valvoa lukion opetus- ja kasvatustyötä sekä suorittaa hänelle määrätty hallinto-, taloudenhoito- ja opetustehtävät. Tarkempia säännöksiä ja

määräyksiä rehtorin tehtävistä annetaan asetuksella ja tarvittaessa johtosäännössä.

12 §

Lukiossa on apulaisrehtori, sen mukaan kuin asetuksella säädetään.

Apulaisrehtorin valitsee koululautakunta lukion opettajien keskuudesta opettajakuntaan kuuluvia ja johtokuntaa kuultuaan. Apulaisrehtori valitaan toistaiseksi, ja hänen määräyksensä voidaan peruuttaa, kun syytä siihen on.

Rehtorin tehtävien jakamisesta rehtorin ja apulaisrehtorin kesken päättää koululautakunta, jollei asetuksella toisin säädetä.

13 §

Lukiossa voi olla vararehtori.

Vararehtorin valitsemisesta ja määräyksen peruuttamisesta on voimassa, mitä apulaisrehtorin osalta on 12 §:n 2 momentissa säädetty.

3 luku

Lukion työaika ja opetus

14 §

Lukion lukuvuosi alkaa 1 päivänä elokuuta ja päättyy 31 päivänä heinäkuuta.

15 §

Lukion lukuvuodessa on, lukion ylintä vuosiluokkaa lukuun ottamatta, 190 työpäivää. Työpäivien lukumäärästä voidaan erityisistä syistä poiketa, sen mukaan kuin asetuksella säädetään.

Lukion ylimmän vuosiluokan lukuvuoden työpäivistä määrää kouluhallitus.

16 §

Oppilaiden työ määrä saa olla enintään sellainen, että heille koulunkäyntiin, koulumatkoihin ja kotitehtäviin käytettävä aika huomioon ottaen jää riittävästi aikaa lepoon, virkistykseen ja harrastuksiin.

17 §

Lukion opetuskieli on joko suomi tai ruotsi. Saamelaiden kotiseutualueella saamenkielisten oppilaiden opetuskielenä voi olla saame.

Toisen kotimaisen kielen ja vieraan kielen opetuksessa saadaan käyttää tätä kieltä opetus-

kielenä. Muiden aineiden opetuksessa saadaan tilapäisesti käyttää opetuskielenä muuta kuin lukion opetuskieltä kouluhallituksen ohjeiden mukaan.

18 §

Lukion opetussuunnitelmaan tulee sisältyä, sen mukaan kuin asetuksella säädetään, äidinkieltä, toista kotimaista kieltä, vieraita kieliä, uskontoa, filosofiaa, psykologiaa, historiaa ja yhteiskuntaoppia, matematiikkaa, fysiikkaa, kemiaa, biologiaa, maantietoa, liikuntaa, terveystietoa, musiikkia ja kuvaamataittoa. Lisäksi opetussuunnitelmaan tulee sisältyä oppilaanohjausta.

Opetussuunnitelmaan voi kuulua sen lisäksi, mitä 1 momentissa on säädetty, muitakin lukion tehtävään kuuluvia aineita. Opetussuunnitelmaan kuuluu myös useassa aineessa opettavia aihekokonaisuuksia. Lukiossa voi olla oppilaskerhoja. Lukion opetusta voidaan antaa myös koulun ulkopuolella.

Osa opetuksesta voidaan järjestää ainevalintaan, erilaisiin oppimääriin sekä vapaaehtoisuuteen perustuvaksi.

19 §

Lukiossa annetaan uskonnon opetusta sen uskontokunnan tunnustuksen mukaan, johon oppilaiden enemmistö kuuluu.

Milloin lukion yleisestä uskonnon opetuksesta on uskonnonvapauslain (267/22) mukaisesti vapautettu evankelis-luterilaiseen kirkkoon tai ortodoksiseen kirkkokuntaan kuuluvia oppilaita, on heille järjestettävä oman tunnustuksen mukaista uskonnon opetusta edellyttäen, että opetusryhmään tulee vähintään kolme oppilasta, jollei lääninhallitus myönnä oppilasluvusta poikkeusta.

Milloin lukiossa annettavasta uskonnon opetuksesta on uskonnonvapauslain mukaisesti vapautettu vähintään kolme oppilasta, jotka eivät saa vastaavaa opetusta koulun ulkopuolella tai 2 momentin mukaista opetusta, opetetaan heille uskontotietoa ja etiikkaa.

20 §

Valtioneuvosto päättää kouluhallitusta kuultuaan oppiaineiden tuntijaosta yleisperusteluihin sekä opettamiseen käytettävästä tuntimäärästä, sen mukaan kuin asetuksella säädetään. Kouluhallitus antaa kunnan opetussuunnitelman laadintaa ja oppiaineiden opetusta koske-

vat yleiset ohjeet sekä päättää valtakunnallisista oppimääristä.

Kunta laatii lukiota varten opetussuunnitelman sen mukaan kuin asetuksella säädetään.

21 §

Lukion opetusryhmien muodostamisesta säädetään asetuksella. Jollei asetuksella ole toisin säädetty, opetusryhmien muodostamisen perusteista päättää tarvittaessa valtioneuvosto.

22 §

Lukiossa on sen mukaan kuin valtioneuvosto määrää, toimeenpantava vuosittain ylioppilastutkinto, jonka tarkoituksena on saada selville, ovatko oppilaat saavuttaneet riittävän kypsyyden ja lukion oppimäärien edellyttämät tiedot.

Muiden kuin lukion oppilaiden oikeudesta osallistua ylioppilastutkintoon määrää valtioneuvosto.

4 luku

Lukion oppilaat

23 §

Valtioneuvosto määrää lukion oppilaaksi ottamisen perusteet, jollei asetuksesta muuta johdu.

Lukioiden ja muiden peruskoulun oppimäärälle perustuvien oppilaitosten yhteisestä oppilasvalinnasta säädetään asetuksella.

Lukio on velvollinen ottamaan yksityisoppilaita kouluhallituksen ohjeiden mukaan.

Jos lääninhallitus havaitsee, että oppilaan tai yksityisoppilaan lukioon ottamista koskeva päätös on virheellinen, se voi määrätä, että oppilas tai yksityisoppilas on otettava lukioon.

24 §

Lukion oppilaan on suoritettava tehtävänsä tunnollisesti, käyttäydyttävä asiallisesti, noudatettava lukion järjestyssääntöjä ja käsiteltävä huolellisesti koulun omaisuutta.

25 §

Oppilaan, joka ei ole lukion muilla kurinpitokeinoilla ojennettavissa, voi johtokunta erottaa lukiosta määrääjäksi, enintään kolmeksi kuukaudeksi, tai koululautakunta lopullisesti.

26 §

Lukion oppilaiden lukukausimaksusta päättää lukion ylläpitäjäkunnan kunnanvaltuusto.

Jos oppilas käy lukiota muussa kuin siinä kunnassa, jossa hänellä oli väestökirjalain (141/69) mukainen kotipaikka lukukauden alussa, on oppilaan kotikunta velvollinen suorittamaan lukion ylläpitäjäkunnalle lukiossa olevasta oppilaasta aiheutuvan osuuden lukion valtionosuuteen oikeuttavista käyttökustannuksista, joista on vähennetty peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja -avustuksista sekä lainoista annetun lain (1112/78) mukaan määräytyvät valtionosuudet ja -avustukset sekä oppilailta perittävät vähintään valtioneuvoston vahvistamien perusteiden mukaan määräytyvät lukukausimaksut ja lukion saamat muut tulot.

Lukukausimaksujen alennusten ja vapautusten perusteet määrää opetusministeriö.

5 luku

Lukion virat, viranhoitajat ja tuntiopettajat

27 §

Lukiossa voi olla rehtorin virka ja opettajan virkoja. Opettajan virkoja ovat vanhemman lehtorin, nuoremman lehtorin, aineenopettajan ja opinto-ohjaajan virat.

Viranhoidajalla tarkoitetaan tässä laissa 1 momentissa mainitun viran vakinaista haltijaa, viran väliaikaista hoitajaa ja viransijaista.

Lukiossa voi olla tuntiopettajia.

28 §

Lukion vakinaiselle viranhaltijalle, jonka virka lakkautetaan, myöntää kunnanhallitus eron hakemuksetta, jollei se siirrä häntä eroa myöntämättä hänen suostumuksellaan saman kunnan lukion, iltalukion tai peruskoulun virkaan.

Viranhaltija, jolle on 1 momentin mukaisesti myönnetty hakemuksetta ero, voidaan hänen suostumuksellaan myöhemmin siirtää saman tai muun kunnan lukion, iltalukion tai peruskoulun virkaan. Siirtämisestä saman kunnan koulun virkaan päättää kunnanhallitus ja muun kunnan koulun virkaan kouluhallitus.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitetut siirrot saadaan tehdä virkaa haettavaksi julistamatta.

29 §

Lukion viroista, viranhoitajista ja tuntiopettajista on soveltuvien osin voimassa, mitä peruskoulun viroista, viranhoitajista ja tuntiopetta-

jista on säädetty peruskoululain (/) 53, 55, 57 ja 58 §:ssä, 59 §:n 1 ja 2 momentissa, 60—68 §:ssä, 69 §:n 1, 3 ja 4 momentissa, 70, 71 ja 73 §:ssä.

6 luku

Lukion kiinteistö ja irtaimisto

30 §

Lukion kiinteistöstä ja irtaimistosta on soveltuvin osin voimassa, mitä peruskoulun kiinteistöstä ja irtaimistosta on peruskoululain 74—76 §:ssä säädetty.

7 luku

Yksityinen lukio

31 §

Yksityisellä lukiolla tarkoitetaan yksityistä koulua, jossa opetus annetaan lukion opetussuunnitelman mukaan. Yksityiseen lukioon voi erityisestä syystä valtioneuvoston luvalla kuulua peruskoulua vastaavia luokkia.

Valtioneuvosto voi myöntää luvan yksityisen lukion perustamiseen edellyttäen, että se on koulutustarpeen vaatima.

Nimitystä lukio saa käyttää vain oppilaitoksesta, jolle on myönnetty perustamislupa.

32 §

Oppilaan kotikunta voi suorittaa yksityisessä lukiossa olevasta oppilaasta 26 §:n 2 momentissa säädettyjen perusteiden mukaisen korvauksen ylläpitäjälle ja on siihen velvollinenkin siinä tapauksessa, että yksityinen lukio on kunnan lukiopalvelujen alueellisesti tasapuolisen tarjonnan kannalta tarpeellinen. Yksityiseen lukioon sovelletaan myös 26 §:n 3 momentin säännöstä.

33 §

Yksityisen lukion ylläpitäjän on asetettava yksityisen lukion hallintoa varten johtokunta, josta on soveltuvin osin voimassa, mitä 5 §:ssä on säädetty. Tarkempia säännöksiä annetaan asetuksella.

Mitä 1—3 ja 8—10 §:ssä, 11 §:n 1 ja 3 momentissa, 12—25, 36—38, 40 ja 49 §:ssä on säädetty, on vastaavasti voimassa yksityisestä lukioista sekä sen oppilaista. Koululautakunnalle säädetty tehtävät hoitaa kuitenkin yksityisen lukion johtokunta.

34 §

Yksityisen lukion rehtorin ja opettajan toimista, toimenhoitajista ja tuntiopettajista on soveltuvin osin voimassa, mitä peruskoululain 55 §:n 2 ja 3 momentissa, 58 §:ssä, 59 §:n 1 ja 2 momentissa, 62, 63, 65—67 ja 70 §:ssä on säädetty peruskoulun viroista, viranhoitajista ja tuntiopettajista. Koululautakunnalle säädetty tehtävät hoitaa kuitenkin yksityisen lukion johtokunta.

Yksityisen lukion kiinteistöstä on vastaavasti voimassa, mitä peruskoululain 74 ja 75 §:ssä on säädetty.

35 §

Yksityisen lukion palveluksessa olleelle henkilölle, joka täyttää asetuksella säädetty ehdot, suoritetaan valtion varoista eläkettä ja hänen jälkeensä perhe-eläkettä, hautausapua ja hautauskustannusten korvausta siten kuin asetuksella säädetään.

8 luku

Erinäisiä säännöksiä

36 §

Luvan lukion lakkauttamiseen tai samassa kunnassa sijaitsevien lukioiden yhdistämiseen antaa opetusministeriö.

37 §

Maksuunpantu lukukausimaksu saadaan perä ulosottotoimin ilman tuomiota tai päätöstä siinä järjestyksessä kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetussa laissa (367/61) on säädetty.

38 §

Kokeilutoiminnassa ja asteittain kasvavassa lukiossa voidaan poiketa tämän lain säännöksistä, sen mukaan kuin asetuksella säädetään ja tarvittaessa opetusministeriö määrää.

Opetusministeriö päättää kokeilusta johtuvien lisätehtävien valtionosuuteen oikeuttavien korvauksien kokonaismäärästä.

39 §

Tämän lain mukaan koululautakunnalle kuuluva tehtävä voidaan asetuksella tai sen nojalla johtosäännöllä määrätä jonkun muun kunnallisen viranomaisen tai viranhaltijan tehtäväksi.

40 §

Muutoksenhausta ja oikaisusta tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten mukaisesti päätöksiin säädetään asetuksella.

Jos oppilaan holhooja saa hakea muutosta johtokunnan päätökseen tai muun viranomaisen oppilasta koskevaan päätökseen, on myös oppilaalla oikeus hakea muutosta.

41 §

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

9 luku

Voimaantulosäännökset

42 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 1980.

Tällä lailla kumotaan niihin myöhemmin tehtyine muutoksineen:

1) yksityisoppikoulujen valtionavusta 6 päivänä lokakuuta 1950 annettu laki (493/50);

2) kunnallisten ja yksityisten oppikoulujen valtionavusta 26 päivänä heinäkuuta 1968 annettu laki (468/68);

3) oppikoulun kouluneuvostosta 10 päivänä joulukuuta 1971 annettu laki (829/71);

4) uusmuotoisista valtion oppikouluista 24 päivänä helmikuuta 1928 annettu laki (74/28);

5) yksityisoppikoulun muuttamisesta kunnalliseksi kouluksi 3 päivänä kesäkuuta 1966 annettu laki (339/66); sekä

6) 8 päivänä elokuuta 1872 annettu koulujärjestys Suomen Suuriruhtinanmaalle.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

43 §

Tämän lain voimaantulon jälkeen ei kunnan eikä yksityiseen lukioon sovelleta yksityisten koulujen ja kasvatuslaitosten perustamisesta ja ylläpitämisestä 5 päivänä maaliskuuta 1919 annettua lakia eikä valtion viran tai pysyvyyden toimen haltijain nimittämiskirjoista sekä heidän oikeudestaan pysyä virassaan tai toimessaan 29 päivänä kesäkuuta 1926 annettua lakia (202/26).

Sen estämättä, mitä edellä on säädetty, maksetaan 42 §:n 2 momentissa mainittujen la-

kien nojalla myönnettyt eläkkeet ja perhe-eläkkeet edelleen, ja mainittujen lakien tarkoittamat palvelussuhteet oikeuttavat eläkkeeseen ja perhe-eläkkeeseen mainittujen lakien mukaisesti.

44 §

Kunnanhallitus siirtää, mikäli mahdollista, kunnallisen oppikoulun palveluksessa olevan henkilön, joka suostuu siirtoon, lähinnä hänen entistä tointa tai tehtävänsä vastaavaan lukion tai kunnan iltalukion virkaan tai tehtävään sitä haettavaksi julistamatta. Kokonaispalkkauksessa oleva iltalinjan apulaisrehtori siirretään kuitenkin vastaavasti iltalukion rehtoriksi.

Yksityisen lukion palveluksessa olevasta henkilöstä on soveltuvin osin voimassa, mitä 1 momentissa on säädetty, jos koulun ylläpito-oikeus siirretään kouluhallituksen luvalla koulun sijaintikunnalle.

Jollei kunnanhallitus voi siirtää 1 tai 2 momentissa tarkoitettua henkilöä, on sen ilmoitettava asiasta kouluhallitukselle. Kouluhallitus voi 1 tai 2 momentissa säädettyin edellytyksin siirtää hänet peruskoulun tai toisen kunnan lukion tai iltalukion virkaan tai tehtävään.

Edellä 1—3 momentissa tarkoitettu siirto voidaan suorittaa, vaikkei asianomainen henkilö täytä uuden viran tai tehtävän kelpoisuusehtoja, jos hänet katsotaan kykeneväksi virkaa tai tehtävää hoitamaan.

Jollei kunnanhallitus tai kouluhallitus voi siirtää tässä pykälässä tarkoitettua opettajaa tai rehtoria uuteen virkaan, saadaan lukioon tai kunnan iltalukioon perustaa asianomaiselle virka, vaikka viranhoidajan hoidettavaksi ei voida tarjota hänen opetusvelvollisuuttaan vastaavaa työmäärää.

45 §

Kunnes toisin sovitaan on tässä laissa tarkoitettuja virkoja ja tuntiopettajan tehtäviä koskevista sopimuksenvaraisista palvelussuhteen ehdoista voimassa, mitä valtion vastaavista viroista ja tehtävistä on sovittu tai määrätty.

Edellä 44 §:ssä tarkoitettu henkilö saa peruskoulun, lukion tai kunnan iltalukion palveluksessa henkilökohtaisena lisänä aikaisempien säännösten ja määräysten mukaisen palkkauksen ja uudessa palveluksessa saamansa palkkauksen tai palkan erotuksen. Palkkauksella tarkoitetaan tässä laissa peruspalkkaa ikä, kalliinpaikan- ja syrjäseutulisineen sekä sään-

nöksiin ja määräyksiin perustuvaa henkilökoh-
taista lisää.

46 §

Jos lukion palvelukseen siirrettyyn henki-
löön on kunnallisen oppikoulun palveluksessa
sovellettu valtion lakkautetun oppikoulun
henkilökunnan aseman järjestämisestä eräis-
sä tapauksissa annetun lain (10/72) säännök-
siä, on niitä häneen edelleen sovellettava lu-
kion palveluksessa.

Yksityisen lukion palveluksessa olleeseen
muita kuin opetustehtäviä suorittavaan henki-
löön, joka on 44 §:n nojalla siirretty lukion,
kunnan iltalukion tai peruskoulun palveluk-
seen, sovelletaan kunnan peruskouluksi muu-
tetun yksityisoppikoulun eräiden toimihenkilöi-
den ja palveluskuntaan kuuluvien henkilöiden
eläkkeiden ja perhe-eläkkeiden järjestelystä an-
netun lain (13/72) säännöksiä siten kuin hän
olisi siirtynyt mainitun lain 2 §:n mukaisesti
yksityisoppikoulun palveluksesta peruskoulun
palvelukseen.

Mitä 2 momentissa on säädetty, on voimassa
myös henkilöstä, joka tämän lain voimaantul-
lessa siirretään kunnallisista ja yksityisistä op-
pikouluista annetun asetuksen (444/70) 20
§:n 4 momentissa tarkoitettusta palvelussuh-
teesta 2 momentissa tarkoitettuun palvelussuh-
teeseen.

47 §

Aikaisemmin voimassa olleita eläkesäännök-
siä sovelletaan henkilöön, joka on tehnyt val-
tion eläkelain voimaanpanolain (281/66) 4
§:ssä tai yksityisoppikouluasetuksen muuttami-
sesta 9 päivänä joulukuuta 1966 annetun ase-
tuksen (617/66) voimaantulosäännöksessä tar-
koitetun ilmoituksen.

Aikaisemmin voimassa olleita perhe-eläkettä,
hautausapua tai hautauskustannusten korvausta
koskevia säännöksiä sovelletaan valtion perhe-
eläkelain voimaanpanolain (775/68) 4 §:ssä
tarkoitetuissa tapauksissa.

48 §

Kunnallisista ja yksityisistä oppikouluista an-
netun asetuksen tarkoittama yksityisen oppi-
koulun lukioaste muuttuu tämän lain voimaan
tullessa 31 §:ssä tarkoitetuksi yksityiseksi lu-
kioksi ja mainitun asetuksen tarkoittama yksi-
tyisen oppikoulun keskikouluaste yksityisen lu-
kion peruskoulua vastaaviksi luokiksi.

49 §

Aikaisemmin voimassa olleiden säännösten
ja määräysten perusteella laadittu lukusuunni-
telma on voimassa, kunnes 20 §:n perusteella
laadittu opetussuunnitelma on vahvistettu.

3.

Italukiolaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Italukion tehtävä, rakenne ja
perustaminen

1 §

Italukio on aikuisoppilaitos, jossa etupääs-
sä työssä käyvät henkilöt voivat opiskella lu-
kion oppimäärän suorittamista varten.

Italukiossa voi olla peruskoulun oppimää-
rän suorittamista varten perusaste.

Italukiolla tarkoitetaan jäljempänä tässä
laissa kunnan iltalukiota, mikäli 6 luvusta ei
muuta johdu.

2 §

Italukio rakentuu peruskoulun oppimääräl-
le ja sen perusaste kansakoulun kuudennen
vuosiluokan oppimäärälle.

3 §

Italukio toimii luokattomana tai luokalli-
sena.

Luokattoman iltalukion ja sen perusasteen
oppimäärä suoritetaan kumpikin vähintään
kahdessa ja enintään neljässä vuodessa, jollei
iltalukion rehtori pätevästä syystä myönnä op-
pilaalle suoritusajan muutosta.

Luokallinen iltalukio ja sen perusaste ovat kumpikin kolmivuotisia.

4 §

Valtioneuvosto voi myöntää kunnalle luvan iltalukion perustamiseen ja opetusministeriö sen toimintamuodon muuttamiseen.

Iltalukion perustamisen edellytyksenä on, että iltalukio on sivistystarpeen vaatima.

2 luku

Iltalukion hallinto

5 §

Jollei tässä laissa ole toisin säädetty, iltalukion johtokunnasta, opettajakunnasta, oppilaskunnasta, muita kuin opetustehtäviä suorittavan henkilökunnan kokouksista, rehtorista, apulaisrehtorista ja vararehtorista on soveltuvin osin voimassa, mitä lukiolaissa (/) on säädetty.

6 §

Iltalukion johtokunnan jäsenistä ja varajäsenistä ei kenenkään tarvitse olla oppilaiden vanhempia.

7 §

Iltalukiassa on kouluneuvosto, johon kuuluu kolme opettajakunnan keskuudestaan ja kolme oppilaskunnan keskuudestaan valitsemaa jäsentä. Kullekin jäsenelle on valittava henkilökohtainen varajäsen. Kouluneuvosto valitsee keskuudestaan puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja sihteerin.

8 §

Virantoimituksesta tai tehtävän hoidosta erotettu tai pidätetty opettaja ja koulusta erotettu tai koulunkäynnistä pidätetty oppilas eivät saa olla kouluneuvoston jäsenenä tai varajäsenenä.

9 §

Kouluneuvoston tehtävänä on käsitellä iltalukion sisäistä yhteistyötä sekä iltalukion opetuksen kehittämistä, sen mukaan kuin asetuksella säädetään ja tarvittaessa johtosäännössä määrätään.

3 luku

Iltalukion työaika ja opetus

10 §

Iltalukion lukuvuosi alkaa 1 päivänä elokuuta ja päättyy 31 päivänä heinäkuuta.

Iltalukion työajasta säädetään asetuksella.

11 §

Jollei tässä laissa ole toisin säädetty, iltalukion opetuksesta ja ylioppilastutkinnosta on soveltuvin osin voimassa, mitä lukiolaissa on säädetty.

12 §

Iltalukion opetussuunnitelmaan tulee sisältyä, sen mukaan kuin asetuksella säädetään, äidinkieltä, toista kotimaista kieltä, vieraita kieliä, uskontoa, filosofiaa, psykologiaa, historiaa ja yhteiskuntaoppia, matematiikkaa, fysiikkaa, kemiaa, biologiaa ja maantietoa. Lisäksi opetussuunnitelmaan tulee sisältyä oppilaanohjausta.

Opetussuunnitelmaan voi kuulua sen lisäksi, mitä 1 momentissa on säädetty, muitakin lukion tai peruskoulun tehtävään kuuluvia aineita.

Osa iltalukion opetuksesta voidaan järjestää ainevalintaan, erilaisiin oppimääriin sekä vapaaehtoisuuteen perustuvaksi ja osa iltalukion perusasteen opetuksesta ainevalintaan perustuvaksi.

13 §

Iltalukion opetussuunnitelman laatimisesta, vahvistamisesta ja vahvistettavaksi alistamisesta on soveltuvin osin voimassa, mitä kunnan lukion opetussuunnitelmasta on säädetty, jollei asetuksella toisin säädetä.

14 §

Iltalukion perusasteen oppimäärän suorittaminen tuottaa virkaan tai toimeen taikka oppilaitokseen pääsemiseen saman kelpoisuuden kuin peruskoulun oppimäärän suorittaminen ja iltalukion oppimäärän suorittaminen vastaavasti saman kelpoisuuden kuin lukion oppimäärän suorittaminen.

15 §

Luokattoman iltalukion oppilaiden oikeudesta osallistua ylioppilastutkintoon määrää valtioneuvosto.

4 luku

Iltalukion oppilaat

16 §

Iltalukion oppilaaksi ottamisen perusteista säädetään asetuksella. Tarkempia määräyksiä voi antaa opetusministeriö.

Opetusministeriön ohjeiden mukaan iltalukion oppilaaksi voidaan ottaa myös henkilö, jonka tarkoituksena on opiskella yhden tai useamman iltalukiossa opetetun aineen oppimäärän suorittamiseksi.

Iltalukio on velvollinen ottamaan yksityisoppilaita kouluhallituksen ohjeiden mukaan.

Jos lääninhallitus havaitsee, että oppilaan tai yksityisoppilaan iltalukioon ottamista koskeva päätös on virheellinen, se voi määrätä, että oppilas tai yksityisoppilas on otettava iltalukioon.

17 §

Iltalukion oppilaan on käyttydyttävä asiallisesti ja noudatettava iltalukion järjestyssääntöjä.

18 §

Oppilaan, joka ei ole iltalukion muilla kurinpitokeinoilla ojennettavissa, voi johtokunta erottaa iltalukiosta määrääjäksi, enintään kolmeksi kuukaudeksi, tai koululautakunta lopullisesti.

19 §

Iltalukion oppilaiden lukukausimaksusta päättää iltalukion ylläpitäjäkunnan kunnanvaltuusto.

Lukukausimaksujen alennusten ja vapautusten perusteet määrää opetusministeriö.

5 luku

Iltalukion virat, viranhoitajat ja tuntiopettajat

20 §

Iltalukiossa voi olla rehtorin virka ja opettajan virkoja. Opettajan virkoja ovat iltalukion lehtorin ja opinto-ohjaajan virat.

Viranhoitajalla tarkoitetaan tässä laissa 1 momentissa mainitun viran vakinaista haltijaa, viran väliaikaista hoitajaa ja viransijaista.

Iltalukiossa voi olla tuntiopettajia.

21 §

Iltalukion vakinaiselle viranhoitajalle, jonka virka lakkautetaan, myöntää kunnanhallitus eron hakemuksetta, jollei se siirrä häntä eroa myöntämättä hänen suostumuksellaan saman kunnan iltalukion, lukion tai peruskoulun virkaan.

Viranhoitaja, jolle on 1 momentin mukaisesti myönnetty hakemuksetta ero, voidaan hänen suostumuksellaan myöhemmin siirtää saman kunnan tai muun kunnan iltalukion, lukion tai peruskoulun virkaan. Siirtämisestä saman kunnan koulun virkaan päättää kunnanhallitus ja muun kunnan koulun virkaan kouluhallitus.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitetut siirrot saadaan tehdä virkaa haettavaksi julistamatta.

22 §

Iltalukion viroista, viranhoitajista ja tuntiopettajista on soveltuvin osin voimassa, mitä peruskoulun viroista, viranhoitajista ja tuntiopettajista on säädetty peruskoululain (/) 53 §:n 1 momentissa, 55, 57 ja 58 §:ssä, 59 §:n 1 ja 2 momentissa, 60—68 §:ssä, 69 §:n 1, 3 ja 4 momentissa, 70, 71, 73 ja 102 §:ssä.

6 luku

Yksityinen iltalukio

23 §

Yksityisestä iltalukiosta on vastaavasti voimassa, mitä tämän lain 1—3 ja 7—18 §:ssä, 19 §:n 2 momentissa, 24 §:ssä, 29 §:n 1 momentissa ja 31 §:ssä sekä lukiolain 8—10 §:ssä, 11 §:n 1 ja 3 momentissa, 12 ja 13 §:ssä, 33 §:n 1 momentissa ja 35 §:ssä on säädetty. Koululautakunnalle säädetty tehtävät hoitaa kuitenkin yksityisen iltalukion johtokunta.

Yksityisen iltalukion toimista, toimenhoitajista ja tuntiopettajista on soveltuvin osin voimassa, mitä peruskoululain 55 §:n 2 ja 3 momentissa, 58 §:ssä, 59 §:n 1 ja 2 momentissa, 62, 63, 65—67 ja 70 §:ssä on säädetty peruskoulun viroista, viranhoitajista ja tuntiopettajista. Koululautakunnalle säädetty tehtävät hoitaa kuitenkin yksityisen iltalukion johtokunta.

Yksityisen iltalukion perustamisesta ja toimintamuodon muuttamisesta on soveltuvin osin voimassa, mitä tämän lain 4 §:ssä on säädetty.

7 luku

Erinäisiä säännöksiä

24 §

Iltalukion lakkauttamisesta ja iltalukioiden yhdistämisestä, maksuunpannun lukukausimaksun ulosotosta, kokeilutoiminnasta sekä muutoksenhausta ja oikaisusta on soveltuvin osin voimassa, mitä lukiolaissa on säädetty.

25 §

Erityisen koulutustarpeen vaatiessa iltalukio voi valtioneuvoston luvalla järjestää tässä laissa tarkoitettua opetusta varsinaisen toimipaikkansa ulkopuolella. Tällöin voidaan, sen mukaan kuin lupachdoissa määrätään, poiketa tämän lain ja sen nojalla annetun asetuksen säännöksistä.

26 §

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

8 luku

Voimaantulosäännökset

27 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 198 .

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Tällä lailla kumotaan valtion iltaoppikouluista ja valtion oppikoulujen iltalinjoista 16 päivänä helmikuuta 1968 annettu laki (116/68) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen. Tämän lain voimaantulon jälkeen ei kunnan ja yksityiseen iltalukioon sovelleta yksityisten koulujen ja kasvatuslaitosten perustamisesta ja ylläpitämisestä 5 päivänä maaliskuuta 1919 annettua lakia eikä valtion viran tai pysyvaisen toimen haltijain nimittämiskirjoista sekä heidän oikeudestaan pysyä virassaan tai toimessaan 29 päivänä kesäkuuta 1926 annettua lakia (202/26).

28 §

Tämän lain voimaan tullessa muuttuu iltalukio ja oppikoulun iltalinja iltalukioksi.

Kunnanhallitus siirtää, mikäli mahdollista, kunnallisen iltalukion palveluksessa olevan henkilön, joka suostuu siirtoon, lähinnä hänen entistä tointa tai tehtäväänsä vastaavaan iltalukion virkaan tai tehtävään sitä haettavaksi julistamatta.

Yksityisen oppikoulun iltalinjan palveluksessa olevan henkilön siirtämisestä on yksityisen oppikoulun iltalinjan muuttuessa 1 momentin mukaisesti yksityiseksi iltalukioksi soveltuvin osin voimassa, mitä 2 momentissa on säädetty. Iltalinjan palveluksessa oleva voidaan kuitenkin siirtää myös saman ylläpitäjän yksityisen lukion palvelukseen ja kokonaispalkkauksessa oleva iltalinjan apulaisrehtori siirtyy iltalukion rehtoriksi.

Vastaavasti on yksityisen iltalukion palveluksessa olevan henkilön siirtämisestä soveltuvin osin voimassa, mitä 2 momentissa on säädetty, jos yksityisen iltalukion ylläpito-oikeus siirretään kouluhallituksen luvalla koulun sijaintikunnalle.

Jollei kunnanhallitus voi siirtää 2—4 momentissa tarkoitettua henkilöä, on sen ilmoitettava asiasta kouluhallitukselle. Kouluhallitus voi 2—4 momentissa säädetyin edellytyksin siirtää hänet peruskoulun tai kunnan lukion taikka toisen kunnan iltalukion virkaan tai tehtävään.

Edellä 2—5 momentissa tarkoitettu siirto voidaan suorittaa, vaikkei asianomainen henkilö täytä uuden viran tai tehtävän kelpoisuusehtoja, jos hänet katsotaan kykeneväksi virkaa tai tehtävää hoitamaan.

Jollei kunnanhallitus tai kouluhallitus muutoin voi siirtää tässä pykälässä tarkoitettua opettajaa tai rehtoria uuteen virkaan, saadaan iltalukioon tai kunnan lukioon perustaa asianomaiselle virka, vaikka viranhoitajan hoidettavaksi ei voida tarjota hänen opetusvelvollisuuttaan vastaavaa työmäärää.

29 §

Kunnes toisin sovitaan, on tässä laissa tarkoitettuja virkoja ja tuntiopettajan tehtäviä koskevista sopimuksenvaraisista palvelussuhteen ehdoista voimassa, mitä valtion vastaavista viroista ja tehtävistä on sovittu tai määrätty.

Edellä 28 §:ssä tarkoitettu henkilö saa peruskoulun, kunnan lukion tai iltalukion palveluksessa henkilökohtaisena lisänä aikaisem-

pien säännösten ja määräysten mukaisen palkkauksen ja uudessa palveluksessa saamansa palkkauksen tai palkan erotuksen. Palkkauksella tarkoitetaan tässä laissa peruspalkkaa ikä-, kalliinpaikan- ja syrjäseutulisineen sekä säännöksiin ja määräyksiin perustuvaa henkilökoh- taista lisää.

30 §

Mitä lukiolain 46 §:ssä on säädetty kun- nan lukion palvelukseen siirretyn henkilön eläkkeen ja hänen jälkeensä suoritettavan perhe-eläkkeen järjestelystä, on vastaavasti voi- massa 28 §:n mukaisesti iltalukion palveluk- seen siirretyn henkilön eläkkeestä ja hänen jäl- keensä suoritettavasta perhe-eläkkeestä.

31 §

Aikaisemmin voimassa olleiden säännösten ja määräysten perusteella laadittu lukusuunnitel- ma on voimassa, kunnes 13 §:n perusteella laadittu opetussuunnitelma on vahvistettu.

32 §

Milloin iltaoppikoulun lukuvuosi on opetus- ministeriön määrävksen mukaan alkanut paitsi 1 päivänä elokuuta myös 20 päivänä tammi- kuuta, voidaan määräystä soveltaa edelleen ope- tuksen järjestelyyn niiden oppilaiden osalta, jotka ovat aloittaneet opiskelunsa ennen tämän lain voimaantuloa.

4.

Laki

kunnan kouluhallinnosta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Kunnan koululaitokseen kuuluvat kunnan peruskoulut, lukiot ja iltalukiot. Kouluohje- säännössä voidaan määrätä, että myös kunnan omistama ammatillinen oppilaitos kuuluu kun- nan koululaitokseen.

Kunnan kouluhallintoa hoitavilla toimielimil- lä voi olla myös muita kuin kunnan koululai- tokseen kuuluvia oppilaitoksia koskevia tehtä- viä.

2 §

Kunnan kouluhallintoa varten kunnassa on koululautakunta. Kunnan koululaitokseen kuu- luvat oppilaitokset ovat koululautakunnan alai- sia.

Kaksikielisessä kunnassa koululautakunta ja- kautuu suomenkieliseen ja ruotsinkieliseen osas- toon. Osastot käyttävät toimialallaan lautakun- nan päätösvaltaa.

3 §

Koululautakunnan tulee:

- 1) johtaa ja valvoa kunnan koululaitosta;

- 2) valvoa kunnassa toimivia peruskoulua korvaavia kouluja sekä yksityisiä lukioita ja iltalukioita;

- 3) tarkkailla kunnassa toimivia peruskoulua vastaavia yksityisiä kouluja; sekä

- 4) seurata kunnassa vallitsevia koulutusolo- ja sekä tehdä ehdotuksia ja laatia suunnitelmia peruskoulun ja lukion oppimäärälle rakentuvan muun koulutustoiminnan kehittämiseksi.

Koululautakunnan tehtävistä ja toimivallasta säädetään asetuksella. Tarkempia määräyksiä voidaan antaa johtosäännössä.

4 §

Kaksikielisen kunnan koululautakunnan suo- menkielinen osasto käyttää lautakunnan päätös- valtaa yksinomaan suomenkielisiä oppilaitoksia ja suomenkielistä koulutusta koskevissa asiois- sa ja ruotsinkielinen osasto yksinomaan ruot- sinkielisiä oppilaitoksia ja ruotsinkielistä kou- lutusta koskevissa asioissa.

Osasto voi myös tehdä esityksiä ja antaa lausuntoja koululautakunnalle kunnan koko koululaitosta koskevissa asioissa. Ennen kuin

lautakunta tekee jostakin asiasta päätöksen, on osastolle varattava tilaisuus antaa asiasta lausunto, jos vähintään kaksi lautakunnan jäsentä sitä vaatii. Milloin osasto on antanut lausunnon tai tehnyt esityksen lautakunnan päättämistä asiasta, on sen lausunto tai esitys liitettävä lautakunnan päätökseen ja kunnan valtion viranomaiselle toimittamaan toimituskirjaan.

Tarkempia määräyksiä osaston päätösvaltaan ja käsiteltävien kuuluvista tehtävistä annetaan johtosäännössä.

5 §

Koululautakunnassa on vähintään seitsemän ja enintään kolmetoista jäsentä. Jäsenten ja varajäsenten vaalikelpoisuudesta ja valinnasta on tässä laissa säädettyin poikkeuksin voimassa, mitä kunnallislaissa (953/76) on säädetty.

Koululautakunnan jäsenistä tulee kahden olla opettajia, jotka eivät kuitenkaan voi olla puheenjohtajana tai varapuheenjohtajana. Opettajajäsenen ja hänen varajäsenensä tulee olla kunnan koululaitokseen kuuluvan oppilaitoksen opettajanviran taikka 3 §:n 1 momentin 2 tai 3 kohdassa tarkoitetun oppilaitoksen opettajantoimen haltija, ei kuitenkaan koulun johtaja. Muutoin eivät 3 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitettujen oppilaitosten palveluksessa olevat henkilöt ole vaalikelpoisia koululautakuntaan koulunsa sijaintikunnassa.

Kaksikielisen kunnan koululautakunnassa tulee olla yksi opettajajäsen sekä ainakin kaksi muuta jäsentä varajäsenineen kummastakin kieliryhmästä.

6 §

Valittuaan koululautakunnan jäsenet kunnanvaltuusto nimeää kaksikielisessä kunnassa kummankin osaston puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan lautakunnan asianomaiseen kieliryhmään kuuluvista muista kuin opettajajäsenistä sekä määrää koululautakunnan muut jäsenet osastojen jäseniksi sen mukaisesti, kumpaan kieliryhmään he kuuluvat.

Sen jälkeen kunnanvaltuusto valitsee kumpaankin osastoon niin monta asianomaisen kieliryhmään kuuluvaa lisäjäsentä ja opettajalisjäsentä henkilökohtaisine varajäsenineen, että kummankin osaston kokoonpano on sellainen, kuin 5 §:n 1 ja 2 momentissa on säädetty. Koululautakunnan jäsenille määrätään osastoa varten erikseen henkilökohtaiset varajäsenet.

7 §

Milloin kahdella tai useammalla kunnalla on yhteinen peruskoulun yläasteen piiri tai muuta yhteistä koulutointa, voi koulutoimen tehtäviä muiden kuntien puolesta hoitavan kunnan koululautakuntaan ja sen osastoihin kuulua 5 ja 6 §:ssä tarkoitettujen jäsenten lisäksi yksi tai useampi jäsen henkilökohtaisine varajäsenineen jokaisesta muusta yhteistoimintaan osallistuvasta kunnasta, sen mukaan kuin kunnat keskenään sopivat. Näitä jäseniä saa kuitenkin koululautakunnassa ja osastoissa kussakin olla enintään kuusi.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen jäsenten valinnasta ja vaalikelpoisuudesta on muutoin voimassa, mitä kunnallislain 104 §:n 1 momentissa säädetään.

Edellä 1 momentissa tarkoitetut jäsenet osallistuvat asian käsittelyyn koululautakunnassa ja sen osastossa vain kuntien yhteisen koulutoimen osalta.

8 §

Oikeudesta olla läsnä koululautakunnan ja sen osaston kokouksessa ja käyttää siinä puhevaltaa säädetään asetuksella.

9 §

Koululautakunnan apuna sille kuuluvia valmistelu-, valvonta- ja toimeenpanotehtäviä varten on kunnassa koulutoimen johtaja.

Kaksikielisessä kunnassa on kaksi koulutoimen johtajaa. Näistä toinen hoitaa suomenkielisiä oppilaitoksia ja suomenkielistä koulutusta ja toinen ruotsinkielisiä oppilaitoksia ja ruotsinkielistä koulutusta koskevat asiat.

Koulutoimen johtajan virka voi olla kahden tai useamman kunnan yhteinen.

Koulutoimen johtajan virka on päävirka, jos sen kielisten asukkaiden määrä, jonka kielisiä oppilaitoksia varten koulutoimen johtajan virka on perustettu, on vähintään kuusituhatta.

10 §

Koulutoimen johtajan tehtävistä säädetään asetuksella. Tarkempia määräyksiä voidaan antaa johtosäännössä.

Johtosäännössä voidaan määrätä, että osa koulutoimen johtajan koulutoimen hallintoon ja taloudenhoitoon liittyvistä tehtävistä sekä kunnan koululaitoksen opetus- ja kasvatustyön seuranta- ja ohjaustehtäviä kuuluu yhdelle tai useammalle muulle koululautakunnan alaiselle viranhaltijalle.

11 §

Koulutoimen johtajan virkaan voidaan nimittää vain Suomen kansalainen. Viran muista kelpoisuusehdoista säädetään asetuksella.

Opetusministeriö voi erityisestä syystä myöntää erivapauden asetuksella säädetystä koulutoimen johtajan kelpoisuusehdoista.

12 §

Kunnan peruskoulu- ja lukiotointa sekä iltalukiota varten on laadittava kouluohjesääntö.

Kouluohjesäännössä määrätään kunnan peruskoulu- ja lukiotoimen sekä iltalukioiden toiminnan yleisistä perusteista sekä muista asioista sen mukaan kuin erikseen on säädetty.

13 §

Kouluohjesäännön hyväksyy kunnanvaltuusto. Valtuuston hyväksymä kouluohjesääntö on alistettava lääninhallituksen vahvistettavaksi.

Kouluohjesääntö tulee vahvistaa muuttamatta. Ohjesääntöön voidaan kuitenkin tehdä asiasisältöön vaikuttamattomia oikaisunluonteisia korjauksia. Jollei lääninhallitus katso voivansa vahvistaa kunnanvaltuuston päätöstä, sen on palautettava asia kunnalle ja asetettava määräaika, jonka kuluessa valtuuston on käsiteltävä asia uudelleen. Jollei lääninhallitus vahvista valtuuston uuttakaan päätöstä, sen on alistettava asia kouluhallituksen ratkaistavaksi.

Vahvistettua kouluohjesääntöä muutettaessa noudatetaan vastaavasti, mitä 1 ja 2 momentissa on säädetty. Ohjesääntöä voidaan kuitenkin muuttaa myös lääninhallituksen aloitteesta. Jos lääninhallitus katsoo ohjesäännön muuttamisen tarpeelliseksi, sen on saatettava muutos kunnanvaltuuston käsiteltäväksi. Jos kunnanvaltuusto ei tee muutosta, on lääninhallituksen alistettava asia kouluhallitukselle, joka voi kuntaa kuultuaan vahvistaa muutoksen.

Jos kaksi kuntaa tai useampia kuntia on peruskoululain (/) 6 §:n 2 momentin tai koulujärjestelmän perusteista annetun lain (467/68) 15 §:n mukaisesti velvoitettu yhteis-

toimintaan peruskouluopetuksen järjestämiseksi taikka jos kouluohjesäännön tai sen muutoksen vahvistaminen koskee kahden tai useamman eri lääneissä sijaitsevan kunnan yhteistä peruskoulutointa, kuuluvat tässä pykälässä lääninhallitukselle säädettyt tehtävät kouluhallitukselle ja kouluhallitukselle säädettyt tehtävät valtioneuvostolle.

14 §

Kunnan koululaitokseen kuuluvalla muulla oppilaitoksella kuin peruskoululla, lukiolla ja iltalukiolla voi olla oma ohjesääntö. Ohjesääntö voidaan ottaa kunnan kouluohjesäännön erityiseksi osaksi.

Edellä 1 momentissa tarkoitettun muun oppilaitoksen ohjesäännöstä on voimassa, mitä siitä erikseen on säädetty ja määrätty.

15 §

Kunnan koululaitokseen kuuluvia kouluja varten on kunnanvaltuuston hyväksyttävä valtioneuvoston hyväksymään kieltenopetuksen yleissuunnitelmaan ja läänin kieliohjelmaan perustuva kunnan kieliohjelma sen mukaan kuin asetuksella säädetään.

Mitä 1 momentissa on säädetty, on vastaavasti voimassa peruskoulua korvaavasta koulusta sekä yksityisestä lukiosta ja iltalukiosta.

16 §

Koululautakuntaa ja sen alaista koulutointa varten kunnanvaltuuston on hyväksyttävä johtosääntö.

17 §

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

18 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 198 . Sillä kumotaan koulutoimen johtajista ja sihteereistä 12 päivänä joulukuuta 1969 annettu laki (783/69).

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

5.

Laki

kunnan peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja -avustuksista sekä lainoista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 28 päivänä joulukuuta 1978 annetun kunnan peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja -avustuksista sekä lainoista annetun lain (1112/78) 1 §:n 5 momentti, 5 §:n 6 momentti ja 23 §,

muutetaan lain nimike, 1 §:n 1 momentti, 4 §:n 2 momentin 2 kohta ja 7 momentti ja 6 §, sekä

lisätään lakiin uusi 4 a, 5 a, 6 a, 17 a, 19 a, 19 b ja 19 c § seuraavasti:

Laki

peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja -avustuksista sekä lainoista

1 luku

Yleisiä säännöksiä

1 §

Kunnalle myönnetään valtionosuutta ja -avustusta sekä kuoletuslainaa peruskoulua, peruskoulua korvaavaa koulua, kunnan lukiota ja iltalukiota sekä yleistä kirjastoa varten, sen mukaan kuin tässä laissa säädetään.

2 luku

Peruskoulu

4 §

Valtionosuuteen oikeuttaviksi peruskoulun käyttökustannuksiksi luetaan:

2) oppilaskodeista sekä oppilaiden majoituksesta ja kuljetuksesta, oppilaskodinhoitajain palkoista ja peruskoulun viranhaltijain lakkautuspalkoista sekä niistä menevistä työnantajan sosiaaliturvamaksuista aiheutuvat käyttömenot; sekä

Mitä edellä tässä pykälässä on säädetty, on vastaavasti voimassa niistä käyttömenoista,

jotka kunnalle aiheutuvat peruskouluopetuksen järjestämisestä peruskoululaissa (/) tarkoitettussa peruskoulua korvaavassa koulussa.

4 a §

Peruskoululain 11 §:ssä ja 32 §:n 3 momentissa tarkoitetun opetuksen järjestämiseksi kunnalla on oikeus saada 4 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin todellisiin käyttökustannuksiin valtionosuutta saman prosenttiluvun perusteella kuin 1 kantokyluokkaan kuuluva kunta saa valtionosuutta 4 §:n 1 momentin mukaan.

3 luku

Lukio

5 a §

Sen lisäksi, mitä valtionosuuslaissa on säädetty, on kunnan lukion valtionosuuden saamisen ehtona:

1) että lukiolle on myönnetty perustamis-lupa;

2) että lukio on todellisen ja jatkuvan koulutustarpeen vaatima;

3) että lukiota ei ylläpidetä taloudellisen voiton tavoittelemiseksi; sekä

4) että lukion toiminta on järjestetty niin kuin siitä lailla ja asetuksella on säädetty ja niiden nojalla määrätty.

Kunnan lukion uuden koulurakennuksen rakentamiseen ja entisen koulurakennuksen laajentamiseen on ennen rakennustöiden aloittamista hankittava opetusministeriön lupa. Jos rakennustyöt aloitetaan ilman asianmukaista lupaa, opetusministeriö voi lakkauttaa tai evätä lukiolle tämän lain nojalla tulevan valtionosuu- den osittain tai kokonaan.

Milloin kunnan lukio ja peruskoulu tai kirjasto toimivat samassa rakennuksessa ja rakennustyö kohdistuu lukion lisäksi peruskoulun tai kirjaston tiloihin, 2 momentissa tarkoitetun luvan antaa lääninhallitus, jos hankkeen kokonaiskustannusarvion suuruuden perusteella sen käsittely 12 §:n 2 momentin nojalla kuuluisi lääninhallitukselle.

6 §

Lukiolain (/) mukaiselle yksityiselle lukiolle opetusministeriö voi myöntää oikeuden saada valtionavustusta käyttökustannuksiin.

Edellä 1 momentissa tarkoitetusta valtionavustuksesta on voimassa, mitä tässä laissa on säädetty valtionosuudesta kunnan lukiolle. Muut valtionavustuksen ehdot määrätään asetuksella ja tarvittaessa opetusministeriön päätöksellä.

Yksityisen lukion uuden koulurakennuksen rakentamisesta ja entisen koulurakennuksen laajentamisesta on voimassa, mitä 5 a §:n 2 momentissa on säädetty.

6 a §

Kunnan iltalukion valtionosuudesta ja -avustuksesta on voimassa, mitä tässä laissa on säädetty kunnan lukiosta. Valtionosuus ja -avustus määräytyy kuitenkin iltalukion ylläpitäjäkunnan kantokäylyluokan perusteella.

Yksityisen iltalukion valtionavustuksesta on voimassa, mitä yksityisen lukion valtionavustuksesta on säädetty. Valtionavustus määräytyy kuitenkin iltalukion sijaintikunnan kantokäylyluokan perusteella.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitetuille oppilaitoksille voidaan edellä säädetyn avustuksen lisäksi myöntää valtionavustusta oppilasta kohden valtioneuvoston vahvistamien perusteiden mukaan.

4 luku

Kirjastot

6 luku

Erinäisiä säännöksiä

17 a §

Mitä 16 ja 17 §:ssä on säädetty, on soveltuvin osin voimassa peruskoulua korvaavasta koulusta ja yksityisestä lukiosta, milloin niillä on sama ylläpitäjä.

19 a §

Peruskoulua vastaavaksi järjestetylle yksityiselle koululle ja yksityisen lukion peruskoulua vastaaville luokille, joita vastaavan toiminnan menoihin ylläpitäjällä on ollut oikeus saada valtionapua vuodelta 1978, kouluhallitus myöntää valtionapua opettajien ja rehtorin palkoista ja niistä menevistä työnantajan sosiaaliturvamuksista siinä määrin, että käyttökustannuksiin kohdistuvan valtionavun osuus koulun tai luokkien kustannuksista on suunnilleen sama kuin se oli vuonna 1978 voimassa olleiden säännösten mukaan. Valtionavun myöntämisen edellytyksenä on lisäksi, että mainittu koulu tai luokat ovat koulutustarpeen vaatimia ja ettei niitä ylläpidetä taloudellisen voiton tavoittelemiseksi. Muut valtionavun ehdot säädetään asetuksella ja määrätään tarvittaessa kouluhallituksen päätöksellä.

19 b §

Sen lisäksi, mitä tässä laissa on valtionosuudesta ja -avustuksesta säädetty, kunnan ja yksityinen lukio saa valtionapua 75 prosenttia yksityisoppikoulujen valtionavusta annetun lain muuttamisesta 20 päivänä toukokuuta 1966 annetun lain (291/66) voimaantulosäännöksessä tarkoitetuista eläkkeistä.

19 c §

Opetusministeriö määrää perusteet, joiden mukaan viranhoidajan erityistehtävät oikeuttavat valtionosuuteen ja -avustukseen.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 198 .

6.

Laki

kuulovammaisten ja näkövammaisten kouluista

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Koulun tehtävä ja rakenne

1 §

Valtio perustaa ja ylläpitää erityiskouluja peruskouluopetuksen järjestämiseksi oppivelvollisuusikäisille kuulovammaisille ja näkövammaisille.

Tässä laissa tarkoitettuja kuulovammaisia ja näkövammaisia ovat kuurot, sokeat ja kuurosokeat sekä sellaiset huonokuuloiset ja heikkonäköiset, joita vamman vuoksi ei voida menestyksellisesti opettaa yhdeksänvuotisessa peruskoulussa. Kuulovammaisten koulun voidaan samoin edellytyksin ottaa puhevammaisia.

2 §

Koulun kasvatuksessa ja opetuksessa toteutetaan peruskoulun kasvatus- ja opetustavoitteita. Samalla koulun tarkoituksena on edistää oppilaan kokonaiskuntoutusta sekä antaa oppilaalle hänen vajavuuttaan korvaavat taidot.

3 §

Koulu on yksitoistavuotinen ja se jakautuu kaksivuotiseen esiasteeseen, kuusivuotiseen alaasteeseen ja kolmivuotiseen yläasteeseen. Koulu voidaan muodostaa myös yhdestä tai kahdesta kouluasteesta.

2 luku

Koulun hallinto

4 §

Kuulovammaisten ja näkövammaisten koulun yleinen johto ja valvonta kuuluvat välittömästi kouluhallitukselle.

Koululla tulee olla kouluhallituksen hyväksymä ohjesääntö.

5 §

Koulussa on johtokunta, johon kouluhallitus valitsee neljäksi vuodeksi kerrallaan viisi

jäsentä, joista vähintään kolmen on oltava oppilaiden vanhempia. Lisäksi kouluhallitus valitsee vastaavaksi ajaksi yhden jäsenen koulun opettajakunnan keskuudestaan ehdottamien joukosta ja yhden jäsenen koulun muun henkilökunnan keskuudestaan ehdottamien joukosta. Koulussa, jossa on peruskoulun yläasteen vuosiluokan oppilaita, kuuluu johtokuntaan kaksi näiden oppilaiden keskuudestaan lukuvuodeksi kerrallaan valitsemaa jäsentä, joilla on johtokunnan kokouksissa puhevalta, mutta ei äänioikeutta. Jäsenille on valittava henkilökohtaiset varajäsenet.

6 §

Koulun opettajakunnasta, oppilaskunnasta, muita kuin opetustehtäviä suorittavan henkilökunnan kokouksista, johtajasta, apulaisjohtajasta ja varajohtajasta on soveltuvin osin voimassa, mitä niistä peruskoulun osalta on säädetty, jollei tässä laissa tai asetuksella toisin säädetä.

3 luku

Koulun työaika ja opetus

7 §

Koulun lukuvuodesta ja työpäivien lukumäärästä on voimassa, mitä niistä peruskoulun osalta on säädetty.

8 §

Koulun opetuksesta on soveltuvin osin voimassa, mitä peruskoulun erityisopetuksesta on säädetty, jollei asetuksella toisin säädetä.

Koululla tulee olla kouluhallituksen hyväksymä opetussuunnitelma.

9 §

Koulun oppimäärän suorittaminen tuottaa virkaan tai toimeen taikka oppilaitokseen pääsemiseen saman kelpoisuuden kuin peruskoulun oppimäärän suorittaminen.

4 luku

Koulun oppilaat ja oppilashuolto

10 §

Kouluhallitus määrää, mihin kouluun oppilas sijoitetaan.

Kouluhallitus voi siirtää oppilaan toiseen kouluun, jos se oppilaan tai koulun kannalta on tarkoituksenmukaista.

Oppilaan sijoittamisessa ja siirtämisessä on kuultava oppilaan holhoojaa.

11 §

Koulun oppilaan on suoritettava tehtävänsä tunnollisesti, käyttäydyttävä asiallisesti, noudatettava koulun järjestyssääntöjä ja käsiteltävä huolellisesti koulun omaisuutta.

Oppilaan, joka ei ole koulun muilla kurinpitokeinoilla ojennettavissa, voi koulun johtokunta opettajakunnan esityksestä erottaa koulusta määräajaksi, vähintään yhdeksi ja enintään kolmeksi kuukaudeksi kerrallaan. Erottämispäätös on alistettava kouluhallituksen vahvistettavaksi. Erotetulle on kouluhallituksen pyrittävä mahdollisuuksien mukaan hankkimaan peruskouluopetusta.

12 §

Koulun opetus on oppilaalle maksutonta ja hänelle muutoinkin on annettava vähintään samat edut kuin peruskoulun oppilaalle, sen mukaan kuin asetuksella säädetään.

13 §

Koulussa on oppilaskoti. Oppilaskotiin voidaan ottaa myös muissa oppilaitoksissa opiskelevia kuulo- tai näkövammaisia, sen mukaan kuin asetuksella säädetään.

5 luku

Koulun opettajat ja muu henkilökunta

14 §

Koulussa voi olla rehtorin, apulaisrehtorin, oppilaskodinjohtajan ja opettajan virkoja sekä vahtimestarin, laitoshuoneen, talonmies-lämmittäjän, talonmiehen, lämmittäjän, emännän ja lastenhoitajan toimia. Opettajanvirkoja ovat erityisluokanopettajan, esiasteen erityisluokanopettajan, erityisopettajan ja apuopettajan virat.

Koulussa voi olla tulo- ja menoarvion rajoissa myös ylimääräisiä toimenhaltijoita, tilapäisiä toimihenkilöitä, tuntiopettajia ja työ-sopimussuhteessa olevaa henkilökuntaa.

15 §

Jollei toisin ole säädetty tai sovittu, koulun palveluksessa olevan henkilön osalta on soveltuvin osin voimassa, mitä valtion muussa vastaavassa palvelussuhteessa olevan henkilön osalta on säädetty tai sovittu.

6 luku

Erinäisiä säännöksiä

16 §

Koululla on oikeus ottaa vastaan lahjoitus- ja testamenttivaroja, joiden hoitamisesta ja tarvittaessa myös käyttötarkoituksesta määrätään koulun ohjesäännössä. Varojen käyttämisestä ohjesäännössä määrättyyn käyttötarkoitukseen päättää koulun johtokunta, jollei lahjan antaja tai testamentin tekijä ole toisin määrännyt.

17 §

Opetusministeriö voi määrätä, että yhden tai useamman koulun tehtävänä on tässä laissa säädetyn tehtävänsä lisäksi huolehtia peruskoulussa ja lukiossa opiskelevien kuulo- tai näkövammaisten opetuksen ohjauksesta sekä opetusmenetelmien ja oppimateriaalien kehittämisestä.

18 §

Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

7 luku

Voimaantulosäännökset

19 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 198 .

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

20 §

Kuulovammaisten ja näkövammaisten koulujen palveluksessa olevien henkilöiden sopimussuhteesta palvelussuhteen ehdoista on, kun-

nes virka- tai työehtosopimuksessa toisin sovitaan, voimassa, mitä niistä kuurojen- ja sokeainkoulujen palveluksessa olevien osalta on sovittu tai määrätty.

21 §

Kuurojen- ja sokeainkoulun johtajanviran haltija ja sellainen asuntolanjohtajanviran haltija, joka samalla hoitaa johtajan tehtäviä, siirtyy tämän lain voimaantullessa ilman eri toimenpiteitä kuulovammaisten tai näkövammais-

ten koulun rehtorin virkaan sekä apulaisjohtajanviran haltija apulaisrehtorin virkaan. Muu kuin edellä mainittu asuntolanjohtajanviran haltija siirtyy vastaavasti oppilaskodinjohtajan virkaan.

22 §

Tämän lain voimaan tultua kuurojen ja sokeain koulun opettajat ovat erityisluokanopettajia, esikoulun askartelun opettajat esiasteen erityisluokanopettajia ja poikien käsityön apuopettajat apuopettajia.

Helsingissä 12 päivänä maaliskuuta 1982

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Opetusministeri Kalevi Kivistö

Laki

kunnan peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja -avustuksista sekä lainoista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 28 päivänä joulukuuta 1978 annetun kunnan peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja -avustuksista sekä lainoista annetun lain (1112/78) 1 §:n 5 momentti, 5 §:n 6 momentti ja 23 §,

muutetaan lain nimike, 1 §:n 1 momentti, 4 §:n 2 momentin 2 kohta ja 7 momentti ja 6 §, sekä

lisätään lakiin uusi 4 a, 5 a, 6 a, 17 a, 19 a, 19 b ja 19 c § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Laki

kunnan peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja -avustuksista sekä lainoista

Laki

peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja -avustuksista sekä lainoista

1 luku

Yleisiä säännöksiä

1 §

Kunnalle myönnetään valtionosuutta ja -avustusta sekä kuoletuslainaa peruskoulua, *yksityisen oppikoulun* peruskoulua korvaavaa koulusta, kunnallista lukiota ja *iltaoppikoulua*, *kunnallisen oppikoulun iltalinjaa* sekä yleistä kirjastoa varten, sen mukaan kuin tässä laissa säädetään.

Kunnallisten kuulovammaisten koulujen valtionosuuksista on voimassa, mitä niiden valtionavustuksista on erikseen säädetty.

1 §

Kunnalle myönnetään valtionosuutta ja -avustusta sekä kuoletuslainaa peruskoulua, peruskoulua korvaavaa koulua, *kunnan* lukiota ja *iltalukiota* sekä yleistä kirjastoa varten, sen mukaan kuin tässä laissa säädetään.

(5 mom. kumotaan)

2 luku

Peruskoulu

4 §

Valtionosuuteen oikeuttaviksi peruskoulun käyttökustannuksiksi luetaan:

2) oppilasasuntoloista sekä oppilaiden majoituksesta ja kyydityksestä, asuntolanhoitajain

2) *oppilaskodeista* sekä oppilaiden majoituksesta ja *kuljetuksesta, oppilaskodinhoitajain*

Voimassa oleva laki

palkoista ja peruskoulun viranhaltijain lakkautuspalkoista sekä niistä menevistä työnantajan sosiaaliturvamaksuista aiheutuvat käyttömenot; sekä

Mitä edellä tässä pykälässä on säädetty, on vastaavasti voimassa niistä käyttömenoista, jotka kunnalle aiheutuvat peruskouluopetuksen järjestämisestä koulujärjestelmän perusteista annetun lain (467/68) 21 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

Ehdotus

palkoista ja peruskoulun viranhaltijain lakkautuspalkoista sekä niistä menevistä työnantajan sosiaaliturvamaksuista aiheutuvat käyttömenot; sekä

Mitä edellä tässä pykälässä on säädetty, on vastaavasti voimassa niistä käyttömenoista, jotka kunnalle aiheutuvat peruskouluopetuksen järjestämisestä peruskoululaissa (/) tarkoitetussa peruskoulua korvaavassa koulussa.

4 a §

Peruskoululain 11 §:ssä ja 32 §:n 3 momentissa tarkoitetun opetuksen järjestämiseksi kunnalla on oikeus saada 4 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin todellisiin käyttökustannuksiin valtionosuutta saman prosenttiluvun perusteella kuin 1 kantokäyttöluokkaan kuuluva kunta saa valtionosuutta 4 §:n 1 momentin mukaan.

3 luku

Lukio

5 §

Mitä edellä tässä pykälässä on säädetty, on vastaavasti voimassa kunnallisen iltapäiväkoulun ja kunnallisen oppikoulun iltalinjan valtionosuudesta. Lisäksi näille oppilaitoksille voidaan myöntää valtionavustusta oppilasta kohden valtionneuvoston vahvistamien perusteiden mukaan.

(6 mom. kumotaan)

5 a §

Sen lisäksi, mitä valtionosuuslaissa on säädetty, on kunnan lukion valtionosuuden saamisen ehtona:

- 1) että lukiolle on myönnetty perustamis-lupa;
- 2) että lukio on todellisen ja jatkuvan koulutustarpeen vaatima;
- 3) että lukiota ei ylläpidetä taloudellisen voiton tavoittelemiseksi; sekä
- 4) että lukion toiminta on järjestetty niin kuin siitä lailla ja asetuksella on säädetty ja niiden nojalla määrätty.

Kunnan lukion uuden koulurakennuksen rakentamiseen ja entisen koulurakennuksen laajentamiseen on ennen rakennustöiden aloittamista bankittava opetusministeriön lupa. Jos rakennustyöt aloitetaan ilman asianmukaista lu-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 §

Kunta on velvollinen suorittamaan toiselle kunnalle sen ylläpitämässä päiväkouluna toimivassa lukiossa olevasta oppilaastaan aiheutuvan osuuden lukion valtionosuuteen oikeuttavista käyttömenoista, joista 15 §:n 2 momentin mukaan määräytyvät valtionosuudet ja -avustukset sekä oppilailta perittävät, kuitenkin vähintään valtioneuvoston vahvistamien perusteiden mukaan määräytyvät oppilasmaksut ja oppikoulun saamat muut tulot on vähennetty. Oppilaan kotikunnalla tarkoitetaan kuntaa, jossa oppilaalla on väestökirjalain (141/69) mukainen kotipaikka kunkin lukukauden alussa.

Kunta voi suorittaa yksityisessä lukiossa olevasta oppilaastaan 1 momentissa säädettyjen perusteiden mukaisen korvauksen ja on siihen velvollinenkin siinä tapauksessa, että lukio on kunnan lukiopalvelujen alueellisesti tasapuolisen tarjonnan kannalta tarpeellinen.

6 §

Lukiolain (/) mukaiselle yksityiselle lukiolle opetusministeriö voi myöntää oikeuden saada valtionavustusta käyttökustannuksiin.

Edellä 1 momentissa tarkoitetusta valtionavustuksesta on voimassa, mitä tässä laissa on säädetty valtionosuudesta kunnan lukiolle. Muut valtionavustuksen ehdot määrätään asetuksella ja tarvittaessa opetusministeriön päätöksellä.

Yksityisen lukion uuden koulurakennuksen rakentamisesta ja entisen koulurakennuksen laajentamisesta on voimassa, mitä 5 a §:n 2 momentissa on säädetty.

6 a §

Kunnan iltalukion valtionosuudesta ja -avustuksesta on voimassa, mitä tässä laissa on säädetty kunnan lukiosta. Valtionosuus ja -avustus määräytyy kuitenkin iltalukion ylläpitäjäkunnan kantokeykyluokan perusteella.

Yksityisen iltalukion valtionavustuksesta on voimassa, mitä yksityisen lukion valtionavustuksesta on säädetty. Valtionavustus määräytyy kuitenkin iltalukion sijaintikunnan kantokeykyluokan perusteella.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitetuille oppilaitoksille voidaan edellä säädetyn avustuksen lisäksi myöntää valtionavustusta oppilasta kohden valtioneuvoston vahvistamien perusteiden mukaan.

4 luku

Kirjastot

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 luku

Erinäisiä säännöksiä

17 a §

Mitä 16 ja 17 §:ssä on säädetty, on soveltuvin osin voimassa peruskoulua korvaavasta koulusta ja yksityisestä lukiosta, milloin niillä on sama ylläpitäjä.

19 a §

Peruskoulua vastaavaksi järjestetyille yksityiselle koululle ja yksityisen lukion peruskoulua vastaaville luokille, joita vastaavan toiminnan menoihin ylläpitäjällä on ollut oikeus saada valtionapua vuodelta 1978, kouluhallitus myöntää valtionapua opettajien ja rehtorin palkoista ja niistä menevistä työnantajan sosiaaliturvamuksista siinä määrin, että käyttökustannuksiin kohdistuvan valtionavun osuus koulun tai luokkien kustannuksista on suunnilleen sama kuin se oli vuonna 1978 voimassa olleiden säännösten mukaan. Valtionavun myöntämisen edellytyksenä on lisäksi, että mainittu koulu tai luokat ovat koulutustarpeen vaatimia ja ettei niitä ylläpidetä taloudellisen voiton tavoittelemiseksi. Muut valtionavun ehdot säädetään asetuksella ja määrätään tarvittaessa kouluhallituksen päätöksellä.

19 b §

Sen lisäksi, mitä tässä laissa on valtionosuudesta ja -avustuksesta säädetty, kunnan ja yksityinen lukio saa valtionapua 75 prosenttia yksityisoppikoulujen valtionavusta annetun lain muuttamisesta 20 päivänä toukokuuta 1966 annetun lain (291/66) voimaantulosäännöksessä tarkoitetuista eläkkeistä.

19 c §

Opetusministeriö määrää perusteet, joiden mukaan viranhoitajan erityistehtävät oikeuttavat valtionosuuteen ja -avustukseen.

23 §

Milloin kansakoululain 84 §:ssä tai koulujärjestelmän perusteista annetun lain 27 §:n 3 momentissa tarkoitettun koulun tämän lain mukaan määräytyvän valtionavustuksen osuus käyttökustannuksista tulee pienemmäksi kuin se oli vuonna 1978 voimassa olleiden säännösten mukaan, kouluhallitus myöntää lisäavus-

(23 § kumotaan)

Voimassa oleva laki**Ehdotus**

Laki koulukassasta

tusta siinä määrin, että avustuksen osuus käyttökustannuksista on suunnilleen sama kuin vuonna 1978.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 198 .